

ภาคผนวก ข
บทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล

เลขทะเบียนข้อมูล...๑๗๐๓๕๙_๐๐๑

ผู้ให้ข้อมูล...คุณประชัน แสนธิลีศ ผู้ใหญ่บ้านบ้านเกาะทราย หมู่ ๗

ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๗ เกาะทราย ตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ผู้สัมภาษณ์ : พ่อหลวงพอจะมีประวัติชุมชนไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : บ้านเกาะทรายก่อตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๐ เมื่อก่อนเป็นหมู่ ๑ มีผู้ใหญ่บ้านชื่อนัด
เมื่อก่อนในอำเภอแม่สายมีแค่หมู่บ้านเดียวคือหมู่ ๑ รวมหมดเลยนะ ทั้งแม่สาย ทั้ง
เวียงพางคำ เมื่อก่อนคนไม่เยอะ ต่อมาก็แยกมามีบ้านเกาะทราย

ผู้สัมภาษณ์ : บ้านเกาะทรายอยู่หมู่ที่ ๗

ผู้ให้ข้อมูล : เมื่อก่อนเป็นหมู่ ๑ เน่าะ แล้วก็แยกมามีหมู่ ๑๒ แล้วหมู่ ๑๗

ผู้สัมภาษณ์ : มีอยู่ ๑๗ ด้วยหรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : หมู่ ๑๒ แยกออกมาเป็นกลุ่มเดียวกับไม้ลุงชน ส่วนหมู่ ๑๗ ก็เป็นกลุ่มเดียวกับไม้
ลุงชนอีก ต่อมาเลยแยกออกมาเป็นเกาะทราย เกาะทรายเลยได้เป็นหมู่ที่ ๗ แล้วให้
ไม้ลุงชนเป็นหมู่ ๑๐

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ แล้วทำไมมันถึงมีหลายหมู่คะ เป็นสิบ ยี่สิบหมู่

ผู้ให้ข้อมูล : เราก็ขอแยก เพราะพลเมืองมันเยอะขึ้น

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วหมู่ ๒ หมู่ ๓ นี้มีภายหลังหรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ที่หลัง

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วตอนที่แยกหมู่บ้านใหม่ๆ ทำไมถึงไม่เรียงเลขไปที่ละหมู่คะ

ผู้ให้ข้อมูล : เมื่อก่อนหมู่ ๒ มันไม่มีบ้านคน มันเป็นพื้นที่ไร่นา

ผู้สัมภาษณ์ : มีถึงหมู่ที่ ๑๗ แล้วหมู่ ๑๖ กับ ๑๕ มันมีไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ไม่มี

ผู้สัมภาษณ์ : อ้าว แล้วทำไมถึงตัวเลขถึงโดดข้ามไปนู่นเลยละคะ

ผู้ให้ข้อมูล : หมู่อื่นๆ นี่เขามีมาก่อนแล้ว รวมทั้งป่าแดง พอมันเป็นตำบลแม่สายก็แยกออกมา
ตอนแรกก็มีรวมทั้งเหมืองแดงหมู่ ๒ เขามารวมอยู่นี้แหละ เป็นหมู่ ๑ เวียงพางคำ
ทางดอยเวา

ผู้สัมภาษณ์ : พ่อหลวงดำรงตำแหน่งมาก็ปีละคะ

ผู้ให้ข้อมูล : เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ต่อมาเป็นพ่อหลวงสมัยรัฐบาลให้ดำรง ๕ ปี เมื่อพ.ศ. ๒๕๔๒ จากนั้นก็ว่างเว้นไป ๕ ปี จนมาเป็นพ่อหลวงปี พ.ศ. ๒๕๔๗ มาต่อสู้อะไรที่ดิ้นเลยลาออกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๙ ได้มาเป็นพ่อหลวงอีกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๔ จนถึงปัจจุบัน

ผู้สัมภาษณ์ : งั้นก็อยู่ในแวดวงการปกครองมาหลายปี

ผู้ให้ข้อมูล : หลายปีแล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : ตอนนี้พ่อหลวงอายุเท่าไรคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ๕๘ ปี เกิดปี พ.ศ. ๒๕๐๑

ผู้สัมภาษณ์ : พ่อหลวงมีแผนที่จะหมู่บ้านไหมคะ แผนที่จะเดินดิน

ผู้ให้ข้อมูล : มี ๆ

ผู้สัมภาษณ์ : ในหมู่บ้านนี้มีกลุ่มไทใหญ่เยอะไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : มีประมาณ ๖๐๐ กว่าคน

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วจำนวนคนในหมู่บ้านมีกี่คนคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ๓,๐๐๐ กว่าคน

ผู้สัมภาษณ์ : กลุ่มไทใหญ่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้นานหรือยังคะ

ผู้ให้ข้อมูล : นานแล้ว มีตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๑ สมัยพ่อหลวงเกิดแล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : โห คือในช่วงนั้นทางฝั่งนั้นมีศึกสงครามหรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ใช่ สงครามของอินโดจีน สงครามลัทธิเหมา เจียงไคเช็ค เหมาเจ๋อตุง เขาสู้กัน เจียงไคเช็คก็หนีไปได้หัววัน เหมาเจ๋อตุงก็ครอง

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ คนไทใหญ่เขาก็หนีศึกมาที่นี้แบบนี้หรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ใช่

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วตอนนี้สถานการณ์ต่างๆ มันดีขึ้นแล้วเนาะ

ผู้ให้ข้อมูล : ดีขึ้นแล้ว แต่พวกเขาเข้ามาอยู่ที่นี้นานแล้ว ลูกหลานก็ได้เป็นสัญชาติไทยแล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : ไม่กลับไปเดิมนะแล้วใช่ไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : บางคนก็กลับไปอยู่

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ยังมีคนกลับไปหรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : มีอยู่ บางคนเขาก็กลับไปเพราะมีพี่น้องอยู่ทางนั้น เขาใช้บัตร ๒ อย่างนะ

ผู้สัมภาษณ์ : บัตรทั้งของทางนี้และทางนั้นหรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : อย่างคนต่างดาวเขาก็ใช้ทั้งบัตรต่างดาวและบัตรพม่า เข้าเมืองมาตามกฎหมาย

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วปัจจุบันนี้ยังมีคนเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนเพิ่มไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ปัจจุบันก็ยังมาอยู่นะ เพราะมีพี่น้องที่นี้ได้บัตรหัวศุนย์

(ระหว่างที่ดูแผนผังชุมชน)

- ผู้สัมภาษณ์ : พื้นที่บ้านเกาะทรายกว้างเหมือนกันนะคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ใช่ กลุ่มจีนจะอยู่แถวถนนพลโยธิน หน้าโรงพัก
- ผู้สัมภาษณ์ : จีนยูนนานหรือคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : จีนที่เขาได้สัญชาติไทย
- ผู้สัมภาษณ์ : เมื่อก่อนที่มีหมู่ ๑๒ ใช่ไหมคะ ที่เป็นบ้านจีน
- ผู้ให้ข้อมูล : หมู่ที่ ๑๒ อยู่ที่นี่ แต่ไม่ได้เป็นหมู่บ้านนะ มีแต่ชื่อ คนในหมู่ ๑๒ จะอยู่ในหมู่ ๖ กับ หมู่ ๘ ในแผนผังก็จะมีบ้านเลขที่เขียนไว้หมด
- ผู้สัมภาษณ์ : ละเอียดมาก
- ผู้ให้ข้อมูล : มากๆ
- ผู้สัมภาษณ์ : แผนผังนี้มีการเปลี่ยนแปลงบ้างไหมคะ อันนี้ทำมาก็ปีแล้วคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : อันนี้กำลังทำมาใหม่ เทศบาลมาทำให้
- ผู้สัมภาษณ์ : กลุ่มไทใหญ่อยู่ตรงไหนคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : อยู่รวมกันหมด
- ผู้สัมภาษณ์ : บ้านเกาะทรายนี้มีไทใหญ่ จีน ไทลื้อ อาข่า
- ผู้ให้ข้อมูล : ไทใหญ่ก็ยังแบ่งเป็นไทใหญ่ที่มาจากเชียงตุง ไทใหญ่เมืองโก ทางตะวันตกก็มี แส่นหวี สีป้อ ไทลื้อจากยอง เมืองลาว ก็อพยพเข้ามาทางเชียงแสน
- ผู้สัมภาษณ์ : โห ั้งหมู่บ้านนี้มีหลากหลายมาก แล้วเวลาเขาจัดกิจกรรมต่างๆ นี่ก็มาทำร่วมกันหมดหรือคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ร่วมกันหมด
- ผู้สัมภาษณ์ : ศาสนาพุทธหมดเนาะ อ้อ แล้วกลุ่มอาข่านี้นับถือศาสนาอะไรหรือคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ศาสนาคริสต์ หมู่บ้านนี้มีโบสถ์นะ โบสถ์คริสต์เก่าแก่
- ผู้สัมภาษณ์ : อ้อคะ แล้วศาลเจ้าพ่ออยู่ในเขตหมู่บ้านไหนคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ศาลเจ้าพ่อบ้านเกาะทรายนี่แหละ
- ผู้สัมภาษณ์ : เมื่อก่อนไทใหญ่เข้ามาอยู่ในโซนไหนก่อนคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ไทใหญ่มาอยู่ที่นี่ (ชี้ในแผนที่) บริเวณริมแม่น้ำ
- ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ แล้วปัจจุบันก็ยังอยู่บริเวณนี้
- ผู้ให้ข้อมูล : ใช่
- ผู้สัมภาษณ์ : เมื่อก่อนนี้การอพยพเข้ามานี้มันง่ายหรือคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : เมื่อก่อนมันไม่มีพรหมแดน ไม่มีตรวจคนเข้าเมือง ด่านศุลกากรยังไม่มี
- ผู้สัมภาษณ์ : ั้งก็เข้ามาสบายเลย

ผู้ให้ข้อมูล : เข้ามาได้ตามสบาย เขาก็ข้ามมาบ้านเรา เราก็จ้ามไปบ้านเขา เป็นบ้านพี่เมืองน้อง แต่เดี๋ยวนี้อันนี้ได้แล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : เมื่อก่อนบ้านเกาะทรายก็มีคนพื้นเมืองใช้ไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : มีอยู่

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วตอนที่มีคนอพยพเข้ามาแรกๆ นี่มีการขัดแย้งอะไรหรือเปล่าคะ

ผู้ให้ข้อมูล : คนพื้นเมืองจะมีประมาณ ๑๕ - ๑๘ หลังคาเรือนนี่แหละ บ้านพ่อหลวงก็ ๑ หลัง

ผู้สัมภาษณ์ : เวลาเขาอพยพเข้ามาครั้งนี้นี่เยอะไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : อพยพเมื่อก่อนสมัยเจียงไคเช็ค เหม่าเจ๋อตุงนี่มากันเยอะเป็นหมื่นๆ คน แล้วเขาก็มาแยกย้ายกันไปหลากหลายที่

ผู้สัมภาษณ์ : โห เป็นหมื่นๆ คนนี่แยกไปหมู่บ้านไหนเยอะที่สุดหรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : บ้านเกาะทราย, ป่ายางผาแตก ม.๑๐, เวียงพาน หมู่ ๓, สันทรายใหม่ หมู่ ๑๑ , เวียงหอม หมู่ ๔

ผู้สัมภาษณ์ : บ้านสันมะนะมีไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : มี แต่ไม่เยอะ สันทราย หมู่ ๙, สันผักอี หมู่ ๓, แม่สาย หมู่ ๑ มันติดลำน้ำเลยละ

ผู้สัมภาษณ์ : มันติดชายแดนเลยเนาะ

ผู้ให้ข้อมูล : ไม้ลุงชน หมู่ ๑๐ นี่จะมีพวกไทลื้อ พวกไทลื้อเจอเหม่าเจ๋อตุงไล่มา เขาก็ผ่านมาทางพม่าแล้วก็มาอยู่เมืองยอง แต่ไทใหญ่นี้เมื่อสมัยเจ้าตระกูลก่อนแก้วลุ่ม พม่าก็ยึดอำนาจ ล้มระบบเจ้าของเขา

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ เพราะไทใหญ่นี้เขามีระบบเจ้าฟ้าของเขาเนาะ ภายหลังปี พ.ศ. ๒๕๐๑ พวกเขาก็อพยพเข้ามาเรื่อยๆ

ผู้ให้ข้อมูล : เข้ามาเรื่อยๆ

ผู้สัมภาษณ์ : ปัจจุบันที่มีคนเข้ามาก็คือคนจากฝั่งทางเหนือ หรือคนต่างหมู่บ้านคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ปัจจุบันก็จะมีพวกแรงงานต่างด้าว ที่ลักลอบเข้ามาทำงาน เรารู้ดีว่าคนพม่าเขาลำบาก แต่กลุ่มไทใหญ่ ไทลื้อ เขาอยู่ที่ไหนพี่น้องก็จะพากันมาอยู่ด้วยเราจะห้ามเขาก็ไม่ได้

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ

ผู้ให้ข้อมูล : ไม่มีบัตรเขาก็อยู่แบบนั้นแหละหละหลๆ ซ่อนๆ เจ้าหน้าที่รู้ก็ไม่อยากทำอะไรให้เขา เพราะเขามีญาติพี่น้องที่นี่ อีกอย่างกลุ่มพวกนี้เขาก็ดีร้าย แต่พวกมุสลิมนี้ไว้ใจไม่ค่อยได้ กลุ่มอุยกูร์

ผู้สัมภาษณ์ : พ่อหลวงคะ ตอนนี้จำนวนประชากรมีกี่คนคะ

ผู้ให้ข้อมูล : คนไทยมี ๘๐๐ กว่าหลังคาเรือน ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๑,๔๐๐ คน คนที่อายุไม่ถึงอีกก็มี รวมๆ แล้วมีคนไทยอยู่ประมาณ ๒,๐๐๐ คน

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วคนไทใหญ่ล่ะคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ไทใหญ่ประมาณ ๑,๐๐๐ คน นี้อยังไม่รวมแรงงานต่างด้าวนะ ต่างด้าวก็ประมาณสัก ๔๐๐ - ๕๐๐ คน เป็นแรงงานพม่า

ผู้สัมภาษณ์ : เขาเข้ามายังไงคะ

ผู้ให้ข้อมูล : เขาก็เข้ามาโดยถูกต้อนนั่นแหละ มาทำงานที่นี้มาจดทะเบียนทำงานกับนายจ้าง มีบางส่วนก็หลบๆ ซ่อนๆ เหมือนกัน

ผู้สัมภาษณ์ : (หัวเราะ) มันเยอะมาก

ผู้ให้ข้อมูล : เยอะเกิน ไม่รู้จะทำยังไงแล้ว (หัวเราะ)

ผู้สัมภาษณ์ : ในเมื่อมีกลุ่มคนหลายกลุ่มแบบนี้ มันทำให้เกิดความขัดแย้งอะไรไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : การขัดแย้งเมื่อมีมันก็ต้องแก้ไข เราก็กแก้ไขเรื่อยๆ

ผู้สัมภาษณ์ : ส่วนมากเรื่องอะไรคะ

ผู้ให้ข้อมูล : เรื่องของแรงงานต่างด้าวนี่แหละ เราต้องจัดกฎระเบียบให้เขา เรื่องกินเหล้า ยาเสพติดนี่ต้องรุนแรง ส่งไปบำบัดเรื่อยๆ

ผู้สัมภาษณ์ : ส่วนมากเป็นคนต่างด้าวหรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : คนที่ติดยาเสพติดมากที่สุดนี่จะเป็นคนไทใหญ่นะ ไทใหญ่หัวทก หมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านสีแดงเรื่องยาเสพติดเลยนะ มันมีเรื่องนี้ทุกเดือน ทั้งค้าขาย ทั้งเสพ แต่ตอนนี้ก็ตีมาหน่อยนะ บางทีเราก็ดูแลไม่ทั่วถึง หมู่บ้านมันติดกับน้ำ

ผู้สัมภาษณ์ : มันมีหัวเลย

ผู้ให้ข้อมูล : มีหัว (หัวเราะ) ไปดูสิ เดี่ยวพ่อหลวงจะไปชี้ให้ดู

ผู้สัมภาษณ์ : (หัวเราะ) แล้วชาวบ้านที่นี้เขาทำอาชีพอะไรกันคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ค้าขายหาบเร่ แผงลอย ขายของตามบ้านเรือน ขายข้าวแรมพิน ข้าวจิ้งา

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อคะ แล้วเมื่อก่อนล่ะคะ

ผู้ให้ข้อมูล : เขาก็ทำพวกนี้แหละ แต่ก่อนทำอาชีพเลี้ยงหมูกันก่อน เลี้ยงสัตว์ แล้วมามีอาชีพกรรมกรแบกหาม เพราะไทใหญ่เขามาอยู่บริเวณท่าน้ำ ก็รับจ้างแบกของข้ามน้ำไปๆ มาๆ เขาก็มีเรือข้ามฟาก ตอนนั้นมันก็เป็นปัญหากับไทยเรานะ เพราะเขาถือว่าเขาเป็นเจ้าของท่าเรือ (หัวเราะ) มันก็ลำบากเหมือนกันนะ เพราะมันก็เป็นอีกหนึ่งช่องทางที่สะดวกในการทำผิดกฎหมาย บางทีเจ้าหน้าที่ก็เข้าไม่ถึง แต่ลูกหลานของเขาเดี๋ยวนี้ก็เริ่มเป็นคนที่มีความรู้ เรียนจบปริญญา เป็นครูอาจารย์ เริ่มได้สัญชาติกันเรื่อยๆ หมู่บ้านไหนที่มีปัญหาหาเสพติดเขาก็ยังไม่ให้สัญชาติ บางทีเขาก็ยึดไปก็มี

ผู้สัมภาษณ์ : เดียวนี้ไทใหญ่มีปัญหาเรื่องการศึกษาไหมคะ
ผู้ให้ข้อมูล : ไม่มี
ผู้สัมภาษณ์ : คือก็ได้รับปริญญาเหมือนกัน
ผู้ให้ข้อมูล : ใช่ พวกหัวทกนี้แหละ ขอเพียงมีเลขบัตรประชาชน ๑๓ หลัก เขาก็ให้หมดแหละ แต่เวลาทำงานนี้ถ้าไม่มีสัญชาติก็ไม่ได้นะ แต่เดี๋ยวนี้คนที่เรียนจบปริญญา มีเลข ๑๓ หลัก เขาก็ให้สัญชาตินะ
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ
ผู้ให้ข้อมูล : ต้องจบปริญญาตรีนะ
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ
ผู้ให้ข้อมูล : เขาก็จะพิจารณาให้ แต่ต้องเข้ามาปี พ.ศ. ๒๕๓๕ นะเขามีกำหนดของเขา
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ มันเป็นเรื่องใจของเขา แล้วถ้าเด็กที่เกิดที่นี่เลย
ผู้ให้ข้อมูล : ถ้าเกิดที่นี่ก็ได้สัญชาติไทยแน่นอน เขาเรียก ๗ ทวิ
ผู้สัมภาษณ์ : เด็กที่เกิดที่นี่มีเยอะไหมคะ
ผู้ให้ข้อมูล : เยอะ ปีนี้นี่เรื่อง ๗ ทวิไป ๖๕ คน ที่มีรับรองการเกิด
ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ เพราะเดี๋ยวนี้มันมีหลักฐานการเกิดที่ชัดเจน อย่างถ้าคนที่อยู่ในประเทศไทย ก่อนเนี่ยเขามีกำหนดไหมคะว่าต้องอยู่ที่กี่ปีถึงจะได้บัตรหัวศุนย์
ผู้ให้ข้อมูล : เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๐ รัฐบาลก็ได้ให้สำรวจดูคนที่ไม่มีสัญชาติหรือคนที่ไร้รากเหง้าให้มีบัตรหัวศุนย์ แต่ถ้า ศุนย์ศุนย์นี้เป็นแรงงานต่างด้าวนะ
ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะๆ
ผู้ให้ข้อมูล : ถ้าทำบัตรที่เทศบาลก็จะเป็น ๐๔๗๘๕ ถ้าทำที่อำเภอที่นอกเขตก็จะเป็น ๐๕๗๐๙ แล้วให้อยู่ได้ชั่วคราวตามคณะรัฐมนตรีว่า แต่เริ่มปีนี้แหละที่ให้คนที่อาศัยอยู่ครบ ๑๐ ปี ให้มีสถานะทางทะเบียน ตอนนั้นยังไม่มีสถานะทางทะเบียนนะ
ผู้สัมภาษณ์ : หืม
ผู้ให้ข้อมูล : คือไม่มีทะเบียนบ้าน แต่จดบันทึกไว้มีเลขที่บ้านให้ มีที่อยู่ชัดเจน แต่ยังไม่มีส่วนทะเบียนบ้านเหมือนเรา ปีนี้จะเริ่มให้ละ แต่จะเดือนไหนยังไม่รู้
ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะๆ ก็จะได้สิทธิในการพยาบาลรักษาด้วย
ผู้ให้ข้อมูล : อันนี้เริ่มได้ปีที่แล้วละ
ผู้สัมภาษณ์ : กลุ่มคนต่างด้าวนี้นี้มีแบบข้ามมาเข้ามา-เย็นกลับไหมคะ
ผู้ให้ข้อมูล : มีๆ
ผู้สัมภาษณ์ : ส่วนมากมาทำงานอะไรหรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ส่วนมากมาทำงานก่อสร้าง เพราะต่อไปที่แม่สายเราจะเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ เขาก็เข้ามาเยอะ วันหนึ่ง ๑๐ รถสิบล้อยังไม่พอ

ผู้สัมภาษณ์ : เยอะมาก

ผู้ให้ข้อมูล : สิ่งกีดตลาดเหมือนแดง แต่คนของเราก็อ้อมไปทำฝั่งนั้นเหมือนกันนะทางท่า ขี้เหล็ก ที่เข้ามา-เย็นกลับนี่ก็มาเป็นลูกจ้างขายเสื้อผ้าที่ตลาดดอยเวา ตลาดสายลม จอย เขาก็เข้ามาที่มีสิทธิอยู่ได้ ๗ วัน จ่ายค่าอยู่ในไทยวันละ ๒๐ บาท

ผู้สัมภาษณ์ : บัตรนี้อยู่สูงสุดได้กี่วันคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ได้ ๗ วัน จ่าย ๑๔๐ บาท แล้วถ้าไปพักที่ไหนก็ต้องแจ้งรายชื่อให้ตม.ทราบด้วย อย่างถ้าพักที่หอพักพอหลวง พอหลวงก็ต้องไปแจ้ง ถ้าพักที่บ้านพี่น้องของเขา ก็ต้องไปแจ้งเหมือนกัน

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ยังไงก็ต้องแจ้ง แล้วมีที่แบบไม่ได้แจ้งไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : มี มันมีอยู่แล้วเพราะบางคนก็ข้ามน้ำมา

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ เป็นเพราะมันเข้ามาได้หลายทาง

ผู้ให้ข้อมูล : มันก็มีเจ้าหน้าที่ข้าราชการที่มีอิทธิพลช่วย ก็ที่เขาพาทางน้ำเขาต้องจ่ายคนละ ๖๐๐ บาทนะ แคะข้ามน้ำมา ๖๐๐ บาทละ ถ้าข้ามบนสะพาน ๓๐ บาท ถ้าไปทำ บัตรข้ามที่อำเภอ ก็สามารถข้ามไปข้ามมาได้เป็นปี

ผู้สัมภาษณ์ : ถ้าข้ามทางสะพานนี้ก็ถูกต้องใช่ไหม

ผู้ให้ข้อมูล : ถ้าข้ามทางสะพานนี้ถูกต้อง ก็จุดผ่อนปรนที่ป่ากุก ป่ากุกป่าแดงเนี่ย

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ที่ห้วยดินดำ

ผู้สัมภาษณ์ : ในหมู่บ้านมีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : อ้อ ก็มีศาลเจ้ากับวัด

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วมีแบบต้นไม้โบราณอะไรแบบนี้ไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ไม่มี ต้นไม้โบราณก็ตายไปแล้ว เมื่อก่อนจะมีอยู่ที่ศาลเจ้า

ผู้สัมภาษณ์ : ศาลเจ้านี้มีมานานหรือยังคะ

ผู้ให้ข้อมูล : มีมานานละตั้งแต่ก่อตั้งหมู่บ้าน

ผู้สัมภาษณ์ : ถ้าจะถามถึงประวัติความเป็นมาที่พอหลวงพอจะเล่าได้ไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ได้ การที่หมู่บ้านมีศาลเจ้าก็เพราะว่าเมื่อก่อนที่บ้านเกาะทรายไม่มีวัด ก็ต้องยึดถือ เอาศาลหลักเมือง

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะๆ ไซ้ๆ

ผู้ให้ข้อมูล : ถ้าวันสงกรานต์เขาก็จะทำพิธีกราบไว้ศาลหลักเมือง ๔ แห่ง หนึ่งในนั้นคือ ศาลหลักเมืองบ้านเกาะทราย แล้วก็ศาลหมู่ ๑๐ บ้านไม้ลุงชน แล้วบ้านหมู่ ๑ ที่ เวียงปางคำ พญาสีตวงคำที่วัดพญาสีตวงคำ

ผู้สัมภาษณ์ : วัดพญาสีตวงคำอยู่ที่ไหนคะ

ผู้ให้ข้อมูล : อยู่หมู่ ๒ ดอยงาม หลังตลาด

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ

ผู้ให้ข้อมูล : ศาลเจ้าหมู่ ๑ ก็อยู่ตรงที่สายลมจอย

ผู้สัมภาษณ์ : เมื่อก่อนยังไม่มีวัดก็เลยต้องหาอะไรมาเป็นที่ยึดเหนี่ยว

ผู้ให้ข้อมูล : เป็นศุนย์รวมจิตใจ ไม่ว่าจะชนเผ่าอะไรก็จะมานับถือ

ผู้สัมภาษณ์ : แต่พอสร้างวัดมา ก็ยังคงนับถืออยู่

ผู้ให้ข้อมูล : ก็ยังนับถืออยู่ สงกรานต์ก็มาร่วมใจกันจัดกิจกรรมรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุอะไรกันที่นี้

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วที่นี้ยังมีการนับถือผีอยู่ไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : มี กลุ่มไทใหญ่ก็ยังมีเชื่อเรื่องผี แต่ก็นับถือศาสนาพุทธ

ผู้สัมภาษณ์ : คนไทใหญ่นี้เขาเคร่งเรื่องพุทธศาสนาเหมือนกัน

ผู้ให้ข้อมูล : เราจะเห็นกันว่าเวลาเขาไปไหนเขาก็จะทำทานตลอด นับถือครูบาหน่อย ครูบาบุญ ชุ่ม ครูบาแสงหล้า ครูบาพ่อเทือง เขาก็ไปกันหมด

ผู้สัมภาษณ์ : พ่อหลวงเห็นว่าอะไรคือจุดเด่นของคนไทใหญ่คะ

ผู้ให้ข้อมูล : ขนบธรรมเนียมเขา แล้วก็การแต่งกาย

ผู้สัมภาษณ์ : ถ้าอยู่บ้านปกติเขาก็แต่งชุดไทใหญ่หรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : แต่งธรรมดาเนี่ยแหละ ถ้ามีงานอะไรก็จะแต่งไทใหญ่ แล้วพวกนี้คือเวลาเขาอยู่ที่ ไหนเขาก็จะอยู่ที่นั่นเขาจะไม่แยกกัน

ผู้สัมภาษณ์ : บ้านนี้มีกลุ่มสังคมไทใหญ่ไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : มี ถ้ามีอะไรก็เรียกหัวหน้าเขา หัวหน้าเขาก็จะไปรวมกลุ่มกับลูกบ้านเขาอีกที ถ้ามี งานไปพ็อนรำกันที่ไหนเขาก็จะประสานงานกันเอง

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วมีการแบ่งแยกกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ก็แบ่งอยู่ แต่เขาก็รักกันนะ ทั้งไทลื้อ ไทใหญ่ คนไทย เขาอยู่ด้วยกันมานานแล้ว ไม่มีแบ่งกลุ่มหมายถึงแบ่งชนชั้น แต่เวลาถ้าเป็นงานประเพณีต่างๆ ที่ทำร่วมกันเขาก็ จะแต่งชุดของใครของมัน

ผู้สัมภาษณ์ : เขาก็พยายามดำรงอนุรักษ์วัฒนธรรมของเขาไว้นะ

ผู้ให้ข้อมูล : แต่อีกหน่อยไม่รู้จะ อาจจะกลืนกลายไป เพราะยุคคอมพิวเตอร์

ผู้สัมภาษณ์ : เทคโนโลยีเนาะ แล้วคนไทใหญ่บ้านเกาะทรายมีบทบาทหน้าที่อะไรในสังคมไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : มีๆ แต่ต้องได้สัญชาติโดยการเกิดนะ สำหรับคนที่แปลสัญชาตินี้ยังไม่มี ต้องเป็นคนที่เกิดในไทยนะถึงจะมีบทบาทในการปกครอง

ผู้สัมภาษณ์ : มีเยอะไหมคะ ที่อยู่ในบทบาทการปกครองที่เป็นคนไทใหญ่

ผู้ให้ข้อมูล : เยอะนะ

ผู้สัมภาษณ์ : คือตัวชาวบ้านเองก็ไม่ได้รู้สึกไม่ชอบใจ

ผู้ให้ข้อมูล : ถ้าเขาไม่คิดมากก็ไม่มีอะไรหรอก

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วการดำรงชีพก็เหมือนคนพื้นเมืองเรานี้หรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : เหมือนกันนี้แหละ

ผู้สัมภาษณ์ : การสร้างบ้านเรือนของเขาสร้างเหมือนคนไทยเราหรือว่ายังไงคะ

ผู้ให้ข้อมูล : สร้างเหมือนคนไทยเรานี้แหละ รูปแบบทรงบ้านก็ไทยเรา

ผู้สัมภาษณ์ : เมื่อก่อนที่เขาอพยพมาเขาอยู่อาศัยกันยังไงหรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : บ้านหลังคามุงหญ้าคา บ้านส่วนมากก็เป็นแบบเรานี้แหละ ตามยุคสมัย แบบเขาก็มี แต่เมื่อก่อนเราก็ทำแบบเขานั่นแหละ เขาต้องปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ

ผู้ให้ข้อมูล : เตี้ยวันนี้เขาก็เปิดตึกแถว เปิดร้านเสริมสวย

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ แล้วพ่อหลวงมีหัวหน้ากลุ่มไทใหญ่ที่พอจะแนะนำให้ได้ไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : อึม บัวเรียว ชัยศิริ อันนี้ได้สัญชาติไทยละ อ้ออันนี้เป็นไทลื้อ แล้วก็ศรีวรรณ

ผู้สัมภาษณ์ : อันนี้ไทใหญ่ใช่ไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ใช่ อันนี้เป็นไทใหญ่ เขาเป็นกรรมการ หัวหน้าคุ้ม ที่เป็นผู้ชายก็มี

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วตอนนี้เขาจะอยู่บ้านกันไหมคะพ่อหลวง

ผู้ให้ข้อมูล : อยู่ๆ พวกนี้เขาก็อยู่บ้านเลี้ยงลูกเลี้ยงหลาน สามีเขาก็เป็นคนออกไปทำงาน อีกคนก็ขายข้าวแรมพิน คนที่นี้เข้ามาก็หาบของไปขายที่สะพานพอเที่ยงวันก็เสร็จ ขายพวกถั่วปากอ้า

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วพอขายเสร็จแล้วตอนเที่ยงเขาทำอะไรกันต่อคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ตอนเที่ยงก็มาคว่ถั่วปากอ้า เตรียมของไปขาย เตรียมข้าวแรมพิน เผาข้าวหลาม เดี่ยวจะพาไปดูขายข้าวหลามก็มี ข้าวแรมพินก็มี ข้าวซอยน้อยก็มี

ผู้สัมภาษณ์ : อาหารที่เขาขายเป็นอาหารจากที่บ้านเขาใช่ไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ดั้งเดิมของเขานั่นแหละที่คนไทยกินได้ คนไทยก็ชอบกันอย่างข้าวซอยน้อย

ผู้สัมภาษณ์ : บ้านป่าศรีวรรณอยู่ตรงไหนคะ ไกลไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : อยู่ตรงตลาด ไม่ไกลอีกประมาณ ๑๐๐ เมตร อยู่ตรงนี้ (ชี้ในแผนผัง)
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ซอย ๑๒
ผู้ให้ข้อมูล : ใช่ บ้านเขาอยู่ตรงนี้ติดทำน้ำ เมื่อพ่อเขามาแรกๆ พ่อเขาเป็นหัวหน้าท่าเรือ
เดี๋ยวนี้ไม่มีเรือแล้วทหารยึดไปหมดแล้ว
ผู้สัมภาษณ์ : ป้าศรีวรรณนี้เขาอายุรุ่นไหนหรือคะ
ผู้ให้ข้อมูล : ๔๐ กว่าละ

.....
เลขทะเบียนข้อมูล...๑๗๐๓๕๙_๐๐๒

ผู้ให้ข้อมูล...คุณศรีวรรณ คำป็น

ณ ร้านข้าวแรมพิน ข้าวซอยน้อย

ผู้สัมภาษณ์ : ที่พ่อหลวงว่าท่าเรือนี้คือแม่น้ำสายนี้หรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ใช่ๆ

ผู้สัมภาษณ์ : ป้าขายมานานหรือยังคะ

ผู้ให้ข้อมูล : คะ ขายได้มา ๒ ปีแล้ว ออกไปทำงานก่อสร้างไม่ไหวละ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ เมื่อก่อนทำงานก่อสร้าง

ผู้ให้ข้อมูล : ทำงานเลี้ยงลูกส่งลูกเรียน

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วถ้าทางวัดมีงานก็ปิดร้านใช่ไหม

ผู้ให้ข้อมูล : ปิดร้านเลย (หัวเราะ) ไปช่วยงานวัดนุ่น

ผู้สัมภาษณ์ : เวลาจัดงานวัดก็จะจัดกิจกรรมร่วมกันหมดหรือคะ ทั้งกลุ่มคนไทย ไทใหญ่ ไทลื้อ

ผู้ให้ข้อมูล : ร่วมกันหมด เพราะเราศาสนาเดียวกันหมด

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วพิธีกรรมต่างๆ นี่เหมือนกันหรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : เหมือนกันๆ

ผู้สัมภาษณ์ : เหมือนกันหมดเลย แล้วอะไรคือจุดเด่นของความเป็นไทใหญ่ที่นี่คะ

ผู้ให้ข้อมูล : หมู่บ้านเราคือหมู่บ้านที่พอมึงานอะไรพี่น้องไทใหญ่ก็จะช่วยเหลือกัน

: เวลา มีงานเราก็จะใส่ชุดชนเผ่าเรา กลุ่มเขาเองก็ใส่ของเขา เราก็ใส่ไปร่วมงานกัน

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วที่เป็นประเพณีของกลุ่มไทใหญ่เลย มีกลุ่มอื่นมาร่วมไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : มีๆ ส่วนมากจะมีส่วนร่วมด้วยกันหมดเลย

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วถ้าไทลื้อเขาจัดงานประเพณีของเขาเราไปร่วมเขาไหม

ผู้ให้ข้อมูล : คะ ไปสิ เพราะกลุ่มไทลื้อเขาก็มาเชิญเราไป ก็คิดว่าเป็นคนกันเอง มนุษย์
เหมือนกันเพียงแต่ว่าเราคนละชนชาติกันเท่านั้นเอง

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วเรื่องภาษาการพูดนี้ถ้าบ่าคูยกันเองก็คุยภาษาไทยใหญ่ใช้ไหมคะ
ผู้ให้ข้อมูล : ภาษาไทใหญ่สิ ภาษาพื้นเมืองก็พูดรู้เรื่องบ้างไม่รู้เรื่องบ้างก็ตามนั้น
ผู้สัมภาษณ์ : หมู่บ้านนี้ยังมีการเล่นที่เป็นของไทใหญ่อยู่ไหมคะ
ผู้ให้ข้อมูล : อืม เดียวนี้ไม่ค่อยมีแล้วนะ เมื่อก่อนเขาเรียกว่าลูกมะนิม สีดำๆ เขาเรียก “หมา
นิม” เมื่อก่อนเขาจะเล่นกันแต่เดี๋ยวนี้ไม่มีละ ถ้ามีงานกีฬาแม่บ้าน หรือเทศกาล
กฐิน ผ้าป่า เราก็จะให้กลุ่มไทใหญ่มาพ่อนเอาวัฒนธรรมไทใหญ่ให้เขาดู รำสิงโต

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ รำนก รำโต
ผู้ให้ข้อมูล : ค่ะๆ
ผู้สัมภาษณ์ : แล้วอย่างลูกไทใหญ่ จ้าดโต ยังมีอยู่ไหมคะ
ผู้ให้ข้อมูล : ไม่มีแล้ว จะมีก็ต้องเป็นงานใหญ่ๆ เขาเรียกว่าวันโต ทางแม่ฮ่องสอนน่าจะมี
ผู้สัมภาษณ์ : แล้วเดี๋ยวนี้บ่ายังมีพี่น้องจากทางเหนือเข้ามาอยู่ไหมคะ
ผู้ให้ข้อมูล : ไม่มี
ผู้สัมภาษณ์ : แล้วมีพี่น้องทางนั้นไหมคะ
ผู้ให้ข้อมูล : ไม่ค่อยมีแล้ว
ผู้สัมภาษณ์ : บ่มาจากที่ไหนนะ
ผู้ให้ข้อมูล : เชียงตุง มาตั้งแต่เด็กแล้ว
ผู้สัมภาษณ์ : เดียวนี้ก็มีลูกมีหลานหมดแล้วเนาะ
ผู้ให้ข้อมูล : มีแล้ว ตอนนี้อะก็ได้ออนสัญชาติอะไรหมดแล้ว
ผู้สัมภาษณ์ : ไทใหญ่บ้านเกาะทรายมาจากที่ไหนกันบ้างคะ
ผู้ให้ข้อมูล : เชียงตุง สิบสองปันนา
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ แล้วมาเพราะสาเหตุอะไรหรอคะ
ผู้ให้ข้อมูล : อยู่ทางนั้นทำมาหากินลำบาก พ่อแม่ก็เลยพามา ทำไร่ทำนามันลำบาก ก็เลย
อพยพกันมาอยู่ที่นี่

ผู้สัมภาษณ์ : เมื่อก่อนเข้ามากันยังไงหรอคะ
ผู้ให้ข้อมูล : เข้าทางสะพานนี้แหละ เมื่อก่อนมาง่าย
ผู้สัมภาษณ์ : ต้องยื่นเรื่องอะไรไหมตอนเข้ามา
ผู้ให้ข้อมูล : ก็มีพวกพม่าเข้ามาได้ เมื่อก่อนที่นี้เป็นป่าไม่มีคนอยู่เยอะแบบนี้
ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ เดียวนี้ตึกบ้านช่องนี่เต็มไปหมดเลย
ผู้ให้ข้อมูล : ค่ะ ลูกหลานเขาก็ได้เรียนหนังสือ ได้ทำงานกันหมดแล้ว
ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ แล้วตอนนี้ได้สิทธิการรักษากันหมดแล้วเนาะ
ผู้ให้ข้อมูล : ค่ะ ได้หมดแล้ว ไปโรงบาลก็ใช้บัตรทอง

- ผู้สัมภาษณ์ : เครื่องมือของใช้ในบ้านนี้ใช้แบบไหนคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ก็ตามยุคตามสมัยนี้แหละ เปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ
- ผู้สัมภาษณ์ : เมื่อก่อนตอนมาที่นี่แรกๆ อยู่กันยังไงเหอคะ การสร้างบ้านเรือนต่างๆ
- ผู้ให้ข้อมูล : เป็นบ้านไม้มุงหลังคา เป็นตึก
- ผู้สัมภาษณ์ : ก่อนที่เราจะอาศัยอยู่ที่นี่เราต้องไปขออนุญาตใครก่อนไหม หรือว่ามาถางหญ้าอยู่เลย
- ผู้ให้ข้อมูล : เราก็มารู้พ่อหลวงอยู่ เขาก็สำรวจกันเรื่อยๆ แล้วเขาก็ทำเรื่องออกไปต่างๆ ให้เรา
- ผู้สัมภาษณ์ : แล้วเดี๋ยวนี้มีกำหนดไหมคะว่าต้องอยู่กี่ปีถึงจะได้ทะเบียนบ้าน
- ผู้ให้ข้อมูล : มีๆ ถ้าเป็นบัตรหัวศุนย์กำหนด ๑๐ ปี มันมีหลายอย่างบัตรสีชมพู สีส้ม สีเขียว
- ผู้สัมภาษณ์ : การมีทะเบียนบ้านนี้เราจำเป็นต้องมีโฉนดที่ดินไหมคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ไม่ต้อง คนที่นี้ส่วนมากเขาก็ไม่มีโฉนดที่ดินกัน
- ผู้สัมภาษณ์ : ไม่มีโฉนดที่ดินก็ไม่เป็นไร ไม่เดือดร้อนอะไรใช่ไหมคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ไม่เดือนร้อนอะไร
- ผู้สัมภาษณ์ : การที่อยู่ร่วมกันมีทั้งไทใหญ่ ไทลื้อ ไทย มีขัดแย้งหรือผลกระทบอะไรต่อกันหรือเปล่าคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ไม่มี
- ผู้สัมภาษณ์ : แล้วคนต่างด้าวละคะ ส่งผลกระทบอะไรให้เราบ้าง
- ผู้ให้ข้อมูล : ก็ไม่มีนะ เขาก็ทำงานของเขา เขาก็มีใบอนุญาตหมด
- ผู้สัมภาษณ์ : บ้านฝั่งนี้ก็จะไปไทใหญ่หมดใช่ไหมคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ใช่
- ผู้สัมภาษณ์ : ตอนนี้อายากรู้เรื่องวัฒนธรรมในรอบปีว่ามีอะไรบ้าง
- ผู้ให้ข้อมูล : ก็มีสงกรานต์
- ผู้สัมภาษณ์ : เหมือนคนไทยเลยเหอคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : เหมือนกัน คนไทยเขาเอามาเผยแพร่ให้เรา เราก็รับของเขา มาปรับตัวให้เข้ากับเขา พ่อหลวงก็มาแนะนำเรา เราก็ทำตาม เขาไม่มีแบ่งนะว่านี่คนไทย ไทลื้อ ไทใหญ่ ไทจีน เขาก็ว่าเราเป็นคนไทยนี้แหละ
- ผู้สัมภาษณ์ : แล้วมีงานอะไรที่เป็นของไทใหญ่เลยไหมคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ไม่มีใครมาแยกจัดนะ ถ้าจัดก็จะไปจัดรวมกันที่ป่าเหมือด ถ้ามีงานใหญ่ๆ ก็จะไปจัดรวมกันที่นั่น แต่ส่วนมากที่แม่สายจะจัดแบบ หลากๆ กลุ่มในงานเดียว
- ผู้สัมภาษณ์ : แบบที่เขาจัด ๑๐ กลุ่มชาติพันธุ์ในแม่สาย

ผู้ให้ข้อมูล : นั่นแหละๆ ที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาชาวน้ำมันและพืชน้ำมัน

ผู้สัมภาษณ์ : หมู่บ้านนี้มีพิธีเทียนพันเล่มไหมคะ จะอยู่ในช่วงออกพรรษาคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ช่วงกลางพรรษาจะมีประเพณีตั้งทำมหาชาติจัดปีละครั้ง

ผู้สัมภาษณ์ : จัดวัดเกาะทรายนี้หรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : วัดเรานี้แหละ ถ้าเป็นคนไทยแท้ๆ เขาก็จะไม่จัด คนไทยนี้จะจัดตามก๋วยสลาก
อย่างเดียวเนาะ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ค่ะ แล้วยกจากเทศน์มหาชาติแล้วมีอะไรอีกคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ก็ไม่มีอะไรแล้ว ก็ออกพรรษาเลย

ผู้สัมภาษณ์ : ออกพรรษาก็เหมือนๆ กันกับคนไทย

ผู้ให้ข้อมูล : เหมือนกัน พร้อมกัน วันสงกรานต์ก็พร้อมๆ กัน ต่างกันก็เทศน์มหาชาติอย่างเดียว
เทศน์มหาชาติคนไทยเองก็มาร่วมด้วย

ผู้สัมภาษณ์ : มันอยู่ในช่วงเดือนอะไรคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ช่วงกลางเข้าพรรษา

: ความจริงแล้วมันแล้วแต่ว่าเราจะสะดวกทำวันไหน กลางพรรษาก็ได้ หรือจะออกพรรษาก็
ได้ หรือถ้าจะทำนอกช่วงเข้าพรรษาก็ได้ แต่อันนี้จะต้องทำกันเองของครอบครัว
เฉพาะคนมีเงินนะ เพราะคนไทใหญ่ชอบเรื่องทำทาน

ผู้สัมภาษณ์ : ใช่ค่ะ งานบุญนี้มีตลอดเนาะ

ผู้ให้ข้อมูล : ใช่ค่ะ มีตลอด (หัวเราะ)

ผู้สัมภาษณ์ : มาถึงอาชีพของคนในชุมชนล่ะคะ ส่วนมากทำอาชีพอะไรกัน

ผู้ให้ข้อมูล : ก็ค้าขายชายแดน มีลูกหลานเรียนจบเขาก็ไปทำงาน

ผู้สัมภาษณ์ : มีคนที่ทำงานต่างจังหวัดไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ก็ไม่ค่อยมีเนาะ มีแต่คนที่เขาเรียนจบแล้วอาจจะไปทำงานหรือไปแต่งงานมีลูกมี
สามีที่อื่น

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ แล้วการที่เราจะออกนอกพื้นที่นี้เราต้องไปขออนุญาตอะไรอีกไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : บัตรหัวศุนย์นี่ก็ขออนุญาต

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วที่หมู่บ้านนี้มีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์อะไรนอกจากวัดอีกไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ไม่มีนะ มีก็แต่ศาลเจ้า

ผู้สัมภาษณ์ : ศาลเจ้าพ่อเกาะทรายมีประวัติความเป็นมายังไงบ้างคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ป้าเองก็ไม่รู้เลย มีมานานแล้ว ป้ามาที่นี่ก็มีแล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : ป้ามาที่นี่ตั้งแต่ปีอะไรแล้วคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ป้าจำไม่ได้

ผู้สัมภาษณ์ : มาได้กี่ปีแล้วคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ๓๐ - ๔๐ ปีแล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : ป้าเข้ามาตั้งแต่เป็นเด็กแล้วหรือคะ ป้าเข้ามาตอนอายุเท่าไร

ผู้ให้ข้อมูล : ๑๖-๑๗ ปี มากับพ่อกับแม่ ตอนนีพ่อกับแม่ก็เสียแล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อคะ เราก็มีลูกหลานสืบต่อไปเนาะ แล้วป้าเข้ามายังไงคะ

ผู้ให้ข้อมูล : เข้ามาทางสะพานนี้แหละ แต่สมัยนั้นสะพานมันยังเก่าๆ นะ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วมีด้านตรงอะไรไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : มีนะ แต่ไม่เก็บเงินไม่เหมือนเดี๋ยวนี้

ผู้สัมภาษณ์ : เข้ามาได้สบายเลยเนาะ

ผู้ให้ข้อมูล : สบาย เขาก็ไม่ได้ว่าอะไร ใครจะเข้าก็เข้า ใครจะออกก็ออก

ผู้สัมภาษณ์ : สาเหตุที่ครอบครัวป้าอพยพมานี้เพราะอะไรคะ

ผู้ให้ข้อมูล : หนีพม่ามา เพราะศึก

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วบ้านเก่าละคะ ทำยังไง

ผู้ให้ข้อมูล : ก็ปล่อยร้างไว้ ไม่เอาแล้ว เราจะกลับไปก็กลับไม่ได้แล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วยังมีพี่น้องอยู่ทางนั้นไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : พี่น้องนี้มีอยู่ ไปมาหาสู่กันอยู่

ผู้สัมภาษณ์ : จากเชียงตุงเนาะ

ผู้ให้ข้อมูล : ถ้ามีงานอะไรเขาก็มาหาเราอยู่ แต่เราจะไปหาเขานั้นยาก เราไปไม่ได้

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ตอนนีเราจะไปหาเขานี่ยากหรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : เราไปไม่ได้ เขามีบัตรพม่าเขามาได้ แต่เรามีบัตรไทยยังไงก็ไปไม่ได้ เพราะเราเป็นบัตรหัวทก

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วป้าามีครอบครัวที่นี้กับคนไทยหรือกับคนไทใหญ่คะ

ผู้ให้ข้อมูล : คนไทใหญ่คะ ป้าแต่งงานตั้งแต่อยู่ที่นั่นแล้ว แล้วมาเกิดลูกที่นี้ สมัยนั้นเขาแต่งงานเร็ว ๑๕ - ๑๖ ก็แต่งงานแล้ว เราไม่ได้เรียนหนังสือ คนที่เรียนหนังสือเขาก็มีแต่คนรวย

ผู้สัมภาษณ์ : เมื่อก่อนก็เป็นแบบนี้แหละคะ ยังไงขอเบอร์ติดต่อป้าไว้ได้ไหมคะ เผื่อจะได้เข้ามาพูดคุยอีก

ผู้ให้ข้อมูล : ๐๘๔-๖๑๖๗๘๔๑

ผู้ให้ข้อมูล...กลุ่มผู้นำไทใหญ่บ้านสันทรายใหม่ ม.๑๑

ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑๑ สันทรายใหม่ ตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ผู้สัมภาษณ์ : หมู่บ้านสันทรายใหม่มีคนไทใหญ่เยอะไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ก็มีเยอะอยู่นะ

ผู้สัมภาษณ์ : ประมาณกี่เปอร์เซ็นต์ของหมู่บ้านคะ

ผู้ให้ข้อมูล : มีอยู่ประมาณ ๒๐๐ กว่าหลังคา

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ แล้วมาอยู่ที่นี่กันนานหรือยังคะ

ผู้ให้ข้อมูล : นานแล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ แล้วชาวบ้านที่นี่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอะไรหรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : อาชีพก็ทำไร่ ทำนา ทำสวน ค้าขายบ้าง เย็บผ้า ซักผ้า อะไรก็ทำหมดแหละ

ผู้สัมภาษณ์ : มาอยู่นานหรือยังคะ

ผู้ให้ข้อมูล : นานแล้วครับ เป็น ๓๐ กว่าปีแล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ พอถึงงานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นการศึกษาวิถีชีวิต การดำรงชีวิตของกลุ่มชาวบ้าน คือในแม่สายไม่ได้มีแค่กลุ่มไทใหญ่นะ มันมีทั้งไทลื้อ ลาหู่ อาข่าด้วย

ผู้ให้ข้อมูล : ครับ บ้านนี้ก็เหมือนกัน

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ใช่ค่ะ ใน ๑ หมู่บ้านก็ไม่ได้มีแค่ไทใหญ่ก็เลยอยากรู้ว่าชาวบ้านกลุ่มไทใหญ่ กับกลุ่มอื่นๆ อยู่ร่วมกันยังไงโดยที่ไม่มีความขัดแย้ง

ผู้ให้ข้อมูล : ถ้าในหมู่บ้านเราจะไม่มีการแยกว่า อันนี้ไทใหญ่ ไทลื้อ เจี้ยว อาข่า มันจะเป็นอันเดียวกันหมด

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วเรื่องวัฒนธรรมต่างๆ ละคะ มีแบ่งกันไหมคะว่านี่คือของไทใหญ่ นี่ของไทลื้อ

ผู้ให้ข้อมูล : ไม่มีค่ะ ในหมู่บ้านเราไม่มี แต่หมู่บ้านอื่นมีอยู่นะ ที่หมู่บ้านเราไม่มีเพราะมีอะไร ก็จะรวมกันหมด

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ แล้วการนับถือศาสนาละคะ

ผู้ให้ข้อมูล : นับถือศาสนาพุทธค่ะ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ แล้วมีการนับถือผี นับถือเทวดา อะไรแบบนี้มีอยู่ไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ไม่มีค่ะ เราก็นับถือเหมือนแบบคนเมือง^๑ ทั่วไปนี่แหละค่ะ

ผู้สัมภาษณ์ : ก็มาอยู่นานแล้วเนาะ

ผู้ให้ข้อมูล : ค่ะนานแล้ว บางคนที่เป็นบรรพบุรุษก็เพิ่งมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๖ – ๒๕๓๗ บ้างก็ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ตัวพี่เองก็เข้ามาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๕ บางคนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๘ : มันมาไม่พร้อมกัน

^๑ คนเมือง คือคำที่ใช้เรียกคนเหนือล้านนา

- : มันมาไม่พร้อมกัน มันมากันเรื่อยๆ ใจ
- ผู้สัมภาษณ์ : แล้วคือในปัจจุบันยังมีคนหลังไหลเข้ามาอยู่ไหมคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ไม่มีแล้ว
- ผู้สัมภาษณ์ : แล้วมีการย้ายออกไปไหมคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ยังไม่รู้ละ เพราะแต่ละปีจะมีการสำรวจรายชื่อคนในชุมชน แต่ของปีนี้ยังไม่ได้สำรวจ
- : ไม่มีนะ
- : เพราะว่าเศรษฐกิจมันเปลี่ยนไปแล้ว คนที่ไปก็มี คนที่มาก็มี
- ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ แล้วสาเหตุการข้ามย้ายมาที่นี้มันเป็นเพราะสาเหตุอะไรหรือคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ก็เมื่อก่อนมันมีศึก เราอยู่ไม่ได้
- ผู้สัมภาษณ์ : แล้วตอนนี้สถานการณ์มันเปลี่ยนไปแล้ว คิดที่กลับไปหรือเปล่านั้น
- ผู้ให้ข้อมูล : ไม่ไปแล้ว กลับไปก็ไม่ได้แล้ว เดียวนี้ตั้งตัวอยู่ที่นี้แล้ว
- : ไปไม่ได้แล้ว (หัวเราะ)
- : ถ้าเราจะไปลูกหลานเราก็ไปไม่ได้ ไปนู่นก็ทำอะไรไม่เป็น
- : มันอยู่ตัวแล้ว (หัวเราะ)
- ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ
- ผู้ให้ข้อมูล : รออยู่อย่างเดียวก็รอเป็นประชาชนคนไทย (หัวเราะ)
- ผู้สัมภาษณ์ : แล้วในหมู่บ้านนี้จะอะไรเป็นจุดเด่นของไทยใหญ่ที่นี้คะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ความร่วมมือเวลาจัดงานกันนี้แหละ
- : เวลาออกพรรษาก็ร่วมกัน
- ผู้สัมภาษณ์ : ส่วนใหญ่จะในเรื่องของประเพณีพิธีกรรมเนาะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ใช่ๆ จัดงานทุกปี
- ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ในรอบปีจะมีการจัดงานประเพณีต่างๆ ทุกเดือนไหมคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : มันก็จะมีตอนออกพรรษา เดือน ๖ ก็จะมีสงกรานต์ รดน้ำ ดำหัว แล้วเวลาเข้าพรรษาก็จะมีงานร่วมกันทั้งคนเมืองและคนไต ส่วนออกพรรษาพวกเราก็จะมีเทียนพันเล่ม
- : ๑ วัน ๑ คืน
- ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ ในพิธีกรรมก็จะมีคนมาร่วมด้วยไม่ใช่แค่เฉพาะคนไทยใหญ่ใช้ไหมคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : มารวมกันหมด
- ผู้สัมภาษณ์ : แล้วเรื่องการแต่งกายละคะ การแต่งกายเวลาไปร่วมงานต่างๆ ก็จะแต่งกันแบบนี้ใช่ไหม

- ผู้ให้ข้อมูล : ไข่ๆ แบบนี้แหละ
- ผู้สัมภาษณ์ : แล้วถ้าวันปกติธรรมดาละคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ก็จะต้องตัวธรรมดา วันนี้ก็แต่งตัวมาต้อนรับ (หัวเราะ)
- ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ พอดีหนูก็คิดว่าจะมากันแค่ ๑ - ๒ คน นี่เล่นเอาตกใจขับรถมาเจอเต็มศาลา
- ผู้ให้ข้อมูล : (หัวเราะ) พอดีพ่อหลวง^๒ บอกไว้เมื่อก่อนว่าจะมีคนมา ๙.๓๐ น. ผมก็เลยมาปรึกษาชาวบ้านในกลุ่มว่า ถ้ามาคุย ๒ - ๓ คนก็คงไม่ดี เลยพากันมาต้อนรับ
- ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ คือหนูเองก็เป็นตัวแทนรับผิดชอบในการลงพื้นที่ชุมชน มาเยอะแบบนี้ก็ดีเหมือนกันค่ะ เพราะจะได้รู้ว่าจะมีคนมาศึกษาหาข้อมูลเนาะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ครับ
- ผู้สัมภาษณ์ : ตอนนี้อยากถามเรื่องพิธีกรรมในรอบปีนะค่ะ ประเพณีต่างๆ ในรอบปี ว่ามีอะไรบ้าง
- ผู้ให้ข้อมูล : กลุ่มพวกพี่ก็จะจัดงานเทียนพันเล่มปีละครั้งทุกปี
- ผู้สัมภาษณ์ : ที่จัดงานใหญ่นะ
- ผู้ให้ข้อมูล : อ้อค่ะ แล้วจะอยู่ในช่วงเดือนไหนคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ช่วงออกพรรษา
- ผู้สัมภาษณ์ : เดือนตุลาคม
- ผู้ให้ข้อมูล : เทียนพันเล่มเนาะ เทียนพันเล่มนี่คือประเพณีที่ทางบ้านนั้นก็มีหรือคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : มี มาทางนี้ก็มี
- ผู้สัมภาษณ์ : อ้อก็คือขนาดมาอยู่ที่นี่ก็ยังเอาประเพณีดั้งเดิมมาจัดที่นี่ด้วย
- ผู้ให้ข้อมูล : ไข่ๆ มีมาตั้งแต่รุ่นตายาย
- ผู้สัมภาษณ์ : มีร้านก ร้าโต
- ผู้ให้ข้อมูล : ค่ะ นั่นคือการละเล่นที่เป็นเอกลักษณ์ของไทยใหญ่เลย
- ผู้ให้ข้อมูล : เอกลักษณ์ของเรา
- ผู้สัมภาษณ์ : แล้วมีลิเกไทยใหญ่ไหมคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ไม่มีแล้ว
- ผู้สัมภาษณ์ : แล้วในช่วงเข้าพรรษามีกิจกรรมอะไรระหว่างนั้นไหมคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : เราก็ร่วมกิจกรรมทั่วไปของคนเมืองนี้แหละ พิเศษที่สุดก็คือเทียนพันเล่มนี้แหละที่เด่นที่สุดของหมู่บ้านเราเลย
- ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ

^๒ พ่อหลวง คือคำที่ใช้เรียกผู้ใหญบ้าน

- ผู้ให้ข้อมูล : ค่ะ นอกนั้นก็เหมือนคนเมืองทั่วไปนี่แหละค่ะ
- ผู้สัมภาษณ์ : วัดที่บ้านนี่คือวัดอะไรคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : วัดสันทรายนี่แหละ
: วัดสันทรายหมู่ ๙
- ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ รวมกันกับหมู่ ๙
- ผู้ให้ข้อมูล : ร่วมกันวัดสันทรายมี ๒ หมู่บ้าน มีหมู่ ๙ และหมู่ ๑๑
- ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ๒ หมู่บ้านครับ
- ผู้สัมภาษณ์ : เรื่องการสร้างบ้านเรือน เหมือนกับคนเมืองนี้หรือคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : เหมือนกันนี่แหละ
- ผู้สัมภาษณ์ : แล้วทางบ้านเก่าบ้านเดิม เป็นลักษณะแบบไหนคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ทางเหนือ^๓ ก็เป็นบ้านไม้
: ไม้สักแล้วแต่คน
- ผู้สัมภาษณ์ : แล้วมาอยู่ฝั่งนี้ทำไมถึงไม่สร้างแบบเหมือนแบบเดิมล่ะคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ก็ต้องปรับตัวให้เข้ากับเขา
: ไม้สักก็หายากแล้ว (หัวเราะ)
: ไม่รู้จะไปเอาหญ้าคาไหนมามุงหลังคา (หัวเราะ)
- ผู้สัมภาษณ์ : ตอนที่ย้ายเข้ามามีคนนำเข้ามาไหมคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ไม่มี มาเจอกันทีหลัง
: ต่างคนต่างมาค่ะ แล้วเราก็มารวมกัน ตั้งผู้นำของเรา ๑ คน
: เราไม่ได้มาจากหมู่บ้านเดียวกันนะ คนนั้นมาจากเมืองนั้นเมืองนี้ ไม่เหมือนกัน
- ผู้สัมภาษณ์ : อยากจะรู้ว่าทำไมถึงมาเลือกอยู่อาศัยที่นี่ล่ะคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ครั้งแรกๆ ก็มาทำงานกันที่นี่ อยู่กันไปมาก็เลยอยู่ที่นี้เลย
- ผู้สัมภาษณ์ : แล้วเรื่องการศึกษาเด็กๆ ที่เป็นลูกหลานก็ได้เข้าเรียนหนังสือตามกฎหมายเนาะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ใช่ครับ
- ผู้สัมภาษณ์ : การดำรงชีพหรืออาหารการกินเดี๋ยวนี้แตกต่างจากเดิมเยอะไหมคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ไม่ค่อยแตกต่าง
- ผู้สัมภาษณ์ : ตอนมาที่นี่ใหม่ๆ ที่นี่มีไฟฟ้าหรือยังคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : มีๆ แต่มีไม่ทั่วถึง เดิวนี่มีทั่วถึงแล้ว

^๓ ทางเหนือ หมายถึง บ้านเก่าเมืองเดิมจากทางฝั่งสหภาพเมียนมา

ผู้สัมภาษณ์ : หมู่บ้านนี้มีการแยกกลุ่มหรือแบ่งโซนที่อยู่อาศัยของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ไหมคะ
แบบว่า

ไทใหญ่อยู่โซนนี้ ไทลื้อโซนนี้

ผู้ให้ข้อมูล : ไม่มีฯ รวมๆ กัน ถ้าเราแยกมันก็ไม่ดี

ผู้สัมภาษณ์ : ในชุมชนมีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ไหมคะ ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านที่
นอกเหนือจากวัดไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : มี เจ้าพ่อคำตัน

: ใจบ้านเราก็ออยู่ข้างวัดนะ

: วัดเราก็มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ปกครองอยู่

: เรามาอยู่บ้านสันทรายแล้วเราก็สบายใจ ทำมาหากินอยู่รอดกันหมดทุกคน เมื่อ
เป็นแบบนี้แล้วในเมื่อพี่มาแล้ว น้องก็ตามมา ลูกหลานก็มาตามอีก คนบ้านสันทราย
ก็เลยมีเพิ่มขึ้นๆ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วยังมีพี่น้องอยู่ทางเหนืออยู่ไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : มีอยู่

: ก็ไม่ค่อยมีกันแล้วนะคะ มาอยู่ที่นี่หมดแล้วคะ

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ก็ถ้าอยู่ที่นี้สะดวกสบายแล้วก็พากันมาหมดเนาะ

ผู้ให้ข้อมูล : ค่ะ เพราะพ่อหลวงที่นี้ท่านก็ให้ความช่วยเหลือทุกอย่าง เรามาอยู่บ้านสันทรายก็
เลยสบายใจกันทุกคน เลยอยู่ที่นี้กันไปเลยไม่คิดจะไปไหน

ผู้สัมภาษณ์ : ส่วนมากประกอบอาชีพอะไรนะคะ

ผู้ให้ข้อมูล : รับจ้างทั่วไป

: ทำสวน

: ทำไร่ ทำนา วันนี้ก็แปลงโอม

ผู้สัมภาษณ์ : ก็เห็นแต่งตัวสวยเลยคิดว่าไม่น่าจะทำนา (หัวเราะ)

ผู้ให้ข้อมูล : (หัวเราะ) ทำไร่ ทำนากันหมดแหละคะ

: อีกเดี๋ยวตอนเที่ยงก็ไปอยู่ไร่ อยู่สวนกันหมดละ (หัวเราะ)

: นานๆ ที่จะได้แต่งตัวสวย

ผู้สัมภาษณ์ : สวยมากคะ เมื่อกี้มาถึงก็ยังนึกว่าเค้ามีงานอะไรหรือเปล่า เห็นแต่งตัวกันสวยเชียว
(หัวเราะ)

ผู้ให้ข้อมูล : ก็พ่อหลวงบอกจะมีคนมาจากเชียงราย ก็เลยแต่งตัวมาต้อนรับ ไม่เป็นไรครับฯ

ผู้สัมภาษณ์ : ขอบคุณมากคะ แล้วเมื่อก่อนการข้ามมาฝั่งนี้ข้ามมายากไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : เมื่อก่อนจริงๆ แล้วไม่ยากครับ

- : ไม่ได้ลงทะเบียนเข้ามาณะคะ
- : มันไม่เหมือนเดี๋ยวนี
- : ข้ามไปข้ามมาวันละ ๑๐ รอบก็ไม่เป็นไร สมัยป๊าๆ ก็ข้ามมากันโดยที่ไม่ต้องทำอะไร
- ผู้สัมภาษณ์ : สมัยนั้นนี่กี่ปีมาแล้วคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ๒๐ - ๓๐ ปีมาแล้ว
- ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ เขาไม่มีด่านเทรอกะ
- ผู้ให้ข้อมูล : มีสิ แต่มันไม่เข้มงวด
- : ไปมาหาสู่กันสบาย
- ผู้สัมภาษณ์ : แล้วเดี๋ยวนี
- ผู้ให้ข้อมูล : ต้องทำถูกต้องทุกอย่าง จะไปเที่ยวพม่าก็ต้องทำเรื่องตามขั้นตอนให้ถูกต้อง
- : อยากไปไหนก็ง่ายนะ แต่ต้องทำตามขั้นตอนให้ถูกต้อง ถ้าจะไปไหนก็เหมือนคนไทยทั่วไป
- ผู้สัมภาษณ์ : ถ้าอย่างนั้นเวลาไปต่างจังหวัดก็ได้หมดเทรอกะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ได้คะ แต่ต้องขอใบอนุญาตเดินทางนะ
- : เพราะว่าเรายังไม่ได้สัญชาติ
- ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ แต่การอยู่แบบนี้ก็สบายใจแล้ว
- ผู้ให้ข้อมูล : สบายใจ ไม่คิดจะไปไหนแล้ว (หัวเราะ)
- ผู้สัมภาษณ์ : พูดถึงตอนมาแรกๆ ปรับตัวยากไหมคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ยากหน่อย
- ผู้สัมภาษณ์ : ต้องปรับตัวในเรื่องไหนบ้างคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : คือว่าตอนเรามาเราไม่รู้จักใครเลย มาแล้วจะกินอะไร ไปทำงานที่ไหน มันก็ลำบากหน่อย
- : การพูดก็เหมือนกัน เราพูดโต เขาพูดเมือง เราก็พยายามพูดให้เข้าใจ
- ผู้สัมภาษณ์ : บ้านนี้ยังมีหมอเมืองหรือหมอเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่นไหมคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ไม่มีครับ
- ผู้สัมภาษณ์ : ก็คือถ้าป่วยก็คือแพทย์ปัจจุบันเลยเนาะ
- ผู้ให้ข้อมูล : แพทย์ปัจจุบัน อนามัย โรงพยาบาล
- ผู้สัมภาษณ์ : อ้อคะ แล้วมีกลุ่มการเล่นไหมคะ พวกร้านก ร้าโตไหมคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : มีสิ ก็กลุ่มนี้แหละ
- ผู้สัมภาษณ์ : อ้อคะ ทำทุกอย่างเลยเนาะ

ผู้ให้ข้อมูล : ไข่ๆ
: ข้าวเหลืองไก่

เลขทะเบียนข้อมูล...๑๔๐๓๕๙_๐๐๒

ผู้ให้ข้อมูล...คุณวีระ โพธิ์ศรี ผู้ใหญ่บ้านบ้านสันทรายใหม่ ม.๑๑

ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑๑ สันทรายใหม่ ตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ระหว่างการดูหนังสือข้อมูลชุมชน

ผู้ให้ข้อมูล : ข้อมูลของเทศบาลนี้มีข้างในหมดเลย

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ

ผู้ให้ข้อมูล : ข้อมูล จปฐ. บ้านไหนก็มีคนมีนี้หมด

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วข้อมูลนี้เป็นข้อมูลที่ถูกต้องล่าสุดเลยใช่ไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ล่าสุดเลย เบอร์โทรติดต่อก็มี

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ปัจจุบันยังมีคนเข้ามาอยู่ในชุมชนเพิ่มขึ้นไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : แถวนี่มีการสร้างบ้านจัดสรร มากวางซื้อที่นาที่สวนแล้วมาสร้างแล้วแบ่งขาย ก็
เลยมีคนเข้ามาซื้อซื้ออยู่

ผู้สัมภาษณ์ : คนที่มาซื้อนี้เป็นคนไทใหญ่หรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ส่วนมากที่มาซื้ออยู่จะเป็นคนไทใหญ่นะ

ผู้สัมภาษณ์ : โห ไทใหญ่ที่มาจากชุมชนอื่น หรือจากทางพม่า

ผู้ให้ข้อมูล : ทางบ้านปายางผาแตก เขาขายที่ดินทางนูนมาในราคาแพง แล้วก็มาซื้อที่ดินราคา
ถูกที่นี้ ชายที่นูน ๒ - ๓ ล้าน มาซื้อที่นี้ ๓ - ๔ แสน

ผู้สัมภาษณ์ : โห ขายแพงนูนแล้วมาซื้อถูกที่นี้เนาะ

ผู้ให้ข้อมูล : เอาเงินมาสร้างบ้านเงินยังเหลือเลย ที่นี้มีโฉนดมีอะไรให้ด้วย แต่ที่นูนไม่มีอะไร
เลยนะ

ผู้สัมภาษณ์ : เป็นที่ดินที่เขามาถางอยู่สมัยนูน

ผู้ให้ข้อมูล : ไข่ ถ้ามาซื้อบ้านปิยะพรหมันแพงหลังละหลายล้าน ส่วนมากคนไทยเรานี้ไม่ไปซื้อ
หรอก

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ แล้วคนไทใหญ่ที่นี้เขาส่งลูกหลานไปทำงานที่กรุงเทพฯ กันไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : เป็นแบบนี้แหละ

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ แล้วพวกเขาไปกันอย่างไรถูกต้องใช่ไหม

ผู้ให้ข้อมูล : ก็ขอใบอนุญาตไป

ผู้สัมภาษณ์ : พ่อหลวงคะ แล้วประวัติของบ้านสันทรายใหม่เป็นมาอย่างไรคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ประวัติของที่นี่ก็ไม่มีอะไร เพราะมันถูกแยกออก เมื่อก่อนเป็นหมู่บ้านเดียวกับบ้านสันทรายหมู่ ๙

ผู้สัมภาษณ์ : แยกนานหรือยังคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ๒๐ กว่าปีแล้ว พอหมู่บ้านเริ่มมีคนเยอะขึ้นเลยแยกกัน

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ เพราะเริ่มมีคนเยอะแล้วควบคุมยากเลยแยกเนาะ

ผู้ให้ข้อมูล : ใช่ ตอนแรกที่นี่เป็นหมู่บ้านแรกนะ แต่พอแยกแล้วกลายมาเป็นสันทรายใหม่

ผู้สัมภาษณ์ : อ้าว

ผู้ให้ข้อมูล : พื้นที่ตรงนั้นเขาได้วัด ทางนี้ไม่มีวัดก็เลยเป็นสันทรายใหม่

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ

ผู้ให้ข้อมูล : โรงเรียนก็อยู่ทางนั้น

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วตอนแบ่งพื้นที่กันมีการขัดแย้งอะไรบ้างไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ไม่มีนะ

ผู้สัมภาษณ์ : ถ้าเปรียบเทียบในหมู่บ้านนี้มีไทใหญ่หรือคนเมืองมากกว่ากันหรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : น่าจะเท่ากัน ประชากรของหมู่บ้านนี้จะมีสักพันกว่าคน

ผู้สัมภาษณ์ : พันกว่าคนนี่เป็นคนเมืองหรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : คนเมืองเรานี้แหละ

ผู้สัมภาษณ์ : ในสมัยนั้นที่มีคนไทใหญ่เข้ามาอาศัยอยู่ด้วย คนเมืองเรามีความไม่ชอบหรือมีการต่อต้านอะไรไหม

ผู้ให้ข้อมูล : ไม่มี พวกเขามาก็มาขออนุญาตเรา เราก็เลยจัดตั้งหัวหน้าให้เขา มีอะไรเราก็บอกหัวหน้าเขาแค่นั้นแหละ

ผู้สัมภาษณ์ : เคยมีปัญหาต่อกันไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : เขาก็หากินของเขา ที่เข้ามาใหม่ ๆ ก็รับจ้างหาทำงานแถวๆ นี้ เดียวนี้พอมีเงินทองก็สร้างบ้านกัน พวกเขามาอยู่กับเราก็เชื่อฟังเรา แต่คนพมานี้ไม่ได้นะ คนพม่าดู พม่าเขาก็มาทำงานเป็นแรงงานโรงงานอยู่แถวนี้

ผู้สัมภาษณ์ : แต่ในหมู่บ้านนี้ไม่มีพม่าใช่ไหม

ผู้ให้ข้อมูล : หมู่บ้านนี้ไม่มี

ผู้สัมภาษณ์ : ที่เขามาทำงานโรงงานเขาไป – กลับกันหรือคะหรือว่ายังไง

ผู้ให้ข้อมูล : พวกเขาที่ทำบัตรเข้ามา บัตรแรงงาน อยู่บ้านพักแรงงาน

ผู้สัมภาษณ์ : พอมีกลุ่มคนพม่าอยู่แถวนี้เยอะ เราหมู่บ้านนี้ได้รับผลกระทบอะไรหรือเปล่าคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ก็ไม่มีนะ มีแค่เสียงดังตอนกลางคืนแค่นั้น

ผู้สัมภาษณ์ : ไม่มีการเกิดเหตุอาชญากรรมอะไร

ผู้ให้ข้อมูล : ไม่มี

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วเรื่องของการศึกษาของเด็กๆ ไทใหญ่เขาก็ได้รับการศึกษาเหมือนกับคนไทยใช่ไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ก็เหมือนกัน เกิดที่นี่เขาก็ได้บัตรหัวทก

ผู้สัมภาษณ์ : บัตรจำพวก หัวทก หัวศูนย์ ต่างๆ นี่มันยังงัยคะ งง

ผู้ให้ข้อมูล : หัวทก จะเป็นเด็กๆ ที่เกิดที่นี่ มีหลักฐานการเกิดที่นี่ พอเรียนสูงขึ้นก็ใกล้จะได้เป็นคนไทยละ เพราะเขาเองก็ตั้งรณอยากให้เด็กๆ ได้เป็นคนไทยเพราะเวลาเรียนปริญญาตรี – โท ก็อยากจะให้ได้รับปริญญากัน ถ้าไม่ใช่คนไทยเขาก็ไม่ได้รับปริญญาไม่ใช่เหรอ

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ก็ได้ยินเรื่องนี้มา เขาก็บอกกันว่านี่ก็คือปัญหาอีกอย่างหนึ่ง

ผู้ให้ข้อมูล : กฎหมายมาตรา ๗ ทวิ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วหัวศูนย์ละคะพ่อหลวง มันคืออะไร

ผู้ให้ข้อมูล : ก็พวกที่ข้ามมาอยู่ที่นี่ พอเข้ามาครบตามกำหนดเขาก็จะเรียกตัวไปถ่ายบัตรประชาชนของเขา เขาก็เรียกว่าบัตรหัวศูนย์ บางคนโชคดีหน่อยมาได้ไม่นานก็ได้ถ่ายบัตรกับเขาเกาะเขาไป

ผู้สัมภาษณ์ : คือแบบนี้ใช่ไหมคะ ถ้าพ่อหรือแม่ฝั่งใดฝั่งหนึ่งเป็นคนไทย ลูกออกมา ก็จะเป็นคนไทยเลย

ผู้ให้ข้อมูล : ใช่ อันนี้ก็ง่ายอีกหน่อย

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วถ้าพ่อกับแม่เป็นคนไทใหญ่ทั้งคู่ ลูกออกมา ก็จะเป็นหัวทก

ผู้ให้ข้อมูล : ใช่ เป็นหัวทก ต่อมาก็กลายเป็นคนไทย

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ มันมีหลายอย่างเนาะ การสร้างบ้านของคนไทใหญ่ที่นี่เป็นยังงัยคะ เป็นบ้านปูนแบบไทยหมดเหรอ

ผู้ให้ข้อมูล : เป็นแบบเราหมดแหละ บ้านหลัง ๑ – ๒ ล้านบาท พวกนี้เขามีเงิน พวกที่เขาข้ามมาที่นี้จะเป็นพวกที่เขามีเงินมีทองกันพวกนี้เขาชอบเก็บ

ผู้สัมภาษณ์ : เนาะ ชาวบ้านที่นี่มีคนทีกลับไปอยู่บ้านเกิดเขาไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ไม่มีหรอก

ผู้สัมภาษณ์ : เดียวนี้สถานการณ์ทางฝั่งนั้นก็ดีขึ้นแล้วใช่ไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ก็ดีขึ้นนะ แต่ก็ไม่เจริญเท่าเราหรอก

ผู้สัมภาษณ์ : ถ้าพูดถึงด้านเศรษฐกิจฝั่งเรากับฝั่งนั้นพ่อหลวงว่าที่ไหนดีกว่ากันคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ฝั่งเราสิ ของเขาเศรษฐกิจดีก็แค่ทางท่าซี้เหล็ก ส่วนทางบ้านนอกก็แล้ง

เลขทะเบียนข้อมูล ๑๗๐๕๕๙_๐๐๑

ผู้ให้ข้อมูล...คุณสะอาด ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน, คุณจ๋อม อินใจ อสม. อบพร. กรรมการหมู่บ้าน
ณ บ้านป่ายางใหม่ ตำบลเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ผู้สัมภาษณ์ : ผู้ช่วยคะในหมู่บ้านนี้กลุ่มไหนที่มีเยอะที่สุดคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : น่าจะไทใหญ่ นะ ถัดมาก็ไทลื้อ

ผู้สัมภาษณ์ : คนพื้นเมืองมีเยอะไหมคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : คนพื้นเมืองไม่ค่อยเยอะ

ผู้สัมภาษณ์ : พ่อดำรงตำแหน่งผู้ช่วยนานหรือยังคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ครับ นานแล้ว ปีกว่าแล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : คะ พ่อเป็นคนบ้านนี้ใช่ไหมคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : เกิดที่นี่หรือว่าย้ายมาจากที่อื่นคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ย้ายมาครับ ย้ายมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๘

ผู้สัมภาษณ์ : ย้ายมาจากที่ไหนคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : อำเภอเวียงแก่น ย้ายมาได้ ๓๑ ปี

ผู้สัมภาษณ์ : คะ ไซ้ผู้ช่วยสะอาดหรือเปล่าคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : ตอนย้ายมาที่นี่ใหม่ ๆ สภาพแวดล้อมแถวนี้เป็นยังไงบ้างคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : โห ที่นี่เป็นป่าหมด ตรงนี้เป็นสวนลิ้นจี่ บ้านที่สร้างใหม่พวกนี้ (บ้านจัดสรร) นะ
เป็นสวนลิ้นจี่หมดเลย

ผู้สัมภาษณ์ : บ้านใหม่ ๆ พวกนี้สร้างมานานหรือยังคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ยังไม่ถึง ๑๐ ปีมั้ง

ผู้สัมภาษณ์ : ตอนที่ผู้ช่วยเข้ามาใหม่ ๆ ตอนนั้นมีคนไทใหญ่อาศัยอยู่ที่นี้เยอะหรือยังคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : เยอะแล้วครับ คนที่เขามาอยู่ก่อนหน้านี้เขาก็เป็นคนไทใหญ่หมดนะ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : จากนี้ไปแถวสี่แยกตม. เป็นไทใหญ่หมดเลยนะนั่น

ผู้สัมภาษณ์ : เหมอคะ คนไทใหญ่ที่นี่เป็นคนที่เขาข้ามมาจากฝั่งนู้นแล้วมาอาศัยอยู่ที่นี้เลยหรือว่าเป็น
เป็นคนที่เขาย้ายมาจากหมู่บ้านอื่นคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ส่วนมากจะมาจากทางนู้นแหละ

ผู้สัมภาษณ์ : ชาวบ้านที่เขาอยู่ตอนนี้เขาก็มีบัตรอะไรกันหมดแล้วหรือคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ครับ ที่นี้มันมีไทใหญ่ ไทลื้อ ไทจีน
ผู้สัมภาษณ์ : ไม่มีกลุ่มอาช่า
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : อาช่าทางเราไม่มี จะอยู่ทางผาหมี ผาแตก แถวหน้าโรงไฟฟ้าก็เป็นไทใหญ่หมด
เลยนะ เป็นเขตหมู่ ๔ ของเรา แล้วก็ห้วยน้ำรินเลยห้วยน้ำรินไปก็เป็นบ้านถ้าผาเรือ
อันนั้นไทใหญ่หมดนะ
ผู้สัมภาษณ์ : แล้วอาชีพของชาวบ้านส่วนใหญ่คืออะไรคะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : รับจ้างทั่วไป รองลงมาทำนา
ผู้สัมภาษณ์ : เมื่อกี้เห็นบ้านข้าง ๆ กับร้านขายของ เขาทำเกี่ยวกับอัญมณีอะไรสักอย่าง เขา
เรียกว่าอะไรนะคะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : อ้อ พลอย
ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ๆ พลอย
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : อันนั้นคนข้างนอกมาจ้างเขาทำ
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ทำแค่ที่บ้านเขา แล้วไม่มีกลุ่มทำพลอยกันหรือคะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ไม่มี
ผู้สัมภาษณ์ : ชาวบ้านส่วนมากก็จะรับจ้างทั่วไป ทำนาเนาะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ใช่
ผู้สัมภาษณ์ : แล้ววัดวิเชตรมณีสร้างมานานหรือยังคะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : โอ้ นานละมีมาก่อนผู้ช่วยมาอยู่ที่นี้อีก สัก ๕๐ ปีได้แล้ว
ผู้สัมภาษณ์ : นอกจากจะมีวัดแล้วยังมีอะไรอีกที่ชาวบ้านให้ความนับถือคะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ศาลเจ้าพ่อคำแดง
ผู้สัมภาษณ์ : ศาลเจ้าพ่อกับวัดอันไหนเกิดขึ้นมาก่อนหรือคะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : วัดมีก่อน
ผู้สัมภาษณ์ : คราวก่อนได้มาพูดคุยกับพ่อหลวงบ้างแล้วเกี่ยวกับประวัติชุมชน แขนงชุมชน ก็
ได้ข้อมูลส่วนนั้นไปแล้ว และวันนี้ที่มายุ่งจะให้ผู้ช่วยแนะนำคนที่เขาเป็นคนไท
ใหญ่เพราะหนูจะได้ถามถึงเรื่องวัฒนธรรมไทใหญ่ว่าเค้ามีอะไรกันบ้างแล้วยังคง
รักษาไว้ ถ้าถามในลักษณะนี้ผู้ช่วยพอจะแนะนำใครให้ได้บ้างไหมคะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : อ้อ งั้นต้องเป็นลูกก่อง บ้านอยู่หน้าโรงไฟฟ้าอันนั้นก็เป็นไทใหญ่ไทลื้อนะ (?)
ผู้สัมภาษณ์ : เดียวนะคะ ไทใหญ่กับไทลื้อที่นี้มันแตกต่างกันยังไงคะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : วัฒนธรรมก็เหมือนกัน ภาษาพูดก็เหมือนกัน
ผู้สัมภาษณ์ : แล้วอะไรคือสิ่งที่แบ่งแยกไทใหญ่กับไทลื้อละคะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : สัญชาติ สัญชาติไทใหญ่ กับสัญชาติไทลื้อ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ก็ภาษาพูดเขาก็พูดเหมือนกัน ส่วนมากที่นี้ก็จะมาทางเชียงตุง สิบสองปันนา

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วการแต่งกายเหมือนกันไหมคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : คล้ายกันนิดหน่อย

ผู้สัมภาษณ์ : วัฒนธรรมพวกเขามันเหมือนกันเลยหรือคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : เหมือนกัน

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วที่นี้ถ้ากลุ่มไหนมีงานประจำกลุ่ม เขาก็ยังจะร่วมกันใช้ไหมคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ร่วมกันหมด

ผู้สัมภาษณ์ : ไม่มีแบ่งแยก

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ไม่แยก ๆ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วถ้าประเพณีปอยส่างลองล่ะคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : งานบวช

ผู้สัมภาษณ์ : ที่นี้มีใช้ไหมคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : มีครับ

ผู้สัมภาษณ์ : นี่แหละค่ะ หนูอยากจะถามเกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ พวกศิลปะการเล่นพวกรำ
นก รำโต ถ้าถามคนพื้นเมืองเราก็อาจจะไม่รู้ลึกจริง ๆ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : คนเมืองเราไม่ค่อยรู้จริง ๆ หรือ

ผู้สัมภาษณ์ : นี่แหละค่ะ เลยอยากจะถามคนไทใหญ่ที่เค้าเป็นเจ้าของวัฒนธรรมเลยดีกว่า เมื่อกี้
ผู้ช่วยแนะนำลูกก่องเน้าะ พอจะมีเบอร์ติดต่อแก่ไหมคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : เดี่ยวนะ คนมันเยอะจำไม่ค่อยได้

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ๆ

(บทสนทนาทางโทรศัพท์ระหว่างพ่อหลวงกับผู้ช่วย)

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : พ่อ^๔ มีเบอร์ลูกก่องไหม

พ่อหลวง : ลูกก่องหรือ เอาจ้อมเอาไหม

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ห๊ะ เอาจ้อมหรือ แล้วพ่อมีเบอร์จ้อมไหม

พ่อหลวง : เดี่ยวโทรหาให้ไปหากก็ได้

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ครับ ๆ โทรให้มาหาบ้านผมนี่ก็ได้ครับ

พ่อหลวง : เดี่ยว ๆ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ครับ ขอขอบคุณครับ

(จบบทสนทนาทางโทรศัพท์)

^๔ เป็นคำที่ผู้ช่วยสะอาดใช้เรียกพ่อหลวง

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : เดี่ยวเขาจะมาที่นี่

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ บ้านนี้มีเด็กไทใหญ่เยอะไหมคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : เยอะครับ เด็กนักเรียนนะ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วเด็กพวกนี้เขาพูดภาษาไทยใหญ่ หรือภาษาพื้นเมืองหรือคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ส่วนมากจะพูดภาษาพื้นเมืองเรานี้แหละ เพราะเขาเองก็มาเกิดที่นี่เนาะ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ เขาก็ได้เรียนหนังสือภาษาไทยหมดเนาะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ครับ แต่จะได้เป็นไทยนี้ส่วนน้อยนะ ส่วนมากคนพวกนี้ก็แค่เป็นบัตรแรงงานบ้าง บัตรหัวศุนย์บ้าง เพราะถ้ามาอยู่ไม่นาน ๒๐ - ๓๐ ปีนี้ก็ขอสัญชาติไทยไม่ได้ อย่งน้อยก็ ๒๕ ปีขึ้นไป

ผู้สัมภาษณ์ : ๒๕ ปีขึ้นไปถึงจะขอบัตรได้

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ใช่ถึงจะขอบัตรสัญชาติได้

ผู้สัมภาษณ์ : บัตรหัวศุนย์นะหรือคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : อ่า เดี่ยวนี้บัตรหัวศุนย์ก็ขอยกเหมือนกันนะ บางคนรายชื่อตกหล่นก็มี

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วตอนนี้จำนวนประชากรในหมู่บ้านมีน้อยกว่าจำนวนจริงใช่ไหมคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ใช่ เพราะส่วนมากเขาก็ไปทำงานทางใต้ ถ้าที่บ้านมีงานอะไรก็จะกลับมา

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ คือมีชื่อในหมู่บ้าน แต่เจ้าตัวไปทำงานอยู่ที่อื่น

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วคนที่ไปไทใหญ่เขาได้มีบทบาทอะไรในชุมชนบ้างไหมคะ อย่างเช่นอยู่ในกลุ่มสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ค่ะ กลุ่มอสม. กลุ่มแม่บ้าน

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : เข้าร่วมสิ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วถ้าสายการปกครองล่ะคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ไม่ได้ ได้แต่คนไทย เพราะพวกเขาไม่ใช่คนสัญชาติไทย

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ แล้วถ้าสมมุติเขาอยู่ที่นี่มานานแล้ว เขาสามารถเป็นได้ไหมคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ไม่ได้

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วถ้าเด็กที่เกิดที่นี่ พ่อ แม่ แต่เป็นไทใหญ่ เขาก็ได้สัญชาติไทยหรือคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ได้

ผู้สัมภาษณ์ : ถึงแม้ว่าพ่อแม่จะเป็นไทใหญ่เนี่ยหรือคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ก็ถ้าพ่อแม่อยู่ในไทย ๒๕ ปีแล้ว ลูกต้องมีใบเกิดจากโรงพยาบาลมาถึงจะได้

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วพ่อแม่จะได้ยกสถานะบัตรขึ้นไหมคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ไม่ได้ๆ ที่ลูกจะได้สัญชาติไทยพ่อแม่ก็ต้องไปทำเรื่องขอด้วยนะ

^๕ น่าจะหมายถึงทางต่างจังหวัด หรือกรุงเทพฯ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ค่ะ แล้วถ้าไทใหญ่จะกลับไปบ้านเขา เขาสามารถทำได้ไหมคะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ได้
ผู้สัมภาษณ์ : ทั้ง ๆ ที่เขาไม่มีบัตรพำนะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ก็ไปเหมือนกับที่คนพม่าเข้ามาไทยได้ ๗ วันไง
ผู้สัมภาษณ์ : แล้วถ้าเขาจะไปอยู่ยาวล่ะคะจะได้ไหม
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ก็ถ้าเขามีพ่อแม่พี่น้องที่นู่นก็กลับไปอยู่บ้านพ่อแม่เขาก็ได้ แต่ส่วนมากเขาไม่กลับ
นะ เพราะเขาเข้ามาอยู่ที่นี่เป็นหลักแหล่งแล้วคงไม่กลับไปแล้วแหละ
ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ถามเขาว่าทำไมมาอยู่เมืองไทย เขาก็จะบอกว่าที่นี้สบาย มีอิสระจะไปไหนก็ได้
ผู้สัมภาษณ์ : แล้วเรื่องสิทธิการได้รับการรักษาพยาบาลล่ะคะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : เดียวนี้ได้ยินมาว่าเขาจะทำบัตรทองให้ละนะ
ผู้สัมภาษณ์ : จะต้องเป็นคนถือบัตรหัวสุนัขรึเปล่านั้น
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ต้องหัวหกลี
ผู้สัมภาษณ์ : หัวหกลีนี้ยังงัยคะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : หัวหกลีคือพ่อแม่ได้บัตรหัวสุนัข แล้วลูกเกิดที่ไทยก็ต้องได้บัตรหัวหกลีก่อน บัตรหัว
หกลีมาขอสัญชาติไทยก็จะได้ง่ายกว่า
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ เกิดมาจะต้องเป็นหัวหกลีก่อนภายหลังถึงจะขอสัญชาติได้
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ครับ
ผู้สัมภาษณ์ : นึกว่าเกิดปุ๊บได้สัญชาติไทยเลย
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ไม่ได้ ๆ
ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ แล้วนานไหมคะถึงจะขอได้
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : เป็นสิบปีนู่นแหละ
ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ถ้าคนที่ถือบัตรหัวหกลี แต่มีประวัติอาชญากรรมหรือเกี่ยวกับยาเสพติดก็ไม่มีสิทธิ์
ขอสัญชาติไทยนะ
ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ขึ้นจากหัวหกลีแล้วอะไรต่อคะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ก็เป็นหัวแปด
ผู้สัมภาษณ์ : หัวแปดนี่คือ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : สัญชาติไทยละ
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ ขอวกมาเรื่องไทใหญ่นะคะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : ไทใหญ่ที่บ้านนี้เขาแต่งกายกันยังไงคะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ก็เหมือนเรานี้แหละ แต่งธรรมดา ถ้ามีงานเขาก็จะแต่งชุดของเขา
ผู้สัมภาษณ์ : ที่นี้เค้าจัดกิจกรรมกันบ่อยไหมคะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ไม่บ่อย ปีหนึ่งก็ ๑ - ๒ ครั้ง ส่วนมากก็จะเป็นปอยสังลอง งานช่วงออกพรรษา
สงกรานต์ประมาณนี้แหละ
ผู้สัมภาษณ์ : ทำร่วมกันหมดเลยไหม
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : หมด
ผู้สัมภาษณ์ : แล้วพวกตานก้วยสลาก
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : เหมือนกัน ร่วมกัน
ผู้สัมภาษณ์ : (หัวเราะ) เดี่ยวเขาจะมาที่นี่ใช่ไหมคะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ครับ ๆ
ผู้สัมภาษณ์ : ที่เจมานี้เขาเป็นใคร ยังไงหรอคะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : เป็นลูกน้องช่วยงานผู้ช่วยนี้แหละ กลุ่มอปพร.
ผู้สัมภาษณ์ : แกมาอยู่นานแล้วหรอคะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : นานละ
ผู้สัมภาษณ์ : เป็นไทใหญ่ใช่ไหมคะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : เป็นไทใหญ่
ผู้สัมภาษณ์ : จั๊นเตี่ยวหนูขอเบอร์โทรผู้ช่วยไว้หน่อยนะคะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : นั๊นังมาพอดี ๐๘๕-๑๖๘๐๐๙๔ , ๐๘๖-๓๔๕๙๒๐๙
ผู้สัมภาษณ์ : สวัสดีค่ะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : นั่งก่อน ๆ น้องเขามาหา
ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ หนูมาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายค่ะ พอดีผู้ช่วยเขาแนะนำมา ตอนนี้อยู่
ว่างอยู่ใช่ไหมคะ
พี่จ๋อม : ทำงานอยู่ครับ แต่ไม่เป็นไรคุยได้พักนึง
ผู้สัมภาษณ์ : ขอบคุณค่ะ พี่มาอยู่ที่นี้นานหรือยังคะ
พี่จ๋อม : ๓๐ กว่าปีแล้วครับ
ผู้สัมภาษณ์ : มาจากเมืองไหนคะ
พี่จ๋อม : สิบสองปันนาครับ
ผู้สัมภาษณ์ : ไทใหญ่ในสิบสองปันนาหรอคะ
พี่จ๋อม : มีทั้งไทใหญ่และไทลื้อ แต่ไทใหญ่จะอยู่ส่วนมากที่เชียงตุง ก็มีปะปนกัน
ผู้สัมภาษณ์ : ไทลื้อกับไทใหญ่นี้นั้นเหมือนกันไหมคะ

พี่จ๋อม : ประเพณีต่าง ๆ กับการนับถือศาสนา มันเหมือนกันหมดเลยนะ เพียงแต่ภาษามันจะเพี้ยนกันไปนิดหน่อย

ผู้สัมภาษณ์ : สำเนียง

พี่จ๋อม : ใช้สำเนียง เหมือนภาคใต้กับภาคเหนือ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ค่ะ

พี่จ๋อม : ที่จริงอย่างอื่นมันก็เหมือนกันหมด

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วถ้าเป็นการแต่งกายล่ะคะ

พี่จ๋อม : มันก็คล้าย ๆ กัน จะแตกต่างกันไปนิดหน่อย

ผู้สัมภาษณ์ : ไทลื้อก็มีผ้าโพกหัวเหมือนไทใหญ่

พี่จ๋อม : มี ๆ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วมันต่างกันไหม หรือจะต่างกันที่สีสັນ

พี่จ๋อม : ต่างกันไหมหรือ มันก็ไม่ต่างกันนะ ถ้าอย่างไทลื้อจะเน้นไปเป็นผ้าฝ้ายที่ทอเอง แต่ตอนนี้ยุคสมัยเปลี่ยนไปแล้ว ผ้าซิ่นก็ซื้อผ้าที่เขาขายเป็นเมตรจากร้านขายผ้ามาตัดนุ่งกันเอา

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วประเพณีไทใหญ่ได้จัดที่บ้านนี้บ่อยไหมคะ

พี่จ๋อม : เรื่องประเพณีนี้เราก็ทำเหมือนกันกับคนไทยนี้แหละมีเข้าพรรษา ออกพรรษา สลาก คนพื้นเมืองเขาเรียกสลาก แต่คนไทใหญ่ไทลื้อเขาเรียก “ปอยตั้งธรรม”

ผู้สัมภาษณ์ : ปอยตั้งธรรมหรือคะ

พี่จ๋อม : แล้วก็ปอยสง่าลองแค่นั้น

ผู้สัมภาษณ์ : ปอยตั้งธรรมนี้มันเหมือนกันกับเทศน์มหาชาติไหมคะ

พี่จ๋อม : ใช่ ๆ

ผู้สัมภาษณ์ : ที่เขาจะเทศน์นาน ๆ นั้นนะ

พี่จ๋อม : ใช่ ๆ ที่เราจะจับสลากว่าเราจะได้ชั้นธรรมอะไรแล้วพระเขาก็จะมาเทศน์ให้เราฟังข้ามวันข้ามคืนนั่นนะ

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ แล้วเขาจะจัดกันในช่วงไหนหรือคะ

พี่จ๋อม : ช่วงที่เราทำสลากนั่นช่วงไหนนะ กลางหว่า กลางพรรษาใช้ไหม

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : เออ ๆ

พี่จ๋อม : มันจะอยู่ในช่วงเดือนตุลาคม ช่วงก่อนออกพรรษา ช่วงนั้นแหละ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วช่วงออกพรรษาจะมีประเพณีจุดเทียนพันเล่มไหมคะ เพราะจุดเทียนพันเล่มเป็นประเพณีใหญ่ของบ้านสันทรายไหมเลยนะไม่รู้ว่ามีไหม

พี่จ๋อม : ประเพณีแต่ละอย่าง แต่ละที่อาจจะเพี้ยนกันไปก็ได้เนาะ เพราะที่นี้พอออกพรรษา ก็จะมีประเพณีจุดเทียนตามบ้าน จุดรอบบริเวณบ้านก็จุดเยอะนะ ที่อื่นเขาอาจเรียกว่าประเพณีเทียนพันเล่มก็ได้

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : เขาจะจุดเทียนหน้าบ้าน หลังบ้าน

ผู้สัมภาษณ์ : ที่นี้มีการละเล่นรำก รำโตไหมคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : มี ๆ รำก รำโตนี้เป็นประเพณีของไทยใหญ่ ถ้าเป็นไทลื้อก็จะเป็นฟ้อน รำดาบ
เอกลักษณ์ของไทยใหญ่ก็จะเป็นรำก รำโต

ผู้สัมภาษณ์ : ที่หมู่บ้านนี้มีกลุ่มอยู่ไหมคะ

พี่จ๋อม : ไทยใหญ่จะเป็นกลุ่มรำก รำโต

ผู้สัมภาษณ์ : พี่เป็นไทลื้อไหมคะ

พี่จ๋อม : ใช่ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ ผู้ช่วยคะพอจะมีคนไทใหญ่ที่จะให้ข้อมูลได้อีกไหมคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ชรบ. เรามีใครเป็นไทใหญ่อีกเนี่ย

พี่จ๋อม : พงษ์สิ พงษ์มันก็รำกนะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : พงษ์มันไม่อยู่มั่ง

พี่จ๋อม : ไม่อยู่ จริง ๆ แล้ว ไทลื้อกับไทใหญ่น่าจะไม่ต่างกันนะ

ผู้สัมภาษณ์ : งั้นเดี๋ยวขออนุญาตถามประวัติพี่น้องนะคะจะได้เอาไปเป็นประวัติผู้ให้ข้อมูล

พี่จ๋อม : ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : พี่มาอยู่ไทยกี่ปีแล้วคะ

พี่จ๋อม : มาตอนปี พ.ศ. ๒๕๒๒

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วตอนนั้นมากับใครบ้างคะ

พี่จ๋อม : กับพ่อ แม่ พ่อมาเสียที่นี้

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วมีพี่น้องมาด้วยไหมคะ

พี่จ๋อม : มีพี่ชายอีก ๑ คน

ผู้สัมภาษณ์ : มีกัน ๒ พี่น้องเนาะ มาแต่งงานที่นี่หรือว่าแต่งงานที่นู่นมาแล้วคะ

พี่จ๋อม : แต่งที่นี้

ผู้สัมภาษณ์ : มีลูกไหมคะ

พี่จ๋อม : มีลูกชาย ๑ คน กำลังขึ้น ม.๔

ผู้สัมภาษณ์ : เรียนแม่สายนี้หรือคะ

พี่จ๋อม : เรียนอาชีวะเชียงรายนุ่น

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ ไปอยู่หอที่นู่นเนาะ
พี่จ๋อม : ครับ ไปเรียนต่อที่นู่น
ผู้สัมภาษณ์ : แล้วพี่ชายของพี่มีลูกหรือยังคะ
พี่จ๋อม : เสียไปแล้วครับ เดี่ยวนี้ก็มีผมกับแฟน ลูก แล้วก็แม่ผมแค่นั้น
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ค่ะ สาเหตุที่เข้ามาคืออะไรหรอคะ
พี่จ๋อม : คือยังไงล่ะ สมัยนั้นเขาเก็บลูกหาบเยอะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : พวกหาบของของทหารนั่นแหละ
พี่จ๋อม : บ้านทางนู่นห่างไกลความเจริญช่วงนั้นก็มีการหลายกลุ่ม ถ้ากลุ่มนี้มาเราก็ต้อง
ปรนนิบัติกลุ่มนี้ ถ้าอีกกลุ่มมาเราก็ปรนนิบัติเขาต่อ ถ้ากลุ่มไหนต้องการคนเขาก็จะ
มาเกณฑ์เอาคนในหมู่บ้านนั่นแหละไปเกณฑ์ไปเป็นทหาร ไปเป็นลูกหาบ ๙ - ๑๐
วัน บางคนถ้าใช้จนถึงจุดหมายแล้วก็ส่งกลับมา บางคนไปตายกลางทางไม่ได้
กลับมาก็มี
ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ
พี่จ๋อม : เพราะเขาอยากได้อะไรทำอะไรเขาก็ทำหมด ก็เลยต้องพากันอพยพหนีมา ตอน
นั้นพากันอพยพมาเยอะนะ พอมาถึงก็ต่างกระจัดกระจายกันไป
ผู้สัมภาษณ์ : มาถึงปั๊บกระแยกกันทางใครทางมันเนาะ
พี่จ๋อม : ครับ มาสมัยนั้นด่านสะพานแม่สายเรานี้ยังไม่เก็บค่าธรรมเนียมเข้านะ
ผู้สัมภาษณ์ : ข้ามมาง่ายหรอคะ
พี่จ๋อม : ครับ ใครจะข้ามไปข้ามมาก็ได้ไม่ได้เสียค่าใช้จ่ายอะไร
ผู้สัมภาษณ์ : แล้วถ้าใครจะข้ามมาอยู่ที่นี่เลยก็ได้หรอคะ
พี่จ๋อม : ได้ครับ
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ สมัยก่อนมันไม่เข้มงวด
พี่จ๋อม : ถ้าพูดว่าเข้มงวดไหม ก็เข้มงวดอยู่นะเพราะถ้าไม่มีบัตรอะไร ตำรวจเขาก็จะจับ
ส่งกลับอยู่เหมือนกัน เราก็พยายามคอยหลบ ๆ ซ่อน ๆ อยู่ พออยู่ไปซึกพักทาง
ราชการเขาก็ออกบัตรออกใบอะไรให้ ตอนนั้นเราก็อยู่ได้อย่างถาวร เดี่ยวนี้ลูกหลาน
เราก็ได้บัตรไทยหมดละ เหลือแต่คนแก่คนเฒ่าบางคนที่ไม่ได้
ผู้สัมภาษณ์ : แล้วจากสิบสองปันนาเดินทางมาไทยนี้ใช้เวลาเท่าไรคะ
พี่จ๋อม : ถ้าเป็นสมัยนั้นเป็น ๑๐ กว่าวันเหมือนกัน เพราะบางช่วงจากเมืองหนึ่งไปยังอีก
เมืองนี้ไม่มีรถ ต้องเดินลัดเขากันเลยนะ แต่ตอนนี้ถนนหนทางเขาทำดีหมดแล้วไปมา
1-2 วันก็ถึงแล้ว ถ้าไม่แวะพักไหนวันเดียวก็ถึง
ผู้สัมภาษณ์ : แล้วสมัยพี่นี้มาอย่างไร

พี่จ๋อม : เดินมา แม่บอกว่าเดินมา

ผู้สัมภาษณ์ : ตอนที่อพยพมาพี่อายุเท่าไรคะ

พี่จ๋อม : ๓-๔ ขวบ แต่แม่เล่าให้ฟังทุกวันถึงความทุกข์ยากสมัยนั้น ที่แม่เล่าชีวิตเรานั้น เหมือนในหนังในละครเลย ฝ่าดงกระสุนเขายิงกัน เราก็ฝ่ากระสุนหลบไป หนีกันหัว ซุกหัวซุน นอนกันในป่าในดอย หลบ ๆ ซ่อน ๆ ทำโพรงหลบภัยไว้ถ้าได้ยินเสียง กระสุนก็พากันไปหลบที่นั่น ก็มันเป็นแบบนี้ไงถึงไม่ไหวเลยต้องพากันอพยพมา

ผู้สัมภาษณ์ : วันนั้นไปถามชาวบ้านบ้านสันทรายปู่ย่ามาเขาก็มาจากสิบสองปันนาเหมือนกันนะ เขาบอกใช้เวลาเดินทางมาเป็นเดือน

พี่จ๋อม : มันไม่เหมือนกัน เพราะขนาดเดี๋ยวนี้ถ้าไปบ้านพงษ์มันใช้เวลาไป ๓-๔ วันเลยนะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ๓-๔ วันเลยหรือ ไกลกว่ากรุงเทพอีก ไกลกว่าภาคใต้เราอีกเนาะ

ผู้สัมภาษณ์ : ใช่ค่ะ

พี่จ๋อม : นี่ขนาดสมัยนี้แล้วนะ สมัยนั้นก็เดือนเหมือนกัน สมัยนั้นหมู่บ้านมันห่างกัน ๑ หมู่บ้านมีไม่กี่หลัง มีแค่ ๕-๖ หลัง ถ้าตะวันเริ่มตกดินเราก็ต้องเริ่มมองหาที่พักกันที่ หมู่บ้านนั้น ๆ เพราะไม่เงินเราก็ไม่มีที่พักกันอีก มันก็เลยซ่าแบบนี้แหละ

ผู้สัมภาษณ์ : ก็เดินมาเรื่อย ๆ เนาะ

พี่จ๋อม : ใช่ เข้ามาก็ออกเดินทางกัน พอเดินทางมาเจออีกหมู่บ้านหนึ่งแต่ถ้ามันเวลา ประมาณบ่ายกว่า ๆ ถึงแม้จะไม่ค่ำก็ต้องพักเพราะมันเดินต่อไปไม่ได้ ถ้าเดินต่อไป มันจะไม่ถึงอีกหมู่บ้าน มันจะมีดชะก่อน เป็นแบบนี้มันก็เลยใช้เวลาหลายวัน

ผู้สัมภาษณ์ : ในหมู่บ้านนี้มีกลุ่มที่เขาจัดเพื่อหารายได้ อย่างพวกกลุ่มจักสานที่เป็นของกลุ่มชน เผ่าแบบนี้ไหมคะ

พี่จ๋อม : ไม่มีครับ แต่ก็มีพวกที่ทำไม้กวาด สานกระบุง

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ

พี่จ๋อม : ก็มีอยู่นะ คนเผ่าคนแก่เขาก็ทำกัน

ผู้สัมภาษณ์ : กลุ่มนี้ก็จะมียั้งคนพื้นเมือง ไทลื้อ ไทใหญ่เลยใช่ไหมคะ

พี่จ๋อม : ใช่

ผู้สัมภาษณ์ : พี่มีอาชีพอะไรหรือคะ

พี่จ๋อม : ทำงานรับจ้างก่อสร้างทั่วไป

ผู้สัมภาษณ์ : เดี่ยวหนูขออนุญาตถามประวัติส่วนตัวพี่หน่อยนะคะ จะได้เอาไปเป็นประวัติของ ผู้ให้ข้อมูลค่ะ

พี่จ๋อม : ใต้ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : พี่เข้ามาไทยตอนปี พ.ศ. ๒๕๒๒ เนาะ แล้วพี่เกิดปีอะไรคะ

พี่จ๋อม : มาที่นี้ตอน ๓ ขวบ
ผู้สัมภาษณ์ : พ.ศ. ๒๕๑๙
พี่จ๋อม : เออ ๆ
ผู้สัมภาษณ์ : พอเข้ามาถึงที่นี้พี่ไปอยู่หมู่บ้านไหนก่อนไหมคะ หรือว่ามาอยู่ที่นี้เลย
พี่จ๋อม : อยู่ที่บ้านเวียงพานก่อน ที่เวียงพานมีบ้านอยู่^๖ เพราะอยู่เขาเข้ามาก่อนเนาะ
ผู้สัมภาษณ์ : ต่อจากนั้นไปไหนอีกไหมคะ
พี่จ๋อม : ไม่ย้ายละ เข้ามาอยู่ที่บ้านป่า่างใหม่ี่เลย
ผู้สัมภาษณ์ : พี่มาอยู่ที่นี้ปี พ.ศ. ไหนคะ
พี่จ๋อม : โห ตั้งแต่สมัยพ่อหลวงอินแล้วละ
ผู้ช่วยผู้ใหญบ้าน : พ่อหลวงอินนี้ปี พ.ศ. ๒๕๒๕
พี่จ๋อม : ประมาณนั้นแหละครับ
ผู้สัมภาษณ์ : โห พ่อหลวงปัจจุบัน พ่อหลวงเสาร์คำเขาก็เป็นพ่อหลวงมานานแล้วด้วยเนาะ
พี่จ๋อม : ก็พ่อหลวงอิน พ่อหลวงอ้า พ่อหลวงยันต์ พ่อหลวงเสาร์คำคนที่ ๔ แล้วครับ ตั้งแต่
ที่ผมมาอยู่บ้านป่า่างใหม่ี่นะ
ผู้ช่วยผู้ใหญบ้าน : คนที่ ๕ สิ พ่อหลวงศรีวรรณอีกละ
พี่จ๋อม : ใช่ละ ๆ ๕ คน
ผู้สัมภาษณ์ : โอ้โห อยู่มานานเหมือนกันคะ พ่อหลวงหนูแก็เป็นมานานหรือยังคะ
ผู้ช่วยผู้ใหญบ้าน : ๔ สมัยแล้วครับ
ผู้สัมภาษณ์ : โห ๑ สมัยนี่กี่ปีคะ
พี่จ๋อม : ๔ ปี แต่สมัยพ่อหลวงนี้ก็จนเกษียณอายุแหละ
ผู้สัมภาษณ์ : พี่แต่งงานปีไหนคะ
พี่จ๋อม : ปีพ.ศ. ๒๕๔๒ เพราะลูกผมเกิดปี พ.ศ. ๒๕๔๓
ผู้สัมภาษณ์ : มีลูกคนเดียวเนาะ
พี่จ๋อม : ครับ
ผู้สัมภาษณ์ : เมียพี่ชื่ออะไรคะ
พี่จ๋อม : แสง
ผู้สัมภาษณ์ : แล้วพี่ชื่ออะไรคะ
พี่จ๋อม : จ๋อมครับ
ผู้สัมภาษณ์ : นามสกุลอะไรคะ
พี่จ๋อม : อินใจ

^๖ คนไทยพื้นเมืองจะใช้คำเรียก “อัย” แทน ทวด ปู่ ย่า ตา ยาย

ผู้สัมภาษณ์ : ลูกชายชื่ออะไรคะ
พี่จ๋อม : นพดลครับ

ผู้สัมภาษณ์ : ตอนนี้พี่มีตำแหน่งอะไรในชุมชนบ้างคะ
พี่จ๋อม : เป็นทั้ง อสม. อปพร. กรรมการหมู่บ้าน

ผู้สัมภาษณ์ : เริ่มเป็นอสม. นานหรือยังคะ
พี่จ๋อม : ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ละ

ผู้สัมภาษณ์ : อปพร. ละคะ
พี่จ๋อม : ก็ปีเดียวกัน

ผู้สัมภาษณ์ : ๑ คนเป็นได้หลายตำแหน่งหรือคะ
พี่จ๋อม : หลายตำแหน่งครับ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ปวดหัวหมด (หัวเราะ)

ผู้สัมภาษณ์ : กรรมการนี่คือกรรมการอะไรคะ
พี่จ๋อม : กรรมการหมู่บ้านนี้แหละครับ

ผู้สัมภาษณ์ : เป็นตั้งแต่เมื่อไหร่คะ
พี่จ๋อม : ก็ตั้งแต่ที่เข้ามาช่วยงานพวกนี้ก็ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ นี้แหละเพราะว่าช่วงก่อนหน้านั้นกำลังเรียนอยู่ จบปี พ.ศ. ๒๕๓๖ จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ก็ทำงาน

ผู้สัมภาษณ์ : ปีพ.ศ. ๒๕๓๖ นี้ทำอะไรนะคะ
พี่จ๋อม : เรียนจบครับ

ผู้สัมภาษณ์ : เรียนอะไรหรือคะ
พี่จ๋อม : ป.๖ เพราะเมื่อก่อนเข้าโรงเรียนไม่มีเกณฑ์อายุเหมือนเดี๋ยวนี้นะ เมื่อก่อนป.๑ อายุเยอะแล้ว

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ๗ ปี

พี่จ๋อม : มันไม่ ๗ สิ ๑๐ ปีก็มี เมื่อก่อนไม่มีเตรียมอนุบาล

ผู้สัมภาษณ์ : ใช่คะ เดี๋ยวนี้อายุอนุบาลก็ขวบ

พี่จ๋อม : ๔ ขวบ

ผู้สัมภาษณ์ : ๔ ขวบก็ได้เข้าเรียนละ (หัวเราะ) เดี่ยวขอถามถึงคนในครอบครัวนะคะ อยากจะทำฝักรอบครัวนะคะ

พี่จ๋อม : ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : แม่พี่ชื่ออะไรหรือคะ
พี่จ๋อม : จันครับ

ผู้สัมภาษณ์ : พ่อละคะ

พี่จ๋อม : อุ่น
ผู้สัมภาษณ์ : แล้วพี่ที่เสียไปละคะ
พี่จ๋อม : วรจักร
ผู้สัมภาษณ์ : ชื่อสวยดีเนาะ แกมีลูกไหมคะ
พี่จ๋อม : ไม่มี ยังไม่ได้แต่งงาน
ผู้สัมภาษณ์ : เสียไปนานหรือยังคะ
พี่จ๋อม : ๑๐ กว่าปีแล้วจำไม่ได้
ผู้สัมภาษณ์ : แกก็อยู่บ้านนี้เหมือนกัน
พี่จ๋อม : ครับ
ผู้สัมภาษณ์ : ศาสนาก็คือศาสนาพุทธใช่ไหมคะ
พี่จ๋อม : พุทธหมดเลย
ผู้สัมภาษณ์ : กิจกรรมทางศาสนาก็ร่วมกันกับทั้งคนพื้นเมืองหมดเลย
พี่จ๋อม : ร่วมกันหมดครับ
ผู้สัมภาษณ์ : มีหมอเมือง หมอภูมิปัญญาไหมคะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : มีสิ
พี่จ๋อม : เป็นหมอเป่า
ผู้สัมภาษณ์ : เป็นคนกลุ่มไหนคะ
พี่จ๋อม : กลุ่มไทลื้อก็มี กลุ่มไทใหญ่เขาก็น่าจะมียู่นะ อย่างพวกแขนเดาะ กระจุกหัก เขาก็จะมาเป่ากัน
ผู้สัมภาษณ์ : แล้วมันหายจริงหรือคะ
พี่จ๋อม : หาย อย่างบางคนเข้าเผือกจากโรงพยาบาลมากลับมาถึงบ้านเอาเผือกออกแล้วไปเป่าเอา หายเร็วกว่าไปโรงพยาบาลอีก แต่ก็ไม่ใช่ว่าละทิ้งการรักษาของโรงพยาบาลหรอกนะ ใช้ควบคู่กันไป
ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ
พี่จ๋อม : ของแบบนี้ไม่ใช่ก็อย่าลบหลู่ มันเป็นความเชื่อทางด้านจิตใจง เขารักษาจริงก็หายจริง
ผู้สัมภาษณ์ : อันนี้มีมานานแล้วหรือคะ
พี่จ๋อม : นานแล้ว
ผู้สัมภาษณ์ : เดียวนี้ก็ยังมียู่น
พี่จ๋อม : มียู่น
ผู้สัมภาษณ์ : หมอเป่านี้ใช้อันเดียวกับหมอสมุนไพรไหมคะ

พี่จ๋อม : ไม่ใช่เนาะ คนละครูกันละ

ผู้สัมภาษณ์ : ถ้าหมอเป่าก็เป่าอย่างเดียว

พี่จ๋อม : เป่าอย่างเดียว แต่ว่าเขาก็มียาทาของเขาอยู่ อย่างถ้าเป็นมะเอ็งหรือที่เขาเรียก
งูสวัดเขาก็จะมาเป่ากัน มีตบาก็เป่าได้ แต่ถ้าเป็นไขเป็นหวัดก็คงต้องกินยาหมอ
ปัจจุบันดีกว่า

ผู้สัมภาษณ์ : ก็คงต้องแล้วแต่สถานการณ์เนาะ

พี่จ๋อม : ครับ หมอเขาก็ไม่ได้เปิดเป็นสำนักนะ เขาก็ทำตามประสาที่บ้านเขาถ้าใครมา
ขอให้ช่วยเขาก็จะไปรักษาให้

ผู้สัมภาษณ์ : พูดถึงสำนักเมื่อกี้เข้ามาขอยื่นเห็นเขามีสถานธรรม มันคือสถานธรรมอะไรคะ

พี่จ๋อม : อันนั้นเป็นเหมือนคนจีน

ผู้สัมภาษณ์ : เป็นลักษณะไหนคะ หมอดูดวงหรือ

พี่จ๋อม : เขาบอกเป็นเจ้าของแม่กวนอิม

ผู้สัมภาษณ์ : ชาวบ้านที่ไปก็คือเป็นกลุ่มคนพื้นเมืองหรือคะ

พี่จ๋อม : ก็ไม่รู้เนาะก็ทั่วไปแหละ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ส่วนมากคนในบ้านเราไม่มีเนาะ

พี่จ๋อม : ไม่เห็นเข้ากันนะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : เป็นคนต่างบ้านทั้งนั้น

พี่จ๋อม : ก็เหมือนกันการเข้าคริสตจักรนี่แหละ ว่าถ้าเราเข้าคริสตจักรที่นั่นแล้วเราจะเข้าที่
อื่นไม่ได้

ผู้สัมภาษณ์ : หืม

พี่จ๋อม : ไม่เหมือนเราชาวพุทธจะไปวัดไหนก็ได้หมด

ผู้สัมภาษณ์ : เขามีมานานหรือยังคะ

พี่จ๋อม : ก็นานนะ ๑๐ กว่าปีได้มั้ง

ผู้สัมภาษณ์ : ที่เขาเปิดเป็นคนในหมู่บ้านหรือคะ

พี่จ๋อม : ไม่ใช่

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : คนที่ไหนก็ไม่รู้

พี่จ๋อม : เมื่อก่อนก็เป็นแค่บ้านเล็ก ๆ เดียวนี้ขยายใหญ่ขึ้น

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วมาแบบนี้ชาวบ้านก็ไม่ได้ว่าอะไรหรือคะ

พี่จ๋อม : ก็ไม่ว่าอะไร ก็อย่างว่าแหละใครจะนับถืออะไรก็นับถือไป ความจริงเขาก็ไม่ได้มา
สร้างความรำคาญให้ ชุมชนนี้มันมีหลายคนหลายกลุ่มเราต้องอยู่ด้วยกันด้วยความ
สันติ

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ
พี่จ๋อม : ไม่ว่าใครจะนับถืออะไร กลุ่มอะไร แต่ถ้าในหมู่บ้านมีงานเขาก็จะช่วยกันร่วมมือกันหมด

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ แล้วภาษาพูดล่ะคะ
พี่จ๋อม : ถ้าผมอยู่บ้านผมก็พูดไทลื้อ
ผู้สัมภาษณ์ : ภาษาไทลื้อถ้าคนพื้นเมืองฟังจะรู้เรื่องไหมคะ
พี่จ๋อม : รู้สิ แค่เพี้ยนกันนิดหน่อย คำว่า ไปไหน ก็ ไปไหนเหมือนกัน
ผู้สัมภาษณ์ : ถ้าไทลื้อแท้ ๆ ที่อยู่สิบสองปีนาก็พูดแบบนี้หรือคะ
พี่จ๋อม : เหมือนกัน
ผู้สัมภาษณ์ : เคยไปลงพื้นที่ที่บ้านผาแตกมา ที่นั่นคือเราฟังไม่ค่อยออกเลยคะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : (หัวเราะ)
ผู้สัมภาษณ์ : ในหมู่บ้านนี้ยังมีคนภายนอกเข้ามาอาศัยอยู่อีกไหมคะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ไม่มีละ
ผู้สัมภาษณ์ : ออกไปก็ไม่มี
พี่จ๋อม : ส่วนมากคนที่เข้า-ออกก็เป็นพวกคนอยู่ห้องเช่า
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : พวกที่มาทำงาน ๕ วัน ๑๐ วัน
พี่จ๋อม : หรืออย่างพวกมาทำงานไซต์งานก่อสร้าง
ผู้สัมภาษณ์ : แล้วที่นี่มีพวกกลุ่มแรงงานพม่าไหมคะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ไม่มีนะ
ผู้สัมภาษณ์ : แถวนี่ไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมเนาะ
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ไม่มี จะมีก็พวกป่าแดง เวียงหอมนูน
ผู้สัมภาษณ์ : เดี่ยวขอเบอร์ติดต่อพี่ไว้หน่อยนะคะ
พี่จ๋อม : ๐๘๗-๗๘๖๖๕๒๔
ผู้สัมภาษณ์ : ประเพณีพิธีกรรมที่เคยทำที่สิบสองปีนามีเยอะกว่าที่นี่ไหมคะ
พี่จ๋อม : มันก็มีเยอะนะ แม้ก็เล่าให้ฟังตลอด
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ เพราะมาตั้งแต่ยังเด็กเนาะ
พี่จ๋อม : ครับ ถึงตอนนี้ถ้ามีประเพณีนี้หรือมีงานอะไรพี่น้องที่นูนเขาก็จะบอกเราตลอด เราก็จะไปร่วมอะไรตลอด
ผู้สัมภาษณ์ : ก็คือข้ามไปได้ แล้วข้ามไปได้หลายวันไหมคะ
พี่จ๋อม : หลายวันอยู่นะ แต่เราก็ต้องไปทำบัตรข้ามแดนไปนะ
ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ แล้วเดี๋ยวนี้พี่ถือบัตรอะไรอยู่คะ

พี่จ๋อม : ของผมเป็นบัตรใบสำคัญต่างดาวอยู่ขอบด้วยกฎหมาย เป็นบัตรหัวแปด

ผู้สัมภาษณ์ : บัตรหัวแปดเป็นไทยแล้วไม่ใช่หรอคะ

พี่จ๋อม : มันมี ๒ แบบ เมื่อก่อนของผมเป็นหัวหก แล้วหัวหกที่เขาโอนมาเป็นหัวแปดก็คือบุคคลที่เกิดในประเทศไทย

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ

พี่จ๋อม : ถ้าเกิดในประเทศไทยก็จะโอนไปตามมาตรา ๗ ทวิ ส่วนหัวแปดอีกอย่างที่บุคคลนั้นไม่ได้เกิดที่ประเทศไทยก็จะโอนไปเป็นใบสำคัญต่างดาว บัตรตัวนี้ก็ไปได้ทั่วราชอาณาจักรไม่ต้องขอใบอนุญาตเดินทาง แล้วจะมีอีกเล่มที่ออกนอกประเทศ เพียงแต่คนที่ถือบัตรต่างดาวนี้จะไม่สิทธิในการเลือกตั้ง โอนที่ดินไม่ได้แค่นั้นเอง นอกนั้นได้หมด

ผู้สัมภาษณ์ : สิทธิการรักษาพยาบาลก็ได้หมดเนาะ

พี่จ๋อม : ครับได้หมด ลูกก็เป็นคนไทย

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ พี่ทำงานค้ำไวร์เปล่าคะ

พี่จ๋อม : ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : งั้นไม่มีอะไรแล้วคะพี่ ربกวนพี่เนาะ

พี่จ๋อม : ไม่เป็นไรครับ ๆ

ผู้สัมภาษณ์ : พอตีมาด้วยค่ะ ติดต่อพอหลวงไว้เมื่อวาน แต่แกก็ดูเหมือนไม่วางเห็นว่าเข้าไปในเมือง คงขับรถด้วยแหละ แกก็เลยยังไม่ได้เตรียมคนไว้ให้ ช่วงนี้หนูจะไล่ลงพื้นที่ให้หมดคะ ที่นี้ฝนตกลมแรงไหมคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : สองสามวันมานี้ตกสิ ก่อนหน้าร้อนจะตาย

ผู้สัมภาษณ์ : ที่เชียงรายก็เหมือนกันคะ เมื่อเข้านี้ก็ตก ยังคิดอยู่ว่าจะมาแม่สายได้ไหม (หัวเราะ)

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : คินวันเสาร์สิ มีทั้งฝน ทั้งลม ทั้งลูกเห็บ

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ที่นู่นมีฝน ลมเหมือนกัน แต่ไม่มีลูกเห็บ, ผู้ช่วยคะ พอจะมีคนที่ไปไทใหญ่แนะนำอีกไหมคะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ใครดินะ

พี่จ๋อม : ถ้ามาตอนกลางวันแบบนี้ไม่มีใครอยู่บ้านกัน เขาไปทำงานกันหมด ถ้ามาตอนเย็นอาจจะได้อยู่

ผู้สัมภาษณ์ : ไม่ได้นัดไว้ด้วยเนาะ

พี่จ๋อม : ถ้าเป็นตอนเย็นอาจจะสะดวกกว่า เลย ๕ โมงเย็นเขาเลิกงาน

ผู้สัมภาษณ์ : แต่ก็อย่างว่าละคะ ถ้าเป็นตอนเย็นเขากลับมาจากที่ทำงานก็คงอยากจะพักผ่อนกัน

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ถ้าอย่างนั้นหนูต้องประสานงานกับพ่อหลวงเนิ่น ๆ ว่าจะมาวันไหน พ่อหลวงจะได้บอกเขาไว้

พี่จ๋อม : ยังดีนะที่วันนี้ผมทำงานไม่ไกล ถ้าไปทำงานไกลก็มาได้

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ๆ ถ้าอย่างนั้นมาอีกเมื่อไหร่จะโทรหาพ่อหลวงเนิ่น ๆ ค่ะ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน : ครับ ๆ เมื่อกี้แกก็โทรหาบอก ๑๐ โมงมาหาพ่อหลวงที่อำเภอหนอง

ผู้สัมภาษณ์ : อ้าวหรือคะ จักรบกวณแค่นี้ก่อนดีกว่าค่ะ ผู้ช่วยจะได้ไปทำธุระต่อ เดียวถ้ามีอะไรอีกหนูขออนุญาตโทรหานะคะ

พี่จ๋อม : ได้ ๆ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วบ้านพี่อยู่แถวนี้หรือคะ

พี่จ๋อม : อยู่ชอยเดียวกันนี้แหละ

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ขอบคุณมากนะคะ

เลขทะเบียนข้อมูล...๐๓๐๓๕๙_๐๐๑

ผู้ให้ข้อมูล...คุณจรัญ ข่ายสุวรรณ อดีตผู้ใหญ่บ้านบ้านปายางผาแตก ม.๑๐

ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑๐ ปายางผาแตก ตำบลเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ผู้สัมภาษณ์ : พอตีมาวันนี้อยากพูดถึงประวัติชุมชน

ผู้ให้ข้อมูล : อ้อ ประวัติหมู่บ้าน

ผู้สัมภาษณ์ : พ่อหลวงคะ^๗ บ้านปายางผาแตกนี้แบ่งเป็น ๒ เขตหรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ครับ ๒ เขตการปกครองท้องถิ่น คือ เขตเทศบาลแม่สายและเทศบาลเวียงพางคำ

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ แล้วผู้ใหญ่บ้านก็คือคนเดียวกันใช่ไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : คนเดียวกัน คือแบบนี้ละ การปกครองมันแบ่งเป็น ๒ ลักษณะ คือท้องที่และท้องถิ่น ท้องที่คือฝ่ายปกครองของอำเภอ ผู้ใหญ่บ้านคือในส่วนของท้องที่ ท้องถิ่นคือส่วนของเทศบาลหรืออบต. ต้องมองให้ออก ตอนนี้บ้านเมืองแยกการบริหารพัฒนาต่างๆ อยู่ในส่วนของท้องถิ่นแต่ก็ไม่ทิ้งส่วนของท้องที่เสียทีเดียว หน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านคือการปกครอง บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับชาวบ้านทุกอย่าง ใช่ว่าจะปกครองอย่างเดียว ๑๖ กระทรวง ๓ ทบวงกรมมาอยู่ที่งานของผู้ใหญ่บ้านหมด ไม่ใช่เฉพาะนายอำเภอหรือกรมการปกครอง

: หมู่บ้านผาแตกอยู่ในตำบลเวียงพางคำ บ้านผาแตกจะเป็นหมู่บ้านลำดับที่ ๑๐ ของตำบลเวียงพางคำ เพราะที่บ้านผาแตกเพิ่งแยกตัวออกจากตำบลแม่สาย เมื่อปี

^๗ “พ่อหลวง” เป็นคำใช้เรียกผู้ใหญ่บ้านของคนภาคเหนือ

พ.ศ. ๒๕๒๖ เมื่อก่อนอำเภอแม่สายไม่ได้ขยายชุมชน บ้านผาแตกเป็นหมู่บ้านลำดับที่ ๒๑ ของเขตตำบลแม่สาย หลังจากนั้นมาบ้านเมืองก็ขยาย แยกตัวออกมาเป็นตำบลเวียงพางคำ สาเหตุที่อยู่ในเขตปกครองทั้งตำบลแม่สายและตำบลเวียงพางคำ เพราะเมื่อก่อนการปกครองท้องถิ่นยังไม่ชัดเจน เมื่อก่อนเป็นเขตสุขาภิบาล และนอกเขตสุขาภิบาล เขตสุขาภิบาลยกฐานะเป็นอบต. และมาเป็นเทศบาล หมู่บ้านผาแตกที่อยู่ในส่วนเขตสุขาภิบาลก็อยู่ในเขตเทศบาลตำบล แม่สาย หลังจากนั้นมาอีกหลายปีถึงจะมีการตั้งอบต.ตำบลเวียงพางคำ หมู่บ้านผาแตกที่อยู่นอกเขตสุขาภิบาลก็ให้เอามาอยู่ในเขตอบต.เวียงพางคำ ที่นี้อบต.ก็ยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาล ก็เลยมี ๒ เขตเทศบาลในหมู่บ้านเดียว เขาเรียกว่าหมู่บ้านคาบเกี่ยว ในตำบลเวียงพางคำ มีหมู่บ้านคาบเกี่ยวกับตำบลแม่สาย มีหมู่ ๑๐, ๓, ๒ และหมู่ ๑

- ผู้สัมภาษณ์ : แล้วอาชีพของชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นอาชีพอะไรคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ชาวบ้านที่อยู่ในชุมชนจริงๆ ก็จะมีอาชีพค้าขายที่ตลาดตามแนวชายแดน ผู้ชาย ๘๐ เปอร์เซ็นเป็นกรรมกรก่อสร้าง
- ผู้สัมภาษณ์ : งานแรงงานเนาะ แล้วมีทำนา ทำสวนไหมคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ทำนาไม่มีประมาณ ๓๐ ครอบครั้ว ช่วงข้าวแพงนี้ทำกันเยอะ หลังจากสภาวะการณ์เป็นแบบนี้ก็เลยหยุดทำนา เพราะชาวบ้านต้องเช่าที่นาทำนอกชุมชน เพราะพื้นที่ในชุมชนไม่มีนาเพราะเป็นที่ราบเชิงเขา
- ผู้สัมภาษณ์ : แล้วกลุ่มคนไทใหญ่เขาอพยพเข้ามาอยู่อาศัยในชุมชนนี้นานหรือยังคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : อพยพเข้ามาอยู่พอๆ กับอำเภอยกฐานะเป็นอำเภอ
- ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ
- ผู้ให้ข้อมูล : สังเกตจากบัตรหัว ๖ บัตรหัวต่างๆ บางคนเข้ามาอยู่แล้ว ๖๐-๗๐ ปี
- ผู้สัมภาษณ์ : เข้ามานานแล้วเนาะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ครับ ที่เข้ามาเยอะที่สุดก็ช่วงหลังจาก ปี พ.ศ.๒๕๔๒ ซึ่งกลุ่มคนเหล่านั้นเดิมที่เขา ก็เข้ามาอยู่ในประเทศไทยแล้วแหละแต่อยู่หมู่บ้านอื่น พอรู้ว่าบ้านผาแตกมีชนเผ่าของตนก็เริ่มเข้ามาอยู่ที่นี่ เพราะวัฒนธรรมของชาวบ้านที่นี่ถ้าเขามีพี่น้องอาศัยอยู่ตรงไหน ก็จะพากันเข้ามา
- ผู้สัมภาษณ์ : ใช่ค่ะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ถ้าอยากรู้ว่าย้ายมาจากที่บ้านอื่นให้ดูจากบัตรประจำตัวของเขา ว่าเขาอยู่ที่อื่นมากี่ปี
- ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ มันดูได้จากบัตรเหอคะ

- ผู้ให้ข้อมูล : อืม ว่าเขาอยู่ตรงไหน มาอยู่กับพี่น้อง ลักษณะของการอพยพเนียบบางครอบครัว ลูกสาวจะมาก่อน สักอายุ ๑๖ ก็เข้าทำงานพอเข้ามาได้ก็แอบไปทำงานทาง กรุงเทพฯ ออกนอกพื้นที่ พอได้เงินทองก็กลับมาซื้อที่ดิน ก็อพยพพ่อกับแม่มาตามมา แต่ในสมัยก่อนอพยพเพราะสถานการณ์ทางบ้านไม่อำนวยให้ ต้องไปเป็นลูกศิษย์ อยู่แบบ ไม่มีความสุข เก็บค่าภาษีไร่นา แทบไม่ได้ใช้เงินกับตัวเองเลย ก็เลยพากันอพยพมา พออพยพมาแล้วทีนี้จะกลับบ้านไปก็กลับไม่ได้เพราะถูกเขายึดไปหมด หลังจากนั้น ก็มีการสำรวจข้อมูลต่างๆ กลุ่มคนพวกนี้ก็เข้ารับการสำรวจเลยมีทะเบียนประวัติ เป็นหลักฐานในการอยู่อาศัย ต่อมาประมาณปี พ.ศ. ๒๕๒๘ กฎหมายก็ออกว่าบุคคลที่เกิดในผืนแผ่นดินไทยสามารถขอสัญชาติได้ จากปี พ.ศ. ๒๕๒๘ มาเป็น พ.ศ. ๒๕๓๘ หรือ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีกฎหมายเข้ามาใหม่ ว่าถ้าเกิดในผืนแผ่นดินไทยจะมีเอกสารรับรองการเกิด มาตรา ๗ ทวิ มาตรา ๒๓ ก็จะขยับเรื่อยๆ กลุ่มคนพวกนี้เลย เป็นเหมือนคนไทย
- ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ เพราะได้รับสิทธิต่างๆ เพิ่มขึ้นตามกฎหมาย แล้วตอนนี้ยังมีการหลงไหลเข้ามา อยู่อีกไหมคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ปัจจุบันไม่มีแล้ว ตั้งแต่พม่าอ่อนตัวลง คือนิติ คินเสรีต่างๆ พวกเขาก็พออยู่กันได้ ยิ่งในยุค ๕-๑๐ ปีมานี้เศรษฐกิจของทางพม่าจะดีกว่าเศรษฐกิจไทย เงินของไทยไป ผังอยู่ที่พม่ามากมาย เกี่ยวกับเรื่องของยาเสพติดนี่แหละ
- ผู้สัมภาษณ์ : แล้วอย่างสถานการณ์ที่พม่าดีขึ้นแล้ว ชาวบ้านที่นั่นเขาก็กลับไปบ้านเดิมของเขา ไหมคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : เขากลับไปเขาก็ไม่มีที่อยู่ จะมีแต่กลับไปเที่ยวหาพี่ห่าน้อง เราก็รู้อยู่ว่าแต่ก่อน พม่าจะยึดเอาของพวกเขาหมด
- ผู้สัมภาษณ์ : ในหมู่บ้านนี้กลุ่มไทใหญ่เยอะที่สุดเนาะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ใช่ ๖๐ เปอร์เซ็นต์
- ผู้สัมภาษณ์ : แล้วอะไรคือจุดเด่นของไทใหญ่ที่นี่คะ คืออยากจะรู้ว่าคนไทใหญ่ที่นี้อยู่ร่วมกับ ชาตินัอื่น ๆ ยังไง แบบไหนนะคะ พวกเขามีอะไรเป็นที่ยึดให้อยู่ด้วยกันได้ เพราะว่าไม่ได้มีแค่ กลุ่มไทใหญ่แต่ยังมีทั้งไทลื้ออยู่ด้วย
- ผู้ให้ข้อมูล : วัฒนธรรมของเขาไม่ต่างกัน
- ผู้สัมภาษณ์ : วัฒนธรรมของเขาเหมือนกันเลยหรอคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : เหมือนกัน เพียงแต่ต่างกันตรงที่สำเนียงภาษา ไทลื้อกับไทยองนี้สำเนียงเดียวกัน วัฒนธรรมที่เขามีของเขาก็จะมีวัฒนธรรมการกิน เขาจะกินถั่วเน่าแทนปลาร้า กะปิ, วัฒนธรรมการแต่งกาย เดี๋ยวนี้ถ้าอยู่บ้านก็แต่งเหมือนเรานี้แหละ แต่ว่าถ้ามีงาน

ประเพณีต่างๆ อย่างเช่นงานปอยส่างลอง เขาก็จะแต่งตัวออกไปในแนวของกลุ่มชาติพันธุ์ของเขา สมัยก่อนเขาจะมีลายผ้าชิ้นของเขา จะมีผ้าโพกหัว แต่เดี๋ยวนี้จะมีการประยุกต์ซึ่งแตกต่างจากเดิม ,วัฒนธรรมที่อยู่อาศัยก็เอาของทางตะวันตกมาเกือบหมดแล้ว อย่างบ้านเดิมเขาเป็นบ้านไม้ มีจั่ว มีแล มันเป็นวัฒนธรรมของเขาเท่าที่เคยไปศึกษาดูงานมาหลายที่ เชียงตุง ลีบสองปันนา เมืองลา เขาจะคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมการสร้างที่อยู่อาศัยแบบเดิมๆ แต่พอมายู่ในเมืองไทยเรา ลูกสาวจะไปอยู่กรุงเทพฯ อยู่บ้านปูน พวกเขาก็ลืมบ้านไม้กัน พอกลับมาทำสร้างบ้านปูนที่เป็นทรงทั่วไป แต่จะสังเกตว่าบ้านของกลุ่มคนไทใหญ่จะทำประตู หน้าต่างน้อย เพราะติดนิสัยจากทางบ้านเดิมมา สาเหตุเพราะ ๑. เพราะอากาศหนาว ๒. เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพราะทางนั้นผู้ที่อ่อนแอกว่าย่อมจะถูกข่มเหงโดยผู้ที่แข็งแกร่งกว่าแบบวัฒนธรรมบ้านป่าเมืองเถื่อนเก่า เลยไม่ชอบสร้างประตูหน้าต่างเยอะ พอเข้าบ้านก็จะปิดล็อกประตูหน้าต่าง เขาติดนิสัยแบบนี้มา เราเองก็พยายามบอกเขาว่าควรจะต้องอยู่ในที่ปลอดภัยโปร่งหน่อย ให้อากาศถ่ายเท เพราะบ้านเราเคยมีวัณโรคระบาด

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อคะ เพราะฉะนั้นจะต้องอยู่ในพื้นที่ที่มีอากาศถ่ายเทปลอดภัย แล้วอย่างเรื่องของกิจกรรมทางศาสนา ประเพณีวัฒนธรรมของไทใหญ่จะมีกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ มาร่วมในกิจกรรมไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ร่วมกัน

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อคะ นี่กว่าจะมีการแยกกันทำกิจกรรมตามกลุ่มตัวเอง แบบนี้ของไทลื้อก็จะมีแต่คนไทลื้อ แบบนั้นของไทใหญ่ก็จะมีแต่คนไทใหญ่

ผู้ให้ข้อมูล : มันผสมผสานกันนะ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อหรือคะ ก็เหมือนกับว่าตอนนี้เราอยู่ร่วมกันก็ต้องทำร่วมกันแบบนี้หรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ใช่ จะจัดแต่กิจกรรมไทใหญ่ทั้งหมดก็ได้แต่เดี๋ยวจะขัดแย้งกันอีก เพราะต่างก็นับถือ พุทธศาสนากันหมด ผิดกับกฎระเบียบของมหาเถรสมาคม ที่นี้จะมีผสมผสานกันไป อย่างเช่นงานตอนนี้มีงานสมโภชลูกนิมิตในเขตพุทธทวารวาส ที่จริงแล้วเป็นงานของคนไทยโดยตรง แต่การจัดรูปแบบที่นี้เขาจะเอามาผสมกันอย่างวันที่ ๘ มีนาคม จะมีการเชิญพระสงฆ์จาก เชียงตุง ลีบสองปันนา และเมืองต่างๆ มา ๑๐๐ กว่ารูป ๑๐๐ กว่าวัด เขาจะทำพิธีของทางนั้น แต่พอมารวมวันที่ ๙ มีนาคม จะเป็นรูปแบบพิธีกรรมแบบไทยเราล้วนๆ พระสงฆ์จะเป็นของไทยเรา

ผู้สัมภาษณ์ : แต่กลุ่มชาติพันธุ์ทั้งหมดก็จะมาร่วมทำกิจกรรมในพิธีทุกวันหรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ไม่มีการแบ่งแยกกัน

ผู้สัมภาษณ์ : ฉันแสดงว่าชาวบ้านที่นี่เขาคงจะอยู่ร่วมกันจนเคยชิน จนเป็นหนึ่งเดียวกัน
หมดแล้ว

ผู้ให้ข้อมูล : ใช่แล้ว อยู่ทางนั้นเขาก็เหมือนกันนั่นแหละ เพียงแต่ว่าเขาแบ่งเป็นเมืองๆ แค่นั้นเอง

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ แล้วที่นี่มีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ หรือใจบ้านที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของทุกคนนะคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ก็มีวัด ส่วนหนึ่งยังติดอยู่ในลัทธิเทวดา ถ้าพูดถึงเรื่องใจบ้านก็จะโยงไปถึงเรื่องลัทธิ
การนับถือผี มีการทำบุญใจบ้าน ๒-๓ ครั้งต่อปี ทำบุญต่างๆ ก็จะมีการเอาศาสนา
เข้ามาเชื่อมลัทธิเหล่านี้ไว้ และเวลามีคนป่วยเราก็จะเห็นตามท้องถนน ชาวบ้าน
เขาจะเอาสะพานมาไว้ตามข้างทางนี้แหละที่แสดงให้เห็นว่ายังนับถือผีอยู่

ผู้สัมภาษณ์ : ใช่ค่ะ ในปัจจุบันที่นี้ยังมีแบบนี้อยู่ไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : มีอยู่ ออกถนนเส้นนี้ไปที่คูลี ซ่อเล็กๆ ตุงขาวๆ บางครั้งชาวบ้านก็มองเรื่องการ
ป่วยเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผี ซึ่งไม่ได้มองเรื่องของสังขารตัวเอง

ผู้สัมภาษณ์ : สรุปลังเชื่อเรื่องผีสาวยังเนาะ แล้วพ่อหลวงพอจะมีคนแนะนำให้หนูไหมคะ ที่เป็น
คนไทใหญ่เลยที่พอจะให้ข้อมูลที่เชิงลึกกว่านี้ได้

ผู้ให้ข้อมูล : ไทใหญ่หรือ

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ที่พอจะสื่อสารพูดคุยกันได้นะคะ

ผู้ให้ข้อมูล : อืม บางครั้งคนทั่วไปจะให้ข้อมูลได้ไม่ตรงกัน ไม่มีข้อมูลเชิงวิชาการให้

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ

ผู้ให้ข้อมูล : ไปหาพ่ออาจารย์หนานจะแก แต่ช่วงนี้แกจะยุ่งกับงานวัดอยู่

ผู้สัมภาษณ์ : พ่อหนานจะแก

ผู้ให้ข้อมูล : ใช่ แกเป็นอาจารย์วัด เพราะว่าบางคนลองสังเกตดูแล้วจะให้ข้อมูลไม่ตรงกัน
อาจารย์หนานจะแกเป็นคนหมู่บ้านอื่น แต่หลังๆ มาแกอพยพมาอยู่ที่นี่ ตอนนั้นก็มา
เป็นมรรคทายกวัด แกมีข้อมูลเก่าๆ แกเคยให้ข้อมูลแก่นักศึกษา ตอนนี้มีงานวัดแก
คงอยู่วัด

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วพ่อหนานจะแกนี้อายุประมาณเท่าไรคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ต้องไปถามแกดู น่าจะประมาณ ๖๐ กว่าปีนี่แหละ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ได้ค่ะ

.....

.....

เลขทะเบียนข้อมูล...๐๓๐๓๕๙_๐๐๒

ผู้ให้ข้อมูล...คุณทัศนาลี ช่างสุวรรณ ผู้ใหญ่บ้านบ้านป่ายางผาแตก ม.๑๐

ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑๐ ป่ายางผาแตก ตำบลเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ระหว่างการค้นหาเอกสารจำนวนประชากรในหมู่บ้านป่ายางผาแตก

ผู้ให้ข้อมูล : นี่คือจำนวนประชากรที่เป็นไทย

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ อันนั้นกะ จำนวนตรงนี้แล้วความจริงมันน่าจะมียะอะกว่านี้หรือเปล่าคะ

ผู้ให้ข้อมูล : มันน่าจะพอๆ กันคนที่ออกไปก็มี คนที่เข้ามาก็มี

ผู้สัมภาษณ์ : ออกไปนี่คือออกไปอยู่ที่อื่นในไทยเราหรือว่ากลับบ้านนูน

ผู้ให้ข้อมูล : ประเทศไทย ย้ายไปอยู่หมู่บ้านอื่นบ้าง เดียวนี้เขาก็มีบัตรหัวศุนย์นะ มีหมายเลข ๑๓ หลักเรียบร้อยแล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ

ผู้ให้ข้อมูล : อันนี้ๆ ข้อมูลเมื่อเดือนสิงหาคม มันน่าจะล่าสุดที่สุด

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ

เลขทะเบียนข้อมูล...๐๓๐๓๕๙_๐๐๖

ผู้ให้ข้อมูล...คุณทองคำ นาน้อย (หนานจะแก)

ณ บ้านเลขที่ ๙๐/๑ หมู่ ๑๐ ตำบลเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ผู้ให้ข้อมูล : วัดผาคำเรา แต่ก่อนชื่อวัดผาแตก ต่อมาศรัทธาเริ่มมีมากขึ้น เลยให้ชื่อวัดผาคำ^๔ เพราะจะมีได้เงินมีทองเยอะๆ ที่นี้มีผู้คนเข้ามาอาศัยได้ ๗๐ กว่าปีมาแล้ว เพิ่งจะมาเจริญ ๔๐ ปีมานี้เอง แต่ในเรื่องประเพณีของเราที่เราจัดทำขึ้นทุกปีคือ งานเทศน์มหาชาติ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ เทศน์มหาชาติ

ผู้ให้ข้อมูล : อืม เวสสันดร , ชาวบ้านในหมู่บ้านมีความสามัคคีกัน มีน้ำหนึ่งใจเดียวกันก็เลยจัดได้ และเมื่อก่อนหลังคาวัดจะมุงด้วยตองตึง หรือมุงด้วยหญ้าคา เดียวนี้เปลี่ยนไป

ผู้สัมภาษณ์ : เทศน์มหาชาติมีช่วงไหนหะคะ

ผู้ให้ข้อมูล : เดือน ๑๑ ทางไทย ช่วงเดือน ๑๒ คนเมืองล้านนา จะเป็นช่วงที่ทำบุญให้เปรต ๑ ปีจะมี ๑ ครั้ง

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วนอกจากเทศน์มหาชาติแล้ว ในรอบปีนี้มีประเพณีอะไรอีกบ้างคะ

ผู้ให้ข้อมูล : เดือน ๑๑ เทศน์มหาชาติเสร็จแล้วก็

^๔ คำ หมายถึง ทองคำ

เดือน ๑๒ ออกพรรษา มีการตักบาตรเทโว/ ถวายผ้าอาบน้ำฝน

เดือน.....ทอดกฐิน

เดือน.....ตานข้าวใหม่ หรือการหลั่งข้าวหย่ากฐิน

เดือน ๓ พิธีปริวาสกรรม

เดือน ๔ เวียนเทียน เป็นวันที่พระพุทธเจ้าเทศนาพระปริโมก

เดือน ๕ สรงน้ำพระธาตุ

เดือน ๖ สงกรานต์ มีการก่อเจดีย์ทราย รูปแบบพิธีกรรมเหมือนกับของไทย

เดือน ๗ เปียงไทใหญ่ วันพระพุทธเจ้า ประสูติ ตรัสรู้ ปรีชาญาณ

เดือน ๘ สรงน้ำพระ

เดือน ๙ เข้าพรรษา จะมีคนมาสี่ซะตา สะเดาะเคราะห์

- ผู้สัมภาษณ์ : แล้วพระสงฆ์ที่วัดเป็นพระไทใหญ่หมดเลยหรือเปล่าคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ไม่ทั้งหมด แล้วแต่ใครจะมาอยู่ที่นี่
- ผู้สัมภาษณ์ : แล้วท่านเจ้าอาวาสล่ะคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ท่านเจ้าอาวาสท่านเป็นคนไทใหญ่
- ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ประเพณีทั้งหมดนี้ชาวบ้านที่นี่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมานานแล้วใช่ไหมคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : นานแล้ว
- ผู้สัมภาษณ์ : บ้านเรือนแถวนี้เปลี่ยนแปลงไปมากไหมคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : เปลี่ยนแปลงไปตอนที่ลุงมาที่นี่เป็นป่าหญ้า สวนลันจี่ ชาวบ้านที่นี่มีตั้งแต่กลุ่มคนที่มาทางหญ้าแล้วอาศัยอยู่ก็มี กลุ่มคนที่ภายหลังมาซื้อที่ดินแล้วอาศัยอยู่ที่นี่ก็มี
- ผู้สัมภาษณ์ : แล้วลุงเข้ามาอยู่ที่นี่นานหรือยังคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : นานแล้ว ๓๘ ปี
- ผู้สัมภาษณ์ : แล้วย้ายมาจากไหนหรือคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ย้ายมาจากแถวพม่า
- ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ จากเมืองอะไรหรือคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : เมืองยาง
- ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ มาจากเมืองยาง แล้วคือเดินทางมากันยังไงคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : อยู่ที่นู่นก็มีที่อยู่อาศัย ที่ทำมาหากิน แต่มันมีศึกพม่า ลูกหลานก็ลำบาก มาอยู่ที่นี่ก็เพราะบุญคุณของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็มาทำงานอยู่ที่นี่ มีให้ทำอะไรก็ทำหมด
- ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ แล้วตอนช่วงแรกๆ เดินทางมากับใครหรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ตอนมาแรกๆ ไม่ได้ยกทั้งหมู่บ้านมานะ ส่วนมากจะเข้ามาแค่คนเดียว มาทำงาน
 ที่นี้แล้วส่งเงินกลับไปให้ลูกหลาน บางคนก็เข้ามาอยู่กับพ่อแม่ บางคนก็มาคนเดียว บาง
 คนก็ไม่มีพ่อแม่

ผู้สัมภาษณ์ : สมัยก่อนเข้ามาง่ายไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : เข้ามาง่ายครับ ไม่มีด่าน จะเข้ามาตอนไหนก็ได้

ผู้สัมภาษณ์ : ไป-มาสะดวกเลยงั้น

ผู้ให้ข้อมูล : ตอนลุงมาก็มาปั่นจักรยานไปทำงานสะดวก ต่อมาคนเริ่มเข้าเยอะขึ้นก็เริ่มมีการ
 ทำบัตรอยู่ได้รายเดือน รายสัปดาห์ รายวันก็มี ไปไหนมาไหนก็ได้ ไปก็เสียเงิน มา
 ก็เสียเงิน

ผู้สัมภาษณ์ : เปลี่ยนแปลงไปเยอะเนาะ แล้วที่หมู่บ้านนี้นับถือศาสนาพุทธทั้งหมดหรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ทั้งหมด

ผู้สัมภาษณ์ : มีเรื่องของการนับถือเทวดา นับถือผีอะไรแบบนี้หรือเปล่านั้น

ผู้ให้ข้อมูล : ก็แล้วแต่เลย ก็ยังมีอยู่ มีสะเดาะเคราะห์ สืบชะตา
 : เอกลักษณะของไทยใหญ่นี้มีหลายอย่างนะ เสื้อผ้า ฟ้อน ดนตรี ดนตรีนี้เป็นดนตรีสด
 นะ หนึ่งงานที่จัดนี้ก็มีลิเกไทยใหญ่นะ จัด ๓ คืน

ผู้สัมภาษณ์ : คณะที่มาเล่นนี้จากไหนคะ

ผู้ให้ข้อมูล : จากฝั่งหน้านี้กับคนที่บ้านนี้แหละ, มีรำโต รำนก รำดาบ ๓ อย่างนี้เป็นเอกลักษณ์
 ของ ไทยใหญ่เลย รำนกโต นี้มีมาตั้งแต่สมัยพระพุทธเจ้าท่านยังอยู่ รำโตนี้มันเป็น
 สัตว์พิเศษ หน้าตาเป็นสิงโตก็ได้ก็พญานาคก็ได้ เป็นงูก็ได้ แต่สมัยนี้ทำหน้าที่ให้มัน
 สวย เป็นกวางมีเขา ๒ เขา

ผู้สัมภาษณ์ : ปัจจุบันการแต่งกายของชาวบ้านวันปกติจะแต่งชุดไทยใหญ่ไหม

ผู้ให้ข้อมูล : ก็แล้วแต่

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วคนรุ่นใหม่เขาแต่งกันไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : โห เดี่ยวนี้คนรุ่นใหม่เขาใส่ชุดไทยใหญ่อะยะ

ผู้สัมภาษณ์ : ที่ชุมชนนี้มีภูมิปัญญาท้องถิ่นพวกหมอเมือง

ผู้ให้ข้อมูล : เมื่อก่อนมีนะ เดี่ยวนี้คนเฒ่าคนแก่ที่เป็นหมอเมืองเสียชีวิตกันไปหมดแล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : ไม่มีใครมาสืบทอด

ผู้ให้ข้อมูล : เดี่ยวนี้มีหมอทันสมัย

ผู้สัมภาษณ์ : หมอโรงพยาบาล แพทย์สมัยใหม่ แล้วเรื่องอาหารละคะ ยังกินอาหารไตหรือ
 อาหารเมือง

ผู้ให้ข้อมูล : แล้วแต่คนจะกินเลย ก็กินอยู่บางมือ

ผู้สัมภาษณ์ : ในหมู่บ้านมีกลุ่มที่เป็นกลุ่มของคนไทใหญ่เลย มีไหมคะ
ผู้ให้ข้อมูล : ในบ้านผาแตกนี่มันมีหลายซอย พอมีงานวัดก็จะมารวมกัน เป็น ๑๐ กว่ากลุ่ม
ผู้สัมภาษณ์ : ลุงหนานจะแก อายุเท่าไรแล้วคะ
ผู้ให้ข้อมูล : อายุ ๖๕ ปีแล้ว
ผู้สัมภาษณ์ : ลุงพอจะมีเบอร์โทรติดต่อไหมคะ
ผู้ให้ข้อมูล : ๐๘๐-๘๔๓๙๓๔๖

เลขทะเบียนข้อมูล...๐๘๐๘๕๕_๐๐๑

ผู้ให้ข้อมูล...คุณลุงแอ่น คำผาย

ณ วัดผาแตก (ผาคำ) ตำบลเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ผู้สัมภาษณ์ : อันนี้เขาต้องใส่อะไรบ้างหรือคะ มีถ้วย ช้อน เพื่อที่ให้พระสงฆ์ได้เอาไปใช้หรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : เออ ใช่

ผู้สัมภาษณ์ : พวกหนูมาเก็บข้อมูลค่ะ พอตีรู้ว่าที่นี่มีงานบอย^๙ เลยแวะเข้ามาดู วันนี้มีพระกี่รูปคะ

ผู้ให้ข้อมูล : วันนี้มี ๒ รูป พรุ่งนี้มีเยอะ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ แล้วปกติถ้ามีงานแบบนี้เขาจะจัดกันกี่วันหรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ๓ วันครับ เมื่อวาน วันนี้ แล้วก็พรุ่งนี้

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ บ้านนี้มีคนไทใหญ่เยอะไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : เยอะครับ

ผู้สัมภาษณ์ : ส่วนใหญ่มาจากที่ไหนกันหรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : จากเมืองยอง

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วเขาแบ่งกลุ่มกันไหมคะ ว่าอันนี้กลุ่มเมืองยอง อันนี้กลุ่มอีกเมือง

ผู้ให้ข้อมูล : ไม่แบ่งๆ อยู่รวมกันไปแบบนี้แหละ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วอยู่กันนานหรือยังคะ

ผู้ให้ข้อมูล : นานแล้วครับ ๒๐-๓๐ ปีแล้วครับ

ผู้สัมภาษณ์ : นานอยู่น๊ะ เป็นคนไทยกันแล้วน๊ะ

ผู้ให้ข้อมูล : ครับ

^๙ หมายถึงงานเลี้ยงเฉลิมฉลองหรืองานบุญทางพุทธศาสนา เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ งานทอดกฐิน ฯลฯ ณ ที่นี้จะกล่าวถึงงานบอยส่งลงหรืองานบวชลูกแก้วของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ บ้านป่ายางผาแตก

ผู้สัมภาษณ์ : งานนี้เขาเรียกปอยสง่าลงไข้ไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วงานปอยสง่าลงของคนไทใหญ่ กับของคนพื้นเมืองเหมือนกันไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : คล้ายๆ อยู่ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : ยังไงคะ ถ้าสมมุติเป็นพระใหม่ คนพื้นเมืองก็เป็นได้ คนไทใหญ่ก็เป็นได้ หรือว่าต้องเป็นเฉพาะคน ไทใหญ่เลยคะ

ผู้ให้ข้อมูล : เฉพาะไทใหญ่ บ้านแวนนี่ก็เป็นคนไทใหญ่หมด คนพื้นเมืองแท้ๆ ไม่ค่อยมี

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วนอกจากจะมีไทใหญ่แล้วยังมีกลุ่มอื่นๆ อีกไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ไม่มีแล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : อันนี้เขาเรียกสง่าลงไข้ไหมคะ (ชี้ไปทางลูกแก้ว)^{๑๐}

ผู้ให้ข้อมูล :

ผู้สัมภาษณ์ : เรียนอยู่ชั้นอะไรแล้วจ๊ะ

(ลูกแก้ว) : ม.๑

ผู้สัมภาษณ์ : บวชกี่วันคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ๑๐ วัน เปิดเทอมแล้วก็ไปเรียนต่อ

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ เรียนที่โรงเรียนแม่สายนี้หรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : มีเพื่อนบวชเยอะไหม

ผู้ให้ข้อมูล : เยอะ แต่เขาบวชกันพรุ่งนี้ เราบวชก่อนวันนี้

ผู้สัมภาษณ์ : ทำไมถึงทำก่อนล่ะคะ

ผู้ให้ข้อมูล : พรุ่งนี้คนเยอะ

ผู้สัมภาษณ์ : เขาจะเริ่มกันกี่โมงคะพรุ่งนี้

ผู้ให้ข้อมูล : ๙-๑๐ โมงนี้แหละ

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ การแห่หรือพิธีกรรมก็จะทำเหมือนกันกับวันนี้หรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : อ้อ เหมือนกัน

ผู้สัมภาษณ์ : สีชุดของสง่าลงนี้ให้เลือกสีได้ตามใจชอบหรือต้องเป็นสีชมพูคะ

ผู้ให้ข้อมูล : แล้วแต่ชอบเลย

ผู้สัมภาษณ์ : บทท่องหรือบทสวด สง่าลงจะต้องท่องให้คล่องก่อนไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ใช่ๆ

ผู้สัมภาษณ์ : บวชทุกปีไหมคะ

^{๑๐} ลูกแก้วหรือนาคสามเณร คือบุรุษที่กำลังเตรียมจะตัวบรรพชาเป็นสามเณร

ผู้ให้ข้อมูล : ทุกปีครับ
ผู้สัมภาษณ์ : หมายถึงว่าปีนี้บวชแล้ว
ผู้ให้ข้อมูล : ปีหน้าก็บวชอีก
ผู้สัมภาษณ์ : ของพวกนี้จัดกันเองหรือคะ หรือว่าเขาจัดให้ เพราะบางทีเขามีรับจัดทำให้ด้วย (ชี้ไปทาง...
ผู้ให้ข้อมูล : จัดเอง
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ค่ะ ถ้ามีลูกหลานบวช คนในบ้านก็จะภูมิใจเนาะ
ผู้ให้ข้อมูล : ครับ
ผู้สัมภาษณ์ : บทสวดที่ใช้จะเป็นภาษาไตหรือภาษาอะไรคะ
ผู้ให้ข้อมูล : ภาษาไทยนี่แหละครับ
ผู้สัมภาษณ์ : กับวัดอื่นๆ ที่ไม่ใช่วัดไทใหญ่แบบนี้ บทสวดจะเหมือนกันไหมคะ
ผู้ให้ข้อมูล : เหมือนกันหมดครับ
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ค่ะ แล้วพ่อมาจากเมืองอะไรคะ
ผู้ให้ข้อมูล : จากเมืองยอง
ผู้สัมภาษณ์ : จากที่นี่ไปเมืองยองไปยากไหมคะ
ผู้ให้ข้อมูล : ไม่ยาก
ผู้สัมภาษณ์ : ถ้าจะไปนี่จะไปยังไงคะ
ผู้ให้ข้อมูล : มั่นมีรถไป
ผู้สัมภาษณ์ : หมายถึงว่าเราต้องนั่งรถจากที่นี่ไป
ผู้ให้ข้อมูล : นั่งจากที่นี่ไปหัวสะพาน แล้วนั่งจากพม่าไป
ผู้สัมภาษณ์ : ไปขึ้นรถที่ขนส่งฝั่งท่าชีเหล็กหรือคะ
ผู้ให้ข้อมูล : ใช่
ผู้สัมภาษณ์ : คนไทยก็ไปได้หรือคะ
ผู้ให้ข้อมูล : ไปได้ แต่ต้องแจ้งออกนอกประเทศ
ผู้สัมภาษณ์ : ไปได้สักกี่วันคะ
ผู้ให้ข้อมูล : เราต้องไปแจ้งที่ตม.
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ ไปทางเดียวกันกับไปเชียงตุงไหมคะ
ผู้ให้ข้อมูล : แยกกัน
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ แล้วเชียงตุงนี้ไทใหญ่เยอะไหมคะ
ผู้ให้ข้อมูล : ไทใหญ่ทั้งนั้นแหละ
ผู้สัมภาษณ์ : แล้วไทเขินละคะ

- ผู้ให้ข้อมูล : ก็มีที่เชียงตุงนั่นแหละ
- ผู้สัมภาษณ์ : แล้วไทใหญ่กับไทจีนนี่เหมือนกันไหมคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ภาษาคำพูดไม่เหมือน
- ผู้สัมภาษณ์ : การแต่งกายละคะเหมือนไหม
- ผู้ให้ข้อมูล : เหมือนกันอยู่
- ผู้สัมภาษณ์ : อาหารการกินละคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : มันก็กินได้เหมือนกันหมดแหละ กินเหมือนๆ กัน แต่วิธีทำไม่เหมือนกัน
- ผู้สัมภาษณ์ : ไทใหญ่กินถั่วเน่าเนาะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ใช่ๆ กินถั่วเน่า
- ผู้สัมภาษณ์ : แล้วไทจีนกินถั่วเน่าไหมคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ไทจีนก็กินถั่วเน่า
- ผู้สัมภาษณ์ : แล้วมันต่างกันยังไงคะระหว่างถั่วเน่าไทจีนกับถั่วเน่าไทใหญ่
- ผู้ให้ข้อมูล : มันต่างกันตรงที่ภาษาเอง
- ผู้สัมภาษณ์ : อ่อค่ะ ตรงสำเนียงเนาะ , บ้านพ่ออยู่ทางไหนคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ซอยข้างกาด
- ผู้สัมภาษณ์ : คราวก่อนมาที่นี่เลยไปบ้านพ่อหนานจะแก
- ผู้ให้ข้อมูล : หนานจะแกเขาเป็นอาจารย์วัด^{๑๑} อีกเดี๋ยวเขาก็มาั้ง
- ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ เดี่ยวจะมีแห่ขบวนเหรอคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : เขาแห่กันหมดแล้วครับ
- ผู้สัมภาษณ์ : อ่อ เขาแห่กันตอนเช้าแล้วเหรอคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : เขาแห่กันตอนเช้า มีกินเลี้ยงกัน ๓ วัน
- ผู้สัมภาษณ์ : แล้วอย่างคนที่เขาจะบวชกันพรุ่งนี้ เขาจะแห่กันไหมคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : เขาก็จะแห่เหมือนวันนี้
- ผู้สัมภาษณ์ : อยากเห็นขบวนแห่ วันนี้มาไม่ทัน
- ผู้ให้ข้อมูล : วันพรุ่งนี้เขาก็จะแห่มาวัดนี้นะ
- ผู้สัมภาษณ์ : ถ้าอยู่รอที่วัดจะเห็นไหมคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : เห็นครับ
- ผู้สัมภาษณ์ : เพราะไม่รู้ว่าไปตรงไหนดี แต่เมื่อกี้เข้ามาในหมู่บ้านผาแตกเจียบกริบเลยคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : วันนี้เขาก็กินเลี้ยงกันทั้งกลางวันกลางคืน จะพากันฟ้อน ร้องเพลงกัน
- ผู้สัมภาษณ์ : อ่อ ก็เหมือนคนพื้นเมืองที่จัดงานเขาจะมีวันดา^{๑๒} ก่อนจะมีวันเริ่มงานจริงๆ

^{๑๑} หมายถึงมรรคนายก

- ผู้ให้ข้อมูล : เออๆ พຽງนี้ ๑๐ โมงเขาจะแห่ใหญ่กันแล้ว
- ผู้สัมภาษณ์ : แห่ตั้งแต่ทางแยกเข้าหมู่บ้านผาแตกใช้ไหมคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ไม่ใช่ๆ เลยทางแยกมาอีกนิด ตรงนั้นเขาเรียกหน้าผาก้าง มีหอประชุม
- ผู้สัมภาษณ์ : พຽງนี้เขาบวชประมาณกี่รูปคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : โห ๒๐ นุ่นแหะมั้ง
- ผู้สัมภาษณ์ : โห ความรู้สึกของช่างลงตอนนี้เป็นอย่างไบบ้างคะ
- ช่างลง : เฉยๆ
- ผู้สัมภาษณ์ : ก่อนจะเริ่มพิธีบวชช่างลงจะต้องเซ็ดหน้าเซ็ดตาให้เรียบร้อยก่อนหรือคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ตอนเป็นลูกแก้วจะแต่งหน้าแต่งกายยังงี้ก็ได้
- ผู้สัมภาษณ์ : คราวก่อนมีนักศึกษาได้เปงานปอยช่างลงที่เมืองนะที่เชียงใหม่คะ ที่นั่นมีขี้ม้าด้วย ที่นี้ไม่มีเนาะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ไม่มีครับ ถ้าสมัยก่อนทางนุ่นยังมีอยู่ ลูกแก้วก็จะขี้ม้า เตียวนี้มีรถก็ขี่รถ
- ผู้สัมภาษณ์ : ที่นี้เขามีขี่คอไหมคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ขี่ครับ
- ผู้สัมภาษณ์ : คนที่บวชอายุน้อยสุดเท่าไรหรือคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : เรียนชั้นป.๖ อายุ ๑๑-๑๒ ปี
- ผู้สัมภาษณ์ : ก็คือเริ่มที่ป.๖
- ผู้ให้ข้อมูล : จบ ป.๖ เขาก็จะเอาบวชหมด แล้วก็เรียนต่อ
- ผู้สัมภาษณ์ : คะ เป็นการฝึกเด็กด้วยเนาะ ก็เหมือนคนพื้นเมืองหรือคนไทยที่เขาบวชฤดูร้อนกันหรือคะ
- ผู้ให้ข้อมูล : บวชฤดูร้อนก็เป็นอีกแบบครับ
- ผู้สัมภาษณ์ : อ่าวหรือคะ แล้วมันมีความเชื่อมโยงเกี่ยวกับประเพณีนี้คะ
- ผู้ให้ข้อมูล : ก็มันปฏิบัติต่อๆ กันมา เวลามีสงานบวชก็มักจะหาญาติพี่น้องมาทำบุญร่วมกัน บวชครั้งนึงต้องเสียเงินเยอะเป็นแสน
- ผู้สัมภาษณ์ : โห เป็นแสน
- ผู้ให้ข้อมูล : ใช่ ถ้าไม่มีเงินแสนก็บวชไม่ได้ เพราะจะต้องมีเลี้ยงอาหารญาติพี่น้อง แต่ถ้าลูกแก้วมีญาติพี่น้องเยอะก็อาจจะได้เงินเยอะ ของลูกอย่างน้อยก็ได้ ๔-๕ หมื่น
- ผู้สัมภาษณ์ : คะ ก็จะเป็นพ่อแม่ปู่ย่าตายายเนาะ ที่จะต้องจัดการงานให้
- ผู้ให้ข้อมูล : ใช่
- ผู้สัมภาษณ์ : ๑ คน บวชได้กี่ครั้งคะ เป็นช่างลงได้กี่ครั้ง

ผู้ให้ข้อมูล : ครึ่งเดียวครับ ครึ่งเดียวก็จบละ
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ถ้ามีญาติพี่น้องอยู่ห่างไกล แต่พอมีงานบวชก็จะมาร่วมงานกันเนาะ
ผู้ให้ข้อมูล : มาหมดครับ
ผู้สัมภาษณ์ : แล้วญาติของพ่อทางนั้นมาไหมคะ
ผู้ให้ข้อมูล : มาสิ นี่ก็ไซ้หมต พี่น้องกันเขาไม่ทิ้งกัน
ผู้สัมภาษณ์ : แล้วพี่น้องของพ่อทางนั้น
ผู้ให้ข้อมูล : เยอะสิ
ผู้สัมภาษณ์ : เมืองยองอยู่บ้านอะไรคะพ่อ
ผู้ให้ข้อมูล : ในเวียงครับ
ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ
ผู้ให้ข้อมูล : เวียงก็ในเชียงตุง
ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ไปได้ไซ้ไหมคะพ่อ
ผู้ให้ข้อมูล : ไปได้ พ่อไปมาทุกวัน
ผู้สัมภาษณ์ : อยากไปค่ะ เคยไปแต่เชียงตุงไม่เคยไปเมืองยองเลย เราไป ๗ วันได้ไหมคะ
ผู้ให้ข้อมูล : ได้ เราก็ดำเนินเรื่องไว้
ผู้สัมภาษณ์ : ถนนหนทางเป็นยังไงบ้างคะ
ผู้ให้ข้อมูล : ก็ดีอยู่นะ มันใช้เวลาไม่นานเดี๋ยวนี้เขาเริ่มพัฒนาแล้ว
ผู้สัมภาษณ์ : ค่อยๆ เปลี่ยนไปเนาะ ก็จะเหมือนเชียงตุงในสมัยก่อนมั้ง
ผู้ให้ข้อมูล : เออ แบบนั้นแหละ คราวก่อนญาติๆ ก็บวชกัน เสียไป ๑-๒ แสนเลยนะ
ผู้สัมภาษณ์ : โห ถ้าไม่มีเงินก็บวชไม่ได้เนาะ
ผู้ให้ข้อมูล : ถ้าไม่มีเงินก็ลำบากอยู่ แต่ถ้าไม่มีเงินก็บวชได้นะ แต่ไม่เชิญแขกกินเลี้ยงก็ได้ ทำ

น้อยๆ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ ก็คือทุกคนต้องบวช
ผู้ให้ข้อมูล : ต้องบวช
ผู้สัมภาษณ์ : เจ้าอาวาสนี่รูปไหนคะ
ผู้ให้ข้อมูล : ยังไม่มา นี่ก็มีเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล
ผู้สัมภาษณ์ : งานใหญ่เลยเนาะ พ่อคะบ้านพ่ออยู่ตรงไหนนะคะ
ผู้ให้ข้อมูล : อยู่ใกล้บ้านหนานจะแก่นั้นแหละ ช้างชอยหน้ากาด
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ ฝากวนขอชื่อพ่อหน่อยสิคะ
ผู้ให้ข้อมูล : ลุงแอน คำผาย
ผู้สัมภาษณ์ : ที่พ่อไปเมืองยองนี่พ่อไปทำงานหรือว่ายังไงคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ไม่ใช่ลูก พี่น้องอยู่ที่นั่นก็ไปมาหาสู่มีอะไรก็ไปช่วยเหลือกัน
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ พ่อคะหนูขอเบอร์ติดต่อพ่อไว้หน่อยเผื่อมีอะไรจะได้ขออนุญาตคุยด้วย
ผู้ให้ข้อมูล : ๐๙๔-๗๓๖๘๐๙๒

เลขทะเบียนข้อมูล...๑๐๐๔๕๙_๐๐๑

ณ วัดผาแตก (ผาคำ) ตำบลเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ขณะทำพิธีบรรพชาสามเณร

พระอาจารย์ : ในนี้ใครมาบวชทั้งสองคนพี่น้อง ให้คนที่เป็นน้องแยกออกมาพร้อมทั้งเอาของที่ใช้ในการทำพิธีออกมาด้วย เพราะจะให้คนเป็นน้องบวชก่อน เดี่ยวพี่ค่อยบวช ขณะที่รอเวลานี้จะได้ทำความเข้าใจกับทุกคนว่าเวลาบวช^{๑๓} และเป็กข์^{๑๔} จะทำกัน ๓ ครั้ง ครั้งที่ ๑ คือ การบวชที่ให้น้องบวชก่อนเพราะไม่ได้เกิดพร้อมกัน พี่เกิดก่อนให้อยู่ทางใต้ น้องเกิดทีหลังให้อยู่ทางบน เพราะฉะนั้นจะให้น้องบวชก่อน พอบวชเสร็จหมดแล้วก็เป็นการเป็กข์^{๑๕} ในการเป็กข์^{๑๕} นี้จะไม่ให้คนทั่วไปอยู่ในวิหาร^{๑๕} จะให้ลงไปอยู่ข้างล่าง ถ้าเป็กข์^{๑๕} เสร็จเรียบร้อยค่อยให้ขึ้นมาในวิหารได้ ส่วนลูกแก้วจะให้อยู่ในบริเวณนี้แหละเพราะมันเป็นพิธีกรรมสำคัญ ส่วนสามเณรที่จะเป็นตุ้เจ้า^{๑๖} ก็รอในวิหารรอให้สามเณรใหม่จะเป็กข์เสียก่อน

: ปีนี้วัดผาแตกเราบวชไป ๓ ครั้ง วันที่ ๒๙ เดือนมีนาคม บวชไปครั้งหนึ่ง วันที่ ๙ เมื่อบวชไปครั้งหนึ่ง วันที่ ๑๐ วันนี้บวชเป็นครั้งที่ ๓ แล้ววันที่ ๒๕ ที่จะถึงนี้ใครมีความประสงค์จะมาบวชก็ได้ ยังรับสมัครอยู่ เพราะฉะนั้นพระที่เป็กข์วันนี้จะยกไปเป็กข์วันที่ ๒๕ ตอนนี้นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเวียงพางคำกำลังเดินทางมาร่วมพิธี ท่านจะมาเป็นประธานเปิดงานในโครงการบรรพชาอุปสมบทเพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

: การบวชบรรพชาอุปสมบทของวัดผาแตกเราเป็นปีที่ ๑๐ ปีก่อนๆ เราได้ไปจัดร่วมกับเขา ไปอาศัยวัดเขา ตอนนี่เราก้มาจัดวัดเราอาคาร วัสดุก็มีครบ ต่อไปเราก้จะจัดงานกันเอง การจัดงานบวชนี้ก็เพื่อให้มีการสืบทอด และเพื่อไม่ให้เด็กเยาวชนไปเที่ยวเร่เริง ดิทยาเสพติดในช่วงปิดเทอม ให้ใช้เวลาในช่วงนี้มาเรียนทางพระวินัย

^{๑๓} ในที่นี้หมายถึงการบรรพชาบวชเณร

^{๑๔} ในที่นี้หมายถึงการอุปสมบทหรือบวชเป็นพระภิกษุ

^{๑๕} คนเหนือจะเรียกอุโบสถว่าวิหาร เพราะบางวัดในภาคเหนือจะมีเพียงวิหารและจะแบ่งพื้นที่ในการใช้ทำกิจของพระสงฆ์

ตามโอกาส

^{๑๖} คนเหนือจะเรียกตุ้เจ้าแทนพระภิกษุสงฆ์

เป็นการชักจูงให้ผู้คนได้เข้ามาทำบุญ ปฏิบัติธรรม เพื่อเป็นจิตกุศลอันยิ่งใหญ่ให้แก่ผู้
ที่บวช มาบวช ๕ วัน ๑๐ วัน ๒๐ วัน ก็ถือว่าเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา
เหมือนกัน

: เด็กๆ ก็เหมือนกันนะ ตอนนี้เป็นชาวบ้านทั่วไปธรรมดาอีกเดี๋ยวล้ำถ้าได้บรรพชาเป็น
สามเณรแล้ว ได้นุ่งผ้าเหลืองแล้วห้ามกลับบ้าน ห้ามเล่นน้ำสงกรานต์ ห้ามเล่นเกมส์
ถ้าไม่ครบ ๓-๕ วันห้ามออกวัด เพราะในช่วงนี้เขาเรียกว่า “อยู่กรรม” หรือ
“ปริวาสกรรม” เจ้าอาวาสจะมอบเป็นหน้าที่ของพระอาจารย์เอนก และพระ
อาจารย์สุชาติ เป็นผู้สั่งสอนเทศน์ธรรม ผู้อบรมของพวกเขาทั้งหลายตลอด ๓
วัน ส่วนวันนี้อาจจะยกให้เป็นกรณีพิเศษเนื่องจากพวกเขาเหนื่อยจากทางบ้าน
มา ๒-๓ วันแล้ว ถ้าบวชแล้วในช่วง ๖ โมงเย็น ถ้าได้ยินเสียงระฆังจะต้องแต่งตัวแล้ว
มานั่งเป็นแถวเหมือนที่จัดตอนนี้ ๖ โมงครึ่งเราจะทำวัตร ไหว้พระ สวดมนต์ ห้ามไป
วิ่งเล่นขึ้นถ้าขึ้นดอย ถ้าไม่อนุญาตห้ามขึ้นเพราะพระอาจารย์จะนำขึ้นเอง ห้ามไปคน
เดียวอันตราย เพราะเป็นพระบวชใหม่ยังอยู่ในปริวาสกรรม ห้ามทะเลาะวิวาท ชก
ต่อยกัน เรามาบวชด้วยกันเป็นหมู่ก็ถือว่าเป็นญาติพี่น้องกัน

: อันนี้ก็ขอบอกพ่อแม่พี่น้องเนาะ ว่าลูกหลานเราบวชก็ขอให้แวะมาดูบ้าง เราจะตัก
บาตร ๓ วัน วันที่ ๑๑, ๑๒, ๑๓ เวลา ๗ โมงเช้าให้มารวมกันที่หน้าวิหาร พระใหม่
จำนวน ๓๖ รูป แล้วเอาตุ้เจ้าเรานำหน้าอีก ๒ รูป ก็เป็น ๓๘ รูป ถ้าจะมาสักบาตรก็
เตรียม ๓๘ ชุด หรือว่าจะเอาปัจจัยมาร่วมทำบุญก็ได้ เมื่อวานบวช ๒ รูป วันที่ ๓๔
รูป ประมาณ ๗.๑๕ นาที ก็จะเริ่มตักบาตร พอเสร็จแล้วก็เข้ามาในวิหารให้พรก็เป็น
อันเสร็จ ให้สามเณรใหม่ฉันท้าวเข้า ญาติพี่น้องถ้าว่างก็มานอนด้วยได้ วันที่ ๑๓ เรา
มีขันทราย หยาดน้ำสัพเพสตัดเจ้ากรรมนายเวร กองทรายจะให้ทุกคนได้ร่วมก่อ
กองทราย

: หลักจากเราตักบาตร ฉันทอาหารเช้าแล้ว เราจะมีอบรมถึง ๑๑ โมง ต่อบ่ายโมง -
๔ โมงเย็น หลังจากไหว้พระแล้ว ๑ ทุ่ม - ๒ ทุ่ม วันละ ๓ เวลานั้นเด็กๆ ในช่วงที่
อบรมนั้นใครมีเจตนาที่จะเอาน้ำส้ม น้ำหวานมาเลี้ยงถวายสามเณรใหม่ก็ได้นะ วันที่
๑๓ เวลาบ่ายโมงเราจะมีกรมอบกัณฑ์หรือไปบวช

: ค่าใช้จ่ายในการบวช ๒,๖๐๐ บาท รวมค่าขันหยาดน้ำ ขันอุปชา ที่หามก็คนละ
๓๐๐ บาทก็รวมแล้ว ส่วนคนที่เบ็ชต์ตุ้จะมีค่าใช้จ่ายเยอะหน่อยเพราะต้องทำพิธี ๒
ขั้นตอน

.....

เลขทะเบียนข้อมูล...๐๕๐๕๕๙_๐๐๑

ผู้ให้ข้อมูล...คุณสมคิด มหาวงศนันท์ ผู้ใหญ่บ้าน , คุณสุข แก้วบุญมี หัวหน้าหมู่บ้านเขต ๑
ณ ศาลาเอนกประสงค์หมู่ ๔ บ้านสันทรายปู้ ตำบลโป่งผา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ผู้สัมภาษณ์ : คราวก่อนที่มีนักศึกษาเข้าลงพื้นที่ในชุมชน พวกเขามาขอข้อมูลเกี่ยวกับประวัติชุมชน
หรือคะ

พ่อหลวง : เด็กๆ ที่เข้ามา ก็เข้ามาหาข้อมูลนี้แหละ พ่อหลวงเองก็คุยในที่ประชุมเมื่อกี้ เรื่อง
ของคนที่ไม่ที่บ้านเลขที่ ประชากรแฝงเยอะ บางครั้งข้อมูลที่ให้นักศึกษาไปและเมื่อ
นักศึกษาเข้าสำรวจเองมันจะไม่ตรงกัน ถ้าถามพ่อหลวงว่ามีประชากรกี่คน พ่อหลวง
ยังไม่ตอบไม่ตรงเลย เพราะการสำรวจอีกหน่อยจะให้หัวหน้าเขตชุมชนแต่ละเขตออก
สำรวจนับกันเป็นหลัง ๆ ว่ามันมีกี่หลังคางจริง ๆ

ผู้สัมภาษณ์ : จำนวนที่มีอยู่ตอนนี้มันน้อยกว่าจำนวนจริงๆ ใช่ไหมคะ

พ่อหลวง : ใช่ จำนวนตัวเลขที่เราอยู่มันมี ๕๐๐ กว่าหลังคาเรือนที่เราออกบ้านเลขที่ให้ แต่
จำนวนจริง ๆ มันเยอะกว่านั้น

ผู้สัมภาษณ์ : เป็นเพราะมีประชากรเข้ามาในชุมชนเรื่อย ๆ หรือคะหรือว่ายังไง

พ่อหลวง : มันก็ไม่ได้เข้ามาเรื่อย ๆ นะแต่จะมีออกไปบ้าง ที่เข้ามา ก็จะเป็นลักษณะของการ
มาหาญาติ พวกที่ขอใบข้ามพรมแดนมาก็อยู่ได้ ๗ วัน

: เขามาในยุคของพ่อกำนันเยอะอยู่ก่อนหน้านี้อแล้ว

พ่อหลวง : การเข้ามาในหมู่บ้านไม่ว่าจะมาหาญาติหรือมาหาหมอ ก็ต้องแจ้งให้ผู้ใหญ่บ้าน
ทราบก่อน หรือจะมาพักบ้านหลังไหนในชุมชน ก็คืน ก็คนต้องบอก เพราะพวกนี้เขา
เข้ามาได้แค่ ๗ วันเนาะ แต่ถ้าอย่างคนที่เข้ามาถาวรเลย ก็นะพ่อหลวงเพิ่งเข้ามารับ
ตำแหน่งได้ ๕ เดือน เรื่องราวมันก็เยอะ เรื่องที่จะมาแก้ไขตามหลังของกำนันคน
ก่อนมันเยอะ

ผู้สัมภาษณ์ : พ่อหลวงกำลังได้เป็น ๕ เดือนเนาะ

พ่อหลวง : ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : ครั้งแรกที่เข้ามาส่งหนังสือขออนุญาตลงพื้นที่ในชุมชนก็ยังไม่เจอพ่อหลวง เลย
ฝากหนังสือไว้ให้กับญาติพ่อหลวง เห็นเขาบอกพ่อหลวงไปกรุงเทพฯ

พ่อหลวง : ครับ ต้องโทรมาก่อน เพราะอย่างเสาร์-อาทิตย์ พ่อหลวงก็ต้องไปเรียน เรียนม.
พะเยา

ผู้สัมภาษณ์ : เพราะรายชื่อของตำบลยังเป็นชื่อของพ่อหลวงคนเก่าอยู่คะ ในเว็บไซต์ของอบต.
โป่งผา

พ่อหลวง : อ้อ ครับ ยังเป็นชื่อกำนัน

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ก็เลยดึงมาเลย ไม่ได้โทรติดต่อกับพ่อหลวงไว้

พ่อหลวง : ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : คนนี้คือ?

พ่อหลวง : เป็นคนไทใหญ่ที่มาจากที่นี่นานละ พุดไทยได้

ผู้สัมภาษณ์ : ลุงมีหน้าที่อะไรในชุมชนไหมคะ

ลุงสุข : เป็นหัวหน้าเขต

ผู้สัมภาษณ์ : หัวหน้าเขตคือ?

ลุงสุข : เป็นหัวหน้าปึก

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ ลุงมาอยู่ได้กี่ปีแล้วคะ

ลุงสุข : นานแล้วครับ ๒๐ กว่าปีแล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : ประมาณปี พ.ศ. อะไรคะ พอจะจำได้ไหม

ลุงสุข : พ.ศ. ๒๕๔๐ มั้ง

ผู้สัมภาษณ์ : เดินทางมาจากเมืองเหนือหรือว่าย้ายมาจากชุมชนอื่นคะ

ลุงสุข : เมืองเหนือครับ

ผู้สัมภาษณ์ : มาจากเมืองอะไรหรือคะ

ลุงสุข : จากสิบสองปันนา

ผู้สัมภาษณ์ : ย้ายกันมาทั้งครอบครัวหรือคะ

ลุงสุข : มาทั้งครอบครัว

ผู้สัมภาษณ์ : ในหมู่บ้านนี้นอกจากจะมีกลุ่มไทใหญ่แล้วยังมีกลุ่มอื่น ๆ อีกไหมคะ

พ่อหลวง : มีไทลื้อ ลัวะ อาข่า มีหลายชนเผ่านะ

ผู้สัมภาษณ์ : แต่ละกลุ่มนี้อาศัยอยู่รวมกันหรือว่ามีการจัดเป็นโซนเป็นกลุ่มคะ

พ่อหลวง : รวมกันหมด

ผู้สัมภาษณ์ : แล้ววัฒนธรรมละคะ คือแต่ละกลุ่มเขาก็จะมีวัฒนธรรมประเพณีของเขา

พ่อหลวง : ก็แล้วแต่ของแต่ละชนเผ่า ถ้ามีงานอะไรกลุ่มพ่อหลวงก็จะเป็นผู้นำถ้าเขาเชิญก็ต้องเข้าไปร่วมกับเขา

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ นับถือศาสนาพุทธกันหมดเลยหรือคะ

พ่อหลวง : ส่วนมากจะพุทธ มีนับถือคริสต์เป็นบางส่วน

ผู้สัมภาษณ์ : กลุ่มอาข่าหรือเปล่า

พ่อหลวง : อาข่าที่เป็นคริสต์

ผู้สัมภาษณ์ : พิธีทางพุทธศาสนา คนไทยกับคนไทใหญ่ที่นี่ก็จะทำร่วมกัน

พ่อหลวง : ไข่ ร่วมกัน วัดก็วัดเดียวกัน

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วมีวัฒนธรรมอะไรที่เป็นของไทยใหญ่เลยไหมคะ ที่เขานำมาจัดที่บ้านเรา

ลุงสุข : ก็จะมีบวชสา่งลอง

ผู้สัมภาษณ์ : พิธีนี้กลุ่มคนพื้นเมืองก็จะมาร่วมไข่ไหมคะ

พ่อหลวง : ร่วมกันหมด

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วถ้าลูกหลานคนพื้นเมืองอยากจะบวชก็ร่วมบวชด้วยหรือคะ

พ่อหลวง : ไข่ ก็บวชพร้อมกันนี่แหละ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วรูปแบบพิธีก็เหมือนกันหรือคะ

พ่อหลวง : ไกลเคียงกันเนาะ

ผู้สัมภาษณ์ : จะต่างกันตรงที่ไม่ได้แต่งตัว แต่งหน้าเหมือนสา่งลองไข่ไหมคะ

พ่อหลวง : แต่งเหมือนกันหมด

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ คนพื้นเมืองเราเรียกลูกแก้ว คนไทใหญ่เรียกสา่งลองไข่ไหมคะ

ลุงสุข : อ่าๆ บวชสา่งลอง บวชพระนั่นแหละ

ผู้สัมภาษณ์ : พิธีนี้จะมีในช่วง

พ่อหลวง : ฤดูร้อนครับ

ผู้สัมภาษณ์ : อ่อบวชในช่วงปิดเทอม

ลุงสุข : ช่วงสงกรานต์

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วประเพณีอื่นๆ ละคะ อย่างที่หนูไปสำรวจมามันจะมีพิธีเทียนพื้นเล่มอีกอย่างหนึ่งที่ เป็นของไทยใหญ่ ที่นี้มีไหมคะ

ลุงสุข : ในช่วงเข้าพรรษา

พ่อหลวง : เขามีแห่เทียน แห่บั้งไฟ ก็เหมือนกับประเพณีไทยเราเมื่อสมัยก่อน แต่เดี๋ยวนี้อย่าค่อยทำกันแล้วมันหายไปแล้ว แต่คนไทใหญ่เขายังทำบั้งไฟ แห่ซ้อง แห่กลองแห่ตามชอกชอยในหมู่บ้าน เขาอยู่ร่วมกันเป็นพี่เป็นน้องนะ

ผู้สัมภาษณ์ : ไม่แบ่งแยกกันเนาะ

พ่อหลวง : ไม่แยก อย่างพ่อหลวงเมื่อปีที่ประชุมก็บริจาคเงินให้กับกองทุนผู้สูงอายุ ช่วยเหลือในยามผู้สูงอายุป่วยหรือไปนอนโรงพยาบาล เราก็จะใช้เงินตัวนี้ไปเยี่ยมท่าน โดยที่เราจะไม่แยกว่าให้แต่คนกลุ่มใดๆ ถ้าเขาเดือดร้อนมาเราก็จะให้ทุกคน พ่อหลวงเองก็ใช้เงินส่วนตัวเป็นเงินเดือนที่เราได้มาเนาะเดือนละ ๘,๐๐๐ แต่ใช้อย่างกับเงินเดือน ๘๐,๐๐๐ หนุนแหละ อันนี้พ่อหลวงก็มอบเงินให้ ๑๐,๐๐๐ บาท ในทุก ๆ ปีในวันที่ ๑๓ เมษายน ซึ่งถือเป็นวันผู้สูงอายุก็เลยจัดพิธีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุที่หอประชุมนี้แหละ เชิญชาวบ้านมาร่วมงาน ร่วมบริจาค

ผู้สัมภาษณ์ : รวมกันเป็นหนึ่งเดียวเนาะ

พ่อหลวง : ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : ถ้าในงานพิธีต่าง ๆ การแต่งกายจะเป็นยังไงเหอะคะ

ลุงสุข : ก็แต่งกายกันตามชนเผ่าต่าง ๆ อย่างไทใหญ่ก็แต่งชุดไทใหญ่ ไทลื้อก็แต่งชุดไทลื้อ

ผู้สัมภาษณ์ : ถ้าคนไทลื้อเขาจัดงานของเขา คนไทใหญ่เองก็เข้าร่วมใช้ไหมคะ

ลุงสุข : เข้าร่วมๆ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วการแสดงล่ะคะ

ลุงสุข : ก็จะแสดงตามแบบของกลุ่มใครกลุ่มมัน

ผู้สัมภาษณ์ : กลุ่มคนไทใหญ่ในหมู่บ้านนี้มีเยอะไหมคะพ่อหลวง

พ่อหลวง : เยอะนะ บางทีอาจจะเยอะกว่าคนไทยเสียด้วยซ้ำ

ผู้สัมภาษณ์ : คนไทใหญ่กับคนพื้นเมืองไหนจะเยอะกว่ากันคะ

พ่อหลวง : (หัวเราะ) เดี่ยวนี้คนไทใหญ่ที่เขาได้สัญชาติก็มีเยอะแล้วนะ

ผู้สัมภาษณ์ : เป็นบัตรหัวศุนย์ใช้ไหม

พ่อหลวง : หัวแปดสิ

ผู้สัมภาษณ์ : คนไทใหญ่ที่นี่ตอนแรก ๆ มากันเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ หรือว่าทยอยกันมาคะ

ลุงสุข : ต่างคนต่างมา ญาติใครญาติมัน

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ มากันตาม ๆ สายญาติ

พ่อหลวง : เพราะบางทีคนที่เขามาอยู่ที่นี่ก่อนแล้วเขาก็มีญาติอยู่ที่นู่นเขาก็ชวนญาติเข้าย้ายมาอยู่ที่นี่ หมู่บ้านก็เลยขยายไปเรื่อย ๆ ตอนนั้นที่เขาทำบัตรพ่อหลวงยังเป็นสมาชิก อบต. มีขัดแย้งกับกำนันเพราะให้พ่อหลวงไปรับรองให้กับคนที่จะทำบัตรหัวศุนย์จำนวน ๔๐๐ กว่าคนเนาะ แต่จริงๆ แล้วพากันมาทำเกือบ ๑,๐๐๐ คน แล้วก็ให้พ่อหลวงไปรับรอง เอาเงินใส่ซองให้พ่อหลวง ๓,๐๐๐ บาท ผมก็ไม่เอาคืนให้กับสารวัตรกำนัน ผมก็บอกว่ามันไม่ดี เพราะฉะนั้นให้ลบลายเซ็นผมออกเสีย เพราะถ้ารับรองให้คนที่อยู่ในหมู่บ้านเราผมทำให้ได้ แต่ที่เขาเอาคนที่อื่นมาทำด้วยเยอะมากเกินไป

ผู้สัมภาษณ์ : แฉงเข้ามาใช้ไหม

พ่อหลวง : แฉงเข้ามา ก็ดูอย่างทุกวันนี้สียังไม่จบเรื่องประชากรกันเลย กับเลขที่บ้านที่ยังไม่มีชาวบ้านบางคนก็ไม่วู้เรื่อง ไม่ยอมไปทำ เพราะอบต.เขาบอกไว้เลยว่าการจะขอเลขที่บ้านต้องมีแบบ

ผู้สัมภาษณ์ : ที่พวกเขาไม่ยอมทำนี่เป็นเพราะไม่ยอมได้หรือว่ายังไงคะ

พ่อหลวง : ไม่ใช่ไม่ยอมได้ แต่บางคนเองก็ไม่มีบัตรอะไรเลย

ผู้สัมภาษณ์ : พวกเขากลัวอะไรหรือเปล่านั้น

พ่อหลวง : ก็ไม่มีบัตร หรือไม่กลัวอะไรแต่อาจจะไม่มีเงิน เพราะที่ต้องจ้างเขียนแบบบ้าน เพราะคนทั่วไปก็ทำไม่เป็น มันต้องเป็นวิศวกรเซ็นรับรองแบบด้วย

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ การสร้างบ้านจะต้องผ่านการเซ็นรับรองของทางวิศวกรก่อน

พ่อหลวง : ต้องยอมรับก่อน

ผู้สัมภาษณ์ : คือเราจะมาสร้างเองเลยไม่ได้

พ่อหลวง : ไม่ได้ เพราะเขาจะมีการปรับย้อนหลังด้วยนะ กรมธนารักษ์เองก็ออกมาบอกชาวบ้านว่าถ้าไม่รับอนุญาตแล้วคุณมาสร้างบ้านจะโดนปรับ ๑๐ เปอร์เซ็นต์ของราคาบ้าน สร้างบ้าน ๑ ล้าน ก็ต้องโดนปรับ ๑ แสน ถ้าละเลยเขาก็จะปรับย้อนหลัง

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ

พ่อหลวง : ถ้าไม่มีหนังสืออนุญาตก่อสร้างจากอบต.เนี่ย ก็ไม่สามารถออกเลขที่บ้านให้ได้ เพราะเราก็ทำตามนโยบายของนายอำเภอ ไม่ใช่เราทะเบียนบ้านจะตั้งขึ้นมาเองได้

ผู้สัมภาษณ์ : ใช่ค่ะ เพราะมันต้องขึ้นทะเบียนกับทางอำเภอ

พ่อหลวง : อย่างสมมุติว่าพ่อหลวงออกบ้านเลขที่ให้ไปแล้ว ถ้าเขาถามหาใบอนุญาตการก่อสร้างเราไม่มีก็ไม่ได้

ผู้สัมภาษณ์ : ตอนนี้มีเยอะไหมคะที่ยังไม่มีใบอนุญาตก่อสร้าง

พ่อหลวง : เยอะมาก แต่พ่อหลวงก็ไม่รู้ว่าใครบ้างกำลังมาดำรงตำแหน่ง ๕ เดือน เรื่องให้แก้ไขเยอะแยะมากมาย แล้วเรื่องโครงการใหม่ ๆ ที่เราจะทำมันก็เยอะ ตอนนี้อย่างที่ดินเขาก็กำลังมาวัดที่ดินสาธารณประโยชน์ เพราะมันเป็นพื้นที่ของหมู่บ้านเรา พ่อหลวงจะให้ผู้สูงอายุไปพัฒนาพื้นที่แถวนั้นแล้วจะจัดตั้งศูนย์โอทอปเป็นการสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุ อาจจะมีการขายกล้วยไม้บ้างให้ชาวบ้านเอาไปฝากขายกัน เงินที่ได้บางส่วนเราก็จะจัดเก็บเข้ากลุ่มไป

ผู้สัมภาษณ์ : ตอนนี้ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพอะไรกันคะ

พ่อหลวง : ทำไร่ ทำนาที่แหละ ก่อสร้าง

ผู้สัมภาษณ์ : ปลุกสตรอเบอร์รี่หรือคะ

พ่อหลวง : ไม่มี เมื่อก่อนนี้มีทำกันเยอะ แต่เดี๋ยวนี้ไม่มีละ

ผู้สัมภาษณ์ : วันก่อนไปน้ำจังก์กลางมาเขาปลูกกันเยอะ

พ่อหลวง : น้ำจังก์กลางนั้นเป็นเขตของเขา เขาทำเสร็จก็เอามาทำสินค้าโอทอปได้

ผู้สัมภาษณ์ : เขามีที่จัดลงขาย

พ่อหลวง : เมื่อก่อนบ้านเราทำเยอะนะ พ่อหลวงก็เคยทำ แต่มันไม่คุ้มเป็นหนี้กันเยอะ ลำบากต้องอยู่กับยาสารพิษ วันสองวันพ่น พ่อหลวงถึงไม่ชอบกินสตรอเบอร์รี่เลย เพราะเราทำมาก่อน ไม่พ่นยากี่ไม่ได้ สตรอฝิวมันบางแล้วเราก็พ่นยาบ่อยอีก

ผู้สัมภาษณ์ : ต้องดูแลตลอดเนาะ เลยต้องเสียเงินค่ายาต่าง ๆ เยอะ

พ่อหลวง : จะกินสตรอเบอร์รี่ต้องแช่เกลือ แต่ถึงจะแช่มันก็ไม่ช่วยอะไรอยู่ดี

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ

พ่อหลวง : ถ้าน้องไปเห็นเกี่ยวกับยาที่เขาเอามาพ่นนะเป็นรูปหัวกะโหลกทั้งนั้น

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ พ่อหลวงพอจะมีแผนผังเดินดินของหมู่บ้านไหมคะ

พ่อหลวง : ของหมู่บ้านเรายังไม่มีเนาะ

ลุงสุข : ไม่มี กำลังจะทำใหม่

พ่อหลวง : อันเก่ามันใช้ไม่ได้ละ พ่อหลวงกำลังจะทำใหม่ ซอยที่มันเพิ่มมาใหม่ก็มีเยอะ บ้านเพิ่มขึ้นจากเดิมมากมาย

ผู้สัมภาษณ์ : มันมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเนาะ

พ่อหลวง : เออ อย่างเมื่อก่อนบางคนเข้ามาอยู่ที่นี่จะต้องจ่ายเงินค่าหัวให้คนนั้นก็หลายบาทให้กับผู้นำคนก่อน คนก็เลยไม่ค่อยมาอยู่กัน

ผู้สัมภาษณ์ : ถ้าจะเข้ามาอยู่ก็ต้องเสียเงินค่าหัวด้วยหรือคะ

พ่อหลวง : เมื่อก่อนมีนะ เขาไม่มีบัตรไม่มีใบอะไรเนาะ ตอนหลังสมัยพ่อหลวงนี้มีเงื่อนไขว่า ถ้าคุณจะมาอยู่ คุณต้องเขียนแบบบ้านทำเรื่องให้เรียบร้อย พ่อหลวงก็ออกบัตรให้ เมื่อก่อนกำนันเก็บ ๕,๐๐๐ บาท แต่จำนวนนี้มันเยอะเกินไป พ่อหลวงเข้ามาดำรงตำแหน่งก็เก็บแค่ ๒,๐๐๐ บาทต่อครอบครัว แล้วพอคุณมาอยู่คุณต้องเข้ากลุ่มแม่บ้าน ๕๐๐ บาท กลุ่มพัฒนาสตรีเพราะต้องมีความร่วมมือในชุมชน

ผู้สัมภาษณ์ : ต้องมีบทบาทหน้าที่ในสังคมบ้าง

พ่อหลวง : ใช่ และต้องเข้าเป็นสมาชิกฅาปนกิจของหมู่บ้าน

ผู้สัมภาษณ์ : จั้ันแสดงว่าใครจะเข้ามาอยู่ก็ได้ แต่ต้องเข้ามาอยู่กลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ด้วย

พ่อหลวง : ครับ ต้องอยู่ในกฎเกณฑ์ของหมู่บ้าน ถ้ามาอยู่แล้วไม่มีความร่วมมือกันก็ไม่มีประโยชน์อะไร

ผู้สัมภาษณ์ : หมู่บ้านอื่น ๆ เขาทำแบบนี้ไหมคะ

พ่อหลวง : ไม่รู้นะ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ แล้วแต่กฎของแต่ละหมู่บ้าน

พ่อหลวง : กฎต่าง ๆ เหล่านี้มันก็เหมือนกับของเก่า ๆ ถ้ามันดีพ่อหลวงก็จะคงไว้ อันไหนไม่ดีก็จะตัดทิ้งไปเลย ทำใหม่เลย

ผู้สัมภาษณ์ : เปลี่ยนแปลงใหม่เนาะ

พ่อหลวง : เราเป็นนักการเมืองยุคใหม่ (หัวเราะ) พ่อหลวงเป็นสมาชิกอบต.มา ๒ สมัย เป็นรองประธานสภาเนาะ

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ

พ่อหลวง : เรามาทำตรางนี้เราก้มีประสบการณ์มาก่อนเยอะแล้ว เราเลยพัฒนาเร็ว เพิ่งมาเป็นพ่อหลวงแต่ทำรั้วทำอะไรแล้ว อย่างรถของ อปพร. เสียเราก้เอาไปซ่อม น้ำประปาหมู่บ้านไม่มีก็ขุดบ่อน้ำใหม่ เงินก็ได้มาจากที่เราได้ค่าลากขุดดินบ้าง ถ้าอย่างการต่อน้ำประปาเข้าบ้านนี้เราก้เก็บหลังคาละ ๕,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นการซ่อมแซม ค่าบำรุงไม่ว่าจะบ้านหลังไหนอยู่ชอยไหนถ้าเขาจะเอาเราก้ต้งจัดให้เขา เราต้งต่อท่อประปาจากประปาภูเขามาอีกนะ ทั้งหมดมันต้งเงินหมด

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ จะทำอะไรต้งใช้เงินหมด

พ่อหลวง : ประปาภูเขานี้ก็ใช้เงินไป ๒๐,๐๐๐ กว่าบาท

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ

พ่อหลวง : แล้วเงินที่ขุดบ่อน้ำบ่อใหม่เนี่ย เรามีบ่ออยู่ ๒ บ่อ ตอนนีเรามี ๓ คนที่เฝ้าบ่อเมื่อก่อนเขาทำเป็นธุรกิจส่วนตัวเงินก้ไม่ได้เข้าหมู่บ้านแต่เป็นคณะกรรมการประปาณะ แต่เงินไม่ได้เข้าหมู่บ้านคือก้านมอบหมายเขาไปนะ ตอนนีที่พ่อหลวงทำคือให้มีคนไปปิด-เปิดน้ำ ให้เขาเดือนละ ๔,๕๐๐ บาท แล้วคนเก็บเงินในหมู่บ้านให้เดือนละ ๓,๐๐๐ บาท คนที่ซ่อมบำรุงอีก ๓,๐๐๐ บาท ค่าไฟจะอยู่ที่ ๗,๐๐๐ - ๙,๐๐๐ บาท ที่ไปติดต่อประปาภูเขาตอนนี้จ่ายไป ๗,๐๐๐ กว่าบาทละก้ยังถือว่าไม่เยอะเงินต่าง ๆ ที่เสียไปพ่อหลวงก้จะแจ้งในที่ประชุมทุกเดือน เดือนนี้ก้เหลือเงินอยู่ ๒,๐๔๐ บาทมั้ง เงินกองกลางก้จะมีคนที่พ่อหลวงไว้ใจเก็บเงินเข้าบัญชีในการเบิกจ่าย

ผู้สัมภาษณ์ : ชัดเจนเนาะ

พ่อหลวง : ใช่ ให้มันชัดเจนเน้นความโปร่งใส อย่างพูดเรื่องเงินเราก้มีธนาคารหมู่บ้าน

ผู้สัมภาษณ์ : เป็นกลุ่มออมทรัพย์นี้เหรอคะ

พ่อหลวง : กลุ่มออมทรัพย์ก้ใช่ และก้มีกลุ่มธนาคารหมู่บ้านโดยมีธนาคารออมสินเป็นผู้ดูแลเงินที่ชาวบ้านมาฝากคณะผู้นำชุดเก่าเขาก็ปล่อยให้กู แต่ให้กูคนที่เ็นพรรคพวกของเขา อย่างผู้นำคนเก่าเขากูไป ๔ แสนบาท เอาไปลงทุนเกี่ยวกับโครงการจัดสรรที่ดินโดยที่กูไปหลายปีแล้วไม่เอามาคืน แล้วค่าดอกเบียก้จะไม่จ่าย

ผู้สัมภาษณ์ : เลยทำให้ไม่มีเงินหมุน

พ่อหลวง : ครับ ไม่มีเงินหมุน แล้วตอนนี้ชาวบ้านบางคนมีเงินฝากเป็น ๒-๓ แสน จะถอนเงินก็ถอนไม่ได้ ไม่มีเงินให้ถอน แล้วคนที่กูไปนี่เป็นชื่อคน ๆ เดียว แต่กูได้ ๒-๓ รอบ ทำได้ยังไง ปล่อยให้กูได้ยังไง แล้วเรื่องการติดตามหนี้สินแย่มาก แล้วคนที่ปล่อยให้กูยังอยู่หมู่บ้านนี้ะ แต่เมื่อกี้มีประชุมก้ไม่มา ปิดโทรศัพท์ไม่ให้ความร่วมมือ ความจริง

แล้วจะเรียกมาแล้วจะถามตรง ๆ ต่อหน้าชาวบ้าน พ่อหลวงจะให้โอกาสได้อธิบายก็ยังไม่มา ชาวบ้านเขาก็เดือดร้อนเพราะบางคนก็อยากจะได้เงินมาสร้างบ้านเรือน ตอนนี้เราเป็นผู้นำเราก็ทำหน้าที่ทวงเงินให้กับชาวบ้าน พ่อหลวงก็ให้มีนายเข้ามาใช้ข้อกฎหมายช่วยว่าถ้าคุณยังเพิกเฉยไม่ใช้หนี้ ก็ต้องว่ากันตามกฎหมาย

ผู้สัมภาษณ์

: เพราะมันเดือนร้อนกันเนาะ

พ่อหลวง

: ครั้งนี้เป็นการประชุมเดือนที่ ๒ เงินฝากทั้งหมดมีเป็นล้าน แต่พ่อหลวงถามว่าเป็นของใครบ้างก็ไม่มีใครยกมือสักคน คือไม่มีเจ้าทุกข์ใจ และการที่ไม่มีเจ้าทุกข์จะให้พ่อหลวงมาเดือดร้อนตีโพยตีพายคนเดียวก็ไม่ได้ บางทีก็อาจจะทำให้คนที่เขากู้เงินไปเกลียดชังเรา เราเน้นความโป่งใส เน้นความถูกต้อง อันไหนที่เป็นของชาวบ้าน ก็จะต้องเป็นของชาวบ้าน อันไหนเป็นของหมู่บ้านก็ต้องเป็นของหมู่บ้าน

ผู้สัมภาษณ์

: บางคนเขาไม่กล้าที่จะออกเสียงเหรหะ

พ่อหลวง

: ส่วนมากจะไม่กล้าพูดกัน ยิ่งเป็นคนไทใหญ่ยิ่งไม่พูด

ผู้สัมภาษณ์

: ก็ยอม ๆ ไป

พ่อหลวง

: ยอมกันมาตลอด นี่ถือว่าโชคคินะที่ได้พ่อหลวงมาเป็นผู้นำคนใหม่ แต่ถ้าเป็นระบบการปกครองเก่าชาวบ้านก็จะเดือดร้อนกันแบบนี้แหละ ไม่มีการแก้ไขแน่นอน

ผู้สัมภาษณ์

: เพราะตัวชาวบ้านเองก็ไม่ได้ลุกขึ้นมาว่าบอกว่าตัวเองเดือดร้อนมันก็เลยเป็นแบบนี้ต่อไป

พ่อหลวง

: ไซ้ พ่อหลวงก็เลยคิดว่าไหน ๆ ก็ได้ขึ้นมาเป็นผู้นำแล้วและมีอายุการทำงานอีก ๑๐ กว่าปี เราก็ต้องทำให้มันดี มีระบบ จริง ๆ ตั้งใจไว้นานแล้ว ไม่ชอบกันกับผู้นำคนเก่าเนาะ คือสิ่งที่ท่านทำเราเองก็ส่งสารชาวบ้านเพราะเราเองก็เป็นลูกชาวไร่ชาวนามาก่อน

ผู้สัมภาษณ์

: เราารู้สึกได้ถึงตรงนั้นเนาะ

พ่อหลวง

: ไซ้ เราก็ต้องทำให้มันเข้าระบบที่ควรจะเป็น ต่อไปอะไร ๆ ก็คงจะดีขึ้น แต่คงต้องใช้เวลาน้อย มันก็มีกลุ่มที่โจมตีการทำงานของพ่อหลวงนะ แต่มันไม่ได้เป็นอุปสรรคอะไรกับพ่อหลวงหรอก

ผู้สัมภาษณ์

: ึ้นก็แสดงว่ายังมีพรรคพวกของคนเก่า ๆ อยู่

พ่อหลวง

: เยอะ เพราะพ่อหลวงชนะการเลือกตั้งไปแค่ ๔ คะแนน การใส่ร้ายป้ายสีมีมาตั้งแต่ก่อนการเลือกตั้ง ตั้งแต่เป็นสมาชิกอบต. มันมีมาตลอด

ผู้สัมภาษณ์

: แล้วแบบนี้การดำเนินงานเรื่องต่าง ๆ มันลำบากและขัดแย้งกันไหมคะ

พ่อหลวง

: ในทุกวันนี้ก็ไม่เห็น เขาเคลื่อนไหวกันแบบเงิบ ๆ

ผู้สัมภาษณ์

: ไม่แสดงตัว

พ่อหลวง : แต่พ่อหลวงไม่ใช่คนแบบนั้นนะ พ่อหลวงเองก็เคยมีเรื่องกับนายกอบต. โป่งผา เพราะความทุจริต เดียวนี้ก็โดนปลดไปแล้วนะ

ผู้สัมภาษณ์ : หืม

พ่อหลวง : โป่งผาไม่มีนายกนะ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้าว เหรอคะ

พ่อหลวง : ครับ มีแต่รองรักษาการแทน

ผู้สัมภาษณ์ : ที่โดนปลดไปนี่นานหรือยังคะ

พ่อหลวง : เกือบปีละ เป็นปีละมั้ง

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วเขาไม่แต่งตั้งนายกใหม่หรอคะ

พ่อหลวง : ก็ยังไม่มีการเลือกตั้งใหม่ ให้รองนายกรักษาการแทนจนกว่าจะมีการเลือกตั้งใหม่ นี่แหละที่พ่อหลวงทำจริงๆ พูดตรงๆ มันเลยทำให้ไม่ถูกใจเขา

ผู้สัมภาษณ์ : มันขัดตาเขา

พ่อหลวง : แต่ก็ไม่ไม่มีใครมาทำอะไรผมนะ

ผู้สัมภาษณ์ : ขอพูดถึงเรื่องวัฒนธรรมของไทยใหญ่คะว่าวัฒนธรรมที่จัดในเมืองเหนือและใน หมู่บ้านนี้ยังคงดำรงต่ออยู่

ลุงสุข : ส่างลองก็เพิ่งเสร็จไปเนาะ ช่วงสงกรานต์

พ่อหลวง : ส่วนมากเขามักจะจัดงานต่างๆ ในช่วงหน้าแล้งแค่นั้นแหละ หลังจากนั้นก็มีช่วง เข้าพรรษา

ผู้สัมภาษณ์ : ที่นี่มีตานข้าวใหม่ หรือตานข้าวหย่ากู่ไหมคะ

ลุงสุข : ข้าวหย่ากู่หรอครับ นั่นอยู่ในช่วงเข้าพรรษา

ผู้สัมภาษณ์ : มันเหมือนข้าวทิพย์คนพื้นเมืองนี้หรอคะ ข้าวมธุปายาส, บ้านนี้มีกวนข้าวทิพย์ไหมคะ

พ่อหลวง : ไม่มี แต่พ่อหลวงเคยไปเห็นที่อื่นนะ

ผู้สัมภาษณ์ : ที่เขาใส่น้ำอ้อย ถั่ว มะพร้าว

พ่อหลวง : เคยเห็น ๆ

ลุงสุข : ที่นี่ไม่มีเพราะคนเก่าแก่ ๆ ก็ไม่มีแล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : อีกอย่างที่นี่ก็ไม่ได้มีแต่คนไทใหญ่ด้วยเนาะ แล้วบ้านเก่าที่สิบสองปันนามีไหมคะ

ลุงสุข : ไม่มีนะครับ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้าว (หัวเราะ) แล้วลุงมีญาติอยู่ที่นั่นไหมคะ

ลุงสุข : ตั้งแต่มาอยู่เมืองไทย ก็ยังไม่เคยได้กลับไปเลย

ผู้สัมภาษณ์ : ถ้าจะกลับนี่กลับได้ไหมคะพ่อหลวง

พ่อหลวง : ก็คงต้องทำหนังสือข่ามไป ได้ไหมละ

ลุงสุข : ไม่รู้ละ ไม่เคยไป

ผู้สัมภาษณ์ : เคยได้ยินว่าเขาไปกันไม่ได้เพราะไม่มีบัตรพม่า ข่ามยาก, จากสิบสองปันนาเนาะ

ลุงสุข : ในสิบสองปันนาส่วนมากจะเป็นคนไทลื้อ

พ่อหลวง : ในพม่ามันก็พูดยากเนาะ เรื่องของการปกครอง ถูกเอารัดเอาเปรียบจากรัฐบาล เขาก็หนีตายกัน

ผู้สัมภาษณ์ : ของลุงนี่ก็อพยพมาเพราะสาเหตุการเมืองหรือคะ

ลุงสุข : ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : มากันทั้งครอบครัวเนาะ

ลุงสุข : มากับพ่อ แม่ เมีย

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ยังไม่มีลูกเนาะ

ลุงสุข : ลูกมาเกิดที่นี่

ผู้สัมภาษณ์ : การเดินทางเมื่อก่อนเป็นยังไงบ้างคะ

ลุงสุข : เดิน

ผู้สัมภาษณ์ : โห เดินเอาหรือคะ

ลุงสุข : นั่งรถด้วยเดินด้วย ถนนหนทางไม่ดี ใช้เวลาเป็นเดือน

ผู้สัมภาษณ์ : โห เป็นเดือนเลย

ลุงสุข : ก็บางทีฝนตก ก็ต้องลงช่วยกันดันรถ เดี่ยวนี้ได้ยินมาว่าเราไป-กลับได้ละ

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ เขามีรถแก่ง รถตุ้แล้ว ลุงคิดที่จะกลับไปไหมคะ

ลุงสุข : ไม่คิดครับ

ผู้สัมภาษณ์ : ลุงยังมีญาติที่นู่นไหมคะ

ลุงสุข : ก็ไม่รู้ละ เมื่อก่อนมีนะ

ผู้สัมภาษณ์ : เดี่ยวนี้ไม่ได้ติดต่อกันเนาะ

พ่อหลวง : เมื่อก่อนพ่อหลวงก็มีเพื่อนที่เป็นทหารไทใหญ่เนาะ

ผู้สัมภาษณ์ : หรือคะ

พ่อหลวง : เขาจะมีเพลงปลุกใจอะไรของเขาด้วย ไทพลัดถิ่น ไทใหญ่เป็นชนกลุ่มน้อยที่รบมา โดยตลอด ช่วยเหลือตัวเองมาโดยตลอด บางคนจะข่ามมาก็ไม่ได้ไม่มีบัตรอะไรเลย จะหันกลับไปก็ตายอย่างเดียว เดี่ยวนี้ก็มีกลุ่มชนชาติไตนาโดยเจ้ายอดศึก ก็ตามที่เราู้แหละ

ผู้สัมภาษณ์ : กองกำลังกู้ชาติ

พ่อหลวง : อืม นั่นแหละ เหมือนเขาถูกทิ้ง เขาก็บอกว่าเขาก็เหนื่อยใจเหมือนกันต้องรบตามลำพังกับพม่า

ผู้สัมภาษณ์ : พ่อหลวงว่าสถานการณ์ตอนนี้เป็นยังไงบ้างคะ

พ่อหลวง : ก็ดีขึ้นมากแล้วนะ ตอนนี้ก็มีการเลือกตั้งแล้วเนาะทหารก็ยังคงเข้มแข็งอยู่ ยังไม่เข้าที่เข้าทางแต่ก็ดีกว่าแต่ก่อนเยอะ เพราะเดี๋ยวนี้สื่อเยอะ นักข่าวเยอะ ต่างประเทศเขาก็คอยมองอยู่ พม่าเองก็จะทำเหมือนเดิมไม่ได้แล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : ลูกหลานไทใหญ่ก็ได้รับการศึกษาเหมือนกับเด็กไทย

พ่อหลวง : เหมือนกันหมด

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วการใช้ภาษาล่ะคะ

ลุงสุข : เขาก็ใช้ภาษาไทยนี่แหละครับ

ผู้สัมภาษณ์ : เด็กรุ่นหลังก็ยังพูดภาษาไทยอยู่ใช่ไหมคะ

ลุงสุข : พูดอยู่

ผู้สัมภาษณ์ : นอกจากวัดเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของบ้านนี้ยังมีอย่างอื่นที่ชาวบ้านให้ความนับถืออีกไหมคะ

พ่อหลวง : ศาลเจ้าปู่ เป็นเจ้าบ้านเจ้าเมืองตั้งแต่สมัยก่อนมาละ มีวัด มีอารามศรีชุมเย็น นั่นของครูบาบุญชุม

ผู้สัมภาษณ์ : มันมีมาก่อนสร้างวัดใช่ไหมคะ

พ่อหลวง : มีมาก่อนสร้างวัด ก่อนจัดตั้งสันทรายปู่เสียอีก ท่านก็คงเป็นเชื้อเจ้า เพราะเขาเรียกกันว่าเจ้าปู่ ท่านน่าจะเป็นคนที่มาก่อตั้งหมู่บ้านนี้เนาะและอาจจะเสียชีวิตที่นี่

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ท่านอาจจะเป็นผู้บุกเบิกที่นี่

พ่อหลวง : ในความคิดน่าจะใช่เนะ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วมีประวัติของศาลเจ้าปู่ไหมคะ

พ่อหลวง : พ่อหลวงไม่รู้ประวัติพวกนี้เลย เราเกิดมาก็มีแล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ

พ่อหลวง : ศาลเจ้าปู่นี้เสื่อมโทรมไปเยอะนะ พ่อหลวงเป็นคนไปซื้อเรือยนต์ใหม่ มาใหม่ ร่วมกับกลุ่มเพื่อนอีก ๓-๔ คน รวมกันไปซื้อศาลไม้ที่บ้านห้วยสัก เชียงรายนู่นนะ เขาก็ลากมาส่ง ๕ หมื่นกว่าบาทนะนั่น

ผู้สัมภาษณ์ : โห

พ่อหลวง : ก่อนหน้านี้ที่กำนันเขาเป็นผู้นำอยู่ เขาไม่ได้สนใจเลยมันผุพัง แล้วตัวพ่อหลวงเองก็ทำธุรกิจค้าขายที่ดินเนาะก็อาจมีเงินเยอะหน่อย ก็เลยรวมกันทำศาลเจ้าปู่หลังใหม่ ขนาดมาทำบุญเปลี่ยนศาลกำนันก็ยังไม่มาร่วมนะ คราวก่อนผมก็ซื้อเครื่องครัวให้กับ

กลุ่มแม่บ้านอีก ๔ หมื่นบาท โดยจัดหาเงินจากการทำผ้าป่า กำนันก็ไม่มาร่วมงานนะ แล้วเราก็ทำตุ้มโป่งผา ทำสนามตะกร้ออีก ๔ หมื่น

- ผู้สัมภาษณ์ : จะทำอะไรต้องมีเงินมีงบประมาณเนาะ
- พ่อหลวง : ทุกอย่างต้องใช้เงินหมด อย่างสันทรายปุ๋ยมีบ่อดินถ้ามีรถมาลากดินภายในหมู่บ้าน เราก็จะเก็บล่ำละ ๓๐ บาท ถ้าลากไปต่างหมู่บ้านก็เก็บล่ำ ๔๐ บาท เดียวนี้มีน้ำประปาเราก็เริ่มมีเงินเข้ามาในหมู่บ้านอีกถึงจะไม่เยอะแต่ก็มีบ้างดีกว่าเมื่อก่อนที่ไม่มีเลย รายได้ตรงนี้ก็กระจายให้แก่ชาวบ้านนี้แหละ เงินที่เข้ามาอีกส่วนก็จากที่บุคคลอื่น ๆ ที่จะเข้ามาอยู่ในชุมชน
- ผู้สัมภาษณ์ : เงินที่เก็บมาก็นำมาหมุนใช้จ่ายในหมู่บ้านหมด
- พ่อหลวง : หมุนในนี้แหละ ถ้าสุดท้ายรถอปพร. ที่จอดไว้หลายเดือน เกือบปีมันเสียก็จัดหาให้ไปซ่อม ๑ หมื่นบาท
- ผู้สัมภาษณ์ : ก่อนหน้านี้ไม่ได้มีการนำไปซ่อมแซมเลยหรือ
- พ่อหลวง : เงินในส่วนนี้ไม่มีใครกล้าทวงดิงเลย กำนันแถมเป็นคนช่างมีอิทธิพล
- ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ
- พ่อหลวง : ตอนนี่พ่อหลวงก็พูดภาษาใต้ได้บ้างนะ
- ผู้สัมภาษณ์ : จริงหรือคะ
- พ่อหลวง : ถูกบ้างผิดบ้าง (หัวเราะ) จริง ๆ นะ เพราะเราได้ยินมันอยู่ทุกวัน ในซอยบ้านพ่อหลวงมีแต่คนใต้ เข้าทุกวัน พูดได้บ้าง ร้องเพลงก็ได้บ้าง
- ผู้สัมภาษณ์ : ค่อย ๆ ซึมซับ (หัวเราะ)
- ลุงสุข : เด็ก ๆ ก็พูดภาษาใต้ ภาษาพื้นเมือง
- พ่อหลวง : ถ้าพูดกับพ่อ แม่ เขาก็พูดภาษาใต้กัน ถ้าไปโรงเรียนก็พูดไทย
- ผู้สัมภาษณ์ : ดีเนาะ เด็กบางคนไม่ยอมพูดนะคะ
- พ่อหลวง : อันนั้นก็แล้วแต่เขา บางคนอายุกลัวเขารู้ว่าเป็นคนใต้ ยิ่งคนไปเรียนจบสูง ๆ ไม่พูดกันหรอก เรายังพูดไทยไม่แข็งแรงเท่าเขาเลย (หัวเราะ)
- ผู้สัมภาษณ์ : คราวก่อนน้องนักศึกษามาลงพื้นที่เห็นเขาไปสัมภาษณ์คุณสำอาง
- ลุงสุข : สำอาง ซอย ๑
- ผู้สัมภาษณ์ : ยังไม่มีใครมาสัมภาษณ์ลุงสุขเนาะ
- ลุงสุข : ไม่มี
- พ่อหลวง : ตอนนั้นที่เด็ก ๆ เข้ามารลงพื้นที่ พ่อหลวงก็ไม่ค่อยว่าง เขาก็เลยให้หาข้อมูลกันเอง พ่อหลวงก็ยิ่งถาม ๆ เขาว่าเป็นไงบ้างแค่นี้แหละ
- ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ก็เลยยังไม่มีใครได้มานั่งพูดคุยแบบนี้เนาะ

พ่อหลวง : เดียวนี้คนไทใหญ่เขาเรียนจบกันเยอะนะ วันข้างหน้าอาจจะมีมาเป็นเจ้านายเราก็ได้

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ

พ่อหลวง : แล้วพวกนี้เขาเรียนเก่งกันด้วยนะ

ผู้สัมภาษณ์ : ใช่ค่ะ

พ่อหลวง : คนไทยเราส่วนใหญ่ไม่ตั้งใจเรียน มั่วเที่ยวเล่น เยาวชนในหมู่บ้านนี้ก็มักจะตั้งวงกินเหล้ากัน พ่อหลวงว่ามันไม่ใช่เรื่องดีเลย เขาไม่คิดเฝ้าพ่อแม่ทำงานหนักแค่นั้น

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ

พ่อหลวง : แต่คนไทใหญ่พวกนั้นเขาคิดได้ว่าพ่อแม่เขาเหนื่อยยากแค่นั้นถึงจะได้มาอยู่ตรงนี้ เขาก็มีความกตัญญูด้วย เวลาไปได้ดิบได้ดีมากก็กลับบ้านมาสร้างบ้านให้พ่อแม่ ซื้อรถยนต์ให้ซื้อให้พ่อแม่สบาย

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ แล้วอะไรคือจุดเด่นหรือความเป็นไทใหญ่ในหมู่บ้านนี้คะ

พ่อหลวง : จุดเด่นหรือ

ผู้สัมภาษณ์ : เพราะว่าการแต่งกายก็แต่งเหมือนกัน อาหารการกินก็เหมือน ๆ กัน

พ่อหลวง : ก็เหมือน ๆ กัน

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วอะไรคือความแตกต่างล่ะคะ

พ่อหลวง : ก็คงคือวัฒนธรรมของเขาแหละ

ลุงสุข : ครับ ส่วนมากก็จะเป็นประเพณีอย่างเดียวที่แตกต่างกัน

พ่อหลวง : เอกลักษณ์ของเขาคือการที่เขากตัญญูต่อพ่อแม่

ผู้สัมภาษณ์ : คุณกันมาตั้งนานยังไม่รู้จักชื่อ นามสกุลลุงเลย

ลุงสุข : ชื่อสุข แก้วบุญมี

ผู้สัมภาษณ์ : ยังไงขอเบอร์ติดต่อไว้หน่อยนะคะ เพื่อมีข้อมูลตกลงนอยากจะทำอนุญาตโทรหา

ลุงสุข : ครับ ๐๘๗-๗๘๗๖๘๘๙

เลขทะเบียนข้อมูล...๐๓๐๕๕๙_๐๐๑

ผู้ให้ข้อมูล...คุณประเสริฐ ชุ่มมงคล ผู้ใหญ่บ้าน , คุณยี่จาง สามนวล คณะกรรมการวัดน้ำจากลาง
ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑๒ น้ำจากลาง ตำบลโป่งผา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ผู้สัมภาษณ์ : พ่อหลวงมีธุระอะไรที่ไหนไหมคะ

พ่อหลวง : เพิ่งไปประชุมเรื่องน้ำมา น้ำใต้ดินมันไม่เพียงพออยู่ยังไงก็ไม่พอ

ผู้สัมภาษณ์ : บ้านหนูก็น้ำแห้งค่ะ , วันนั้นหนูไปอบต.มา ไปขอข้อมูลของหมู่บ้าน พวกประวัติชุมชนแต่มันมีข้อมูลอยู่นิดเดียว

พ่อหลวง : มีนิดเดียว อยากรู้ได้เพิ่มเติม

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะใช่ค่ะ

พ่อหลวง : มาๆ มานั่งนี้ เดี่ยวเขาจะสอบถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับวัฒนธรรม (พูดกับลุงยี่จาง)

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะๆ ใช่ค่ะ

พ่อหลวง : เมื่อกี้ก็โทรหาแม่ เขาไม่รับสาย ไม่โทรกลับมาด้วย ไปหาที่บ้านบ้านก็ปิด

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ เขาคงไม่ว่างค่ะ ไม่เป็นไรค่ะ, ลุงมีบทบาทหน้าที่ในชุมชนหรือเปล่าคะ ดำรงตำแหน่งอะไรในชุมชนบ้างหรือเปล่าคะ

พ่อหลวง : มีหลายอย่างสิ เป็นคณะกรรมการวัด เป็นกรรมการหมู่บ้านเราด้วย

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ลุงชื่ออะไรคะ

ลุงยี่จาง : ชื่อยี่จาง สามนวล

ผู้สัมภาษณ์ : หนูเป็นคณะวิจัยมาจากราชภัฏเชียงใหม่ค่ะ ตอนนี้กำลังทำวิจัยศึกษาวัฒนธรรมไทใหญ่ องค์กรรวมทางวัฒนธรรมไทใหญ่ เช่นความเชื่อ ประเพณี รวมถึงอาชีพค่ะ โดยรวมเลยคะ

พ่อหลวง : เราก็คงวัฒนธรรมทางเมืองเหนือเรามาพูดให้เขาฟัง เขาจะได้กรอกข้อมูลไว้

ผู้สัมภาษณ์ : ใช่ค่ะ เพราะว่าในแม่สายมีหลายกลุ่มเนาะ

พ่อหลวง : ใช่หลายกลุ่ม

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วฐานข้อมูลก็ยังไม่ชัดเจน วิจัยตัวนี้ก็จะเป็นตัวช่วยจัดวัฒนธรรมกลุ่มไทใหญ่ก่อน ต่อไปก็อาจจะมามีไทเขินด้วย ลุงอายุเท่าไรแล้วคะ

ลุงยี่จาง : ๖๒ ปี

ผู้สัมภาษณ์ : ตอนนี้ประกอบอาชีพอะไรคะ

พ่อหลวง : ค้าขายๆ ทำนาด้วย แต่ทำค้าขายมากกว่า เขาช่วยเมียขายผักขายของ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ พ่อหลวงคะอาชีพของชาวบ้านส่วนใหญ่คืออาชีพอะไรคะ

พ่อหลวง : อาชีพเกษตร

ผู้สัมภาษณ์ : เกษตรทำนา ทำไร่เนาะ

พ่อหลวง : ทำนา ทำไร่ ทำสวนผสมกันเนาะ สวนไม้ดอก บางคนก็ปลูกสตรอเบอร์รี่ คนที่ปลูกไม้ดอกก็เหลือไม้ก็ขาย ไม้ดอกนี่ต้องปลูกหมุนเวียนตลอด

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วสถานที่ปลูกคือปลูกที่บ้านหรือปลูกที่ไหนคะ

พ่อหลวง : เช่าเอา ถ้าปลูกสถานที่ใกล้บ้านคนก็ไม่ได้ เขาจะต้องพ่นยาฆ่าแมลงกันเลยต้องห่างชุมชน เพราะไม่อย่างนั้นชาวบ้านจะเดือดร้อน ปลูกในบ้านเรือนได้ก็เป็นสตรอ

เบอร์รี่เพราะอายุมันไม่ยืนยาว ต.ค.-มี.ค. เดี่ยวนี้ไม่มีแล้วจะมีประมาณ ๖ เดือน ไม้
ดอกก็ปลูกหมุนเวียนเรื่อยๆ

ผู้สัมภาษณ์ : ตามข้างทางก็มีขาย สตรอเบอร์รี่พวกนั้นเป็นของที่บ้านปลูกไหมคะ
พ่อหลวง : เขาไปรับซื้อมาบ้าง ของชาวบ้านบ้าง เดี่ยวนี้ตามสวนเขาก็จะปลูกสตรอเบอร์รี่เป็น
ส่วนมาก เพราะไม้ดอกมันไม่มีมาตรฐานราคาขาย บางทีกำละ ๓๐-๔๐ บาท ถ้ามัน
แพงเกินก็ไม่มีคนใช้ อย่างดอกเบญจมาศดอกละ ๑๐-๒๐ บาท แล้วถ้าเขาไปซื้อดอก
แบบผสมกำละ ๑๐-๑๕ บาท

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ มันต้องดูความเหมาะสมด้วยเนาะ

พ่อหลวง : อืม

ผู้สัมภาษณ์ : ลุงอยู่บ้านนี้นานยังคะ

พ่อหลวง : เกือบ ๒๐ ปีได้แล้วมั้งเนาะ

ผู้สัมภาษณ์ : โห

พ่อหลวง : ความจริงเขาอยู่ไทยมานานละ เพียงแต่อยู่หลายที แล้วก็มาปักหลักอยู่ที่นี้เกือบ

๒๐ ปีละ

ผู้สัมภาษณ์ : เริ่มแรกเลยอยู่หมู่บ้านไหนคะ

ลุงยี่จาง : บ้านป่ายาง

ผู้สัมภาษณ์ : จากนั้นย้ายไปที่ไหนอีกไหมคะหรือว่ามาอยู่ที่นี่เลย

ลุงยี่จาง : เปลี่ยนมาที่นี้แหละ

ผู้สัมภาษณ์ : ลุงมาจากเมืองไหนคะ

ลุงยี่จาง : จากเมืองยาง

ผู้สัมภาษณ์ : มากันทั้งครอบครัวหรือคะหรือว่ายังไง

ลุงยี่จาง : มากันทั้งครอบครัว

ผู้สัมภาษณ์ : คือมีพ่อ แม่

ลุงยี่จาง : ไม่มี

พ่อหลวง : มากับครอบครัวเขา

ผู้สัมภาษณ์ : งั้นก็เป็นมากับครอบครัวกับเมียเนาะ ตอนอยู่เมืองยางลุงมีลูกหรือยังคะ

ลุงยี่จาง : มีแล้ว มี ๓ คน

ผู้สัมภาษณ์ : มากันหมดเลยเนาะ สาเหตุที่ย้ายมาที่นี้เพราะอะไรคะ

ลุงยี่จาง : ที่นู่นอยู่ยากกินยาก

พ่อหลวง : เขาก็หนีความลำบากมา การเมืองการปกครอง ก็เหมือนการปกครองไทยเรา
ตอนนี้บางคนก็เบื่อแบบนี้แหละ

ผู้สัมภาษณ์ : ตอนอยู่เมืองย่างกุ้งมีอาชีพอะไรคะ
ลุงยีจาง : ทำไร่ ทำนาที่แหละ
ผู้สัมภาษณ์ : เดียวนี้ยังมีญาติพี่น้องทางบ้านไหมคะ
ลุงยีจาง : มีสิ
ผู้สัมภาษณ์ : ได้ไปมาหาสู่กันบ้างไหมคะ
ลุงยีจาง : ๒๐ กว่าปีแล้วไม่ได้กลับไป
ผู้สัมภาษณ์ : ถ้าจะไปนี้ไปได้ไหมคะ
ลุงยีจาง : ไปยากนะ เราไม่มีบัตรพม่า
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ
พ่อหลวง : แกมาอยู่ที่นี่นาน มีบัตรเมืองไทยหมดแล้ว
ผู้สัมภาษณ์ : เป็นบัตรหัวศุนย์เนาะ
พ่อหลวง : ใช่แล้ว เพราะเขามาแบบถูกต้อง ลูกหลานเขาก็เกิดที่นี่ก็มี ลูกเขาเรียนจบที่นี่ บวช
ที่นี่หมด
ผู้สัมภาษณ์ : ลุงจำได้ไหมคะว่าลุงมาไทย พ.ศ. อะไร
ลุงยีจาง : มาอยู่เมืองไทยเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๙
ผู้สัมภาษณ์ : แล้วการเดินทางนี้มาอย่างไรหนอคะ
ลุงยีจาง : เมื่อก่อนก็นั่งรถมานี้แหละ นั่งรถมาเชียงใหม่แล้วมาเมือง....
พ่อหลวง : หลายเมืองๆ
ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ กว่าจะถึงเนาะ
ลุงยีจาง : ถนนหนทางก็ไม่ดีเหมือนเราไปกรุงเทพ ทางมันขรุขระทางมันไม่ดี
พ่อหลวง : รถสายยาวไม่มี
ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ต้องต่อรถมาเนาะ
พ่อหลวง : ก็เหมือนเราขึ้นรถน้อยบ้านเรา จากบ้านเราไปลงห้วยไคร้ จากห้วยไคร้ไปแม่จัน
จากแม่จันไปเชียงราย เมื่อก่อนรถโดยสารต้องวิ่งภายในเขตออกนอกเขตก็ไม่ได้
ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะๆ ลุงใช้เวลาที่วันคะจากเมืองย่างมาไทย
ลุงยีจาง : บางคนก็ ๒ วัน บางคนก็ ๓ วัน ก็บอกไม่ถูกเนาะ เพราะบางที่ฝนก็ตกก็ลำบากอีก
ผู้สัมภาษณ์ : แล้วอย่างลุงนี่ก็วันคะ
พ่อหลวง : ใช้เวลาที่วันกว่าจะมาถึงเมืองไทยเรา
ลุงยีจาง : อ้อ ๒ คืน ๓ วัน เดียวนี้ถนนหนทางมันดีแล้วเนาะ ๑๒ ชั่วโมงก็ถึงแล้ว
ผู้สัมภาษณ์ : เดียวนี้มันมีรถตู้ รถเมล์
ลุงยีจาง : เขาเรียกกันว่ารถแก่ง

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะๆ ครั้งที่ลุงมาค่ารถแพงไหมคะ

ลุงยี่จาง : เมื่อก่อนเงินแพง ถ้าเป็นเงินไทยก็ประมาณ ๓๐๐ บาท

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ ลุงมากับลูก ๓ คนกับเมียอีกคนเนาะ

ลุงยี่จาง : ลูก ๓ มาอยู่เมืองไทยก็มีอีก ตอนนั้นผมก็มาปรึกษาพ่อหลวงว่าจะทำยังไง ลูกผม
 ที่มาเกิดเมืองไทยนี้ต้องทำอะไรบ้างไหม เพราะเอกสารเราไม่มีอะไรสักอย่าง ผมนี้มา
 เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๙ พอปี พ.ศ. ๒๕๔๒.....

ผู้สัมภาษณ์ : ลุงมีญาติอยู่ที่ปายางหรือเปล่าคะถึงได้อพยพมาที่นี่

ลุงยี่จาง : ไม่มี ก็มาเรื่อยๆ นี่แหละ มาทางป่าได้เดือนละ ๒๐๐ บาท เหนื่อยมากลูกก็เล็ก
 เดียวนี้ดีแล้วมีลูกมีหลานแล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : ตอนมาใหม่ๆ ลุงมาสร้างบ้านอยู่หรือว่ายังไงคะ

ลุงยี่จาง : มาเช่าที่ดินเปล่าๆ แล้วก็ทำงาน

ผู้สัมภาษณ์ : มาเช่าที่ดินที่เป็นของคนไทยใช่ไหมคะ

ลุงยี่จาง : ใช่แล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : เมื่อก่อนเขาเช่ากันยังไงคะ แพงไหม

ลุงยี่จาง : จะบอกยังไงล่ะ เมื่อก่อนมันเป็นป่าเนาะก็มาถาง เขาก็มาถางจับจองกันไว้

พ่อหลวง : อันนี้เขาฟ้องร้องของเขา วัฒนธรรมของเขา (บทสนทนาระหว่างที่พ่อหลวงนำรูป
 ถ่ายฟ้องร้องมาให้ดู)

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ

พ่อหลวง : วันนั้นเขาพากันมาตำหัวพ่อหลวง เขาก็ทำขบวนกันมา มาแสดงให้เราดู

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ คนไทใหญ่บ้านนี้มีเยอะไหมคะ

พ่อหลวง : เยอะสิ เดียวนี้ก็มี ๓๐ กว่าครัวเรือน

ผู้สัมภาษณ์ : ทั้งหมดบ้านมีกี่ครัวเรือนคะ

พ่อหลวง : เกือบๆ ๓๐๐ ครัวเรือน

ผู้สัมภาษณ์ : จึ้นแสดงว่าคนพื้นเมืองก็ยังมีเยอะกว่า

พ่อหลวง : เยอะกว่าสิ ๒๙๗ ครัวเรือน เดียวนี้ก็ ๓๐๐ กว่าแล้วมั้ง ยังไม่ได้สำรวจจริงๆ
 เพราะมันยังมีเพิ่มเติมอีกเรื่อยๆ

ผู้สัมภาษณ์ : มันยังไม่นิ่งหรอกคะ

พ่อหลวง : ยังไม่นิ่ง

ผู้สัมภาษณ์ : วัดของชุมชนคือวัดอะไรหรือคะ

พ่อหลวง : วัดน้ำจอกกลาง รวมกัน ๓ หมู่บ้าน ๔ หมู่บ้านรวมกับบ้านเอ้ออาทรนะ

ผู้สัมภาษณ์ : วัดน้ำจอกหรือคะ

พ่อหลวง : วัดน้ำจากลาง
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ มีน้ำจากลางด้วยอันนี้เป็นวัดของหมู่บ้านเนาะ หนูก็นึกว่าไปวัดน้ำจักษ์ , มันมีวัดน้ำจักษ์อีกใช่ไหมคะ
พ่อหลวง : ไม่มีแล้ว
ผู้สัมภาษณ์ : อ้าว มันมีหมู่บ้านไร่บ้างนะคะ
พ่อหลวง : บ้านน้ำจักษ์เนื่อ น้ำจากลาง น้ำจักษ์
ผู้สัมภาษณ์ : อ้าว มีน้ำจักษ์ด้วยหรือคะ
พ่อหลวง : มี
ผู้สัมภาษณ์ : หมู่ที่เท่าไรหรือคะ
พ่อหลวง : หมู่ ๕ น้ำจักษ์เนื่อคือหมู่ ๑๑ น้ำจากลางหมู่ ๑๒ น้ำจักษ์หมู่ ๕ ส่วนบ้านเอื้ออาหารนี้ก็รวมในหมู่ ๕ บ้านเอื้ออาหารมีอยู่ประมาณ ๑,๐๐๐ ครัวเรือนนะ
ผู้สัมภาษณ์ : โห
พ่อหลวง : แต่เขาแยกหมู่บ้านไม่ได้ เพราะมันเป็นการเคหะอยู่ เขาสำรวจแล้ว นอกจากตัวที่สำรวจแล้วยังมีที่ไม่ได้สำรวจแฝงอีกเยอะ อย่างบ้านเราหมู่ ๑๒ รวมกันแล้ว ๓๐ ครัวเรือนเนาะเฉพาะที่หนองไทใหญ่ นะ คนที่ไม่มีบัตรไม่มีใบพ่อหลวงก็ไม่เอา
ผู้สัมภาษณ์ : งั้นอย่างนี้ก็มีคนเพิ่มมาเรื่อยๆ หรือคะ
พ่อหลวง : เพิ่ม
ผู้สัมภาษณ์ : ทั้งกลุ่มคนไทใหญ่และกลุ่มอื่นหรือคะ
พ่อหลวง : อืม
ผู้สัมภาษณ์ : ในหมู่บ้านนี้นอกจากจะมีกลุ่มไทใหญ่แล้วยังมีกลุ่มอื่นๆ อีกไหมคะ
พ่อหลวง : ก็ไม่ค่อยมีไรแล้วเนาะ นอกจากไทใหญ่ ไทลื้อ ไทลื้อนี้เรื่องวัฒนธรรมเขาก็มีชมรมของเขาเนาะ เขาชอบไปทำรวมกลุ่มของเขา
ผู้สัมภาษณ์ : ไทจีนล่ะคะ มีไหมคะ
พ่อหลวง : ไทจีนไม่มี มีทางโป่งงาม
ลุงยี่จาง : ไทจีนมันเป็นยังไงนี่
พ่อหลวง : มันก็เหมือนกันนะ มันจะต่างกันตรงการแต่งกายเฉยๆ สำเนียงการพูดมันก็เพี้ยนไปนิดหน่อย ก็เหมือนกับผาแตกคนปะหล่องคนดอยพวกนี้แหละ ถ้าเขาพูดกันเราก็ฟังไม่รู้เรื่อง
ผู้สัมภาษณ์ : เดือนที่แล้วหนูก็ไปผาแตกมา ก็ไปสัมภาษณ์แบบนี้แหละแต่สำเนียงเขาจะฟังยาก

น้อย

พ่อหลวง : คนพวกนี้เขาก็อพยพมาจากที่นี้หมดแหละ เขาก็มีหลายชนเผ่าเหมือนกันนะที่มา
เนี่ย ถ้าเผ่าไหนมาเขาก็จะไปอยู่กันเป็นกลุ่ม

ลุงยี่จาง : ก็เหมือนคนไทยนี่แหละ

พ่อหลวง : ถ้าคนไหนพูดไทยได้เขาก็จะมาอยู่รวมกันชุมชนไทย

ลุงยี่จาง : ส่วนมากคนไทใหญ่ที่อายุต่ำกว่า ๓๐ ลงมาก็พูดไทยกันหมดละ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ แล้วที่บ้านลุงพูดไทใหญ่หรือภาษาพื้นเมืองคะ

พ่อหลวง : เขาก็พูดไทใหญ่ของเขาแหละ พูดกับลูกๆ เขาก็พูดคำเมืองนี่แหละ

ผู้สัมภาษณ์ : อยู่ที่นานก็เริ่มกลืนกลายเป็น รุ่นหลานๆ ก็พูดไทยกันหมดแล้วเนาะ

ลุงยี่จาง : ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วเขาพูดไทใหญ่ได้ไหมคะ

ลุงยี่จาง : ไม่ได้มั้ง

ผู้สัมภาษณ์ : เพราะว่าเขาได้เรียนหนังสือ เรียนภาษาไทย ได้คลุกคลีกับคนไทยเนาะ, แล้วใน
หมู่บ้านมีกลุ่มที่สอนภาษาไทย วัฒนธรรมไทใหญ่อะไรแบบนี้ไหมคะ

ลุงยี่จาง : ไม่มี

พ่อหลวง : ที่นี้ไม่มี ถ้าจะมีก็อาจจะจะมีทางชมรมที่แม่สาย เพราะเด็กๆ เขาได้เรียนภาษาไทย
เขาก็ลืม อย่างชาวบ้านถ้าไม่มีงานพิธีกรรมอะไรเขาก็ไม่มาจัดฟ้อนรำกันแบบนี้ (พูด
ถึงในรูปภาพ)

ผู้สัมภาษณ์ : อันนี้เขาเรียกว่าการแสดงอะไรคะ

พ่อหลวง : ฟ้อนกลองมอชิง

ผู้สัมภาษณ์ : มีร้านก ร้าโต

พ่อหลวง : อืมๆ แต่อันนี้เขาไม่ได้เอาร้านก ร้าโตมาด้วย (ในรูปภาพ)

ผู้สัมภาษณ์ : อันนี้เป็นคนในหมู่บ้านนี้หรือคะ

พ่อหลวง : คนในหมู่บ้านสิ

ลุงยี่จาง : ตอนแรกก็พ่อหลวงก็บอกไม่เป็นไรๆ แต่กลุ่มคนไทใหญ่เขาไม่ยอม เขาจะรำวงให้
(ในรูปภาพ)

ผู้สัมภาษณ์ : เขาก็เคารพนับถือเนาะ

พ่อหลวง : เขาก็จะแสดงวัฒนธรรมพื้นบ้านของเขาให้ดู บางคนก็อัดวิดีโอไว้อะไร

ผู้สัมภาษณ์ : ลุงนับถือศาสนาพุทธเนาะ การจัดกิจกรรมทางศาสนาของไทใหญ่กับคนพื้นเมือง
ที่นี้เหมือนกันไหมคะ

พ่อหลวง : เหมือนกันเนาะ

ลุงยี่จาง : เหมือนกันนะ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วมันมีกิจกรรมไหนที่เป็นของคนไทใหญ่เลยไหมคะ

พ่อหลวง : ที่ต่างกันก็งานทางประเพณีเนาะ ถ้าเขาจัดก็จะจัดครึกครื้นเหมือนกันนะ มันมีหลายอย่างเนาะประเพณีทางเมืองเหนือ มีตานธรรม มีต้นเกี๊ยะอะไรไม่รู้ ลองอธิบายให้เขาฟังสิ

ผู้สัมภาษณ์ : พอคืออยากรู้ปฏิทินทางวัฒนธรรมจะเริ่มตั้งแต่เดือนมกราคมเลยว่ทางเมืองเหนือเมืองยงเมื่อก่อนมีอะไร ยังไงบ้าง

พ่อหลวง : เดือนหนึ่ง เดือนมกราคมทางเหนือเขาเรียกว่าอะไร

ลุงยี่จาง : เดือนเกี๊ยง

พ่อหลวง : สงกรานต์เราละ

ลุงยี่จาง : เดือนหก

พ่อหลวง : ถ้าของล้านนาเมืองเหนือเราก็จะเป็นเดือนเจ็ดเนาะ ถ้าเป็นทางนูนก็เป็นเดือนสี่

ผู้สัมภาษณ์ : หิม งดะ (หัวเราะ)

ลุงยี่จาง : เรื่องเดือนหนึ่งจริงๆ (หัวเราะ)

ผู้สัมภาษณ์ : งั้นเราเริ่มตรงไหนดี

พ่อหลวง : เขานับเดือนหนึ่ง เดือนมกราคมว่าเดือนอะไร

ลุงยี่จาง : เดือนเกี๊ยง

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ เดือนเกี๊ยง แล้วเดือนเกี๊ยงนี้มีประเพณีอะไรไหมคะ

ลุงยี่จาง : เดือนเกี๊ยงไม่ค่อยมีอะไร เขาเกี่ยวข้าวกัน

พ่อหลวง : ถ้าของเราเนี่ยเดือนเกี๊ยงนี้เดือนสิบสองเนาะ เดือนสิบสองที่นูนเป็นเดือนแปดใหม่

ลุงยี่จาง : เดือนสิบเอ็ด เมืองไทยก็ตานสลาก

พ่อหลวง : เขาทำขัน ทำตัน อลังการมาก เขาอบรมสมโภชกันหลายคืนนะ ๓-๔ คืนเลยนะ แต่ถ้าของบ้านเราเนี่ยสมโภชคืนเดียว

ผู้สัมภาษณ์ : งานบุญงานวัดเขาทำกันครึกครื้นเนาะ

ลุงยี่จาง : (หัวเราะ)

ผู้สัมภาษณ์ : ที่นี้มีตานเทียนพันเล่มไหมคะ

ลุงยี่จาง : เทียนพันเล่มนี้ช่วงออกพรรษา

พ่อหลวง : ต้นเกี๊ยะนั่นหรือ

ลุงยี่จาง : ตานเกี๊ยะมีหลายอย่างเนาะ เดือนสิบ เดือนสิบเอ็ดก็มีสองเดือน

ผู้สัมภาษณ์ : เราจะเริ่มเดือนไหนกันดี เพราะมันง หนูอยากไล่ไปที่ละเดือนๆ เราเริ่มตั้งแต่เดือนเกี๊ยงเลยไหม

ลุงยี่จาง : เดือนเกี๊ยงไม่ค่อยมีอะไร

ผู้สัมภาษณ์ : ต่อจากเดือนเก็งแล้วเดือนอะไรคะ
ลุงยี่จาง : เดือนกำ เดือนกำก็ไม่ค่อยมีอะไร
ผู้สัมภาษณ์ : ต่อมาคือเดือนอะไรคะ
ลุงยี่จาง : เดือนสาม เดือนสามเกี่ยวข้าว
ผู้สัมภาษณ์ : จากเดือนสามต่อมาเป็นเดือนสี่เนาะ
ลุงยี่จาง : เดือนสี่มีพวงงานแต่ง งานมงคล
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ เขาจะจัดในช่วงนี้เนาะ
ลุงยี่จาง : เดือนห้าจะไม่ทำอะไรแล้วนะ ทั้งงานแต่ง ขึ้นบ้านใหม่
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ มันจะอยู่ในเดือนสี่หมดแล้วเนาะ, ต่อมาเป็นเดือนหก
ลุงยี่จาง : เดือนหกมีขึ้นบ้านใหม่ แต่งงาน บวชพระ
ผู้สัมภาษณ์ : มีงานขึ้นบ้านใหม่ บวชพระ
ลุงยี่จาง : บวชเณรนี่แหละ
ผู้สัมภาษณ์ : ปอยสง่าลงนี้อยู่ช่วงไหน
ลุงยี่จาง : ก็เดือนหกนี่แหละ เป็นอันเดียวกันนี่แหละ
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ เดือนหกแล้วอะไรต่อคะ
ลุงยี่จาง : เดือนเจ็ดเดือนแปดนี่ไม่มีอะไรละ ต่อมาเดือนเก้าก็เป็นพรรษา
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อเดือนเก้าเป็นช่วงเข้าพรรษา แล้วเดือนสิบมีอะไรไหมคะ
ลุงยี่จาง : เดือนสิบเขาก็เข้าวัดกัน
ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ เพราะมันอยู่ในช่วงเข้าพรรษานะ เข้าวัดทำบุญ ต่อไปเดือนสิบเอ็ดมีอะไรอีก
ไหม
ลุงยี่จาง : ไทยก็ตานสลาก ไทใหญ่ก็มีตานสันตะละ
ผู้สัมภาษณ์ : ตานสันตะละ มันเป็นอย่างไคะ
ลุงยี่จาง : ตานมหาชาติ
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ตานธรรมมหาชาติ
ลุงยี่จาง : เออๆ อันเดียวกันนั่นแหละ
ผู้สัมภาษณ์ : แล้วที่วัดน้ำจามีจัดไหมคะ
ลุงยี่จาง : มีๆ
ผู้สัมภาษณ์ : จัดกันหลายวันไหมคะ
ลุงยี่จาง : ๑ คืน ๑ วัน
ผู้สัมภาษณ์ : เดือนสิบเอ็ดแล้วก็มาเดือนสิบสองหรือเปล่า เดือนสิบสองมีอะไรบ้างคะ
ลุงยี่จาง : ออกพรรษา

ผู้สัมภาษณ์ : หืม เดือนสิบสองเป็นออกพรรษาหรือคะ, แล้วมีตานข้าวหยาๆไหมคะ

ลุงยี่จาง : มันเป็นอย่างไง

ผู้สัมภาษณ์ : เหมือนข้าวทิพย์คะ กวนข้าวทิพย์ ข้าวมธุปายาส

ลุงยี่จาง : ตานข้าวใหม่จะอยู่ในช่วงเดือนก่ำ เขาจะตานในวัดแล้วก็เอามาตาน.....

ผู้สัมภาษณ์ : นอกจากวัดแล้วมีอะไรที่เป็นที่ศรัทธาของชาวบ้านอีกไหมคะ เช่นต้นไม้ใหญ่
เก่าแก่มั้ยไหมคะพ่อหลวง

พ่อหลวง : ใจบ้านนี้มี ถ้าตามประเพณีของเรากับเขาก็ทำเหมือนกัน ทำพร้อมๆ กัน แต่ใน
การจัดทุกๆ ปีมันจะจัดไม่ตรงกัน มักจะจัดวันที่ ๑๗-๑๘ เมษายน เขาจะไปร่วมตัว
กันที่ศาลาหมู่บ้าน

ผู้สัมภาษณ์ : พ่อหลวงคะใจบ้านนี้เป็นของไทยเราหรือว่าของกลุ่มไทใหญ่คะ

พ่อหลวง : ของไทยเรานี้แหละ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อคะ บ้านไหนก็มีใจบ้าน

พ่อหลวง : เอ้อ ก็เหมือนกันแหละ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองหมู่บ้าน คล้ายเป็นหมอใหญ่

ผู้สัมภาษณ์ : ใจบ้านมีมานานยังคะ

พ่อหลวง : โห มีมาตั้งแต่ตี๋ดำบรรพ์มาแล้วแหละ

ผู้สัมภาษณ์ : มีมาก่อนจัดสร้างวัดใช้ไหมคะ

พ่อหลวง : ควบคุมกันนี้แหละ คงจะก่อนวัดแหละเรื่องผีสังนี้ละ เพราะตะกอนมีทรงเจ้าเข้าผี

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วเดี๋ยวนี้ยังมีอยู่ไหมคะ

พ่อหลวง : มีสิ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วมีหมอเป่า หมอรักษาไหมคะ

พ่อหลวง : มีๆ คนที่เป็นน้อยเป็นหนานเขาเรียกว่าอาจารย์ แต่เมื่อก่อนคนธรรมดาที่ไม่ได้
เป็นน้อยเป็นหนานก็มีคาถาอาคมแรงก็มีเหมือนกันนะ เขาเรียกว่าหมอผี ส่วนหมอยานี้
เป็นหมอโรงพยาบาล เมื่อก่อนถ้าเจ็บขา ขาหักก็ไม่ไปหาหมอโรงพยาบาล ให้
หมอเป่าก็หาย

ผู้สัมภาษณ์ : โห แล้วเดี๋ยวนี้ก็ยังมียู่หรือคะ

พ่อหลวง : มีอยู่

ผู้สัมภาษณ์ : ในหมู่บ้านนี้หรือคะ

พ่อหลวง : ในหมู่บ้านนี้แหละ

ผู้สัมภาษณ์ : เป็นการสืบทอดต่อๆ กันเนาะ

พ่อหลวง : อย่างป๋องสุวัต เขาเรียกมะเฮ็ง ก็เป่ากันหาย

ผู้สัมภาษณ์ : คนในหมู่บ้านจะเชื่อไปทางไหนมากกว่ากันคะ ระหว่างหมอความเชื่อกับหมอแพทย์แผนปัจจุบัน

พ่อหลวง : ก็ควบคู่กัน ถ้าหาหมอแล้วไม่ดี ก็มาหาหมอเป่าเอา

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วมีหมอทางภูมิปัญญาไหมคะ เช่นหมอยาสมุนไพร

พ่อหลวง : หมออบสมุนไพรเนี่ยหรือ

ผู้สัมภาษณ์ : หมอภูมิปัญญาท้องถิ่น

พ่อหลวง : ตามานี่ไง เขาจัดยาอบยาสมุนไพร ถ้าคนสมัยก่อนเขาเป็นลมพิษ เวียนหัว เขาก็รักษาโดยการอบยา บางคนก็หาย

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ แล้วภูมิปัญญาทางด้านงานฝีมือล่ะคะ อย่างเช่นงานจักสานคะ

พ่อหลวง : งานจักสานไม่มีละ จะมีส่วนน้อย ถ้าจักสานทำไม้กวาดอะไรแบบนี้ละที่นี้มี

ผู้สัมภาษณ์ : เป็นงานฝีมือของกลุ่มคนพื้นเมืองหรือคะ

พ่อหลวง : คนพื้นเมืองเรานี้แหละ คนโตก็มี ก็ต่างคนต่างทำ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ต่างคนต่างทำหรือคะ ไม่ได้ทำกันเป็นกลุ่มหรือคะ

พ่อหลวง : เมื่อก่อนมีเป็นกลุ่มนะ ทุกอย่างมีเป็นกลุ่มหมด พอได้ความรู้ก็เริ่มแยกตัวกันออกไปทำกันเอง

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วในหมู่บ้านมีกลุ่มร้านก ร้าโตแบบนี้ไหมคะ

พ่อหลวง : มีนะ ก็นี่ไง (ชี้รูปภาพ) แต่วันนี้คนที่เขาจัดตั้งกลุ่มไม่ได้มา

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อคะ ครูเฝ้าหรือเปล่าคะ

พ่อหลวง : เออ โทรหามันก็ไม่รับ บ้านก็ปิดเงียบ

ผู้สัมภาษณ์ : การแสดงพวกนี้จะใช้แสดงในงานพิธีที่พิเศษๆ เนาะ

ลุงยี่จาง : ใช่ๆ

ผู้สัมภาษณ์ : เคยไปแสดงร่วมกับหมู่บ้านอื่นไหมคะ

ลุงยี่จาง : ไม่ไป แสดงกันในหมู่บ้านนี้แหละ

ผู้สัมภาษณ์ : เคยร่วมแสดงกับกลุ่มไทใหญ่ในหมู่บ้านอื่นๆ ไหมคะ

ลุงยี่จาง : มีๆ

พ่อหลวง : เคยอยู่นะ แล้วแต่เขาจะประสานงานมา อย่างบางครั้งบ้านผาแตกมีงานบ้านที่นี้ก็พากันไปร่วม

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ถ้าเป็นงานของทางอำเภอก็มีหลายๆ หมู่บ้านช่วยกันเนาะ

พ่อหลวง : ช่วยกันๆ หลายกลุ่ม

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วคิดว่าอะไรคือจุดเด่นของความเป็นไทใหญ่ของหมู่บ้านนี้ล่ะคะ

พ่อหลวง : จุดเด่นของเขาก็มีพวกวัฒนธรรมการรำโตของเขา นอกจากนั้นก็เหมือนๆ กัน จะมีก็แค่พวกนี้ที่คนพื้นเมืองเขาไม่ทำกัน วัฒนธรรมพวกนี้เขาเอามาจากเมืองเหนือนะ

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ไทใหญ่ที่นี้มาจากหลายๆ เมืองเนาะ

ลุงยี่จาง : โห มาหมด จากที่ไหนก็มี

พ่อหลวง : ถ้าอย่างรู้ วันหลังเราก็นัดรวมกันแล้วมาไล่ถามว่าใครมาจากที่ไหนยังไง

ผู้สัมภาษณ์ : โห ค่ะ (หัวเราะ) แล้วในช่วงนี้จะมีประเพณีอะไรอีกไหมคะ

ลุงยี่จาง : ช่วงนี้ก็มีแต่บวชพระบวชเณร

พ่อหลวง : เพราะทางเหนือเขายังทำกันอยู่ ถ้าเป็นคนไทยเราช่วงนี้ก็หยุดกิจกรรมประเพณีต่างๆ กันละ

ผู้สัมภาษณ์ : ใช่ค่ะ เมื่อเดือนที่แล้วหนูก็ได้ไปร่วมงานปอยส่างลองของบ้านผาแตกมา เขาจัดงานใหญ่เหมือนกันนะคะ

พ่อหลวง : ที่นั่นเขาจัดกันทุกปี

ผู้สัมภาษณ์ : บวชส่างลองวันนั้น ๓๐ กว่ารูป

พ่อหลวง : บ้านเราวันนั้น ๒๐ กว่าเนาะ เกือบ ๓๐

ผู้สัมภาษณ์ : ก็บวชอยู่วัดน้ำจากลางเนี่ยหรือคะ

พ่อหลวง : เออๆ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วในพิธีก็มีคนพื้นเมืองร่วมกิจกรรมอยู่ด้วยหรือคะ

พ่อหลวง : ร่วมกันหมด

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วถ้าเป็นงานที่บ้านเราอย่างงานสลาก กฐิน แต่ละกลุ่มก็จะมาร่วมอยู่ใช่ไหม

พ่อหลวง : ร่วมสิๆ

ผู้สัมภาษณ์ : พ่อหลวงคะในตำบลโป่งผา นอกจากบ้านน้ำจากลางแล้วบ้านไหนที่มีไทใหญ่เยอะอีกไหมคะ

พ่อหลวง : หมู่ ๑๑ หมู่ ๕ มันมีทุกหมู่บ้านแหละแต่ที่มีเยอะกว่าคนอื่นเขาคือหมู่ ๔ สันทราย

ปู่

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วที่นี้คนไทใหญ่ได้มีบทบาทในชุมชนไหมคะ อย่างเช่นได้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วย

พ่อหลวง : ถ้าเป็นผู้ช่วยนี่ไม่มี แต่ถ้าเป็นพวกคณะกรรมการหมู่บ้านนี่มี

ผู้สัมภาษณ์ : พวกกลุ่มที่ไม่เป็นทางการใช่ไหมคะ

พ่อหลวง : พวก อปพร. อสม.

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ แต่ถ้าในสายการปกครองนี่ไม่ได้

พ่อหลวง : ไม่ได้ เพียงแต่ช่วยประสานงานภายในหมู่บ้านแค่นั้นแหละ เพราะทางการเขาไม่ให้ต้องเป็นคนไทยแท้

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วถ้าอย่างเป็นเชื้อสายไทใหญ่แต่เกิดที่ไทยล่ะคะ

พ่อหลวง : อันนั้นบางหมู่บ้านก็มีอยู่

ผู้สัมภาษณ์ : การที่จะได้บัตรหัวศุนย์นี้ต้องมีขั้นตอน เงื่อนไขยังไงบ้างคะ

พ่อหลวง : โห หลายขั้นตอน

ผู้สัมภาษณ์ : ต้องอยู่ที่นี่อย่างต่ำกี่ปี

พ่อหลวง : อย่างต่ำต้อง ๑๐ ปี ต้องเป็นพวกที่เข้ามาในเมืองไทยเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๗-๒๕๓๘ ประมาณนี้

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วเดี๋ยวนี้ยังมีคนจากฝั่งนูนเข้ามาอาศัยอยู่ที่นี้ไหมคะ

พ่อหลวง : ถ้าข้ามมาจากฝั่งนูนเลยไม่มีแล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ จะเป็นกลุ่มคนที่มาจากต่างหมู่บ้านเนาะ

พ่อหลวง : เพราะพ่อหลวงต้องสำรวจเนาะ คนที่ไม่มีบัตรอะไรเลยจะมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่นี้ไม่ได้ นะ มาอยู่ก็เป็นคนเถื่อน

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วเดี๋ยวนี้คนไทใหญ่ได้รับสิทธิต่างๆ เหมือนคนไทยไหมคะ พวกการรักษาพยาบาล

พ่อหลวง : การรักษาพยาบาลนี้ได้ เพราะเดี๋ยวนี้ทางรัฐบาลเขาก็ให้สิทธิการรักษาบัตรทอง

ผู้สัมภาษณ์ : เรื่องบัตรทองคนที่ได้ต้องเป็นคนที่มียบัตรหัวศุนย์ใช่ไหมคะ

พ่อหลวง : ใช่ การที่จะได้สิทธิต่างๆ ก็ต้องผ่านขั้นตอนการวินิจฉัยของพ่อหลวงก่อนด้วยนะ ต้องกรองจากผู้นำก่อนว่าบุคคลคนนี้อยู่ที่นี้จริงหรือไม่ ยังไง สมควรได้ไหม

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ต้องผ่านการมองของผู้นำชุมชนก่อน

พ่อหลวง : ใช่ ทุกวันนี้เนาะถ้าเขามาขอสิทธิต่างๆ แล้วเราเองก็เห็นสมควรให้ก็จะให้ จากนั้นเขาก็จะไปติดต่อทางหน่วยราชการดำเนินเรื่องต่อไป

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อคะ แล้วบัตรหัวทกนี่คือยังไงคะ

พ่อหลวง : มันก็ขยับขึ้นไป หัวศุนย์นี้เป็นขั้นแรกเริ่มทำบัตร ในรับการสำรวจต่างๆ ถูกต้องตามกฎหมาย ต่อมาก็ขยับไปเป็นหัวทก เป็นบัตรสีอะไรนะ

ลุงยีจาง : สีเขียวขอบแดง

พ่อหลวง : เออนั้นแหละ เพราะเมื่อก่อนมันไม่มีเลข ๑๓ หลัก แต่ก็ได้รับการสำรวจตามขั้นตอนแล้ว เลยเป็นหัวทก ต่อมาเป็นบัตรหัวแปด บัตรหัวแปดก็คือขยับขึ้นมาเป็นคนไทยละ ชายที่ดิน โอนที่ดินได้หมด

ผู้สัมภาษณ์ : หัวแปดเนาะมีสิทธิในที่ดิน

พ่อหลวง : หัวทกนี้ยังครึ่งๆ นะ

ผู้สัมภาษณ์ : แต่หัวศูนย์

พ่อหลวง : ไม่ได้ ซื่อได้อะไรได้แต่ไม่มีเอกสารสิทธิ์

ผู้สัมภาษณ์ : พ่อหลวงดำรงตำแหน่งมาตั้งแต่ปีไหนนะคะ

พ่อหลวง : ปี พ.ศ. ๒๕๕๓

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วพ่อหลวงจะหมดวาระเมื่อไหร่คะ

พ่อหลวง : ก็เมื่อเกษียณอายุราชการ ๖๐ ปี

ผู้สัมภาษณ์ : ปีนี้ก็หมดวาระละ แต่ทางราชการเขาบวกเพิ่มไปอีก ๒ ปี เพราะฉะนั้นก็จะหมดวาระปี พ.ศ. ๒๕๖๑ แต่ทางรัฐบาลออกบัตรหมดวาระปี พ.ศ. ๒๕๖๓ นะ

พ่อหลวง : ออค์ะ

ผู้สัมภาษณ์ : ขอมารื่องการแต่งกายนิดนึ่ง คนไทใหญ่ที่นี่เขาแต่งกายยังงัยกันคะ

พ่อหลวง : ก็ปกติ แต่ถ้ามีประเพณีต่างๆ ก็จะต้องแต่งเป็นชุดชนเผ่าของเขา แต่อย่างคนเผ่าคนแก่อีกจะยังแต่งชุดประจำเผ่าของเขาอยู่นะ เพราะเขาสะดวกแบบนั้น ใส่ชิน เพราะสมัยก่อนผู้หญิงนี้ต้องใส่ชิน ถ้าผู้หญิงใส่กางเกงนี่เขาหัวเราะเยาะนะ (หัวเราะ)

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วรื่องการสร้างบ้านล่ะคะ เดียวนี้สร้างเป็นแบบบ้านปูนหมดแล้วหรือคะ

พ่อหลวง : เดียวนี้ก็เป็นแบบเราหมด

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วตอนมาอยู่ใหม่ๆ

พ่อหลวง : บางคนเขาก็สร้างทรงของเขาอยู่นะ ทรงทางเมืองเหนือนะ เดียวนี้ก็ยังมียู่

ผู้สัมภาษณ์ : จริงหรือคะ

พ่อหลวง : เป็นทรงหลังคาทางเมืองเหนือก็ยังมี แต่ส่วนมากเดี๋ยวนี้การจะสร้างบ้านต้องผ่านการคัดกรองของราชการ มีทางอบต.ออกแบบให้ ต้องทำตามแบบของเขาไม่งั้นเขาก็ไม่อนุมัติให้ทำ เพราะถ้าเกิดว่าสร้างบ้านไปโดยที่อบต. ไม่ได้อนุมัติหรือไม่ได้รับรู้ สมมุติเกิดอุทกภัย หรือภัยต่าง ๆ ขึ้นมา เราจะไปขออนุเคราะห์ความช่วยเหลือจากเขาไม่ได้นะ เพราะเขาถือว่าสร้างไม่ได้มาตรฐาน

ผู้สัมภาษณ์ : ออค์ะ แบบนี้รูปแบบบ้านเรือนก็เลยเปลี่ยนมาเป็นของทางบ้านเราเสียหมด, เดียวยังงัยขอเบอร์ติดต่อลุงยี่จางไว้หน่อยนะคะ เผื่อว่ามีอะไรทกหล่นจะขออนุญาตโทรรบกวานอีก

พ่อหลวง : ๐๙๔-๙๐๓๓๑๐๐

เลขทะเบียนข้อมูล...๐๓๐๕๕๙_๐๐๒

ผู้ให้ข้อมูล...คุณประเสริฐ ชุ่มมงคล ผู้ใหญ่บ้าน

ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑๒ น้ำจ่ากลาง ตำบลโป่งผา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ผู้ให้ข้อมูล : ถ้าอยากจะรู้ถึงวัฒนธรรมของเขา เวลาเขามีงานก็มาดูว่าแต่ละเผ่าเขามีการแสดงอะไรยังไงบ้าง

ผู้สัมภาษณ์ : คราวนั้นก็มานะ ที่เขาจัดงานรวม ๑๐ กลุ่มชาติพันธุ์ในแม่สายค่ะ ที่เขาจัดที่สวนขาน้ำมัน, ตอนนั้นทำวิจัยเรื่องครัวไทใหญ่ ก็จะศึกษาแต่อาหารไทใหญ่ แต่ครั้งนั้นได้ลงพื้นที่ที่แม่ฮ่องสอนด้วย

ผู้ให้ข้อมูล : ทางนั้นจะเยอะมาก ชมรมกลุ่มต่าง ๆ ก็เยอะ

ผู้สัมภาษณ์ : วัดวาอารามก็เป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมของไทใหญ่หมดเลย

ผู้ให้ข้อมูล : ใช่ อันนั้นเขามาตั้งหลักปักฐานสร้างกันเองเลย

ผู้สัมภาษณ์ : เหมือนเมืองแม่ฮ่องสอนเป็นเมืองของไทใหญ่เลยคะ

ผู้ให้ข้อมูล : นั่นแหละมันก็มีผสมกันไปเนาะ แต่อย่างแม่สายเนี่ยที่เกาะทรายมีแต่คนฝั่งนูน เยอะมากแต่เขาไม่ทำวัฒนธรรมเก่า ๆ ของเขา

ผู้สัมภาษณ์ : แต่ที่บ้านเกาะทรายเขาคงจะเน้นเรื่องเศรษฐกิจเพราะมันเป็นเขตค้าขายติดขอบชายแดน

ผู้ให้ข้อมูล : อยู่ไปอยู่มากคิดจะทำวัฒนธรรมเก่า ๆ มันก็เริ่มกลืนกลายเป็นหมดแล้วเอกลักษณ์ทางเมืองเหนือเริ่มหายไป

: ไทใหญ่ก็มีทางผาแตกเนาะ ป่าเหมือด

ผู้สัมภาษณ์ : บ้านป่าเหมือดหมู่ ?

ผู้ให้ข้อมูล : หมู่ ๕ ข้างโลตัส ที่จริงแล้วเขาแยกนะ แยกจากหมู่ ๘

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ หมู่ ๘ อยู่ทางฝั่งนี้เนาะ

ผู้ให้ข้อมูล : ใช่ฝั่งนี้มีหมู่ ๘ หมู่ ๙ แต่จริง ๆ แล้วหมู่บ้านฝั่งนูนเขาก่อตั้งมาที่หลังนะ เดิมมีไม่กี่ป่าหลังเนาะ ตอนนี้พ่อหลวงกำลังจะเล่าประวัติให้ฟังนะ เพราะเมื่อก่อนพ่อหลวงอยู่ป่าเหมือด

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อคะๆ

ผู้ให้ข้อมูล : เมื่อก่อนบ้านพ่อหลวงป่าเหมือดเขาจะอยู่ทางฝั่งนูน ต่อมาเขาก็ได้ขึ้นเป็นกำนัน พอได้เป็นกำนันก็ได้ตั้งลูกบ้านจัดสรรลูกบ้านไปตั้งบ้านเรือนใหม่ทางฝั่งนูนให้ได้ครบ ๖๐-๗๐ หลังคาเรือน เพราะกำนันเขามีสิทธิ์ทำนี่ เลยแยกตัวออกไปอยู่เป็นหมู่ ๕

ความจริงแล้วหมูป่าเหมือดหลัก ๆ เป็นหมู ๘ นะ แต่กลับกลายเป็น หมู ๘ เป็น
หมูป่ารองเสีย

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ
ผู้ให้ข้อมูล : ถ้าเป็นสมัยนี้เขาไม่ยอมกันนะแบบนี้
ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ

.....
เลขทะเบียนข้อมูล...๑๙๐๗๕๙_๐๐๑

ผู้ให้ข้อมูล...

ณ แขวงท่าซู้เหล็ก สหภาพเมียนมา

ผู้สัมภาษณ์ : ที่นี่ก็คือวัดเฉพาะไทใหญ่ใช่ไหมคะ
ผู้ให้ข้อมูล : ใช่ครับ วัดนี้จะเป็นวัดที่คนไทใหญ่จะมารวมตัวกันเยอะที่สุดถ้ามีงานอะไรนะ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ เป็นพาราละแข่ง “พาราละแข่ง” นี่มันแปลว่าอะไรคะ

ผู้ให้ข้อมูล : “พารา” นี่เป็นภาษาไทยใหญ่น๊ะ ก็ถ้าจะเรียกอีกอย่างก็วัดพระเจ้าละแข่งครับ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้ว “ละแข่ง” นี่แปลว่าอะไรหรอคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ก็พวกแข่งบุญวาสนาครับ

ผู้สัมภาษณ์ : อย่างที่แม่ฮ่องสอนจะมีอยู่ที่หนึ่ง ชื่อวัดจริง ๆ ก็คือวัดหัวเวียงน๊ะ แต่ถ้าคนไตเรียกก็จะเรียกว่า วัดพระละแข่ง

ผู้ให้ข้อมูล : ที่เชียงตุงก็มี

ผู้สัมภาษณ์ : ชื่อวัดอะไรน่ะคะ

ผู้ให้ข้อมูล : วัดพระเจ้าละแข่งเหมือนกัน อยู่ตรงใจกลางเมืองเชียงตุงเลย อยู่ใกล้ ๆ วัดหัวช่วงเลย แต่ตอนนี้เขาปิดทองกันหมดแล้วน่ะ สูง ใหญ่

ผู้สัมภาษณ์ : คือเป็นวัดที่คนไตนับถือกัน

ผู้ให้ข้อมูล : ครับผม

ผู้สัมภาษณ์ : ถ้าพูดถึงพระนี่ก็ต้องเป็นพระเจ้าละแข่งเลย

ผู้ให้ข้อมูล : ครับ เพราะที่เชียงตุงนี้วัดพระเจ้าละแข่ง เวลาสร้างวัดหรือซ่อมแซมวัดก็จะทำให้เสร็จทีเดียวเลย เพราะสมัยก่อนถ้าสร้างวัดไม่เสร็จหรือสร้าง ๆ หยุด ๆ เชื่อว่าพระเจ้าจะหนี ถอดจิตวิญญาณออกไปเสีย

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ก็คือมันอาจจะเป็นกุศโลบายให้ผู้คนมาอยู่วัดน๊ะ

ผู้ให้ข้อมูล : ในเชียงตุงนี่นะเมื่อก่อนเวลาสร้างวัด เขาจะล็อกห้อง คล่องโซ่ ในห้องที่มีพระเจ้าอยู่นะ เพราะพระเจ้าหนี

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ

ผู้ให้ข้อมูล : พระจะหนีออกไปอยู่ที่อื่น

ผู้สัมภาษณ์ : พระเจ้าเนียนะคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ครับจะปิดประตูใส่คล้องกุญแจไว้เลย แต่ตอนนี้ศรัทธาคนเยอะคนทำบุญเยอะเมื่อก่อนคนทำบุญไม่มี

ผู้สัมภาษณ์ : ที่มีฉันทาเลยนี่เกี่ยวกับไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ที่มีฉันทาเลยนี่ไม่เกี่ยวครับ ฉันทาเลยนี่ก็เป็นเมืองของไทยใหญ่เหมือนกันแต่มันอยู่ในเขตของพม่า เพราะที่ทำซี้เหล็กนี่จะเป็นของไทยใหญ่

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อคะ ถ้าพูดถึงว่าในทำซี้เหล็กกลุ่มคนอะไรเยอะที่สุดคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ไทยใหญ่ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : ไทใหญ่เนาะ แล้วก็อยู่กันแบบกระจัดกระจายหรือว่าอยู่กันเป็นชุมชนคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ก็อยู่รวมกันหมดนี่แหละครับ ก็มีไทใหญ่เป็นส่วนมากและก็มีมุสลิม

ผู้สัมภาษณ์ : ไม่มีปัญหากันเนาะ

ผู้ให้ข้อมูล : ไม่มีปัญหาครับ

ผู้สัมภาษณ์ : รู้สึกว่าที่นี้จะไม่มีปัญหาอะไรกันเนาะ ไม่เหมือนทางข้างในที่เค้าเผาหม้อสยิด เผาหมู่บ้านมุสลิม

ผู้ให้ข้อมูล : อันนี้ในเมืองหลวงเขา

ผู้สัมภาษณ์ : เพราะอะไรที่นี้เขาถึงอยู่กันอย่างสงบสุขล่ะคะถ้ามองในความคิดเห็นของพี่

ผู้ให้ข้อมูล : เพราะว่าทำซีเหล็กเป็นเมืองที่ค้าขายง่าย ช่วยกันทำมาหากิน เพราะที่เมืองหลวงมันก็หางานทำกันไม่ได้

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ แยกกันทำงานเนาะ แล้วอย่างวัฒนธรรมไทใหญ่ล่ะคะ พูดถึงทางนี้กับทางเชียงตุง ต้องยี่เหมือนกันไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : เหมือนกัน แต่ทางตองยีนี้ไม่เหมือนนะ

ผู้สัมภาษณ์ : ตองยีนี้มันต่างกันยังไงคะ

ผู้ให้ข้อมูล : เพราะว่าไทใหญ่ที่นั่นเขาจะเรียกว่า “ปะโอ” คล้าย ๆ กับคนปักซีได้มันจะหัวรุนแรงหน่อย

ผู้สัมภาษณ์ : ไทใหญ่ปะโอจี่เหรอคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ปะโอที่ใส่ชุดสีดำที่มีผ้าปิดหัวนั้นนะ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ อันนั้นเขาก็คือไทใหญ่เหมือนกันเหรอแต่จะเป็นปะโอ

ผู้ให้ข้อมูล : แต่ทางปะโอนี้จะไม่ค่อยคุยกับพม่าไม่ถูกกับพม่า เขาจะมีงานเข้าพรรษา-ออกพรรษาเหมือนกัน แต่จะไม่มีสืบชะตา

ผู้สัมภาษณ์ : นั่นคือปะโอเนาะที่ไม่มี

ผู้ให้ข้อมูล : ครับ ถ้าเป็นไทใหญ่ที่เชียงตุง สิบสองปันนานี้จะมีประเพณีเหมือนกันหมด

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ เอาแม่น้ำคงว่าเนาะ แม่น้ำสาละวินว่า ถ้าเกิดว่าฝั่งทางนี้จะเหมือนกัน

ผู้ให้ข้อมูล : เพราะว่าที่ที่เขาเรียกว่า “น้ำของ” ที่สามเหลี่ยมนั้นนะ ถ้าทางฝั่งนี้ก็ป็นของไทใหญ่ แต่ว่าสิบสองปันนาเนี่ยประเพณีจะเข้มงวดกว่าทางนี้ เพราะประเพณีเขาจะเก่าแก่ แต่ทางนี้เวลาเข้าวัดก็ต้องนุ่งผ้าถุง

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วถ้าอย่างทำซีเหล็กกับแม่สายมันไทใหญ่เหมือนกันไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ไทใหญ่เหมือนกันครับแต่ว่าประเพณีจะไม่เหมือนกัน

ผู้สัมภาษณ์ : มันต่างกันยังไงบ้างคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ต่างครับเพราะว่าอย่างเข้าพรรษาเราจะอุทิศบุญกุศลให้กับญาติที่เสียชีวิตไปแล้ว อุทิศบุญกุศลให้เจ้ากรรมนายเวร แต่ทางนี้นั้นจะไม่มีทำอย่างคนไทยเขาจะใส่บาตร

ผู้สัมภาษณ์ : ก็หมายถึงเป็นทางฝั่งไทยไปหมดแล้วเนาะ จะบอกทางนี้ยังเป็นไทใหญ่แท้ๆ

ผู้ให้ข้อมูล : ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : วันเข้าพรรษานี้ต่างกันละ แล้ววันอะไรอีกหรือคะที่แตกต่าง อย่างปอยส่างลองนี้ต่างกันไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ปอยส่างลองนี้ของที่นี่จะคึกคักกว่า ที่นี่เด็กที่อายุครบสิบปีขึ้นไป เขาจะบวชพระ แต่ว่าจะบวชแต่ละครั้งนี่เยอะเหมือนกัน ๓๐-๔๐ คน

ผู้สัมภาษณ์ : จะจัดที่วัดนี้หรือว่ากระจายกันคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ที่วัดนี้ หรือว่าจะแล้วแต่เรา

ผู้สัมภาษณ์ : ชุมชนไทใหญ่ที่มีคนไทใหญ่เยอะ ๆ นี้จะมีสักกี่ชุมชนคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ไทใหญ่นี้จะอยู่รวมกันหมดครับ อย่างที่ทำซี้เหล็ก มีกะยิ่น กะยา พม่า

ผู้สัมภาษณ์ : ก็คือไม่ได้แยกกันเป็นหมู่บ้าน ๆ

ผู้ให้ข้อมูล : ไม่ได้แยกครับ ถ้าใครมีเงินจะซื้อบ้านอยู่ก็ได้ ไม่ได้แยกไว้ว่าแถวนี้เป็นพม่า แถวนี้เป็นไทใหญ่

ผู้สัมภาษณ์ : ที่นี่ดีเนาะ

ผู้ให้ข้อมูล : แต่ว่าคนที่จะมาทำบุญก็คือคนที่เป็นครีทธาวัตนั้น ๆ ก็แล้วแต่ว่าใครนับถือวัดไหน แต่ถ้ามีงานก็อาจจะทำกันแค่เฉพาะหมู่บ้านของเรา ถ้าเป็นงานใหญ่พระสงฆ์ไม่พอก็อาจจะนิมนต์วัดอื่น ๆ มาด้วย

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ แล้วไทเงินมีไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ก็มี ไทเงินนี้จะมีทางเชียงตุง

ผู้สัมภาษณ์ : ทางทำซี้เหล็กไม่ค่อยมีเนาะ

ผู้ให้ข้อมูล : มีน้อย

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อคะ ที่นี่จะมีไทใหญ่ พม่า มุสลิม ชาวเขาอาข่า

ผู้ให้ข้อมูล : มีทุกอย่างครับ

ผู้สัมภาษณ์ : แต่ส่วนใหญ่ก็คือไทใหญ่ แล้วที่นี้มีคนที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจเขาเรียกว่าอะไรนะ กลุ่มคนที่มีเงินเยอะจะเป็นคนกลุ่มไหนคะ พม่า หรือว่าไทใหญ่ หรือว่าเป็นมุสลิม

ผู้ให้ข้อมูล : ไทใหญ่นี้จะชอบออกงาน (ทำบุญ)

ผู้สัมภาษณ์ : ฉันแสดงว่าคนที่มือทอพลในทำซีเหล็กก็ยังคงเป็นคนไทใหญ่อยู่

ผู้ให้ข้อมูล : ครับผม คนรวย ๆ นี่จีนฮ่อก็มี ไทใหญ่ก็มี เพราะเขาทำการค้าขาย

ผู้สัมภาษณ์ : เจ็ที่ร้าน duty free นั้นก็ไทใหญ่นะ

ผู้ให้ข้อมูล : อ้อเจ็จึมนั่นคนไทย

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อคะ ก็เข้าใจว่าแกเป็นคนไทใหญ่มาตลอด

ผู้ให้ข้อมูล : เขามาเช่าที่ทำกิน

ผู้สัมภาษณ์ : อย่างสมัยก่อนมีคนพูดถึงบัวเล นั่นคือไทใหญ่ใช้ไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : บัวเลนั่นเป็นลูกครึ่ง ไทใหญ่-ไทย

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อคะ ๆ เพราะว่าเคยเจอแกสองหน

ผู้ให้ข้อมูล : ตอนนี้แกก็ยังไม่ ๆ มา ๆ อยู่ ก็ถ้าอยู่ที่นี้ก็พูดภาษาไทใหญ่ แต่ถ้าอยู่ฝั่งนู้นก็พูดภาษาไทย

ผู้สัมภาษณ์ : ก็คือยังทำหน้าที่ประสานงานอยู่นะฉันแสดงว่าในทำซีเหล็กทั้งคนพม่า ไทใหญ่เท่าเทียมกันหมด ไม่มีใครเด่นกว่าใคร

ผู้ให้ข้อมูล : ครับ แต่ว่าคนรวยก็มี แต่คนจนเยอะกว่ามากคนจนก็ทำอะไรทำสวน

ผู้สัมภาษณ์ : ความห่างมันก็ยังมึนนะ คนรวยก็รวย คนจนก็จน พอตีถามมาทางแม่สายด้วยเนาะ ส่วนใหญ่เค้าว่าคนไทใหญ่ที่อยู่ในแม่สายจะมาจากเชียงตุง

ผู้ให้ข้อมูล : ก็มาจากทุกที่

ผู้สัมภาษณ์ : ทุกที่เลย คนทำซีเหล็กที่เป็นไทใหญ่แล้วเขาอยู่ฝั่งนู้นมีบ้างไหมคะ ที่แบบว่าพื้นเพดั้งเดิมเลยอยู่ทำซีเหล็กนะคะแล้วย้ายไปฝั่งนู้นนะมีไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : มี เพราะว่าเขาย้ายไปอยู่ฝั่งนู้นเนาะมันปลอดภัยจากภัยสงครามไป บังคับกันไปหาบลูกปืน จับไปเป็นทหารก็เลยหนีไปอยู่ทางนู้น

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ อันนี้คือพวกที่อยู่ทำซีเหล็กเนาะ

ผู้ให้ข้อมูล : เพราะไปอยู่ทางนู้นเขาก็ได้บัตรหัวศูนย์

ผู้สัมภาษณ์ : ถ้าเขาไปอยู่ฝั่งนู้นเขาไปอยู่ที่หมู่บ้านไหนเยอะที่สุดคะ

ผู้ให้ข้อมูล : บ้านผาแตกครับ ปิยะพรส่วนมากจะเป็นคนเชียงตุง เมืองยาง

ผู้สัมภาษณ์ : แต่ทำซีเหล็กนี่จะเป็นผาแตก

ผู้ให้ข้อมูล : ผาแตกนี่จะเป็นคนเชียงตุง ส่วนมากคนเชียงตุงมาเยอะมาก

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วถ้าพูดถึงคนจากทำซีเหล็กเลยละคะ จะไปอยู่ที่ไหนกันเยอะสุด

ผู้ให้ข้อมูล : จากทำซีเหล็กจะมีน้อยนะครับ

ผู้สัมภาษณ์ : เพราะมันข้ามไป-มาถ่ายเนาะ ก็คืออาจจะไปทำงานฝั่งนู้น แต่บ้านอยู่ฝั่งนี้ใช้ไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : แต่บางคนไปฝั่งนู้นแล้วทำมาหากินลำบากก็กลับมาฝั่งนี้ก็มี

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ แต่หลัก ๆ ถ้าไปอยู่นาน ๆ อยู่กันเป็นชุมชนนี่ก็จะเป็นผาแตก ปิยะพร

ผู้ให้ข้อมูล : ผาแตกเยอะมาก ปิยะพรนี่จะน้อยกว่านะ ทางตลาดผาแตก แถวโรงพยาบาลนั่นก็เป็น หมู่บ้านไทใหญ่แต่เขาไปอยู่กันนานแล้วเนาะก็มีบัตรประชาชน

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วพี่ได้ไปบ่อยไหมคะทางฝั่งนู้น

ผู้ให้ข้อมูล : ผมก็ไปบ่อยอยู่ครับ แต่ช่วงนี้สร้างบ้านยังไม่เสร็จ วันนี้เข้าพรรษาเลยหยุด ๑ วัน

ผู้สัมภาษณ์ : แสดงว่าคนไทใหญ่นี้ถ้าวันไหนเป็นวันพระวันศีลจะหยุดกิจกรรมทั้งหมดเลยเนาะ

ผู้ให้ข้อมูล : หยุดหมดครับ แถวนี้นี้เดี๋ยวนี้มีบ่อนการพนันเยอะ

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ แต่วัฒนธรรมมันเปลี่ยนไปไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ไม่เปลี่ยนครับ มีเหมือนเดิม

ผู้สัมภาษณ์ : ก็คือต่อให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปยังไง วัฒนธรรมไทใหญ่ก็ยังคงเหนียวแน่นอยู่

ผู้ให้ข้อมูล : ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : วันพระก็ไปวัด วันธรรมดาก็ไปบ่อน (หัวเราะ)

ผู้ให้ข้อมูล : บางคนครับ ส่วนมากจะเป็นคนจีนฮ่อ พม่า

ผู้สัมภาษณ์ : งั้นแสดงว่าคนไทใหญ่ก็คือใช้ชีวิตปกติธรรมดา

ผู้ให้ข้อมูล : ครับ ก็ทำไรทำสวนธรรมดา

ผู้สัมภาษณ์ : มีที่ให้ทำใช้ไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ก็มี บางคนก็มีที่ดิน แต่เมื่อก่อนผมก็ทำพื้นที่ของรัฐบาล เดี่ยวนี้เขาเผาป่ากัน ทำสวน ยางกันเยอะ

ผู้สัมภาษณ์ : อยากให้พี่พาเข้าหมู่บ้านหน่อยค่ะ พี่จะพาเข้าหมู่บ้านไหนได้บ้างคะ เอาที่พี่สะดวก เลยค่ะเพราะกลัวเข้าไปแล้วอาจจะมีปัญหาเกี่ยวกับทาง

ผู้ให้ข้อมูล : ไม่มีปัญหาครับ

ผู้สัมภาษณ์ : ไม่มีเนาะ ได้อยู่เนาะ คืออยากเห็นชุมชน ความเป็นไทใหญ่ อาจจะไปที่วัดไปนั่งคุยกับ คนเฒ่าคนแก่ จะแนะนำหมู่บ้านไหนให้ได้บ้างคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ก็ถ้าไปทางนู้นมันจะเป็นหมู่บ้านเขาเดี๋ยวนี้นั้นเป็นบ้านปูน เมื่อก่อนมันจะเป็นบ้านไม้ (มีใต้ถุน) เราก้เข้าไปคุยกับเขาได้ เดี่ยวนี้ทำบ้านใหม่กันก็ไม่ค่อยเปิดประตูบ้านกัน

ผู้สัมภาษณ์ : ปิดบ้านปิดช่อง ไม่เปิดเหมือนสมัยก่อน แบบบ้านไม้ไม่มีหอรอกะ

ผู้ให้ข้อมูล : ไม่มีแล้วครับ แต่ถ้าทางเชียงตุงนี่เยอะ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วบ้านที่พี่ว่า ๗ โลงนั้นล่ะคะ
ผู้ให้ข้อมูล : ๗ โลงนั้นหรือ ก็จะเป็นวัดเล็ก ๆ จะมีคนแก่ ถ้าเราจะเข้าไปบ้านเขาก็ยังง่เงาะ เพราะบ้านเขาจะสร้างแบบห่าง ๆ กัน แบบว่าอยู่กันเป็นชุมชนนี้ไม่ค่อยมี
ผู้สัมภาษณ์ : อยากเห็นสักบ้านสองบ้าน ถ้าเรานั่งรถไปเที่ยวก็ได้อยู่นะ
ผู้ให้ข้อมูล : ได้อยู่
ผู้สัมภาษณ์ : งั้นเดี๋ยวเข้าไปคุยกับคนข้างในก่อนนะคะ พี่พักผ่อนสักหน่อยก็ได้คะ

.....
เลขทะเบียนข้อมูล...๑๙๐๗๕๙_๐๐๓

ผู้ให้ข้อมูล...

ณ แขวงท่าซี้เหล็ก สหภาพเมียนมา

ผู้สัมภาษณ์ : สวัสดิ์คะ มาจากราชภัฏเชียงรายคะ สนใจวัฒนธรรมของคนไทใหญ่คะ วัดนี้เป็นวัดไทใหญ่ใช่ไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : วัดไทใหญ่ ไปสายเหนือวัดไทลื้อ ครูบาแสง

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อคะ แต่อันนี้เป็นเฉพาะไทใหญ่เลย

ผู้ให้ข้อมูล : อันนี้ไทใหญ่ ไปไหว้หลวงพ่อบ้านหรือยัง

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อคะ เมื่อกี้ไปมาแล้วคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ทำบุญเสร็จ อันนี้ก็จะจัดให้หลวงพ่อบ้าน

ผู้สัมภาษณ์ : คะ ไทใหญ่ที่ทำซี้เหล็กมีเยอะไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : มีเยอะสิ นี้อันนี้คนไทใหญ่หมด

ผู้สัมภาษณ์ : ส่วนใหญ่คนไทใหญ่ที่นี้มาจากที่ไหนกันคะหรือว่าอยู่ที่นี้

ผู้ให้ข้อมูล : บางคนก็อยู่ที่นี้ บางคนก็มาจากเชียงตุง

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วนี่ก็คือคณะกรรมการวัดนี้หรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ใช่

ผู้สัมภาษณ์ : พ่อบ้าน ถ้าอยากพูดคุยกับคนที่พอจะรู้เรื่องวัฒนธรรมไทใหญ่ของท่าซี้เหล็กพอจะคุยกับใครได้บ้างคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ก็คุยกับคนแก่นี้แหละแต่เขายังไม่ว่างกัน

ผู้สัมภาษณ์ : พอจะสะดวกสักเมื่อไหร่คะ สักเที่ยงพ่อบ้านจะว่างไหมคะ๑๑ โมง

ผู้ให้ข้อมูล : ๑๑ โมงกินข้าว

ผู้สัมภาษณ์ : งั้นไว้พอว่าง ๆ ค่อยมาคุยกับพ่อน้าะ เดี่ยวแวะมานะคะ

เลขทะเบียนข้อมูล...๑๙๐๗๕๙_๐๐๔

ผู้ให้ข้อมูล...

วัดห้วยไคร้ ณ แขวงท่าซี้เหล็ก สหภาพเมียนมา

ผู้สัมภาษณ์ : ทำบุญให้คนตายหรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ไม่ใช่ครับ อันนี้เราสืบชะตาของเรา

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ สืบชะตา แล้วจะทำกันช่วงไหนหรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ช่วงไหนก็ได้

ผู้สัมภาษณ์ : อันนี้วัดห้วยไคร้ หมู่บ้านอะไรคะ

ผู้ให้ข้อมูล : บ้านห้วยไคร้ อยู่ในท่าซี้เหล็ก จังหวัดเชียงตุงเหมือนกัน

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ๆ

เลขทะเบียนข้อมูล...๑๙๐๗๕๙_๐๐๖

ผู้ให้ข้อมูล...

ณ ร้ายข้าวแรมพิน ข้าวซอยน้อย ท่าซี้เหล็ก สหภาพเมียนมา

ผู้สัมภาษณ์ : ทำไมพิพุดภาษาไทยชัดคะ ไปบ่อยไหม

ผู้ให้ข้อมูล : ไปบ่อย ไปอยู่เมืองไทย เชียงรายก็เคยอยู่

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วไทใหญ่กับไทลื้อมันต่างกันตรงไหนเนี่ยพี่ พี่เป็นไทใหญ่หรือไทลื้อ

ผู้ให้ข้อมูล : ไทลื้อ

ผู้สัมภาษณ์ : เพราะข้าวแรมพินของไทใหญ่ก็มี

ผู้ให้ข้อมูล : ถ้าไทใหญ่เค้าเรียกคนไต ไทลื้อเค้าว่าเป็นลื้อ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วเดี๋ยวนี้อะไรหรือว่าเป็นไต

ผู้ให้ข้อมูล : มาอยู่ไตก็เป็นไตนี้แหละ (หัวเราะ)

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วเดิมแล้วเป็นลื้อหรือเป็นไต

ผู้ให้ข้อมูล : เมื่อก่อนนี่เป็นลื้อ

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ในหมู่บ้านนี้กลุ่มอะไรเยอะสุดคะพี่ ไทใหญ่หรือไทลื้อ

ผู้ให้ข้อมูล : ไทใหญ่
ผู้สัมภาษณ์ : ไตเยอะสุดเน๊าะ
ผู้ให้ข้อมูล : ไตโยน
ผู้สัมภาษณ์ : ไตโยนก็ไถยวนเน๊าะ ไทเจินละ
ผู้ให้ข้อมูล : ไทชิน ไต ลื้อ สามภาษาเน๊าะ
ผู้สัมภาษณ์ : ไทชินทางเชียงตุงเน๊าะ
ผู้ให้ข้อมูล : ลื้อเมืองยองเป็นไทลื้อ ที่นี่เป็นไตโยน
ผู้สัมภาษณ์ : ไตทางเชียงแสนนี้ไตโยนเน๊าะ ในหมู่บ้านนี้คนไทลื้อกับคนไทใหญ่เค้าแบ่งกันยังงี้คะ
ผู้ให้ข้อมูล : อยู่รวมกันหมดนี้แหละ
ผู้สัมภาษณ์ : เข้าวัดเดียวกันเน๊าะ พม่าก็เข้าวัดเดียวกันเน๊าะ
ผู้ให้ข้อมูล : ค่ะ
ผู้สัมภาษณ์ : ไทลื้อวันพระก็กินเจเหมือนกันเน๊าะ
ผู้ให้ข้อมูล : ค่ะ กินเจ
ผู้สัมภาษณ์ : อันนี้ข้าวพินข้าวเน๊าะ
ผู้ให้ข้อมูล : ค่ะข้าวพินข้าว
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ไม่ใช่ข้าวพินถั่วเน๊าะ เพราะเห็นที่แม่สายเขาจะขายข้าวพินถั่วกัน สีม่วง ๆ
ผู้ให้ข้อมูล : ก็นี่แหละ กำลังจะทำ
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ เตรียมจะทำ มีข้าวพินถั่วแล้วมีข้าวพินอะไรอีกนะคะ มีข้าวเจ้า ถั่ว
ผู้ให้ข้อมูล : ข้าวพินสีเหลือง ๆ
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ถั่วกอละแป คนพม่าก็กินใช้ไหมคะข้าวแรมพิน
ผู้ให้ข้อมูล : กินค่ะ
ผู้สัมภาษณ์ : แต่ถ้าในย่างกุ้งไม่ค่อยเห็นเขากินกันเน๊าะ กินกันเฉพาะเมืองทางฝั่งนี้ละมัง

เลขทะเบียนข้อมูล...๑๙๐๗๕๙_๐๐๗

ผู้ให้ข้อมูล...

ณ แขวงท่าซี้เหล็ก สหภาพเมียนมา

ผู้สัมภาษณ์ : อันนี้ที่บอกว่ากรรมฐานนะหรือ

ผู้ให้ข้อมูล : ครับ วัดพระธาตุดอยมอ

ผู้สัมภาษณ์ : ดอยเมมา

ผู้ให้ข้อมูล : ลอยมอ แปลว่า ภูเขาที่มีเสียงร้อง

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ลอยมอ “ลอย” แปลว่า “ภูเขา” ถัดจากวัดพระธาตุมุณี

ผู้ให้ข้อมูล : อันนั้นะครับ ตอนเราเข้ามาจะมีด่านตรวจคนเข้าเมือง แล้วก็มีแม่น้ำฮวกกั้นไว้ ตอนสงกรานต์คนไทยเข้ามานั่งกินอาหารเป็นแพริมแม่น้ำ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ อันไหนคือแม่น้ำฮวกคะพี่

ผู้ให้ข้อมูล : ที่เป็นต้นไม้

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ต้นไม้นั้นคือแม่น้ำฮวกแล้วอีกฝั่งนั้นคือ

ผู้ให้ข้อมูล : ฝั่งนั้นคือหมู่บ้านหมากยาง

ผู้สัมภาษณ์ : อยู่ฝั่งไทยหรือฝั่งพม่าคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ฝั่งพม่าครับ

ผู้สัมภาษณ์ : แม่น้ำฮวกนี้อยู่ในพม่า

ผู้ให้ข้อมูล : อยู่ในเขตเรานี่แหละ แต่น้ำฮวกนี้จะไหลลงไปติดกับแม่น้ำโขง

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ไม่ได้เกี่ยวอะไรกับแม่น้ำสาयนะ

ผู้ให้ข้อมูล : ไม่เกี่ยวครับ แม่น้ำสาयนี้มาจากทางเมืองยอน เมืองสำ น้ำฮวกนี้มันมาทางเมืองพยาก

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ เมืองพยาก ที่เวลาเราไปเชียงตุงนี่เราจะเห็นแม่น้ำไซไหม

ผู้ให้ข้อมูล : อันนั้นจะเป็นแม่น้ำเลน น้ำฮวกนี้มันจะผ่านไป

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ แสดงว่าเส้นทางที่เราไปเชียงตุงนั้นไม่ใช่แม่น้ำฮวก แต่เป็นแม่น้ำเลน เพราะว่าเคยถามคนที่มาด้วยกันว่าชื่อแม่น้ำอะไร เขาก็บอกว่าจำไม่ได้ แล้วแม่น้ำขึ้นมันไปเริ่มที่ตรงไหนคะ

ผู้ให้ข้อมูล : น้ำขึ้นมันมาจากทางตองจี

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ แต่ว่าเส้นทางที่เราไปเชียงตุงนี้ไม่มีแม่น้ำขึ้นเลย

ผู้ให้ข้อมูล : มี อยู่ติดกับน้ำพุร้อนนะ ไปทางเชียงทองนะ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ค่ะ

ผู้ให้ข้อมูล : นั่นแหละน้ำขึ้น ปกติมันจะไหลลงแต่นี่มันไหลขึ้นกลับทางนี้ น้ำขึ้นจะไม่ใส

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ อยู่ทางกะเต่าเนาะ

ผู้ให้ข้อมูล : น้ำขึ้นนี้ก็มีประวัติของมันอยู่นะ

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ

ผู้ให้ข้อมูล : ตรงนี้ก็มีพม่า มีไทใหญ่

ผู้สัมภาษณ์ : แต่เหมือนเป็นบ้านเมืองใหม่ ๆ ทั้งนั้นเลยเนาะ

ผู้ให้ข้อมูล : ครับผม เพราะบางคนก็เพิ่งจะมาอยู่ พื้นที่ตรงนี้เมื่อก่อนจะเป็นสวนยางพารา

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ เดียวนี้คนจีนเข้ามาเยอะไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : จีนนี้จะอยู่ใกล้ ๆ แถวตลาด

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ แถวนี้อะไรเนาะ แถวนี้อะไร

ผู้ให้ข้อมูล : ไทใหญ่บ้าง พม่าบ้าง แต่ถ้าเข้าไปข้างในนี่จะเป็นหมู่บ้านของไทใหญ่

ผู้สัมภาษณ์ : อันนี้ก็คือติดถนนไปเรื่อย ๆ เนาะ

ผู้ให้ข้อมูล : ครับผม ถ้าอย่างเราไปเมืองแพก ไปทางขวามือก็ไปทางสิบสองปันนา ทางตรงก็ไป เชียงตุง ถ้าน้ำพุร้อนก็ไปตองจี ถ้าไปทางกะเต๋านี่เมืองลา

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ

ผู้ให้ข้อมูล : ไปเชียงตุงนี่น่าจะไปที่วัดดอยเหมย ขึ้นไปหรือยัง

ผู้สัมภาษณ์ : ยังไม่ได้ขึ้นค่ะ ผ่านเฉย ๆ

ผู้ให้ข้อมูล : ถ้าขึ้นไปมันสูง แล้วมันจะมีหนองบึง

ผู้สัมภาษณ์ : อยู่บนนั้นหรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ครับอยู่บนนั้น กว้างด้วย แล้วไม่มีทางน้ำเข้านะ

ผู้สัมภาษณ์ : เข้าเรียกน้ำซึมรีเปล่า

ผู้ให้ข้อมูล : ถ้ามันซึมนะ ข้างหน้ามันจะซึมหายเร็ว

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ก็คือมีน้ำตลอดปี ดอยเหมย ไซท์ที่ก่อนจะเข้าดอยตุงรีเปล่า

ผู้ให้ข้อมูล : ไซค์ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : เขาไซค์ให้ดูเฉย ๆ ยังไม่ได้เข้าไป

ผู้ให้ข้อมูล : ถ้าขึ้นไปข้างบนนะ สวยงามมากเลย

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วถ้าจากเชียงตุงเราจะไปตองจี คนไทยไปได้ไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : คนไทยต้องนั่งเครื่องบินไปอย่างเดียว นั่งรถไปไม่ได้

ผู้สัมภาษณ์ : เพราะเคยไปลงอย่างกุง ต่อไปมณฑลเลย แล้วแวะมาตองจี มันก็ได้แค่นั้นเนาะ เพราะว่าเขาก็ไม่ให้ไปต่อไซค์ไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ไปได้

ผู้สัมภาษณ์ : แต่เขาไม่รับรอง เพราะเขาบอกคนไทยไม่ให้เข้า

ผู้ให้ข้อมูล : ไซค์ ๆ แต่ว่านั่งรถมาจากท่าไซค์เหล็กไม่ได้

ผู้สัมภาษณ์ : ไม่ให้ ตอนแรกก็อยากจะนั่งรถจากท่าช้างเหล็กไปเชียงตุงแล้วไปตองจี แล้วถ้าเกิดไปสี่
ป้อนีต้องไปทางไหนคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ต้องนั่งเครื่องไป

ผู้สัมภาษณ์ : ไปทางรถไม่ได้เลยใช้ไหมคะ ไปทางนี้คือหยุดได้แค่เชียงตุง

ผู้ให้ข้อมูล : เราต้องนั่งเครื่องบินไปที่ลำเสี้ยวแล้วถึงจะต่อรถไปสี่ป้อ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วจากตองจีไปลำเสี้ยวนี้เราต้องไปอย่างไรคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ต้องเป็นเครื่องบิน

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วมันเป็นสายการบินอะไรคะ ประกันแอร์

ผู้ให้ข้อมูล : ประกันแอร์ก็มี แอร์ไลน์ก็มี

ผู้สัมภาษณ์ : มันอันตรายไหมคะ น่ากลัวไหม

ผู้ให้ข้อมูล : ไม่น่ากลัว เครื่องบินพม่าขาลงไปกรุงเทพฯ ก็มีนะ ช่วงนี้เข้าพรรษา วันพระเขาก็พากัน
ท่องเที่ยว

ผู้สัมภาษณ์ : ก็เหมือนพากันมาพักผ่อน เดียวพีจะทานข้าวก่อนใช้ไหมคะ ตามสบายก่อนก็ได้คะ

ผู้ให้ข้อมูล : ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : ลุง สวัสดิ์คะ อาจารย์ดุจฤดีคะ จากราชภัฏเชียงราย พ่อเป็นกรรมการหอคะ

ผู้ให้ข้อมูล : อืม

ผู้สัมภาษณ์ : จะมาขอข้อมูลเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทใหญ่คะ

ผู้ให้ข้อมูล : ของไทใหญ่นี้ตานสลิทราย มันเป็นการสะเดาะเคราะห์ เสริมดวงการค้าขาย เจ้ากรรม
นายเวร กองใหญ่มัน 550 ถ้าชุดเล็ก 3 กอง นี้ตกประมาณ 612 บาท

ผู้สัมภาษณ์ : ความเชื่อมันเป็นอย่างไรคะ อย่างถ้าโชคไม่มีหระคะ

ผู้ให้ข้อมูล : อ่า ๆ โชคไม่ดี เจ้ากรรมนายเวรตามรบกวน เราก็มาสืบชะตา เสริมดวงชะตา อย่าง
ญาติพี่น้องของเราที่เสียไป เราก็ได้ใส่บาตรทำบุญให้ท่าน คนไทใหญ่เขาก็จะชอบทำทาน
แบบนี้

ผู้สัมภาษณ์ : อันนี้คือจะทำกันช่วงไหนคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ทำบุญตอนเช้า

ผู้สัมภาษณ์ : ทำได้ทั้งปีเลยหรือคะหรือว่าแค่ช่วงเข้าพรรษา

ผู้ให้ข้อมูล : ทุกวันแหละ มาคนเดียวก็ทำ สองคนก็ทำ มาเวลาไหนก็ทำ

ผู้สัมภาษณ์ : อ่อคะ อันนี้คือเป็นเฉพาะของคนไทใหญ่เลยใช่ไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ครับของคนไทใหญ่ ทำที่วัดมานี้ 17-18 ปีแล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วข้างในคือใครมานั่งทำพิธีคะ คือฆราวาสหรือว่าพระสงฆ์

ผู้ให้ข้อมูล : เรานี้แหละ

ผู้สัมภาษณ์ : ยังไม่เคยเห็นแบบนี้เลย สุ่มข้างในมันมีอะไรบ้างคะ ขอเข้าไปดูนะ

ผู้ให้ข้อมูล : มันมีหลายอย่าง ถ้ามาที่นี่เขาก็จะมาบูชาเทียนไปอธิฐานกัน

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ก็ต้องเอาไม้มาสุ่มกันแล้วคนนั่งตรงนี้ มีข้าวเปลือก ข้าวสาร เทียน ตุง เทียนนี้ก็คือ เทียนที่บูชามา

ผู้ให้ข้อมูล : ใช่

ผู้สัมภาษณ์ : เทียนบูชานี้เป็นตามวันเกิดหรือครับ

ผู้ให้ข้อมูล : ใช่

ผู้สัมภาษณ์ : เทียนนี้ต้องเขียนอักขระอะไรไหม

ผู้ให้ข้อมูล : มี ใส่ยันต์ข้างในแล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ แล้วใครเป็นคนเขียนหรือครับ

ผู้ให้ข้อมูล : อาจารย์ทางศาสนา

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วเทียนทุกเล่มต้องมีอักขระ

ผู้ให้ข้อมูล : ทุกเล่ม มันจะมีเขียนตามวันเกิด

ผู้สัมภาษณ์ : ตามวันเกิด เกิดวันจันทร์ อังคาร พุธ ไล่ไปเรื่อย ๆ เนาะ

ผู้ให้ข้อมูล : ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : แบบนี้ไทใหญ่ทั่วไปหรือไทใหญ่เฉพาะที่นี่เขาทำกันหรือคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ไทใหญ่ทางท่าขี้เหล็กนี่แหละครับ

ผู้สัมภาษณ์ : ทุกวัดมีแบบนี้เนาะ

ผู้ให้ข้อมูล : ทุกวัดไม่มี

ผู้สัมภาษณ์ : อันนี้เป็นของนิกายอะไรคะ

ผู้ให้ข้อมูล : มันก็ทำให้คนทั่วไปนี่แหละ สะเดาะเคราะห์ บางคนมาจากเชียงตุงมาทำทานเจดี๋ย ทรายที่นี่ก็มีนะ คนไทยกรุงเทพฯ เชียงใหม่ มานี่หมด

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ เป็นศรัทธาคนไทยซะส่วนใหญ่เนาะ แล้วคนไทใหญ่ท่าขี้เหล็กนิยมมาที่นี่ไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : มาอยู่ บางคนก็ไปตามวัดเขา

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ แต่ถ้าทำแบบนี้ที่เดียวเลย

ผู้ให้ข้อมูล : ใช่ที่เดียวเลย

ผู้สัมภาษณ์ : ถ้าเป็นภาษาไทใหญ่เขาเรียกว่าอะไรคะ

ผู้ให้ข้อมูล : อันนี้ สืบดวงชะตา

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ สืบดวงชะตาเหมือนภาษาเมืองเลยเนาะ ก็คือมากันทุกวันมาเรื่อย ๆ

ผู้ให้ข้อมูล : ทุกวัน วันนีวันเช้าพรรษาเขาก็มาทำบุญกัน บางคนก็ไม่มีเวลาเขาก็มาเอาเทียน
อธิษฐานแล้วก็ไป

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วอันนี้จะรู้ได้ยังไงคะว่าวันไหนจะต้องนั่งตรงไหน

ผู้ให้ข้อมูล : อ้อ นั่งที่ไหนก็ได้หมด

ผู้สัมภาษณ์ : มีข้าวเปลือก ข้าวสาร น้ำหยาด เทียน ตุง ตุงนี้มันมีความเชื่อยังไงคะ

ผู้ให้ข้อมูล : อันนี้มันเป็นชั้นครูอาจารย์เขาก็เอารังปิ้งไว้

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อคะ แล้วจะต้องมีพระมานั่งสวดไหมคะ

ผู้ให้ข้อมูล : มีสิ

ผู้สัมภาษณ์ : วัดนี้สร้างมากี่ปีแล้วคะ

ผู้ให้ข้อมูล : ๒๐ กว่าปีแล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : ยังเป็นวัดใหม่อยู่เนาะ

ผู้ให้ข้อมูล : พระองค์นี้ก็เอามาหล่อ พระเจ้ายอดแข่ง

ผู้สัมภาษณ์ : เห็นข้างล่างทำเป็นห้อง ๆ นั่นตั้งใจจะทำอะไรคะ

ผู้ให้ข้อมูล : นั่นหรือ ทุกที่มีคนมาพักที่นี่ จากเชียงตุงหรือจากที่อื่นที่เขาไม่มีที่พักเขาก็มาอาศัยที่นี่

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อคะ สร้างไว้ให้เผื่อคนเดินทางมาไกล พระประธานนี้สร้างที่ไหนคะ

ผู้ให้ข้อมูล : อันนี้สร้างที่นั่นแหละ สั่งเอามาหล่อ ประกอบที่นี่ ที่มันเหลือก็เอาไปเทพ่าพระเจ้ายอด
แข่ง ทำทองไว้

ผู้สัมภาษณ์ : อันนี้เรียกอะไรนะคะ

ผู้ให้ข้อมูล : พระเจ้ายอดแข่ง

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ

ผู้ให้ข้อมูล : เหมือนที่ย่างกุ้ง มณฑลพะลีย์ ยะไข่ มันมีหลายองค์

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อคะ

ผู้ให้ข้อมูล : อันนี้ก็ทำเป็นขึ้น ๆ แล้วมาประกอบ

ผู้สัมภาษณ์ : พระเจ้ายอดแข่ง ทำไมเขาถึงเรียกแบบนี้หรือคะ มันมีความหมายว่ายังไง

ผู้ให้ข้อมูล : มันมีองค์เดียว เขาว่าเขาชิงกันมาที่ยะแข่ง บางคนก็ได้หัวบางคนก็ได้ตัว

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ใครได้อะไรมาก็เอามาต่อส่วนที่เหลือเนาะ

ผู้ให้ข้อมูล : ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : เจ้าอาวาสท่านเสียไปนานหรือยังคะ
ผู้ให้ข้อมูล : เสียไปปีที่แล้ว
ผู้สัมภาษณ์ : แล้วเดี๋ยวนี้มีพระจำวัดอยู่ที่นี้กี่องค์คะ
ผู้ให้ข้อมูล : องค์เดียว ก็มีแต่ลูกศิษย์
ผู้สัมภาษณ์ : คนมาเยอะนะคะ
ผู้ให้ข้อมูล : ครับ ถ้าวันเสาร์-อาทิตย์คนทางฝั่งนั้นก็จะมาเยอะ
ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ แล้วที่นี่ไม่มีสวดตอนเช้าหรือคะ
ผู้ให้ข้อมูล : ไม่มี

.....
เลขทะเบียนข้อมูล...๒๑๐๗๕๙_๐๐๑

เวทีประชุมกลุ่มย่อยเพื่อนำเสนอแนวทางการปรับปรุงทางวัฒนธรรมในแม่สาย-ท่าช้างเหล็ก

ณ โรงแรมปิยะพรพาวิลเลียน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ผู้สัมภาษณ์ : สรุปแล้วการสืบชะตาก็คือของคนชาวพุทธไม่ใช่เฉพาะคนไทใหญ่ นะคะ
ผู้ช่วยสุรินทร์ : ครับ ๆ สืบชะตาส่วนมากพี่น้องไทใหญ่ก็จะมีไทจีน ไทลื้อ ๒ อย่าง แต่ไทใหญ่ไม่ค่อย
เท่าไร
ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ
ผู้ช่วยสุรินทร์ : ไทจีน ไทลื้อ จะมีตลอดแหละสืบชะตา เรียกขวัญ แต่ไทใหญ่จะมีประเพณีที่มันไม่
เหมือนกัน
ผู้สัมภาษณ์ : อะไรที่บอกว่าไม่เหมือนหรือคะ
ผู้ช่วยสุรินทร์ : ก็จะมีออกพรรษา “แข่งสามปืด” ไทจีนกับไทลื้อไม่มี
ผู้สัมภาษณ์ : แข่งสามปืด อันนี้ทุกบ้านมีเหมือนกันไหมคะ
พ่อหลวงประเสริฐ : มันไม่เหมือนกัน อย่างเขตผมมีไทใหญ่กับไทลื้ออยู่ปนกัน อย่างทางตำบลแม่สายก็มี
หลายชนเผ่าเนาะ มี ๒๐๐๐ กว่าคน มีไทใหญ่ ไทจีน ไทลื้อ ไทแล่น อาข่า
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ มีไทแล่นด้วยหรือคะ
นายทวน : มีครับ
ผู้สัมภาษณ์ : แสดงว่าเป็นนานาชาติของจริงเลย
นายทวน : มันหลายเผ่า
ผู้สัมภาษณ์ : ไม่รู้ว่าทาง อบต. หรือทางเทศบาล เคยได้เก็บข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ไว้ไหมคะ

นายทวน : มันก็มีอยู่

ผู้สัมภาษณ์ : เพราะจริง ๆ แล้วมองว่ามันเป็นจุดเด่นเนาะ เพราะว่าเท่าที่น้องลงพื้นที่มาก็มาเล่าให้ฟังว่า จริง ๆ แล้วอยู่กันแบบผสมผสานกลมกลืนกันหมด พอไปถามว่าอะไรคือไทใหญ่ หรืออะไรคือไทลื้อก็จะตอบปน ๆ กันไป

นายทวน : ปนกันไปหมด

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ก็เลยคิดว่าถ้าหากเราจะหาไทใหญ่จริง ๆ เลยนี่ยังคงหลงเหลืออยู่ไหมคะ

นายทวน : มีครับมี คนเผ่าคนแก่ แต่ว่าเราอยู่รวมกันเฉย ๆ

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ แล้วอะไรที่คิดว่าน่าจะเป็นตัวที่ทำให้ไทใหญ่ ไทลื้อ ไทซิ่นอยู่รวมกันได้อย่างไม่มีปัญหา

ผู้ช่วยสุรินทร์ : มันต้องมีผู้นำ

ผู้สัมภาษณ์ : หมายถึงผู้นำที่เป็นทางการหรือว่าผู้นำกลุ่มในชุมชนคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ผู้นำ ผู้ช่วย

นายทวน : ผู้นำชนเผ่า คน ๆ เดียวทำคนเดียวมันเป็นไปได้

พ่อหลวงประเสริฐ : ปัจจุบันอยู่รวมกันก็ไม่เห็นว่าจะมีปัญหาอะไรนะ

ผู้สัมภาษณ์ : เนาะ เป็นที่ที่แบบรู้สึกว่าจะไม่มีความขัดแย้งอะไรเลย

พ่อหลวงประเสริฐ : มันก็แค่ผัดเพี้ยนกันไปนิดหน่อยแต่ละวัฒนธรรมนะ

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ เพราะอย่างบ้านผาแตกนี่ก็เหมือนกันไปหมดเนาะ แม่หลวงบ้านเป็นคนไทลื้อรีเปลา่คะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : เป็นคนพื้นเมือง

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ เป็นคนพื้นเมือง อย่างถ้ามีงานที่เป็นไทใหญ่แกก็ไปร่วมได้หมดเนาะ

นายทวน : ไปได้หมด

พ่อหลวงประเสริฐ : ทุกชนเผ่าแหละ

ผู้สัมภาษณ์ : งั้นขออนุญาตเริ่มกันก่อนเลยนะคะ เพราะเมื่อสักครู่ทางบ้านป่า่างใหม่โทรมาบอกยังติดธุระอยู่ อีกเดี๋ยวจะตามมาค่ะ ก็ขอสวัสดิ์ทุกท่านนะคะ ก็ขอขอบพระคุณที่มาร่วมงานประชุมเวทีคืนชุมชน...ขอความคิดเห็น ซึ่งในวันนี้จะนำเสนอภาพรวมในผลการศึกษาที่ไอซีได้ลงพื้นที่ ซึ่งเป็นภาพรวมของในแม่สายและในแต่ละพื้นที่ที่อยู่ในขอบเขตงานวิจัยนะคะ นี่คือนักวิจัยดุจฤดี เป็นอาจารย์สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เป็นหัวหน้า

โครงการฯ วิจัยนี้ค่ะ แล้วไอซ์ก็เป็นผู้ช่วยนักวิจัย ลงพื้นที่ เดียวให้อาจารย์นำเสนอก่อน นะคะ

: สวัสดิ์ค่ะ จริง ๆ แล้วโครงการนี้มันเป็นโครงการที่เกิดขึ้นเพราะว่าเรามองพื้นที่ของ ทางเชียงราย แม่สาย เชียงใหม่ พวกนี้เป็นพื้นที่ชายแดนและมันเป็นช่วงที่เข้าสู่ ประชาคมอาเซียน และพื้นที่ของเรามันมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมค่อนข้างมาก ซึ่งก่อนหน้านี้จะมาเป็นโครงการฯ นี้ หลายท่านอาจจะได้เคยเห็นไอซ์ลงพื้นที่ชุมชน เพราะตอนนั้นเราทำเรื่องอาหาร ตอนนั้นมีความสนใจว่าทำไมอาหารไทใหญ่ถึงได้เป็นที่ รู้จัก พอเราค้นหาในอินเทอร์เน็ตก็มีแต่คนพูดถึงข้าวแรมพิน ข้าวซอยน้อยมีแต่คนพูด ถึงเยอะบอกว่าอร่อยหรือแม้แต่ว่าเป็นอาหารแปลกเราก็เลยเริ่มต้นจากตรงนั้น เราก็ เริ่มสนใจในวัฒนธรรมของไทใหญ่เรื่อยมา จนกระทั่งตอนนี้มีช่วงที่ วช. ลองให้เราเสนอ โครงร่างดูว่ามีประเด็นไหนที่น่าสนใจเกี่ยวกับพื้นที่ชายแดน เราก็เลยนำมาต่อยอดกับ งานเรื่องอาหารมาเป็นเรื่องของการศึกษา ...คือดู ๆ แล้วชื่อมันอาจจะดูยาว หลั ก ๆ ก็ คือว่ามองเรื่องของวัฒนธรรมคนไทใหญ่ว่ากลุ่มไทใหญ่มายูในพื้นที่ยี่สิบปีเป็นเวลานานแล้ว ก่อนหน้านี้อยู่กับกันอย่างไร อาศัยกันอย่างไร ทำมาหากินกันอย่างไร แล้วหลังจากที่ มันเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมขึ้นไทใหญ่อยู่กับกันอย่างไร การที่จะเข้า สู่ประชาคมอาเซียน ในตัวของคนไทใหญ่ คนในพื้นที่ เจ้าของวัฒนธรรมได้มีเรื่องของการ เรียนรู้เพื่อที่จะปรับตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตรงนี้อย่างไร หลั ก ๆ ก็คือจะศึกษา เรื่องวัฒนธรรมนั้นแหละค่ะ เพราะฉะนั้นคนก็จะเห็นว่าทำไมเราจะต้องมาถามเรื่องกิน วัต เพราะหลั ก ๆ เรามองว่าวัฒนธรรมมันเริ่มจากชุมชน แล้วเมื่อที่เราคุยกันว่ามันมี การอยู่ร่วมกันแบบกลมกลืนเป็นกลุ่มคนวัฒนธรรมเดียวกันมันมีจุดเริ่มต้นจากอะไร หลายท่านก็คิดว่าเริ่มต้นจากผู้เ้า ในตัวงานศึกษาก็จะมองเห็นตัวศาสนาด้วย เพราะคน ไทใหญ่ส่วนใหญ่ก็จะนับถือศาสนาพุทธน่ะ อันนี้แหละที่นักวิชาการเองหรือแม้แต่คน ในพื้นที่เองก็บอกว่ามันเป็นตัวเชื่อมสัมพันธ์ทำให้เราอยู่ด้วยกันได้อย่างปกติ งานชิ้นนี้ก็ เลยอยากจะรู้ว่าเวลาที่ไอซ์ลงพื้นที่ก็มักจะถามว่า อดีตเป็นยังไง ปัจจุบันเป็นยังไง มี ความกังวลว่าในอนาคตจะมีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไปในรูปแบบไหน อาจารย์มอง ว่าจริง ๆ แล้วมันเป็นเรื่องของชุมชน นักวิจัยเป็นคนนอก ก็แค่เรียนรู้ที่จะเอาข้อมูลนั้น ไปนำเสนอให้คนภายนอกได้รับรู้ว่าไทใหญ่ไม่ได้มีแต่ข้าวซอยน้อย ข้าวแรมพิน ถั่วเน่า นะจริง ๆ แล้วเรามีความเข้มแข็งอีกเยอะแยะมากมาย เคยมีโอกาสได้ไปปอยส่างลอง มาหลายที่ ที่แม่ฮ่องสอนก็เคยไป ที่นี้ช่วงปีนี้ก็ได้มาค่ะ ก็รู้สึกว่าคุณคนที่อยู่ในพิธีกรรม

เองก็บอกว่ามันมีการเปลี่ยนแปลง อันนี้ไม่รู้ว่าคุณเห็นด้วยไหมคะ มันมีการเปลี่ยนแปลงนะคะ อันนี้เล่าจากประสบการณ์ตัวเองก่อนเนาะเดี๋ยวถ้ามีอะไรที่ไม่ใช่ก็อาจจะโต้แย้งได้นะคะ เขาบอกกันว่าแต่เดิมเนียใช้แรงศรัทธาคือมีการช่วยเหลือกันคนละไม้คนละมือ แต่อย่างปัจจุบันจะมีกลุ่มที่เขารับจ้างจัดงาน บางพื้นที่เป็นอย่างชัดเจนนะคะแต่ที่นี้ยังไม่เห็นชัดเท่าไร แถวเชียงใหม่มีเครับจ้างเหมาจัดงานไปเลยตรงนี้เราก็เลยอยากจะดูว่าที่แม่สายมีแบบนี้ไหม และในเรื่องของอาหารการกินเราจะบอกว่าอาหารที่นี้มันมีความโดดเด่นมีความเป็นแม่สายอาหารบางอย่างไม่พบเห็นทั่วไปที่อื่นคะ เช่น ข้าวแรมพิน พอไปเจอที่อื่นบางที่ไม่พบเจอเลย แต่บางที่มีก็อาจจะเรียกไม่เหมือนกัน เดียวเรามาพูดคุยกันคะว่าเป็นเพราะอะไรทำไมถึงเป็นแบบนี้คะ ขออนุญาตเล่าโครงการฯ หน่อยนะคะ งานนี้เรามีวัตถุประสงค์อยู่ด้วยกัน ๓ ข้อคะ จะศึกษาเรื่องของอัตลักษณ์ พอเราพูดถึงอัตลักษณ์ดูมันยิ่งใหญ่เนาะแต่จริง ๆ แล้วมันก็คืออะไรละที่เป็นไทใหญ่ อะไรที่บอกว่าไม่ใช่ อะไรที่บอกว่ามันแตกต่างหรือเหมือน คำว่าระบบองค์รวมทางวัฒนธรรมในที่นี้ก็หมายความว่า มีความเชื่อมโยง เรื่องของการตั้งที่อยู่ถิ่นฐานอาศัยอยู่กันยังไง เรื่องของเทคโนโลยี เรื่องการจัดองค์กรทางสังคม อันที่ ๒ คือมองเรื่องของอยู่ร่วมกันที่มันมีการผสมผสานกันในเรื่องของวัฒนธรรม อยากรู้ว่ากลุ่มไทใหญ่มีเรื่องของการปรับปรนวัฒนธรรมเข้าหากันกับคนไทใหญ่กันเองหรือกับคนอื่น ๆ ในชุมชนยังไง แล้วมองถึงเรื่องของอนาคตว่าเราจะอยู่กันอย่างไร แล้ววัฒนธรรมเราจะไปเป็นไปในรูปแบบไหน คำว่าองค์รวมทางวัฒนธรรมดูแล้วมันเป็นคำที่ดูใหญ่มาก เป็นคำศัพท์ทางวิชาการแต่จริง ๆ แล้วมันก็คือสิ่งที่มันอยู่กับเราทุก ๆ วันนี่แหละ สิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรามีอะไรบ้างมีเรื่องของความเชื่อศาสนา วันดีวันเสีย วันพระวันศีล เรื่องของการตั้งถิ่นฐาน เรื่องพวกนี้บางทีพอยุคสมัยมันเปลี่ยนเราก็เลือกมากไม่ได้เนาะ ถ้าเป็นสมัยก่อนบ้านไทใหญ่ต้องเป็นแบบไหนละ หลังคามุงจาก ฝาขัดตะ แต่เอาเข้าจริงตอนนี้บ้านปิยะพร เรื่องของเทคโนโลยีสมัยก่อนทำอะไรทำกันหมด เดียวนี้มันไม่ใช่แล้ว บางคนอาจจะต้องไปทำรับจ้างบ้าง เรื่องของการจัดระบบทางสังคม อันนี้แหละที่เราจะมาดูกันว่าคนที่อยู่ร่วมกันกับกลุ่มคนอื่น ๆ เราอยู่กับยังไงมีกฎเกณฑ์หรือกติกาอื่น ๆ อย่างไร และเรื่องการดำรงชีวิตว่าเราทำมาหากินกันยังไง เรื่องพวกนี้แหละทั้ง ๕ ด้านที่เราสนใจเป็นพิเศษ เดียวจะมีภาพให้ดูนะคะว่าเป็นยังไงแล้วเดี๋ยวให้ไอซ์เล่าให้ฟังนะคะ....พื้นที่การศึกษาตอนแรกแล้วคิดจะศึกษาทั้งอำเภอแม่สายคะ พอเอาเข้าจริง ๆ ในช่วงเวลา ๑ ปี พุดตรง ๆ ว่ามันก็จะปัญหาเรื่องการเดินทาง การ

ประสานงานกับชุมชนและบางที่เราคิดว่าพอเป็นแม่สายแล้วทุก ๆ หมู่บ้านก็จะมีไทใหญ่ แต่ปรากฏว่าบางพื้นที่ก็มีไทใหญ่น้อยหรือว่าบางพื้นที่อาจจะเดินทางไปลำบากก็เลยต้องขออนุญาตเลือกที่นี่ ไม่ใช่várk ๓ ตำบลนั้นะ ๗ หมู่บ้านนี้เท่านั้นนะคะ ส่วนทางทำซีเหล็กอาจจะได้คุยแค่เดิน ๆ เพราะตอนแรกจะชวนเขามาร่วมด้วยแต่พอไปนั่งคุยด้วยก็พอจะรู้ว่าเขาไม่ค่อยสะดวก เพราะว่ามันมีปัญหาเรื่องการข้ามแดนก็เลยไม่เป็นไร เพราะฉะนั้นท่านที่มาในวันนี้ขอให้พูดคุยให้เต็มที่ ...

: อันนี้ก็จะระบบความเชื่อ นะคะ จากที่ได้เห็นในทุก ๆ หมู่บ้านจะนับถือศาสนาพุทธซะส่วนใหญ่ แต่ก็ยังคงมีความเชื่อในเรื่องของการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในชุมชน อย่างในภาพก็จะเป็นภาพศาลเจ้าปู่ ที่ถ่ายมาจากบ้านสันทรายปู่ยี่ ศาลเจ้าปู่ก็เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปกปักษ์รักษาคนในชุมชนมาแต่ดั้งเดิมแล้วนะคะ แล้วก็มีการปรับปรุงซ่อมแซมเรื่อย ๆ ตอนนี้เป็นเรือนไม้แล้วจะได้พอหลงสมคิดเป็นคนซ่อมแซมขึ้นมาใหม่เพื่อที่จะทำให้คงอยู่ปกป้องดูแลคนในชุมชนต่อ ๆ ไปคะ อีกภาพจะเป็นศาลเจ้าพ่อเกาะทรายมีมานานแล้วเหมือนกันตั้งแต่ก่อนที่จะมีวัด ก็คือสมัยก่อนชาวบ้านก็จะนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์นะคะเพราะเมื่อยังไม่มีวัดเนาะ ก็เลยนับถือยึดเหนี่ยวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ จำพวกศาล ต้นไม้ใหญ่ ก็จะเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงให้คนเป็นหนึ่งเดียวกัน แล้วเดี๋ยวนี้เมื่อมีวัดแล้วแต่ก็ยังนับถือสิ่งเหล่านี้ อยู่ในหมู่บ้านอื่น ๆ ก็อาจจะมีพวกศาลหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่เหมือนกันแต่ไอซ์ยังไม่มีโอกาสได้ไปถ่ายรูปนะคะ...อันนี้ก็คือการรักษาวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของกลุ่มไทใหญ่ ไอซ์ได้มีโอกาสได้ไปร่วมงานสมโภชฝังลูกนิมิตที่วัดผาแตก (ผาค่า) อันที่สูง ๆ นี้เขาเรียกว่าอะไรคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ต้นคร้าวตาน มันจะมีของใช้จำพวก หมอน ที่นอน ผ้าห่ม เงิน ส่วนมากถ้าพี่น้องไทใหญ่จะใส่เงินเก่าใส่ไว้ข้างบน

ผู้สัมภาษณ์ : เป็นเหรียญเงินนี่หรอคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ครับ เหรียญเงิน เหรียญทองใส่ไว้ข้างบนเต็มไปหมด แล้วก็จะมีกล้วย หม้อ ช้อน

ผู้สัมภาษณ์ : เป็นข้าวของเครื่องใช้ที่ต้องใช้ทั่วไปเนาะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : เขามีความเชื่อยังไงคะถึงได้เกี่ยวกับคร้าวตาน

ผู้ช่วยสุรินทร์ : หมายถึงเราจะได้ทานของไปหาผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว แล้วเขาจะมีการ “ยอบ” การยอบนี้จะยอบตอน ๘ โมงเช้า ๑ รอบ พอยอบเสร็จแล้วช่วงเวลาประมาณบ่าย ๓ โมงก็จะยอบอีก วันละ ๒ ครั้ง

ผู้สัมภาษณ์ : ขอโทษนะคะ “ยอบ” แปลว่าอะไรคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ที่เขาขย่มแล้วหมุนไปหมุนมา

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ เขย่า

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ตีกลอง ตีฆ้อง

นายทวน : ให้เทวดารับรู้

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ยอบก็ประมาณครึ่งละครึ่งชั่วโมง

ผู้สัมภาษณ์ : โห นั่นแสดงว่าคนที่มายอบนี้จะต้องแข็งแรง

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : ก็เห็นคนร่วมกันยอบเต็ม ๔ มุมเลย ตอนแรกก็เห็นกังงว่าเขาทำอะไรกัน หมุนไปมา หรือว่าพ้อนรำกัน ก็ได้ไปถามป่าเถวนั้นดูแต่แกพูดภาษาไทยใหญ่คะเลยไม่เข้าใจ กำลังมาเข้าใจตอนนี้แหละคะ

นายทวน : จะทำมันต้องสามัคคีจริง ๆ

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ อันนี้ก็ถือว่าแสดงความสามัคคีกัน

นายทวน : ถ้าต่างคนต่างทำไม่ทำร่วมกันมันก็ทำไม่ได้

ผู้สัมภาษณ์ : พอยอบเสร็จเขาก็จะมีพ้อมมีรำ ตีกลองตีฆ้องกัน ส่วนอีกภาพเป็นภาพลูกนิมิต .. ลูกนิมิตนี้มีที่ลูกคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : มี ๙ ลูก

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ แล้วภาพสุดท้ายก็จะเป็นการสัมภาษณ์ผู้รู้ พ่อหนานใจแฉก ซึ่งเป็นมรรคนายกวัด ผาแตก (ผาคำ) แกก็ได้ให้ข้อมูลในเรื่องของพิธีกรรมทางศาสนามากมายว่าในรอบปีจะมีวัฒนธรรมประเพณีอะไรบ้างที่จะจัดในชุมชน เช่นในช่วงใกล้ออกพรรษาเห็นแก้วว่า หมู่บ้านจะมีงานเทศน์มหาชาติ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ใช่ครับ ๆ

ผู้สัมภาษณ์ : อันนี้จะมีจัดกันทุกหมู่บ้านหรือเปล่าคะ

นายทวน : ไม่ได้มีทุกหมู่บ้านครับ แล้วแต่ที่บ้านไหนจะพร้อมจัด เพราะมันต้องร่วมศรัทธาเงิน จัดการจริง ๆ

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ขออนุญาตกลับไปลูกนิมิตหน่อยนะคะ อันนี้มันเป็นวัฒนธรรมของศาสนาพุทธ หรือว่าของคนไทใหญ่คะ เพราะว่าพ้อมมันเป็นคำว่าลูกนิมิตก็ดูเหมือนคนไทยภาคกลางเองก็ใช้คำนี้เหมือนกัน หรือไทใหญ่แท้เขาเรียกว่าอะไรหรอคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ลูกมะหินสีมา “มะหิน” ที่แปลว่าก้อนหิน แต่อันนี้เป็นลูกนิมิตของทางฝั่งไทย ความจริงแล้วมะหินสีมามันจะเป็นแบน ๆ ไม่ใช่ลูกกลม ๆ นะ จะตั้งไว้เป็นเสาแล้วจะแกะสลักหินนั้น

ผู้สัมภาษณ์ : อันนี้แสดงว่างานนี้เป็นแบบผสมผสานแล้วกับวัฒนธรรมพื้นเมืองวัฒนธรรมไทยบ้านอื่น ๆ มีอะไรเกี่ยวกับลูกนิมิตบ้างหรือเปล่านั้น

พ่อหลวงประเสริฐ : ลูกนิมิตจะมีที่วัดเก่าแก่ แล้วแต่ว่าทางการจะแต่งตั้งมีอีกที่ มันไม่ได้มีทุกวัดนะครับ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ ตอนแรกก็นึกว่าจะทุกหมู่บ้าน ทุกวัด

พ่อหลวงประเสริฐ : เพราะว่าเราต้องดูอายุวัดว่าสมควรได้ลูกนิมิตหรือยัง

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ เพราะวัดผาแตกเองก็เป็นวัดเก่าแก่สร้างมานานแล้วเหมือนกัน

ผู้ช่วยสุรินทร์ : กว่าจะได้ลูกนิมิตมาก็ ๗๐ ปีนะครับ มาได้ตอนรุ่นผมนี้แหละครับ

นายทวน : ต้องทำเรื่องของอนุญาต

ผู้สัมภาษณ์ : โห เรื่องใหญ่เลยเนาะ

: ถ้าสมมุติว่าไม่ใช่เมืองไทยในวัฒนธรรมที่เป็นไทใหญ่แท้ ๆ ตัวมะหินสีมาจะขอยากไหมคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ไม่ยากครับ ทางนั้นจะง่าย

ผู้สัมภาษณ์ : จึ้นแสดงว่าพอมันมีกฎหมายในบ้านเมืองไทยมันก็เลยดูซับซ้อน วุ่นวาย...หมู่บ้านอื่นล่ะคะมีอะไรจะเพิ่มเติมไหมคะหรือจะให้ไปดูมะหินสีมาที่บ้าน (หัวเราะ)

พ่อหลวงประเสริฐ : งานที่เป็นประเพณีของไทใหญ่นะจะสังเกตว่าจะมีต้นคร้าวอยู่ทุกครั้ง

ผู้สัมภาษณ์ : อันที่เป็นชั้น ๆ นี้เนาะ

: แล้วต้นคร้าวแบบนี้มันต่างหรือเหมือนกันกับต้นที่เขาใช้ในพิธีปอยสา่งลองไหมคะ เห็นว่ามันมีของห้อยเหมือนกันพวกหม้อ ทัพพี

นายทวน : อันเดียวกันครับ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ที่ประเพณีของไทใหญ่จริง ๆ มันต้องทำ มีงานบุญอะไรก็ตามจะต้องมีต้นคร้าวร่วมด้วยเสมอแต่ว่าพอข้ามมาอาศัยฝั่งนี้ก็อาจจะหายไปบ้างบางงาน

ผู้สัมภาษณ์ : แสดงว่าเป็นสัญลักษณ์เลยเนาะ ของทางแม่ฮ่องสอนจะไม่ใหญ่แบบนี้เนาะ

: แม่ฮ่องสอนเขาเรียก “จองพารา”

ผู้ช่วยสุรินทร์ : จองพาราที่นี้เราเรียก “แข่งตั้งปืด”

ผู้สัมภาษณ์ : แต่จะใช้ในงานประเพณีต่าง ๆ เหมือนกันใช้ไหมคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ครับ

นายทวน : แต่มันมีเป็นจุด ๆ

ผู้สัมภาษณ์ : งั้นขออนุญาตถามต่อว่าถ้าเจอแบบนี้แล้วเรอบอกได้เลยว่าเป็นไทใหญ่ใช้ไหมคะ

นายทวน : ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : ไทจีนมีไหมคะแบบนี้

ผู้ช่วยสุรินทร์ : มีครับ

ผู้สัมภาษณ์ : ไทลื้อล่ะคะ

นายสาม : ไม่รู้ครับ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ไม่มีนะ ไทลื้อไม่มี

ผู้สัมภาษณ์ : คนพื้นเมืองล่ะคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ไม่มีนะครับ

ผู้สัมภาษณ์ : มันจะเหมือนกันกับก้วยสลากไหมคะ ที่ในก้วยสลากจะมีข้าวของเครื่องใช้เหมือนกัน

นายทวน : อันนั้นไม่ใช่ครับ อันนั้นมัน “ตั้งธรรม”

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อไม่ใช่เนาะ งั้นแสดงว่าสิ่งนี้เรียกอัตลักษณ์อีกอย่างที่บอกได้เลยว่าถ้าเจอแบบนี้ไม่ไทจีนก็ไทใหญ่

นายทวน : ใช่ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : อีกอย่างหนึ่งที่เราเห็นแล้วเป็นเอกลักษณ์เลยก็คือเครื่องแต่งกาย อย่างบางที่คนพื้นเมืองไปวัดเรายังจะเห็นความหลากหลายในเครื่องแต่งกายอยู่ แต่ถ้าเป็นคนไทใหญ่จะชัดเจนมากกว่าผู้ชายแต่งแบบนี้ผู้หญิงแต่งแบบนี้

ผู้สัมภาษณ์ : จะเห็นได้ชัดเจนเลยอย่างงานที่ได้ไปร่วมดูคืองานปอยส่างลอง ทุกคนจะแต่งชุดไทใหญ่ เด็กวัยรุ่นเองก็ยิ่งใส่ชุดไทใหญ่ไปเหมือนกัน

ผู้สัมภาษณ์ : อันนี้ขอถามตรง ๆ เลยว่าเพราะอะไรถึงต้องใส่

นายทวน : ก็ถ้าเราไปงานบุญต่าง ๆ ไม่ใส่เสื้อผ้าแบบนี้มันก็ไม่เหมาะสม

ผู้สัมภาษณ์ : งั้นก็เพื่อบอกให้ชัดเจนเลยว่านี่คือคนไทใหญ่นะ

นายทวน : ใช่ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : มันมีอีกอย่างคะ บางที่เราเองก็เห็นว่าเด็กรุ่นใหม่ถ้าพ่อแม่บ้านไหนใส่เด็กก็จะใส่ด้วย แต่บางที่เด็กเขาก็ไม่ค่อยจะใส่กันแล้วคะ ลักษณะแบบนี้ในชุมชนมีบ้างไหมคะ

นายทวน : ก็มีอยู่แต่เป็นส่วนน้อยครับ ก็ถ้าเราไม่ใส่ไปงานต่าง ๆ เราก็จะอายุเขา

ผู้สัมภาษณ์ : มันก็จะแตกต่างกันคนอื่นเนาะ

ผู้สัมภาษณ์ : กลายเป็นมารยาททางสังคมไปเลยเนาะ

: นอกจากจะมีจุดเด่นในเรื่องของการแต่งกายแล้วเรื่องภาษาละคะ ตอนนี้อย่างคงพูด ภาษาไทใหญ่เนาะ แล้วเด็กรุ่นใหม่ละคะ

นายทวน : เขาก็พูดรู้เรื่องอยู่ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : เรื่องการพูดนี่พูดได้ แล้วเรื่องการอ่าน การเขียนละคะ

นายทวน : ก็ไม่เท่าไร เพราะไม่ค่อยได้เรียนภาษาไทใหญ่

ผู้สัมภาษณ์ : คนรุ่นก่อน ๆ เขาเรียนภาษาไทใหญ่กันที่ไหนคะ

พ่อหลวงประเสริฐ : จากวัด เมื่อก่อนเขามีบวชเรียน เมื่อก่อนมันไม่มีครู โรงเรียน

ผู้สัมภาษณ์ : ตอนนี้อย่างมีอยู่ไหมคะบวชเรียน

พ่อหลวงประเสริฐ : มีอยู่

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อมีวิธีการเรียนจากวัดนะคะ แต่ว่าที่บ้านผาแตก (ผาคำ) คือตอนนี้เริ่มฟื้นฟูหรือว่า ยังไงคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : มีมานานแล้วครับ แต่ว่าหนังสือตัวเมืองนี้ไม่ค่อยมีละ เพราะนครที่มีอายุ ๑๘ จะต้อง เทศนาธรรมได้ แล้วเทศนาธรรมนี้มันตัวหนังสือเมือง

ผู้สัมภาษณ์ : บ้านผาแตกมีเนาะ แล้วบ้านอื่น ๆ ที่วัดมีไหมคะ

: บ้านสันทรายปู่ที่วัดมีการอนุรักษ์ภาษาแบบนี้ไหมคะ

พ่อหลวงสมคิด : ไม่มีครับ การพูดก็พูดกัน

ผู้สัมภาษณ์ : เด็กรุ่นใหม่ละคะ

พ่อหลวงสมคิด : ถ้าอยู่ในกลุ่มชนเผ่าเขาก็พูดกัน ถ้าอยู่ในกลุ่มคนไทยก็ไม่พูด เพราะเขาเรียน ภาษาไทยกันนี่

ผู้สัมภาษณ์ : นั่นหลัก ๆ ก็คือวัดเนาะ แล้วทางบ้านสันทรายปู่นี้คิดว่าจะเริ่มฟื้นฟูอะไรที่เป็น วิธีการอ่าน การเขียนให้กับเด็กรุ่นใหม่บ้างไหมคะ

พ่อหลวงสมคิด : ถ้าหมายถึงภาษาไทใหญ่นี้ทางรัฐก็ไม่ได้มีนโยบายแบบนี้ เพราะทุกวันนี้เด็กไทใหญ่ก็ เรียนในโรงเรียนคนไทยหมด เรื่องหนังสือที่เรียนก็ใช้ภาษาไทยหมด

นายทวน : จริง ๆ แล้วตัวหนังสือไทใหญ่ตอนนี้ได้ใช้เยอะนะ แต่ไม่ค่อยมีคนสนใจ เพลงก็มีภาษา ไทใหญ่ ป้ายต่าง ๆ ก็เป็นตัวหนังสือไทใหญ่

ผู้สัมภาษณ์ : นั่นแสดงว่าผู้ชายจะอ่าน เขียนได้เยอะกว่าผู้หญิงใช่ไหมคะ

นายทวน : ครับ ใช่แล้ว เพราะเป็นผู้ชาย

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วผู้หญิงจะต้องเรียนยังไงคะ เพราะถ้าบวชเรียนก็ต้องเป็นผู้ชาย

: นั่นแสดงว่าผู้หญิงจะถูกกีดกันออกจากการเรียนเลย

: ในสมัยก่อนผู้หญิงจะไม่ได้เรียน

นายทวน : มีอยู่ ๆ เรียนข้างนอกวัดก็มีอยู่ แต่เดี๋ยวนี้มันไม่มีแล้วศึกษากันเอง

ผู้สัมภาษณ์ : เราสามารถที่จะเสนอทางอบต. เทศบาล ว่าถ้าจะขอบรรจุไว้ในหลักสูตรของโรงเรียน ประถมคิดว่าจะทำได้ไหมคะ

พ่อหลวงประเสริฐ : นโยบายเราไม่มีแบบนี้

ผู้สัมภาษณ์ : คิดว่าถ้ามันมีขึ้นจะดีไหมคะ

นายทวน : ดีสิ ๆ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วมันพอจะมีช่องทางไหมคะ

นายทวน : ถ้าเขาจ้างครูมาสอนก็อาจได้อยู่

ผู้สัมภาษณ์ : มันจะมีความเป็นไปได้ไหมคะที่ว่าจะเกิดหลักสูตรแบบนี้ขึ้น

พ่อหลวงสมคิด : ยาก เพราะตามนโยบายต่าง ๆ ผมมองว่ามันเป็นไปได้ เพราะจะให้รัฐบาลไป สนับสนุนทางภาษาเขาก็คงเป็นไปได้ยาก

ผู้สัมภาษณ์ : เพราะไทใหญ่ก็ยังถือเป็นคนส่วนน้อยในสังคม

นายทวน : ครับส่วนน้อย

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วถ้าไม่ใช่ภาษาแต่จะเป็นพวกดนตรีละคะ

พ่อหลวงสมคิด : อันนี้ได้ ถ้าเป็นพวกวัฒนธรรมนี้สนับสนุนได้ แต่จะให้มาสนับสนุนภาษาโดยตรงนี้ไม่มี ถ้ามีใครไปเสนอนี้ก็อาจจะโดนโต้แย้งมา

ผู้สัมภาษณ์ : มันอาจจะดีก็ได้นะคะ เพราะว่าตอนนี้เป็นยุคอาเซียน แล้วเดี๋ยวนี้คนไทใหญ่มีเยอะ มาก เพราะทางกรุงเทพฯ ฯ มีไทใหญ่เต็มไปหมดนะคะ แล้วไม่ได้อยู่แบบพนักงาน ธรรมดาณะคะบางคนได้เป็นระดับหัวหน้างานก็มี

นายทวน : ใช่

พ่อหลวงสมคิด : เดี่ยวนี้ลูกหลานเขาได้เรียนจบชั้นสูง ๆ ถ้าไปถึงขั้นนั้นเขาก็ได้สัญชาติหมดแล้วนี่

ผู้สัมภาษณ์ : งั้นสรุปว่าเรื่องของภาษานี้ยังยากอยู่ แต่ถ้าเรื่องดนตรีหรือวัฒนธรรมพื้นบ้านนี้ได้อยู่ ...แต่ละหมู่บ้านมีกลุ่มอยู่ใช้ไหมคะ พวกกลุ่มดนตรี

: พวกกลุ่มวัฒนธรรมร้านก ร้าโต

พ่อหลวงสมคิด : อันนี้เขามีของเขาอยู่แล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อก็คือ ไม่ว่าคนไทใหญ่จะอยู่ที่ไหน วัฒนธรรมตัวนี้ก็จะมีอยู่ที่นั่นด้วย

พ่อหลวงสมคิด : มีครับ

พ่อหลวงประเสริฐ : เขาก็จะมีกลุ่มของเขาอยู่

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วใครเป็นคนสนับสนุนตรงนี้หรือคะ
นายทวน : สืบ ๆ ต่อกันมา
พ่อหลวงสมคิด : มันเป็นประเพณีเนาะ เขาก็มีประเพณีของเขาเราก็ร่วมกัน ประเพณีของเราเขาก็ร่วม โดยเฉพาะผู้นำต้องไปได้หมด
ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ มีอะไรจะเพิ่มเติมไหมคะเรื่องประเพณี ความเชื่อ วัฒนธรรม
: อ้อในเรื่องของการรักษาโดยความเชื่อละคะ อย่างเช่นหมอเป่า เขาเรียกว่าอะไรละ หมอผีน่าจะไม่ใช่
พ่อหลวงสมคิด : อันนี้ยังมีอยู่
ผู้สัมภาษณ์ : ที่มีตอนนี้นี้เป็นของกลุ่มคนไทใหญ่หรือว่าของกลุ่มคนพื้นเมือง
ผู้ช่วยสุรินทร์ : มีหมด
ผู้สัมภาษณ์ : มันจะแตกต่างกันไหมคะ
พ่อหลวงประเสริฐ : การรักษาแบบพื้นบ้านมันก็ใกล้เคียงกัน
ผู้สัมภาษณ์ : ปัจจุบันยังมีอยู่หรือคะ
พ่อหลวงประเสริฐ : มีอยู่
พ่อหลวงสมคิด : ก็จะมีถ้าเป็นผีก็จะมีหมอเป่า
ผู้สัมภาษณ์ : มีอยู่อย่างหนึ่งที่เคยเห็นเขาเรียก “ซูดซา”
นายทวน : อันนั้นก็ยังมีอยู่
ผู้สัมภาษณ์ : ที่เอาเหรียญมาซูด อันนี้คือของกลุ่มไหนคะ
พ่อหลวงสมคิด : อันนั้นของไทใหญ่ อาข่า
พ่อหลวงประเสริฐ : กลุ่มคนชาวเขา
ผู้สัมภาษณ์ : มันเป็นอย่างไงคะ มีความเชื่อว่าถ้าซูดแล้วจะหายหรือคะ
นายทวน : มันก็จะดีขึ้นมาน้อยning
ผู้สัมภาษณ์ : เอาซูดกับผีวเราเลยหรือคะ
นายทวน : ตามเส้น
ผู้สัมภาษณ์ : เป็นของกลุ่มไทใหญ่ อาข่าเนาะ
พ่อหลวงประเสริฐ : เริ่มแรกเอามาจากจีนก่อน
ผู้สัมภาษณ์ : เคยเห็นมานานแล้วคะ รู้สึกว่าจะเป็นบ้านป่าอย่างผาแตก
นายทวน : ทุกที่ก็มีอยู่ เวียนหัวหรือไม่ค่อยสบายก็จะทำ ถ้ามันไม่หายก็ต้องไปหาหมอโรงพยาบาล

ผู้สัมภาษณ์ : มันต้องมีเปาคาถาอะไรหรือเปล่านั้น
นายทวน : ไม่มีครับ
ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ก็คือเป็นแค่ชุดกับยาหม่องธรรมดา มันคือใช้แรงดันเหวอคะ
นายทวน : ใช้ความร้อนด้วย
พ่อหลวงประเสริฐ : ลองดูสิ
ผู้สัมภาษณ์ : ไม่กล้าทำเองคะ (หัวเราะ) ต้องมีหมอเฉพาะใช้ไหมคะ
นายทวน : ใครก็ทำได้หมด
นายชู กุมมา : เมื่อก่อนอยู่ทางฝั่งนั้นมันไม่มีโรงพยาบาล
ผู้สัมภาษณ์ : แล้วคนพื้นเมืองเรามีทำกันไหมคะ
ผู้ช่วยสุรินทร์ : คนพื้นเมืองเราไม่มีนะ
พ่อหลวงประเสริฐ : คนพื้นเมืองเราก็หากินยาเอา (หัวเราะ) คนไทใหญ่เขาทำกันตั้งรุ่นพ่อแม่เขา พ่อเขา
ทำหายก็เลยทำต่อ ๆ กันมาเรื่อย ๆ
ผู้สัมภาษณ์ : อันนี้ที่เห็นคือเมื่อวานได้ไปคุยกับคนเฒ่าคนแก่ที่ห้วยไคร้ ทำซีเหล็ก เขาบอกว่าเขา
จะไม่กินอาหารที่มันผ่านการทำที่ไม่เป็นธรรมชาตินะคะ อย่างเช่นไก่เลี้ยงก็จะมีกิน
พวกอาหารที่อยู่ตามร้านอาหารก็จะมีกิน ทางฝั่งบ้านเรามีความเชื่อพวกนี้ไหมคะ
นายทวน : ก็มีอยู่บ้าง ตอนนี้อายุสามสิบเอ็ด
ผู้ช่วยสุรินทร์ : เขาจะกินผักที่มันปลูกเอง กินเอง ผักปลอดสารพิษ คนเฒ่าคนแก่บ้านผมอายุ ๗๐-
๘๐ ปี ถ้าทำอาหารโดยแก๊สหุงต้มเขาจะไม่กินกัน
ผู้สัมภาษณ์ : ใช่แล้วคะ เขาบอกว่าถ้าใช้แก๊สจะไม่อยากกิน
: อันนี้ก็คืองานปอยส่างลองจัดที่บ้านผาแตก ก็มีลูกแก้ว ๓๐ กว่าคน เป็นงานใหญ่
เหมือนกันนะคะ อย่างหมู่บ้านอื่นมีไหมคะ
นายทวน : มี
พ่อหลวงประเสริฐ : มี
ผู้สัมภาษณ์ : ไอ่ซิ่งไม่ได้มีโอกาสไปร่วมเนาะ ไม่ได้จัดใหญ่แบบนี้เหวอคะหรือว่ายัง
ผู้ช่วยสุรินทร์ : เราก็จัดใหญ่เนาะ ที่ผ่านมาก็จัด
ผู้สัมภาษณ์ : ในการจัดงานปกติแล้วทางคนพื้นเมือง ไทใหญ่ ไทลื้อทุก ๆ ชนเผ่า ทั้งทางเมืองเชียง
ตุง เมืองยองเขาก็จะมาร่วมกันหมดเนาะ เขาเป็นญาติกันเหวอคะ
ผู้ช่วยสุรินทร์ : เขาเป็นญาติกัน เพื่อนที่สนิทกัน
ผู้สัมภาษณ์ : แล้วในการข้ามมาร่วมมันจะยุ่งยากไหมคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ไม่ยากนะ เขามีใบข้ามผ่านแดน ๗ วัน

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วไม้ที่ลูกแกว่งแล้วเขาก็แบกหามกันนี่เรียกว่าอะไรคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : “แคร่หามสล่อง” มันทำจากไม้ไผ่ ปีที่แล้วมีบวชกันเยอะมี ๘๐ กว่ารูป ปีนี้ที่ผ่านมา
นี้มี ๓๐ กว่าคน อันนี้คือประเพณีของพี่น้องไทใหญ่จริง ๆ เลยนะครับ

ผู้สัมภาษณ์ : เคยเห็นทางแม่ฮ่องสอนเชียงใหม่เขาให้สล่องขี่ม้ากัน

นายทวน : อันนั้นก็ไทใหญ่เหมือนกัน

ผู้สัมภาษณ์ : การขี่ม้ากับขี่แคร่นี้มันต่างกันไหมคะ มันหมายถึงความต่างของบทบาทหรือสถานะ
ทางสังคมหรือเปล่านั้น

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ดั้งเดิมคือขี่แคร่

นายทวน : ขี่คอกอีก

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วมันเกี่ยวกับไหมคะว่าถ้าเป็นลูกผู้นำหรือลูกคนมีอิทธิพลจะได้นั่งม้า

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ไม่เกี่ยวกับครับ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วการจัดงานในปัจจุบันกับอดีตมันต่างกันไหมคะ อย่างเช่นคนที่มาจัดงานหรือ
ค่าใช้จ่ายในการจัดงานหรือแม้แต่พวกอุปกรณ์ต่าง ๆ มันมีความแตกต่างหรือว่า
เปลี่ยนแปลงไปไหมคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : เปลี่ยนแปลงไปเยอะเลย

ผู้สัมภาษณ์ : มันเปลี่ยนไปยังไงคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : หมู่บ้านผมมีลูกแกว ๓๐ กว่ารูป การทำอาหารเลี้ยงก็จะเป็นการจ้างบุฟเฟ่ โต๊ะจีนมา
ลงเลี้ยงแขก แต่เมื่อก่อนเขาช่วยกันนะ

นายทวน : เดียวนี้คนไม่ค่อยมีมาช่วยละต่างคนก็ต่างทำงาน เดียวนี้ถ้ามีงานก็จะเลี้ยงกันตลอด
วันแหละ ใครมาก็เลี้ยงหมด

ผู้สัมภาษณ์ : หมดเป็นแสนไหมคะ

นายทวน : หมดอยู่ครับ คนที่เป็นเจ้าภาพเขาก็เหนื่อยก็เลยต้องจัดโต๊ะจีน

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วอาหารที่นำมาเลี้ยงแขกเป็นอาหารแบบไหนคะ

นายทวน : อาหารทั่วไปนี่แหละครับ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ไม่ต้องเป็นอาหารไทใหญ่หรือคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ถึงแม้จะเป็นอาหารโต๊ะจีนแต่ว่าอาหารไทใหญ่ก็ต้องมีอยู่อย่างน้อย ๑-๒ อย่าง เช่น
แกงขนุน

ผู้สัมภาษณ์ : แกงขนุนนี่ของไทใหญ่หรือคนพื้นเมืองแน่คะ

นายทวน : คนไทใหญ่ก็มี

ผู้ช่วยสุรินทร์ : แกงขนุนของไทใหญ่คือการหนูนดวง แล้วก็มัดผักกุ่มส้ม

ผู้สัมภาษณ์ : ทำไมต้องเป็นผักกุ่มด้วยคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : มันจะได้คุ่มครองเรา

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วมีอะไรอีกคะ

พ่อหลวงประเสริฐ : แกงผักหม่น ผักแพง

ผู้สัมภาษณ์ : ผักหม่นนี่มันมีความหมายยังไงคะ

นายทวน : มันก็เป็นเครือ

ผู้สัมภาษณ์ : มีผักกุ่ม ขนุน ผักหม่น แล้วมีอะไรอีกคะ อะไรที่เป็นอาหารมงคลบ้างคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : หน่อเงิน หน่อทอง เข้าพรรษา ออกพรรษา ฟีน้องไทใหญ่จะซื้อหน่อมากินเยอะ เพราะเงินทองก็จะผุดออกมาเหมือนหน่อ

ผู้สัมภาษณ์ : สรุปลือคือว่าถ้างานใหญ่ ๆ ก็จะมีจัดโต๊ะเงินแต่เราก็จะมีอาหารไทใหญ่อย่างน้อย ๆ ๒-๓ อย่าง...ไปเจอญาติส่งลงอยู่ท่านึงแกบอกว่ามาจากเชียงตุงแสดงว่าก็จะเป็นการไป มาหาสู่กันของญาติพี่น้องเนาะ ...ส่วนใหญ่แล้วคนไทใหญ่ที่อยู่ในแม่สายนี้มีบรรพบุรุษ มาจากไหนกันคะ

พ่อหลวงประเสริฐ : จากเชียงตุง

ผู้สัมภาษณ์ : ที่ว่าจากเชียงตุงนี้จากในเมืองเชียงตุงเลยหรือว่าจากนอกเมืองคะ

นายทวน : ส่วนมากจะไม่นอกเมืองเชียงตุง

ผู้สัมภาษณ์ : ไทใหญ่ทางฝั่งท่าซี้เหล็ก เอาใกล้ ๆ เนาะ มีไหมคะที่อพยพข้ามมาเป็นกลุ่มเป็นก้อน

นายทวน : ไม่มีครับจะทยอยกันมา

ผู้สัมภาษณ์ : ถ้ามีญาติพี่น้องอยู่บ้านไหน ก็จะไปพากันมาอยู่บ้านนั้น

พ่อหลวงประเสริฐ : ครับประมาณนั้นแหละ

ผู้สัมภาษณ์ : จากเมื่อวานได้สอบถามคนจากฝั่งท่าซี้เหล็ก เขาก็บอกว่าคนส่วนใหญ่จากแม่สาย ไม่ใช่คนที่ย้ายมาจากฝั่งท่าซี้เหล็ก เพราะทางฝั่งท่าซี้เหล็กจะทำมาหากินได้คล่องตัวอยู่ ส่วนใหญ่ที่ข้ามมาฝั่งไทยก็เพราะถูกพม่ารุกราน

นายทวน : ครับ ๆ

ผู้สัมภาษณ์ : คนไทใหญ่เข้ามาอยู่บ้านเรานานที่สุดสักกี่ปีแล้วคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ๗๐-๘๐ ปี

ผู้สัมภาษณ์ : ไม่ถึงหลักร้อยเนาะ น่าจะสักสองช่วงอายุเนาะ แล้วเป็นคนรุ่นหลัง ๆ เนาะที่จะได้ บัตรกันรุ่นแรก ๆ จะยังไม่ได้เนาะ...แล้วถ้าจะไปเยี่ยมญาติทางฝั่งเชียงตุงเดินทาง สะดวกกันไหมคะ

นายทวน : ก็สะดวก ใช้เอกสารของไทยนี่แหละไป

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ไม่ได้เสียเงินเยอะ

ผู้สัมภาษณ์ : ถ้าญาติพี่น้องฝั่งนั้นมาพักที่บ้านเราต้องมาแจ้งอะไรไหมคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ต้องแจ้ง ให้พัก ๗ วัน

ผู้สัมภาษณ์ : แต่ขอบเขตได้แค่บ้านถ้า

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ๕ กิโลเมตร

ผู้สัมภาษณ์ : ถ้าจะไปไกลกว่านั้นได้ไหมคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ก็ต้องทำเรื่องขออนุญาต

ผู้สัมภาษณ์ : ต้องขอทางที่ว่าการอำเภอเป็นเรื่องเป็นราวเลยหรือว่ายังไงคะ

นายทวน : ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วไปได้กี่วันล่ะคะ

นายทวน : ๗ วัน ๑๕ วัน ก็แล้วแต่

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วต้องใช้ค่าใช้จ่ายเยอะไหมคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ถ้าไปโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ประมาณ ๒๕๐

นายทวน : เดียวนี้เขาว่าไม่เสียเงินแล้วนะ จริงไม่จริงไม่รู้

นายสาม : ห๊ะ ขอบัตรสีเหรอ (?)

นายทวน : ครับ ผมได้ข่าวมานะ

ผู้สัมภาษณ์ : บัตรต่าง ๆ นี่มีเยอะมากคะ ตามไม่ทันเลย

นายทวน : ถ้าไปกรุงเทพฯ นี่เขาก็งั้นบัตรหลายสี (หัวเราะ)

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ฝั่งนั้นเขาก็มีวัฒนธรรมของเขาเนาะ ทางบ้านเรามีมันทันสมัยละ อย่างอาหารนี่เขา กินพวกแกงผักกาด เรานี่แกงผักกาดใส่หมู ใส่ปลาแห้ง อาหารในร้านอาหารนี่เขาไม่กิน กันนะ อย่างอาหารที่เอาออกมาจากตู้เย็นเขาก็ไม่กินกัน กินน้ำเย็นก็กลัวไม่สบาย

ผู้สัมภาษณ์ : พูดถึงถั่วเน่าเท่าที่เห็นคนพื้นเมืองก็กิน ลี้อก็กิน ปะโอ้ก็กิน อาข่าก็กิน ไทใหญ่ก็ถั่ว เน่า คำถามคือมันต่างกันยังไงคะ

นายทวน : มันมีประโยชน์ มีวิตามิน

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วเราจะรู้ได้ยังไงคะว่าอันไหนคือถั่วเน่าของไทใหญ่อันไหนของไทยลื้อ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ถั่วเน่าไทลื้อมันจะมี ๒ อย่างครับ ถั่วเน่าแผ่นกับถั่วเน่าดอง ไทใหญ่แท้จะมีถั่วเน่า
พริกเกลือ มันจะมีผสมพริก เกลือ

นายทวน : ทำเป็นแผ่น

ผู้สัมภาษณ์ : ถ้าให้คนทั่วไปแยกคงจะแยกไม่ถูกเนาะ...กลิ่นมันต่างกันไหมคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : รู้สึกว่าเวลาเขาดองมันก็เหมือนกัน แต่เวลาที่เขาผสมกันนี่สิ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ มันต่างกันอยู่ที่กระบวนการการทำ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : พี่น้องไทลื้อทางน่านกินเยอะ ทางสิบสองปันนา เมืองม้ง เมืองลา แล้วเวลาดองนี้ใส่ใน
ดอง เมื่อก่อนมันไม่มีใไหนะ

ผู้สัมภาษณ์ : สรุปลือถั่วเน่าก็แตกต่าง

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ต่างครับ

นายทวน : ที่ใส่ข้าวแรมพินนั่นก็ถั่วเน่าทางเชียงตุงนะ

ผู้สัมภาษณ์ : ถั่วเน่ามีหลายอย่าง ถั่วเน่าแค็บ ถั่วเน่าเมอะ ถั่วเน่าแค็บก็มีหลายอย่างอีก
: งั้นสรุปคือแม้กระทั่งตัวไทใหญ่ด้วยกันเองก็ยังคงแตกต่างกัน และถั่วเน่าไตกับถั่วเน่า
กลุ่มอื่น ๆ ก็แตกต่างกันอีก...ต่อมาคือการละเล่นละ

: อันนี้เป็นของบ้านสันทรายใหม่ เขามีกลุ่มการละเล่นเนาะ อันนี้จะป็นหัวโต อันนี้
เป็นของ ของเชิง

นายทวน : กลองยาวจะเป็นของผู้ชายเล่น

ผู้สัมภาษณ์ : “โต” ในรำโต นี่ขอเล่าให้ฟังหน่อยสิคะว่าเป็นมาอย่างไร

นายทวน : “โต” นี่มันเป็นสัตว์ป่าเขาเรียกอีกอย่างว่า “ตัวเียง” เป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อคะ แล้วทำไมมันต้องมีการรำโตคะ

นายทวน : ก็วันที่เราทำบุญหรือมีงานบุญนี่จะมีการรำโต ถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สุด

ผู้สัมภาษณ์ : ส่วนใหญ่คนที่เล่นเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายคะ

นายทวน : ผู้ชาย ๒ ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : เป็นลักษณะสู้กันหรือว่าอย่างไรคะ

นายทวน : มันก็เล่นกันกระโดดกัน

ผู้ช่วยสุรินทร์ : มันเป็นวัฒนธรรมของไทใหญ่เค้าถ้ามีงานบุญประเพณีต่าง ๆ ก็จะมีรำโตและก็จะม
นกกินรี

นายทวน : กินรีก็เป็นสัตว์ป่า

ผู้สัมภาษณ์ : ก็เห็นว่าถ้ามีงานก็จะมีการแสดงรำนก รำโต ด้วยกันตลอด

: แล้วดนตรีที่ใช้บรรเลงก็จะเป็นเครื่องดนตรี กลอง ฆ้อง พวกนี้แหละ

นายทวน : ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : กลุ่มพวกนี้มีทุกหมู่บ้านหรือเปล่าคะ

นายทวน : มีครับ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วมันจะมีกลองที่เป็นกลองยาว

ผู้ช่วยสุรินทร์ : มีครับมี

ผู้สัมภาษณ์ : อันนี้ถือือเป็นเอกลักษณ์เลยเนาะ ในกลุ่มชนเผ่าอื่นมีไหมคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : มีนะ แต่เป็นกลุ่มปะล่อง

ผู้สัมภาษณ์ : ดาราอั้งเนาะ

: แล้ววัฒนธรรมตัวนี้มันเหมือนกันได้อย่างไรคะ

นายทวน : เพราะเรานับถือศาสนาเดียวกัน

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ปะล่องกับไทใหญ่เรื่องดนตรีจะเหมือนกัน

นายทวน : สำเนียงการพูดเฉย ๆ ที่มันไม่เหมือนกัน

ผู้สัมภาษณ์ : เคยไปพิพิธภัณฑ์ที่ต้องยี่ได้เห็นเครื่องดนตรีเหมือนกัน มีอย่างอื่นอีกไหมคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ก็จะมีราวย่อนยุคของพี่น้องไทใหญ่ ที่ผู้หญิงผู้ชายจะรำคู่กัน อันนั้นเขาจะมีเพลงไต ร้องกันสด ๆ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วเดี๋ยวนี้มีจ๊าดไตไหมคะ ลิเกไทใหญ่

ผู้ช่วยสุรินทร์ : บ้านผมเมื่อก่อนก็จะมีการรวบรวมอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ก่อน ใช้คนก็เยอะ ที่ผ่านมาก็ ผาแตกใช้เวลาจัด ๙ วัน ๙ คืนนุ่นนะ มาจากปางโหลงเพราะต้องเป็นคนฝั่งนุ่นถึงจะทำ ได้

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อต้องเป็นคนจากฝั่งนุ่นเลยหรอคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ครับ มันจะมีอยู่ทางเชียงตุงนุ่นแหละ

นายซู้ กุมมา : ถ้าแบบว่าที่มีลิเกมันต้องคนจากทางฝั่งนุ่นแหละครับ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : จะมีเขีน

ผู้สัมภาษณ์ : เขีนคืออะไรคะ

นายทวน : คล้าย ๆ กับซอ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ แต่เป็นภาษาไทใหญ่เนาะ...จันวัฒนธรรมเหล่านี้ฝั่งบ้านเราไม่มีหรือว่ามันเคยมี แล้วมันหายไปคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : มันหายไปแล้วนะเดี๋ยวนี้

นายทวน : ทุกคนต่างทำมาหากิน หาเช้ากินค่ำ เพราะถ้าเราจัดงานนี้ต้องจัดกันทั้งวันแล้วหลายวันด้วย

ผู้สัมภาษณ์ : งั้นแสดงว่าทางนุ่นเขาอนุรักษ์ได้ดีกว่าบ้านเรา

นายทวน : ดีกว่าครับ ทางนุ่นการทำมาหากินไม่เหมือนเรา เขาไม่ได้รับจ้างเหมือนเรา เราไม่มีเวลา

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ พอสังคมมันเปลี่ยนเราต้องทำมาหากินมันก็เลยทำให้อะไรที่มันอนุรักษ์ไว้ อาจจะหายไป แต่ทางฝั่งนุ่นเขายังคงอนุรักษ์ไว้ได้ดีกว่าเนาะ งั้นขอฝากไว้ทางบ้านผาแตกเนาะลิเกไทใหญ่ (หัวเราะ)

นายชู กุมมา : ถ้าเป็นเงินทางฝั่งนี้ก็หาง่ายอยู่ แต่ถ้าลิเกนี่คงต้องทางฝั่งนุ่น

พ่อหลวงประเสริฐ : เดี่ยวนี้ไม่ค่อยมีละ เด็กสมัยนี้ถ้าพ่อแม่เขาไม่นำพาก็ไม่ตามกันละ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ก็ลูกหลานสมัยนี้บางคนยังไม่คุยภาษาพื้นเมืองยังไม่ได้เลย ภาษาไทใหญ่ยิ่งไปกันใหญ่ แต่ว่าการแต่งกายนี่ยังดีอยู่

ผู้สัมภาษณ์ : งานลิเกไทใหญ่นี้ส่วนใหญ่เขาจะจัดในงานอะไรคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : งานบุญทั่วไป

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ขอโทษนะคะแล้วถ้างานศพล่ะคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ไม่ได้ ๆ งานบุญงานวัดอย่างเดียว

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ แสดงว่าถ้าเป็นงานศพจะมีการแสดงอะไรไม่ได้เลยใช่ไหมคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ไม่ได้เลยครับ

ผู้สัมภาษณ์ : ไหน ๆ ก็พูดเรื่องงานศพละ ขออนุญาตถามเลยเรื่องสื่ที่ใช้ในงานศพนี่จะต้องเป็นสื่อด่าอย่างเดียวเลยไหมคะ

นายทวน : ครับ ไม่ด่าก็ขาว

ผู้ช่วยสุรินทร์ : แต่สมัยตอนผมเด็ก ๆ ก็เห็นว่าใครอยากใส่สื่อะไรก็ใส่ได้หมดนะ ที่มาเป็นสื่ขาวดำนี่ก็ฝั่งไทยนี่แหละ มีแต่กางเกงขาสั้นนี่แหละที่เขาไม่ใส่กัน

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ก็คือมีการรับเอาวัฒนธรรมสากลมาบ้างแล้ว

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : ต่อมาเรื่องอาหารนะคะในภาพเป็นภาพอาหารถ่ายจากบ้านสันทรายใหม่ นะคะ คือวันนั้นได้ลงพื้นที่แล้วทางชุมชนก็ได้เตรียมอาหารไว้ต้อนรับ อันนี้ก็จะมิของหวาน

นายทวน : “ข้าวส่วยน้ำอ้อย” ใส่ น้ำอ้อยสด

ผู้สัมภาษณ์ : ข้าวที่ใช้เป็นข้าวเหนียวหรือข้าวเจ้าคะ

นายทวน : ข้าวเจ้า
ผู้ช่วยสุรินทร์ : อ้อ ข้าวส่วย
นายทวน : อีกอันข้าวลอดช่อง ลอดช่องนั้นแหละ
ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ตัวลอดช่องนี่ก็คือลอดช่องธรรมดาที่แหละใช่ไหมคะ
นายทวน : ครับ แต่น้ำจะเป็นน้ำอ้อย
ผู้ช่วยสุรินทร์ : ข้าวส่วยนี่จะเป็นฮีตของชาวไทใหญ่เลย
ผู้สัมภาษณ์ : เป็นของไทใหญ่ดั้งเดิมเลยใช่ไหมคะ แล้วลอดช่องนี่ละดั้งเดิมไหม
นายทวน : ดั้งเดิมเหมือนกันครับ
ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ
ผู้ช่วยสุรินทร์ : ลอดช่องนี้จะตัดแปลงมาจากสมัยใหม่บ้างแล้ว
ผู้สัมภาษณ์ : มีขายไหมคะ
ผู้ช่วยสุรินทร์ : มีขายนะ แต่ไม่ใช่คนฝั่งเรานะที่ขาย จะเป็นคนฝั่งนู้นจะหาขายตรงตลาดเช้า
ผู้สัมภาษณ์ : ก็เป็นของหวานทั่วไปเนาะ แต่ส่วนใหญ่มักจะเห็นในงานปอยใช่ไหมคะ
นายทวน : ครับ
ผู้สัมภาษณ์ : อีกภาพนึงจะเป็นถั่วทอด มันจะเหมือนกันกับถั่วแปะจ่อไหมคะ
ผู้ช่วยสุรินทร์ : เป่จ่อ นั่นมันเป็นภาษาพม่า ถ้าเป็นภาษาไทยใหญ่นี้เรียกข้าวแค็บ
ผู้สัมภาษณ์ : แต่เป็นอันเดียวกันเลยใช่ไหมคะ
ผู้ช่วยสุรินทร์ : อันเดียวกันเลยครับ
ผู้สัมภาษณ์ : ที่เขาเรียกกालะแปก็อันนี้หรอคะ
ผู้ช่วยสุรินทร์ : อันนั้นอีกอย่าง
นายทวน : อันนี้แหละครับ
ผู้ช่วยสุรินทร์ : อันนี้มันเป็นถั่ว่น้อย
นายทวน : ถั่วกาละแปก็เอามาทำเป็นแผ่น ๆ แบบนี้ได้เหมือนกัน
พ่อหลวงประเสริฐ : เดียวนี้ไม่ค่อยใช้แล้วมั้งถั่ว่น้อย ถั่ว่น้อยมันแพง (หัวเราะ)
ผู้สัมภาษณ์ : เขาเอามากินกับข้าวแรมพินได้แล้วเราเอามากินเล่นได้ไหมคะ
นายทวน : กินคู่กันได้ทุกอย่างครับ
ผู้สัมภาษณ์ : แต่มันแข็งอะ
ผู้ช่วยสุรินทร์ : เมื่อก่อนมันไม่แข็งแบบนี้ละ

ผู้สัมภาษณ์ : เคยไปเห็นที่เชียงใหม่แถววัดป่าเป้าเขาบอกว่าจะมีแป้งที่ทำจากถั่วกอละแป เขาจะเอามาชุบแป้งทอดที่บ้านเรามีไหมคะ

นายทวน : มีอยู่

ผู้สัมภาษณ์ : มันต้องสั่งซื้อมาจากทางฝั่งนู้นหรือเปล่านั้น

ผู้ช่วยสุรินทร์ : เราไม่ค่อยซื้อมาใช้เพราะมันจะเก็บไว้นานไม่ได้ จะมีกลิ่นหืน

ผู้สัมภาษณ์ : บ้านน้ำจิ้มกลางมีร้านอาหารไทใหญ่แบบนี้ไหมคะ

พ่อหลวงประเสริฐ : มีครับมี

ผู้สัมภาษณ์ : ฉันแสดงว่าไทใหญ่อยู่ที่ไหนก็จะมีอาหารเหล่านี้ในชุมชนนั้นด้วย

นายทวน : ครับ ส่วนมากจะเป็นผู้หญิงที่เขาทำขาย

สาม : ผู้ชายนี่เป็นคนทำงานหนัก (หัวเราะ)

ผู้สัมภาษณ์ : อาหารหลักของคนไทใหญ่นี่กินข้าวเหนียวหรือข้าวเจ้าคะ

นายทวน : ข้าวเหนียวครับ

ผู้สัมภาษณ์ : ทำไมบางบ้านบอกว่าเป็นข้าวเจ้าละคะ ในหนังสือบางเล่มก็เหมือนกัน

นายทวน : บางบ้านมั้งครับ สมัยคนเผาคนแก่ก็กินแบบนี้

ผู้สัมภาษณ์ : แสดงว่าดั้งเดิมก็กินข้าวเหนียวเนาะ

นายทวน : ยุคสมัยนี้คนไม่ค่อยมีเวลาถ้าหุงข้าวเจ้ากินก็จะง่ายขึ้น คือหุงทิ้งไว้แล้วไปทำอย่างอื่นได้

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ เรื่องอาหารมีอะไรอีกไหมคะที่เด่น ๆ เลย

ผู้ช่วยสุรินทร์ : เด่น ๆ คือเวลาจัดงานเขาจะมีข้าวส้ม

ผู้สัมภาษณ์ : ข้าวส้มหรือคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ข้าวกันจิ้น

ผู้สัมภาษณ์ : ข้าวกันจิ้นทางนี้เรียกข้าวส้มหรือคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : ข้าวส้มทางแม่ฮ่องสอนจะเป็นข้าวผสมกับมะเขือส้ม ทางนี้เรียกว่าอะไรหรือคะถ้าแบบนี้

นายทวน : อ้ออันนั้นอีกอย่างเรียกข้าวส้มนี้แหละ อันนั้นไม่ใช่เนื้อ อันนั้นใส่พวกมันฝรั่ง มะเขือส้ม

ผู้สัมภาษณ์ : ฉันแสดงว่าบ้านเราถ้าบอกว่า “ข้าวส้ม” นี้จะหมายถึงข้าวกันจิ้น แต่ถ้า “ข้าวส้มเจ” นี้จะหมายถึงข้าวกับมะเขือเทศ

: แล้วข้าวก้นจั้นของคนพื้นเมืองกับของไทยใหญ่

ผู้ช่วยสุรินทร์ : มันต่างตรงใส่เลือดเยอะกับใส่เลือดน้อย ทางไทยใหญ่จะชอบใส่เลือดเยอะ สีจะออกดำ ๆ

ผู้สัมภาษณ์ : ที่ดำเพราะใส่เลือดไม่ใช่เพราะใส่สีอิ้วดำน้ำะ

นายทวน : ไม่ใช่ครับ ๆ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : มีผักเครื่องเคียงเป็นรากชู พริกทอด กระเทียมเจียว

ผู้สัมภาษณ์ : อาหารพวกอุ้บบ้านเรามีไหมคะ

นายทวน : มี ๆ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ที่นี่เขาเรียกว่าอ่อม

ผู้สัมภาษณ์ : มันจะมีจิ้นลุงอีกนะคะ

นายทวน : จิ้นลุงที่จะเป็นก้อน ๆ

ผู้สัมภาษณ์ : พวกส้า บ้านเรามีไหมคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ส้านี้มันมีหลายอย่างครับ ส้าของพี่น้องไทลื้อเมืองย่างก็เป็นอีกอย่าง ทางตะวันตกไม่กินอาหารส้าเลย ไตทางเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอนนี่เขาไม่กินกันนะ เขาไม่กินดิบ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วถ้าเป็นลาบล่ะคะ ลาบไตก็เป็นลาบคั่วหรือคะ

นายทวน : เป็นลาบหมี่นี่แหละ ใส่เครื่องเยอะ ๆ ใส่เนื้อมันน้อย ๆ

ผู้สัมภาษณ์ : รู้สึกว่ากลุ่มไทใหญ่ชอบกินอาหารจำพวกผัก

ผู้ช่วยสุรินทร์ : กบก็ไม่กินนะ

นายทวน : เขียดก็ไม่กิน

ผู้สัมภาษณ์ : เขามีความเชื่ออะไรหรือเปล่าคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : มันมีประวัติของเขา

นายทวน : เนื้อวัวเนื้อควายก็ไม่ค่อยกินกันนะ

ผู้สัมภาษณ์ : จากที่เคยไปลงพื้นที่ที่แม่ฮ่องสอนเขาก็บอกว่าคนไทใหญ่มักจะกินผักที่เก็บได้ตามฤดูกาล ไม่ทานเนื้อวัวควายเพราะมันเป็นสัตว์ที่มีบุญคุณต่อเราช่วยเราทำมาหากินมาตั้งแต่ดั้งเดิม

นายทวน : ครับ มันทำนาให้เรา

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ต่อไปเป็นเรื่องของการจัดระเบียบทางสังคมนะคะ ในภาพจะเป็นบ้านสันทรายใหม่จากที่ลงพื้นที่วันนั้นก็จะมีกลุ่มไทใหญ่ในชุมชน มีผู้นำกลุ่มพร้อมกับสมาชิกในกลุ่มอีกเป็น ๑๐ กว่าคน เขาก็แต่งกายชุดไทใหญ่ ส่วนภาพข้างล่างจะเป็นภาพบ้านสันทราย

ปุ๋ย ในครั้งนั้นที่ได้ไปลงพื้นที่พูดคุยกับพ่อหลวงตรงกับวันที่หมู่บ้านมีประชุมกันพอดี ในภาพจะเห็นว่าชาวบ้านนั่งกันเต็มหอประชุมเลยแม้ว่าชาวบ้านบางคนไม่ได้เข้าไปนั่งในหอประชุมเนื่องจากมันรองรับคนได้ไม่หมดแต่ชาวบ้านก็นั่งฟังข้างนอกเช่นกัน นั่นมันหมายถึงในหมู่บ้านมีการจัดระบบระเบียบทางสังคมได้ดีมาก กลุ่มคนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มไหนคะพ่อหลวง

พ่อหลวงสมคิด : เป็นคนไทใหญ่ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : บางคนมีลูกมีหลานตัวเล็ก ๆ ก็เอาไปด้วย ถือว่าให้ความร่วมมือได้ดีมาก ส่วนภาพสุดท้ายจะเป็นภาพหมู่บ้านน้ำจังก์กลางในช่วงรดน้ำดำหัววันสงกรานต์ ชาวบ้านคนไทใหญ่ที่เคารพนับถือพ่อหลวงก็จะมารดน้ำดำหัวท่าน พวกเขาจะรวมตัวกันมาพ้อน ตีมองเชิงกันสนุกสนาน คนในภาพเป็นคนในหมู่บ้านทั้งหมดเลยใช่ไหมคะ

พ่อหลวงประเสริฐ : คนในหมู่บ้านหมดแหละครับ

ผู้สัมภาษณ์ : ส่วนมากจะเห็นเป็นผู้ชาย แล้วผู้หญิงล่ะคะเขาไม่มาพ้อนรำกันแบบนี้เหรอ

พ่อหลวงประเสริฐ : พ้อนอยู่ครับ ส่วนมากผู้หญิงจะพ้อนมองเชิง ผู้ชายจะพ้อนกลองยาว

ผู้สัมภาษณ์ : หมู่บ้านอื่น ๆ มีไหมคะช่วงเทศกาลสำคัญเช่นปีใหม่สงกรานต์ก็จะมีพ้อนรำแบบนี้

นายทวน : มีหมดครับ

ผู้สัมภาษณ์ : เป็นการเคารพนับถือผู้ใหญ่ในชุมชนเนาะ แล้วอย่างเด็กรุ่นใหม่พวกเขาได้เข้ามามีส่วนกิจกรรมอะไรแบบนี้ไหมคะ

นายทวน : ก็มีบ้างแต่พวกเขาไม่กล้าแสดงออก

ผู้สัมภาษณ์ : แล้ววัฒนธรรมเหล่านี้ก็ยังมีสืบทอดใช้ไหมคะ คนรุ่นใหม่ก็ยังรับสืบทอดอยู่เนาะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : สืบทอดอยู่

ผู้สัมภาษณ์ : จากความประทับใจในการลงพื้นที่ในแต่ละชุมชนขอถามต่อเลยนะคะว่ารู้สึกอย่างไรกับการที่มีคนนอกมาสนใจในวัฒนธรรมของเรา

นายทวน : ดีใจครับ ไม่ค่อยมีใครเข้ามาศึกษาแบบนี้

ผู้สัมภาษณ์ : ไม่ได้รู้สึกว่ารำคาญที่จะต้องมานั่งพูดคุยแบบนี้ใช่ไหมคะ

นายทวน : ไม่ได้รู้สึกแบบนั้นเลยครับ

ผู้สัมภาษณ์ : เพราะว่าส่วนตัวคิดว่าหลายคนที่มาาร่วมพูดคุยกันแต่ครั้งจะต้องละทิ้งงานของตัวเองมา

นายทวน : ใช่ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ คือกำลังคิดอยู่ว่าคงจะต้องหาโอกาสลงพื้นที่เพื่อจะไปขอบคุณอีกรอบ มันเป็นความรู้สึกภาคภูมิใจอยู่ในใจใช่ไหมคะ

นายทวน : ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : บ้านป่าปางผาแตกเองก็เป็นแบบนี้ค่ะคือถึงแม้ว่าจะไม่ได้แต่งตัวเต็มยศเหมือนสันทรายใหม่แต่รับความร่วมมือทุกครั้งเลยคะ คือจริง ๆ แล้วไม่ใช่มีแค่เรา ๒ คนที่เข้าไปในหมู่บ้านนะคะ บางบ้านก็มีเด็กนักศึกษาเข้าไปปรบกววนขอข้อมูลอยู่หลายบ้านเหมือนกัน

: อย่างเช่นบ้านสันทรายปุยี่ นักศึกษาก็ลงพื้นที่ที่บ้านนี้เยอะเหมือนกันแต่น้อง ๆ เขาไม่มีโอกาสได้นั่งพูดคุยกับพ่อหลวง เพราะงานพ่อหลวงเยอะ แบบไอซ์นี่โชคดีมากที่ได้นั่งพูดคุยกับพ่อหลวง ต้องขอบคุณมากที่สละเวลาให้วันนี้เนอะคะ จริง ๆ แล้วแต่ละชุมชนไอซ์ก็โทรไปปรบกววนหลาย ๆ ครั้งเหมือนกันแต่ก็ได้รับความช่วยเหลือ ความร่วมมือทุก ๆ ครั้ง ส่วนตัวก็ประทับใจมาก ๆ ค่ะ

: ต้องขอขอบคุณทุกหมู่บ้านเลยนะคะ ทำให้มองเห็นการจัดระเบียบทางสังคมที่เข้มแข็งมากเลย เพราะถึงแม้ว่าเราจะอยู่ในระบบสังคมที่มันเป็นระบบราชการของสังคมไทย คนไทใหญ่ก็มีความเข้มแข็งในตัวเอง อีกอย่างที่ยากให้สะท้อนมาก็คือเวลาที่อยู่ในชุมชนด้วยความที่มันมีความหลากหลายในชุมชนคำถามแรกคือมีปัญหากันในชุมชนบ้างไหมคะ ปัญหาที่เกิดจากความเป็นไทใหญ่ของเรากับกลุ่มคนอื่น ๆ นะคะ หรือมีความรู้สึกที่แปลกแยกหรือเปล่าคะ

นายทวน : ไม่มีครับ ไม่มีความแตกแยก

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ งั้นอะไรที่ทำให้พวกเขาอยู่ร่วมกันได้อย่างไม่มีความขัดแย้งกันล่ะคะ

พ่อหลวงสมคิด : แต่ละหมู่บ้านก็จะมีกฎระเบียบของชุมชนที่คนในชุมชนต้องทำร่วมกัน อย่างบ้านสันทรายปุยี่มีหลากหลายชนเผ่ามากเวลามีการจัดงานต่าง ๆ พวกเขา ก็ไปร่วมโดยแต่งชุดชนเผ่าของแต่ละคนไป ถ้าขอให้ช่วยงานก็จะมากันทุกครั้ง

ผู้สัมภาษณ์ : โดยที่ไม่ต้องมีค่าจ้างใด ๆ เนอะ

พ่อหลวงสมคิด : ไม่มีครับ ใจล้วน ๆ แต่ละบ้านเราก็จะแต่งตั้งหัวหน้ากลุ่มของเขา

ผู้สัมภาษณ์ : งั้นแสดงว่าตัวผู้นำเองถือว่าเป็นจุดเชื่อมของผู้นำที่เป็นทางการกับผู้นำที่ไม่เป็นทางการเข้าหากันเนาะ

พ่อหลวงสมคิด : ถ้าจะเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านเราก็ต้องเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มในชุมชนให้เหมือนกันกับคนอื่น ๆ มีอะไรก็ช่วยกันอยู่กันแบบพี่น้อง

ผู้สัมภาษณ์ : คือก็จะมิกฎกติกาก็เป็นกลางอยู่จะต้องใช้กฎนี้ร่วมกัน...แล้วกฎที่ว่านี้ใครเป็นคนร่าง
มันขึ้นมาคะ

พ่อหลวงสมคิด : ก็ต้องมาจากการประชาคมในหมู่บ้าน ไม่ได้มีใครร่างขึ้นมาเอง

พ่อหลวงประเสริฐ : เราจะมาประชุมกันว่าจะเอาอย่างไรไม่ใช่ว่าลุกขึ้นมาแต่งตั้งกันเอง

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ มันจะต้องให้ทุกคนนี้แหละเสนอขึ้นมาแล้วให้รับรู้และยอมรับกันทุกคนเนาะ

พ่อหลวงประเสริฐ : ค่ะ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้ววัดหรือศาสนานี้มีส่วนที่ทำให้พวกเราเข้าใจด้วยกันไม่ให้เรามีความขัดแย้งกัน

พ่อหลวงสมคิด : มีส่วนครับ เพราะเรานับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน วัดเดียวกัน

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วถ้าอย่างกลุ่มชาติพันธุ์อาข่าที่นับถือศาสนาคริสต์ล่ะคะ

พ่อหลวงสมคิด : เขาก็ไปของเขาทุกวันอาทิตย์ บ้านเราก็มีคริสตจักร ถ้ามีจัดงานเขาก็มาช่วย ไม่มี
ปัญหาอะไร

ผู้สัมภาษณ์ : เรื่องของปัญหาด้านการเดินทางออกนอกพื้นที่ตรงนี้คนไทใหญ่เองยอมรับกับกติกานี้
ได้หรือว่ามีปัญหาอะไรไหมคะ อย่างเช่นที่เราว่าถ้าจะไปหาหมอเราต้องเดินทางออก
นอกพื้นที่นี้เรามีปัญหาอะไรไหมคะ

นายทวน : มันก็เป็นกฏกติกาต้องขออนุญาต

ผู้สัมภาษณ์ : อัดอัดไหมคะ

นายทวน : ก็คืออยู่นะครับ ถ้ามันเป็นระบบระเบียบมันก็สะดวกอยู่นะ ถ้าเรามีใบส่งตัวไป
โรงพยาบาลเราก็ไปได้

ผู้สัมภาษณ์ : ต่อไปในภาพเป็นบ้านสันทรายปู่เฒ่าคะ ในวันนั้นที่มีการประชุมกันข้างนอก
หอประชุมก็จะมีชาวบ้านมานั่งชายของ ชายผัก ชายปลาด้วย อีกภาพคือภาพตอนไปลง
พื้นที่บ้านเกาะทรายก็ได้นั่งพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลพร้อมกันกินข้าวขอย่น้อยด้วย (หัวเราะ)
ภาพข้างล่างคือภาพงานปอยสา่งลองวัดผาแตก (ผาค่า) ภายในวัดก็จะมีร้านอาหารที่
เขาขายอาหารไทใหญ่ด้วย ภาพสุดท้ายคือบริเวณสองฝั่งถนนตำบลโป่งผาจะเห็นว่าจะ
มีแต่เพิงร้านขายของพวกสตรอเบอรี่ ไม้ดอกไม้ประดับ นี่ก็จะเป็นเศรษฐกิจของชุมชน
เนาะเพราะมันเป็นถนนเส้นหลัก นักท่องเที่ยวสัญจรผ่านไปมา ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่
ก็จะประกอบอาชีพทำไร่สตรอเบอรี่ ทำสวนไม้ดอกไม้ประดับ

: สตรอเบอรี่นี่ปลูกที่นี้เลยหรอคะ

พ่อหลวงประเสริฐ : ครับ คนไหนถ้ามีพื้นที่ว่างเขาก็ไปปลูกกัน

ผู้สัมภาษณ์ : คนขายก็คือคนในชุมชนนี้หรอคะ

พ่อหลวงประเสริฐ : คนในชุมชนนี้แหละ

ผู้สัมภาษณ์ : หลัก ๆ เป็นของคนในชุมชนนี้แหละเนาะ บางทีเจ้าของอาจไม่ได้มาขายก็จะจ้างเด็ก ๆ มาขาย ...แล้วเห็นว่าในหมู่บ้านมีรีสอร์ท หรือบ้านพักที่ปลูกสตอเบอร์รี่แล้วมาเก็บเองได้เลย
: ไร่บ่วน้อยสตอเบอร์รี่คะ

พ่อหลวงประเสริฐ : อ้อครับ

ผู้สัมภาษณ์ : อันนั้นเป็นของคนในชุมชนหรือว่าเป็นคนภายนอกเข้ามาทำกิจการคะ

พ่อหลวงประเสริฐ : คนข้างนอกครับ

ผู้สัมภาษณ์ : ถ้าแบบนี้คนข้างนอกจะเข้ามาทำมาหากินในพื้นที่เราที่เราต้องมีกติกาหรือต้องพูดคุยอะไรกันไหมคะ

พ่อหลวงประเสริฐ : ถ้าตรงนั้นเป็นที่ดินของเขาก็ไม่มีปัญหาอะไร

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ค่ะ ...ทั้งหมดที่เราคุยกันมานี้มีข้อมูลตรงไหนที่ไม่เป็นจริงบ้างคะ แบบว่ารู้สึกที่เราแต่งเติมข้อมูลผิด ๆ ไป อยากให้แก้ไขไหมคะ
: เรื่องอาหาร การแต่งกาย ภาษา

ผู้ช่วยสุรินทร์ : เหมือนที่พูดทุกอย่างครับ

พ่อหลวงประเสริฐ : อันนี้น้องก็ไปสัมผัสมาด้วยตัวเองแล้วนี่เนาะ ของจริงทั้งนั้นแหละ (หัวเราะ)

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ต้องเรียนไว้ก่อนนะคะว่างานวิจัยชิ้นนี้มันจะปิดเล่มเดือนสิงหาคม-กันยายน หลังจากนั้นจะคืนข้อมูลให้กับชุมชน ตอนนี้งำลังทำวารสารอาหารไทใหญ่เล่มเล็ก ๆ ถ้ายังไงจะขอเอามาฝากให้ที่ชุมชนนะคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ขอแก้ไขนิดหน่อย เรื่องถั่วแปจ้อ นั้นไม่ใช่ไทใหญ่นะ อันนั้นเป็นพม่า ไทใหญ่จะเรียกข้าวแค็บ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อค่ะ ๆ ส่วนต่อไปอยากให้ทุกท่านช่วยกันตอบหน่อยนะคะว่าวัฒนธรรม ประเพณีที่เราทำกันอยู่ทุกวันนี้มันแตกต่างกับอดีตมากน้อยยังไงคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : แตกต่างกันเยอะ

ผู้สัมภาษณ์ : อดีตกับปัจจุบันแบบไหนดีกว่ากันคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ความจริงแล้วอดีตมันเป็นธรรมชาติกว่า สมัยใหม่มันลำบากหน่อย

นายทวน : แตกต่างกันของเรื่องการใช้จ่ายในการจัดกิจกรรม เมื่อก่อนมันไม่ต้องใช้จ่ายอะไรเดี๋ยวนี้อะไรก็ต้องมีเงิน

ผู้สัมภาษณ์ : เมื่อก่อนพูดกันง่ายเนาะ แบบไม่ต้องมีเรื่องเงินทองเข้ามาเกี่ยว พูดกันตามตรงมันก็มีทั้งดีและไม่ดีเนาะ ความร่วมมือมันอาจจะน้อยลงไปแต่มันก็แทนที่ด้วยความสะดวกสบายใช้ไหมคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : อะไรที่มันหายไปเลย เดี่ยวนี้ไม่มีการพูดถึงแล้วมีไหมคะ

นายทวน : ไม่มีนะครับ มันยังจัดเหมือนเดิมทุกอย่างแต่มันน้อยลงแค่นั้น

ผู้สัมภาษณ์ : อย่างเช่น เซ็น เดี่ยวนี้ก็มีแต่หายาก

ผู้ช่วยสุรินทร์ : วีกก้าไต

ผู้สัมภาษณ์ : มันคืออะไรคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : มันก็เหมือนเซ็น มันเป็นซอฟต์แวร์ใหญ่ที่แหละ

ผู้สัมภาษณ์ : มีเสนอแนะอะไรไหมคะ ถ้าจะสะท้อนออกไปให้กลุ่มคนอื่นได้รับรู้ในฐานะของคนไทใหญ่มีอะไรจะฝากถึงคนอื่นไหมคะ อาจจะเป็นคนกลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ อยากรบอกอะไรเขาไหมคะ

นายทวน : ก็อยากจะให้เขาอนุรักษ์วัฒนธรรมเก่าแก่ไว้ครับ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : อยากรบอกถึงคนไทใหญ่ที่มาอาศัยอยู่ในประเทศไทยอยากให้รักกัน อนุรักษ์ประเพณีไว้แล้วไม่ต้องแบ่งว่าเราเป็นไทใหญ่ ไทลื้อ ไทยอง จริง ๆ แล้วเราก็เป็นไตด้วยกันหมด บางคนไม่เข้าใจมาแบ่งแยกว่าเราเป็นคนละไต แต่อยากให้สำนึกรวมกันว่าเราก็เป็นไตหมด อยากรให้รักกันสืบวัฒนธรรมต่อกันไป

นายชู กุมมา : หลัก ๆ แล้วเรื่องวัฒนธรรมพวกเราโตอยากให้รักษาไว้ไม่ให้มันสูญหายไป

ผู้สัมภาษณ์ : ส่วนใหญ่ก็จะเน้นเรื่องวัฒนธรรมเนาะ จริง ๆ แล้วเคยขอความคิดเห็นของจากหลาย ๆ ท่าน เขาก็บอกว่าคนไตก็เป็นกลุ่มเดียวกันเพียงแต่มาจากคนละที่เท่านั้นแหละ

นายทวน : ใช่แล้วครับ

ผู้สัมภาษณ์ : มีอะไรจะแลกเปลี่ยนกันอีกไหมคะ หรือจะพูดกันเองก็ได้เนะคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : อยากรบอกถึงผู้นำว่าเราก็จะต้องพยายามทำให้เขารักกันเนาะ อย่างบ้านผาแตกพยายามเน้นว่าไทลื้อไทใหญ่จะต้องไม่แยกกัน ให้เขารวมกันหมด ไม่ว่าจะการทำบุญ การพัฒนา

ผู้สัมภาษณ์ : งั้นถามบ้านผาแตกว่าเพราะอะไรถึงคิดว่าบ้านผาแตกร่วมมือกันได้ดีที่สุดนะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : คือเอาตรง ๆ ผู้นำรู้ประวัติของไทใหญ่ ผมอยู่กับไทใหญ่มากหลายสิบปีเรารู้ประวัติของเขา นำประวัติตัวนี้เอามาใช้ในการปกครอง มันมีอยู่ ๕ กลุ่มนะหมู่บ้าน แต่ในทุก

กลุ่มมีวัฒนธรรมร้านค้าโตหมด งานประชุมต่าง ๆ ก็จะมีพี่น้องไทใหญ่มาประชุม ในหมู่บ้านผมเขาพูดภาษาไทยใหญ่กันทั้งนั้น เขาว่าไม่ว่าใครจะมาจากที่ไหนก็ตามเราได้อยู่ร่วมกันตรงนี้ก็เปรียบเป็นพี่น้องกัน

ผู้สัมภาษณ์ : ให้ความสำคัญกับประวัติความเป็นมาของเขา ให้คุณค่าทางวัฒนธรรมที่เขาได้อยู่... บ้านอื่นละคะ อยากฟังความคิดเห็นจากบ้านอื่น เพราะว่าทุกหมู่บ้านเข้มแข็งหมดนะคะ มีอะไรจะเล่าสู่ไหมคะ

พ่อหลวงประเสริฐ : เขาก็ไม่มีปัญหาอะไรกันนะครับ แต่ว่าบ้านผาแตกมันมีหลายชนเผ่าเนาะ

นายทวน : แต่ในแม่สายเมื่อมีงานเขาก็จะมารวมกันเป็นกลุ่มใหญ่กันอยู่แล้ว

พ่อหลวงประเสริฐ : วันนี้ถ้าเราใส่ชุดชนเผ่ามาน่าจะดี

ผู้สัมภาษณ์ : จริงด้วยค่ะ (หัวเราะ)

นายทวน : ไทใหญ่ที่เชียงใหม่กับแม่ฮ่องสอนจะมีเยอะ

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ ถ้าพูดถึงทางนั้นเราจะเรียกว่าไทใหญ่ทางตะวันตกหรือคะ

นายทวน : ครับ นั่นจะน้ำคอง สาละวิน มันจะมีสะพานของคนไทใหญ่นั้นถ้าสะพานนั้นขาดไทใหญ่ก็มาไม่ได้

ผู้สัมภาษณ์ : อย่างฝั่งเราที่เขาเรียกฝั่งตะวันออกเนาะ ...เขาเรียกข้าวแรมพินว่าข้าวพินอ่อน

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : แสดงว่าบางอย่างก็โดนวัฒนธรรมพม่ากลืนหายไปเยอะเหมือนกันเนาะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ทางตองยี

ผู้สัมภาษณ์ : มีความรู้สึกที่ทางตองยีนี้อาจกลายเป็นพม่าไปแล้ว

ผู้ช่วยสุรินทร์ : เขาก็พูดภาษาพม่ากัน

นายทวน : ร้านค้าใหญ่ ๆ เขาก็ยังอนุรักษ์ภาษาไทยใหญ่อยู่นะ

ผู้สัมภาษณ์ : เสียตายเด็กรุ่นใหม่ไม่ค่อยอนุรักษ์ไว้แล้วเนาะ

นายทวน : ข้ามแม่น้ำสาละวินใช้ภาษาไทยใหญ่หมด

ผู้ช่วยสุรินทร์ : จากเชียงตุงดั้งเดิมนี้เป็นไทเขิน มีเจ้าฟ้า ต้องไปดูหนังสือในเชียงตุงมีหมด

นายทวน : เพราะทางนั้นเจ้าฟ้ามีเยอะเนาะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : เจ้าฟ้าเมืองลา

ผู้สัมภาษณ์ : แต่ไม่เห็นความขัดแย้งระหว่างไทใหญ่กับไทเขินเนาะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ไม่มี

ผู้สัมภาษณ์ : เพราะว่าถามไทใหญ่เขาก็บอกว่าเหมือนกัน ถามไทเขินก็บอกเหมือนกัน....ปกติแล้ว
ทำอาชีพอะไรกันคะ ทำนา ทำไร่ ทำสวน ค้าขาย

นายชู กุมมา : ทำนาครับ

ผู้สัมภาษณ์ : ถ้าพูดถึงทางฝั่งนี้เราสามารถที่จะเป็นเจ้าของที่ดินได้ไหมคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ไม่ได้

นายทวน : ที่รถยนต์ได้ ลูกได้สัญชาติก็ซื้อในนามลูก

ผู้สัมภาษณ์ : หลัก ๆ ทำนาเนาะ ที่ดินนาก็อยู่ในหมู่บ้านไม่ได้ออกไปไหนเนาะ

พ่อหลวงประเสริฐ : เขาที่ทำกินบ้าง ถ้ามีเงินก็ซื้อ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : หลายคนที่ได้สัญชาติแล้วเปลี่ยนชื่อเสียหมด

ผู้สัมภาษณ์ : นามสามนี้เยอะเหมือนกันเนาะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : เยอะสิ นามสามนี้เป็นทางสายพ่อ อย่างว่าพ่อชื่อสามก็นามสาม

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ นับญาติทางพ่อเนาะ แล้วถ้าทางแม่ล่ะคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ก็ถ้าแม่ชื่ออามก็นามอาม

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : เดี่ยวนี้ไม่ใช่ละเป็นชื่อยาก ๆ ยาว ๆ ไทใหญ่ทางนั้นเขาไม่มีนามสกุลนะ

ผู้สัมภาษณ์ : ใช่คะ ก็อย่างว่าเนาะพอเด็ก ๆ เขาไปเรียนหนังสือถ้าชื่อแปลกมาก็จะอาย แทนที่
น่าจะแสดงตัวไปเลยว่าฉันเป็นไทใหญ่ เหมือนบางทีของราชภัฏที่รับปริญญาคนที่
เป็น
อาข้าเขาจะแต่งตัวชนเผ่าอาข้าไปเลยนะคะ เราเห็นแล้วก็รู้สึกภูมิใจด้วย

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ใช่ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : แต่ก็ยังดีนะคะถ้าเทียบกับว่าวัฒนธรรมของคนไทยวนแท้ ๆ บางทีเราก็ไม่ค่อยเห็นที่
มันชัดเจนแล้วเหมือนกัน ถ้าวันศุกร์ไม่บังคับให้แต่งกายชุดพื้นเมืองไปเราก็ไม่ค่อยเห็น
กันแล้วนะคะ คนพื้นเมืองก็ต้องหันกลับมามองแล้วคะว่ามันเกิดอะไรขึ้น

นายทวน : เดี่ยวนี้มันทันสมัย ใส่กางเกงยีนส์มันสะดวก (หัวเราะ)

ผู้สัมภาษณ์ : แต่หมวกของผู้หญิงดั้งเดิมเป็นสำเร็จรูปไหมคะ

นายทวน : ต้องพันเอา เดี่ยวนี้ทำเป็นสำเร็จรูปมันง่าย

ผู้ช่วยสุรินทร์ : สมัยนี้เขาใช้เปลือกไม้แก่ ๆ มันจะลอก

ผู้สัมภาษณ์ : อั้นนั่นมันดั้งเดิมเลยหรอคะ แล้วมันทำยังไงคะ ไม่ใช่ “ก๊ิบ” เนาะ

นายชู กุมมา : เขาเอาไม้สานไว้ข้างในอีก

ผู้สัมภาษณ์ : เหมือนกับนี่ถึง “งอบ” เนาะ งอบนั้นจะมีตัวสานไว้ข้างใน ก็คือสานแบบนั้นแหละ
คะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ใช่ครับ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วก็เอาเปลือกไม้ขึ้นมาแปะ แล้วทำไมถึงต้องใช้เปลือกไม้ละคะ

พ่อหลวงประเสริฐ : สมัยก่อนมันไม่มีวัสดุ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : เมื่อก่อนใช้ฝ้ายมาใส่ด้วยนะ

พ่อหลวงประเสริฐ : มันก็อยู่ทนทานนะ

ผู้สัมภาษณ์ : งั้นต้องไปหาดูแล้วคะ นี่ถึงเวลาเปียกมันจะไม่ไหลลงถึงหัวเรานะเนาะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ถ้าไทใหญ่จริง ๆ จะมี กู๊บ ฤงยามสะพาย แลว (ดาบ)

นายทวน : กู๊บยอเนาะ ที่มันคลุมไปถึงข้อเท้าเลย

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ดาบนี้ต้องสะพายอยู่ตลอด

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วดาบนี้พร้อมใช้รีเปล่าคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : มันเป็นเหมือนประเพณีเขา เหมือนกับบ้านเราที่ไปไหนต้องพกโทรศัพท์ไปด้วย

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อคะ ที่กู๊บใหญ่นี้จะยาวถึงข้างหลังเลยใช่ไหมคะ เคยเห็นตอนแรกยังสงสัยว่ามันคือ
อะไร

: เคยไปลงพื้นที่แม่ฮ่องสอนเขาก็บอกมาเหมือนกัน

นายทวน : ใช่ ๆ แม่ฮ่องสอน

ผู้สัมภาษณ์ : เคยไปเห็นที่เชียงใหม่เหมือนกันคะ แต่ถามคนที่เขาดูแลที่นั่นเขาก็ไม่ค่อยรู้จัก แล้วถ้า
เป็นผู้หญิงละคะจะต้องพกอะไร

นายทวน : ก็กู๊บนี้แหละ

ผู้สัมภาษณ์ : ลายผ้าขึ้นละคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : มันมีหลากหลาย ตอนนี่ที่เชียงใหม่เขาอนุญาตให้คนธรรมดาใส่ชุดเจ้านางได้แล้วนะ

ผู้สัมภาษณ์ : ชุดเจ้านางนี่คือยังไงคะ ที่ทางยาว ๆ นั้นหรือเปล่า

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ขึ้นข้างล่างจะมีดอก สวยงาม

ผู้สัมภาษณ์ : ค่ะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ธงชาติไทใหญ่ เด็กสมัยนี้ไม่ค่อยรู้กันแล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : คือส่วนหนึ่งมองว่าความอยากได้สัญชาติไทย ความอยากเป็นคนไทยมันก็เลยทำให้
เขาละเลยตรงนั้น เพราะพ่อแม่เขาเองก็ส่งเสริมให้ลูกทางนี้จะได้ดีกว่าเนาะ ถ้ามลิก ๆ
ในใจของคนไทใหญ่ว่ากลัวไหมคะว่ามันจะหายไป

นายทวน : กลัวครับ เพราะเด็กเดี๋ยวนี้ไม่ค่อยทำตามแล้ว ไปตามยุคตามสมัยแล้ว เราเองก็ไม่ค่อยมีเวลาแล้ว อนาคตอาจจะต้องเปิดดูในอินเทอร์เน็ตถึงจะเห็น

ผู้สัมภาษณ์ : เคยได้ยินว่าเวลาสมัยก่อนออกสงครามก็จะเอาข้าวปุกงามาทำเป็นก๊อบ เพื่อที่จะได้เป็นเสบียงด้วย อันนี้เป็นเรื่องจริงไหมคะ

นายทวน : ใช่ครับ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ไม่ใช่

ผู้สัมภาษณ์ : เห็นเขาเล่าว่ามันเป็นนิทานตำนานมานะคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : ข้าวปุกเนาะ เขาเอางามาตำกับข้าว แล้วเอาใส่ “จ่าน” สะพายหลังไป

ผู้สัมภาษณ์ : “จ่าน” คืออะไรคะ

นายทวน : ก็คือผ้าที่เขาห่อของใส่ไว้แล้วเอามัดสะพายเข้าป่า ใส่อะไรก็ได้หมด เวลาจะนอนเราก็เอามาทำหมอนก็ได้

ผู้สัมภาษณ์ : ดีเนาะ แล้ววัตถุดิบหลักในการทำอาหารของคนไทใหญ่เขาว่าต้องมี ๓ อย่างนี้ คือถั่วเน่า มะเขือเทศ แล้วก็งา อันนี้ใช่ไหมคะ

ผู้ช่วยสุรินทร์ : มะเขือเทศนี้ไม่ใช่เนาะ

นายทวน : ถั่วเน่านี้ใช่เลยขาดไม่ได้ งากับถั่วเน่า

ผู้ช่วยสุรินทร์ : มีถั่วปุยี่ ที่มันเป็นก้อน

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ สีแดง ๆ เต้าหู้ยี้

นายทวน : ครับ ๆ

ผู้สัมภาษณ์ : อ้อ ถั่วปุยี่ก็เป็นอีกอย่างเนาะ แล้วถั่วปุยี่นี้เขาเอาใส่อะไรคะ

นายทวน : ก็กินกับข้าวเหนียว มันเป็นก้อน ๆ เอาไปเผา

ผู้ช่วยสุรินทร์ : คือตอนแรกเราก็เอาไปปิ้งใส่พริก ขิง เกลือแล้วเอามาตาก ถ้าจะเก็บไว้ทานนาน ๆ ต้องทำเดือน ๓ นะ หน้าหนาว เพราะถ้าทำหน้าฝนมันจะชื้นเป็นเชื้อรา ถั่วเน่านี้ทำไปมั่ว ๆ ไม่ได้เนาะเพราะไม่จั้นมันจะมีกลิ่นหืน แต่เดี๋ยวนี้เห็นเขาทำกันหมด

ผู้สัมภาษณ์ : ตอนแรกนี่กว่าถั่วปุยี่นี้เป็นของคนจีน

นายสาม : ของคนจีนก็มีมัน ๆ

ผู้สัมภาษณ์ : จั้นแปลว่าไทใหญ่ไม่กินมัน ถ้ามันนี่จะเป็นพม่า จีน...โอเคค่ะ จั้นเดียวเราถ่ายรูปก่อนแล้วลงทานอาหารเนาะ
